

OSHO

MISTIČNA TEOLOGIJA

Predavanja na temu traktata sv. Dionizija

**Preveo
Swami Prem Mahavira**

**Osho Lotos Knjiga
Sutomore
1995**

Naslov originala
Osho
Theologia Mystica

Copyright (c) 1983 Osho Foundation International
Copyright za Jugoslaviju (c) 1994 S. Vučković

Edicija
Osho Lotos Knjiga

Izdavač
Slobodan Vučković, književnik

Korišćenje materijala iz ove knjige, djelimično ili u cjelini,
nije dopušteno bez pismenog odobrenja Izdavača.

SADRŽAJ

1 Ovo je moja molitva - 11. avgust 1980

2 Bog govori iz trbuha - 12. avgust 1980

*Hoćeš li sada pjevati i plesati?
Privrženost ne-privrženosti: ili, kako otići
izvan svega?
Što znači biti religiozan?
Novi čovjek ili bolji čovjek?*

3 Istinski život - 13. avgust 1980

*Zašto su neizvjesnost i maglovitost i dalje
još veoma dragi?
Ko je Dionizije?
Zašto postoji razlika između morala i legalnih standarda
naspram krivice?
Kako se to može meni dogoditi?*

4 Mistično neznanje - 14. avgust 1980

5 Čovjek je izum života - 15. avgust 1980

*Koji opseg život ima kada je logika u pitanju?
Iskustvo, a ne prepoznavanje putem svijesti?*

6 Biti ili ne biti ? - 16. avgust 1980

*Koja razlika je između biti individualan i biti svojeglav?
Neka poruka za Kuč?
Ko je to bio?
Možeš li nam preporučiti neku spiritualnu vježbu za
zrelost i nadahnuće?*

7 Osvijetljena tmina - 17. avgust 1980

8 Stvarna čarolija - 18. avgust 1980

*Jesu li čuda moguća?
Da li je Bog zaista mrtav?
Zašto me zovete Devadata?
Jesu li Indusi zaista tako neinteligentni?*

9 Ja sam se smijao - 19. avgust 1980

*Ja sam se duboko uvjerio, ali...?
Što je bila prva stvar koju si uradio
kada si se prosvijetlio?*

10 Stare navike teško umiru - 20. avgust 1980

11 Stvarni alkoholičari - 21. avgust 1980

*Da li u nazivu "mistična teologija" ima neke kontradikcije?
Zašto je prisutan ovaj ljutiti nemir u Indiji?
Mogu li ja ostati ovdje? Mogu li postati sanjasi?
Da li je teže ženi da se prosvijetli ili muškarcu?
Moj mladić želi da izazove svadu sa mnom... ?*

12 Savršeni Majstor - 22. avgust 1980

*Koja je razlika između Majstora i savršenog Majstora?
Te riječi D.H. Lorensa...
Pomisliš li da nekada uzmeš slobodan dan?
Kako da pobijedim požudu, bijes i seks?*

13 Ni ovo ni ono - 23. avgust 1980

14 Razumijevanje je dovoljno - 24. avgust 1980

"Početak mudrosti je strah od Boga" ..?

15 Samo putem ljubavi - 25. avgust 1980

*Da li ga ti zaista još voliš?
Ti želiš da ukažeš na indijsku ljubav,
ali mnogi Indusi ljubav vide kao požudu -
što da se radi?
Ponekada dobijem poriv da skočim i da padnem -
što da radim?
Zašto se svaka religija proglašava najvećom?*

Ova predavanja, podstaknuta Mističnom teologijom sv. Dionizija,
kao i pitanjima učenika i posjetilaca,
Osho je dao u periodu
između 11. i 25. avgusta 1980 godine
u Osho internacionalnoj komuni u Puni, Indija.

*To trojstvo iznad bića,
vodi nas ka visinama mističnog otkrovenja,
i izdiže iznad misli i svjetlosti,
tamo gdje je jednostavna, potpuna i nepromjenljiva
misterija božanske istine skrivena
u osvjetljenoj tmini te tišine
koja nam se ukazuje u tajni.*

*U ovoj tmini, iako u najdubljem mraku,
ipak je još blistavo jasno,
i mada bez dodira i vida,
ono što ispunjava naše nevidljive namjere
sjajem preporučujuće ljepote.*

*Ovo je moja molitva. Za tebe,
voljeni Timotije, što se upinješ iskreno
u mističnu kontemplaciju, smirenih čula,
radeći na intelektu, i na svemu što se može
osjetiti i spoznati, na svemu što nije i što jeste.*

*Usled toga, ti možeš neznano dospjeti,
onoliko koliko je to moguće,
do Njegovog Jedinstva,
do onoga koji je izvan svakog bitisanja i spoznaje.*

*Tako se neukrotivo,
potpuno i istinski odvaja od svega,
i ti se uzdižeš ka tom sjaju božanske tmine
koja je izvan svakog bitisanja,
koja je nenadmašna i koja oslobađa od svega.*

OVO JE MOJA MOLITVA

Sve do sada je čovjek živio na jedan šizofreničan način. Razlog zbog čega je ovaj čovjek podijeljen nije teško razumjeti. Vjekovima su ga učili da svijet nije jedan već da je podijeljen na dva dijela: na svijet materije i svijet duha. To je bila potpuna besmislica.

Svijet je sadržan samo u jednoj istini. Naravno, ta istina ima dva aspekta ali ti aspekti uopšte nijesu podijeljeni, oni su nedjeljivi. Spoljnji aspekt izgleda kao materija, a unutrašnji aspekt je duh. To je nalik centru i njegovoj periferiji. Ta podjela je prodrla u ljudski um na mnoštvo načina. To je postala podjela između tijela i duše. To je postala podjela na niže i više. Stvorena je podjela na grijeh i vrlinu. Stvorena je podjela na grešnike i svece. Izmislili su podjelu na Istok i Zapad. Zato čovjek danas izgleda veoma fragmentaran, izdijeljen, pa je pravo čudo kako nam uspijeva da sve djelove držimo zajedno, kako okupljamo sve te djelove. Sva naša energija se troši samo na taj napor da održimo sebe u cjelini jer smo neprestano izloženi opasnosti da zastranimo.

Najveća potreba ovog vremena je da se ode izvan šizofrenije, da se oslobodimo svih podjela, da dospijemo do "jednog" koji nije ni ovo ni ono, koje nije ni Istok ni Zapad, koje nije ni muškarac ni žena. To "jedno" su mistici nazivali Bog, istina, *moksha*, *nirvana*, apsolutno, Darma, Logos, Tao - sve su to bila različita imena ali su ukazivala na jednu istu stvarnost. Do sada je bilo moguće živjeti na jedan šizofreničan način, ali sada to više nije moguće. Mi smo dospjeli do mjesta gdje se odluka mora donijeti. Ako želimo da i dalje bitišemo, mora se stvoriti jedna nova sinteza ili, bolje reći, mora se stvoriti transcencija svih dvojnosti. Ako mi, pak, ne želimo da živimo, onda tu nema nikakvih problema. Ako želimo da počinimo globalno samoubistvo, tu onda više nema nikakvih problema, svi problemi su tako prevaziđeni - ali, ja sam siguran da niko ne želi da se ostvari globalna katastrofa. Čovjek je postigao mnogo usprkos svakovrsnih ludosti. On je dospio do mnogih vrhova: religijskih, estetskih, poetskih, muzičkih. Sve to se ostvarilo usprkos svim onim ludostima koje smo

podržavali i omogućavali, jer tuđi uloženi interesi nijesu dopuštali da ti budeš sjedinjen i cjelovit; svi oni su željeli da ti uvijek ostaneš podijeljen, da budeš podijeljena ličnost.

Kada je Radjard Kipling rekao: "Istok je Istok, a Zapad je Zapad, i nikada se dvojnosti ne mogu susresti", on je na taj način izrazio stanovište svih uložanih interesa. Oni žele da svijet ostane izdijeljen, da čovjek bude podijeljena ličnost - da bude izdijeljen na mnoge religije, filozofije, političke ideologije; oni bi željeli da vi na svaki mogući način ostanete izdijeljeni. Zašto? - Zato što je nemoguće obrobiti čovjeka koji je integralan i cjelovit. Takvog čovjeka ne mogu izrabljivati sveštenici ili političari. Zapravo, on je slobodan od bilo kakve mogućnosti izrabljivanja i pritisaka. On je postao individua, postao je buntovan, postao je inteligentan. On je postao veoma bistar i oštrouman da može prozreti sva praznovjerja ma koliko da su ona stara i drevna. On tako može uvidjeti gluposti u kojima je čovječanstvo živjelo - i ne samo da je živjelo već je to slavilo i veličalo. Takvo biće može uvidjeti ludosti nacionalizama, krajnje besmislice tolikih religija u svijetu. U svijetu već postoji tri stotine različitih religija i još toliko drugih sekti. Takav čovjek može jasno uočiti da ako odvojimo materiju od duha, prouzrokovaćemo podjele u samom biću čovjeka - jer tijelo i materija nijesu ništa drugo do manifestovanost duha, a duh nije ništa drugo do neizražena materija, tijelo.

Bog i svijet nijesu dvije stvari. Bog nije izumitelj svijeta, a svijet nije stvoren; Bog i svijet su jedno isto. To je jedan proces stvaralaštva. Ti možeš podijeliti stvaralaštvo na dva dijela, na stvaraoca i stvoreno, ali ta podjela će biti samo stvar presude. To je samo jedan tok kreativnosti. Dopusti mi da ponovim po ko zna koji put da Bog nije kreator svijeta i da svijet nije stvoren. Sva ova egzistencija je samo kreativna energija slična protoku rijeke. Moji sanijasini treba da shvate ovo jedinstvo na što više mogućih načina tako da se ne bi dogodilo da nikada više ne zapadnu u neki ugao gdje bi bili podijeljeni. Zapad je veoma ponosan na svoj materijalizam, na nauku, tehnologiju. Ali taj ponos sprečava Zapad da dospjeje u jedno dublje zajedništvo sa Istokom; međutim, ni taj ponos nije ništa pri usporedbi sa istočnjačkim egom.

Istok je znatno egocentričniji i suptilniji, i mnogo opasniji, otrovniji. Istočnjački ego se pretvara, izmišlja, preuveličava svoju spiritualnost. Naravno, ljudi koji misle da su spiritualni mogu lakše osuđivati one druge jer oni koji su materijalisti i sami osjećaju da su na nešto nižem nivou stvarnosti. Oni ne mogu ni pomisliti da vjeruju u neku višu stvarnost jer su njegova prethodna uslovljavanja tako stara - to je prodrlo u njihovu krv, u njihove kosti, do srži - da čovjek može svjesno postati materijalista ali duboko u svom biću i dalje ostaje dio

cjelokupnog nasljedstva čovječanstva. Možda zapadnjački ego i nije tako opasan, ali istočnjački ego je veoma opasan - to je zbog toga što je on veoma suptilan, prikriven; nije na površini, više je sakriven u nespvesnom.

Istok je proglasio sebe za ishodište svekolike spiritualnosti, proglasio se izvorom misticizma - što je ortodoksna besmislica; ona je bazirana samo na neznanju. Ako zapitaš istočnjačke takozvane mahatme, ti ćeš biti iznenađen da oni ne znaju ništa o drugim spiritualnim Majstorima koji su živjeli u nekom drugom dijelu svijeta. Oni nijesu čuli za Lao Tzua, Chuang Tzua, Lieh Tzua, Ko Hsuana; nijesu čuli za Lin Chia, Bashoa, Bukujua; nijesu znali da postoje Pitagora, Heraklit ili Dionizije. Zato ćemo mi ovdje sada tumačiti Dionizija kako bi ga otrgnuli od zaborava.

Dionizije je bio jedan od najvećih Buda koji su ikada živjeli. Kada bi istočnjački učenjaci na neki način ili, pak, slučajno dospjeli do spoznaje o Dioniziju, pomislili bi da je on potekao sa Istoka. Izgleda da je prevelika drskost misliti da Istok imao monopol na spiritualnost. Niko nema monopol nad time. Ni Istok ni Zapad ne mogu načiniti nikakve zasebnosti kada je duhovnost u pitanju, kada je u pitanju spiritualni razvoj. Isus je postao Buda u Jerusalimu, Lao Tzu je postao Buda u Kini, Dionizije je postao Buda u Atini. Nije bilo potrebe da se to iskustvo posuđuje od bilo koga. Da, u naučnom eksperimentisanju smo nedavno otkrili jedan veoma čudan fenomen: kada neki naučnik otkrije nešto, skoro istovremeno mnogo drugih ljudi po čitavom svijetu otkrije istu stvar ali samo na neki drugačiji način. Zabilježeno je da je Albert Ajnštajn rekao: "Da ja nijesam otkrio Teoriju relativiteta, u periodu od dvije godine neko drugi bi to sigurno postigao."

Kako se to može dogoditi da neki naučnik negdje daleko u Sovjetskoj Rusiji otkrije nešto što skoro istovremeno otkriju drug.i negdje u Engleskoj, Americi, Indiji ili Japanu? Taj ruski naučnik nije ništa znao o tim drugim naučnicima, nije ni pojmiio da oni uopšte i žive, nije znao da neko uopšte radi na istom problemu. Sada je postalo jasnije da se sva velika otkrića u početku iniciraju svjesno ali da se svi naknadni rezultati ostvaruju putem nespvesnog. A najdublji nivo nespvesnoga uma je kolektivne prirode. Ja sam drugačiji od vas kao ličnost, a i vi ste drugačiji od mene samo kao ličnost - samo onoliko koliko je svjesni um u pitanju. Ako odete nešto dublje, mi nijesmo različiti na nespvesnom planu. Ako, pak, odete još dublje, mi se tu još više zblizavamo na planu kolektivnog nespvesnog. A mistici tvrde da postoji još nešto više od kolektivnog nespvesnog; oni to nazivaju univerzalno nespvesno ili Bog. To je istinski centar. U tom centru se svi mi susrećemo i bivamo jedno.

Svi veliki podsticaji dolaze iz tog centra. Pitanje je samo ko gleda u tom pravcu - taj će prvi dokučiti tu misao, taj će prvi dobiti taj podsticaj. Inače se takve velike misli ukazuju mnogima; međutim, možda oni nisu zagledani u njih, i tako ih gube.

Alen Vots, pišući o ovom malom traktatu ogromne ljepote, o Mističnoj teologiji sv. Dionizija, je rekao da pojedinac mora biti u iskušenju, u velikom iskušenju da pomisli da je Dionizije morao posjetiti Istok; ili, ako to nije uradio, onda je zasigurno neki istočnjački mistik u njegovo vrijeme posjetio Atinu. U tim danima, kada je Dionizije živio, mnogi zapadnjački putnici su krenuli ka Indiji. Sa dolaskom Aleksandra Velikog na Istok, mnoge barijere su bile prevaziđene, mnogi mostovi su bili izgrađeni. I to ne samo u jednom pravcu: istočnjački mistici su, takođe, počeli putovati na Zapad. Čak su i džainski monasi, koji žive potpuno goli, za koje je zapadnjačka klima znatno nepovoljnija nego za vas klima u Puni, i oni su dolazili do Aleksandrije i do Atine, išli su do najudaljenih mjesta na zemlji.

Ti džaini su zabilježeni u starim atinskim spisima kao "gimnosofisti". *Sofist* znači onaj koji traga za istinom, a *gimno* dolazi od džaina. Dakle, "Gimnosofist" je ime za džaina koji je dopro do Atine. Tada se razvijao i veliki posao između Indije i Grčke i, naravno, sa poslovnim ljudima su trgovci odlazili i dolazili. Bilo je to vrijeme velike razmjene dobara i ideja.

Alen Vots je bio mišljenja da je čak i Dionizije posjetio Indiju... jer je način na koji je on govorio bio istočnjački, misli koje je izražavao su bile veoma istočnjačke. Čak i njegove riječi podsjećaju na jezik Upanišada. Zato je Vots mislio da je on posjetio Istok ili da je bio pod nečijim uticajem koji je došao sa Istoka. Ali ja uopšte nijesam iskusio to na taj način. Moje iskustvo i razumijevanje toga je sljedeće: da velike istine izbijaju na mnogim mjestima skoro na jedan isti način. Lao Tzu nije nikada posjetio Indiju, i niko iz Indije nije posjetio njega. Kina i Indija su bile razdvojene velikim Himalajima; nikakav posao se tada nije odvijao između Indije i Kine, nije bilo *nikakve* komunikacije. Ipak, ono što je Lao Tzu govorio bilo je slično Upanišadama, bilo je veoma slično učenju Bude tako da može postojati veliki izazov da se povjeruje kako je među njima bilo neke povezanosti - niti se Buda služio Lao Tzuom, niti je Lao Tzu koristio Budinu misao.

Ja vam mogu reći još i to da niko nije posuđivao od drugoga; svi oni su se samo napijali sa istog izvora. Kada okusiš okean, bilo da si na obali Indije ili Kine, on je istog ukusa, nema tu nikakve razlike; on je uvijek jednog istog slanog ukusa. Isto je i sa istinom: ona ima jedan isti ukus, isti miris, istu kakvoću. Možda je moguće da se ona

ispolji na više različitih jezika, ali to mnogo ne mijenja stvar. Ponekada čak ni tih razlika ne postoji.

Dionizije je hrišćanin, i to jedan od *pravih* hrišćana. Izgleda da Fridrih Niče nije znao za Dionizija i njegovu Mističnu teologiju, inače ne bi izjavio da je prvi i poslednji hrišćanin umro na krstu prije dvije hiljade godina. Zapravo, bilo je još nekoliko velikih ljudi u tradiciji Hrista. Dionizije je najljepši od njih. U tom nizu su još i Meister Eckhart, Sv. Fransis, Jakob Boehme i još nekolicina - zaista, nema ih tako mnogo jer je hrišćanstvo veoma brzo postalo institucionalna religija pa je za mistike bilo nemoguće da bitišu u tim okvirima; ako su i bitisali, bili su sakriveni i živjeli su u tajnosti. Tako je moralo biti, nije bilo drugog načina za to.

To je upravo kao ovih dana u Rusiji gdje je nemoguće biti mistik ako se ne sakrivaš. Biti mistik u ovom vremenu u Rusiji znači da si bolestan, lud i da trebaš da se liječiš, da su ti neophodni lijekovi ili elekto šokovi. Prava je sreća što veliki ljudi kao što su bili Isus, Buda, Mahavir ili Lao Tzu nijesu živjeli u Sovjetskoj Rusiji. Isus ne bi bio razapet u Rusiji, to je istina, ali on bi bio prisiljen da prođe kroz znatno težu i izopačeniju torturu. Raspeće je jedan veoma primitivan način, i ne tako opasan; to će te ubiti, i to je sve. Električnim šokovima te ne mogu sasvim ubiti ali ti mogu uništiti svu ljepotu, sav tvoj ponos, tvoju inteligenciju. Oni će te natjerati da vegetiraš. Tvoj život će postati krajnje beživotan. Ti ćeš nastaviti da živiš ali to će biti samo puko životarenje, goli opstanak. Svo tvoje dostojanstvo će tako nestati.

Isus je umro dostojanstveno. On je umro sa velikom radošću, umro je ispunjen. Ali, da je rođen u Rusiji ovih dana, on bi morao umrijeti veoma nedostojanstveno, ili, ako bi mu bilo dopušteno da živi, to bi bio jedan nedostojanstven život. U Rusiji bi religiozna osoba morala da živi u podzemlju. Postoje mnogi sanijasini koji sada moraju da žive tajno u podzemlju. Oni i *djeluju* tajno - sastaju se po mračnim podrumima. Kakav smo to ružan svijet stvorili u kome ne možemo otvoreno meditirati, u kome ne možemo raspravljati o istini, o ljubavi. Meditirati u tajnosti, kao da je to neki prestup, ne ukazuje da je čovječanstvo napredovalo; u mnogo čemu je samo nazadovalo.

Hrišćanstvo je to isto činilo proteklih dvije hiljade godina na Zapadu. Komunizam je samo jedan ogranak hrišćanstva. Sve ovo što rade, komunisti su naučili od hrišćanskog sveštenstva. Hrišćanstvo je tako uništilo svaku mogućnost misticizma. Bilo je samo dva načina da se izbjegniju zlostavljanja. Jedan način je da se ode u podzemlje ili negdje duboko u neku šumu, u neku planinu. Drugi način je bio da bitišeš spolja kao hrišćanin, da se koristiš jezikom hrišćanstva, a da nastavljaš da tajno i privatno radiš svoj posao. To je Dionizije radio.

Vi ćete biti iznenađeni spoznajom da je on bio prvi biskup u Atini. Mora da je bio čovjek rijetke inteligencije. Opstati kao biskup Atine i pronaći duboko u tajnu misterije nalik Budi, Lao Tzu, Zarastri - za to je potrebna velika i rijetka inteligencija. On je stvorio izvjesnu fasadu oko sebe i tako obmanuo hrišćansku organizaciju. Njegovi traktati nijesu objavljeni za njegovog života. On je to izveo na takav način da su se oni mogli publikovati samo poslije njegove smrti. Da su objavljeni za njegova života, on bi sigurno bio protjeran iz Crkve, bio bi kažnjen, mučen, proganjan. A čovjek od razumijevanja, čovjek koji nije izopačen, neće željeti da bude nepotrebno kažnjavao. Ako bi to postala nužnost, on bi prihvatio i taj izazov. Ali on to nije tražio; on nije ni na jedan način tražio da bude mučenik. On nije samoubica; on nije bio nasilan prema sebi. Dionizije je rijedak čovjek: živjeti sa glupim hrišćanstvom i sa krutom organizacijom, biti biskup, a u isto vrijeme biti sposoban da se domogne najvećih vrhova svijesti je nešto što zaslužuje počast.

Prije no što pristupimo ovim predivnim Dionizijevim sutrama, još nekoliko stvari se mora shvatiti. Prvo: ove sutre su pisane kao pisma upućena njegovom učeniku Timotiju. Sve ono što je veliko, sve ono što je od najveće vrijednosti, što je konačno, preporučujuće, može se samo uputiti učenicima. To se može adresirati samo onima koji te vole, koji osjećaju duboki sklad sa tvojim srcem. To je *nemoguće* nasloviti masama, svjetini, onima koji su indiferentni prema tome, koji su neprijateljski raspoloženi za tako nešto. Velike istine se mogu saopštiti samo tamo gdje ima ljubavi. Samo između Majstora i učenika se može dogoditi prenošenje istine.

Učenik predstavlja onog koji je otvoren da primi nešto. Učenik je onaj koji je ispunjen potpunim povjerenjem i koji više nema nikakve potrebe da se raspravlja, komentariše, jer zna da se o takvim dubokim tajnama ne može raspravljati. Ti ili to znaš ili ne znaš - o tome ne može biti rasprave. Tu ne može biti nikakvih dokaza sem tvog povjerenja prema Majstoru. Naravno, ako budeš imao povjerenja u Majstora, on će te odvesti do prozora sa koga možeš vidjeti cijelo nebo i svu njegovu ljepotu... milione zvijezda. Ali ti moraš imati povjerenja u njega najmanje ovoliko: da mu dopustiš da te uzme za ruku i povede do tog prozora. Ako počneš da raspravljaš o tom prozoru i njegovoj prirodi, o tom nebu i njegovom porijeklu, onda tu neće biti načina da se u to osvjedočiš.

Bog se ne može dokazati; za to nije nikada bilo dokaza, i neće biti. Oni koji su to spoznali, to znaju samo usled duboke prisnosti, usled ljubavne avanture sa Majstorom. Tu nije pitanje da nekoga treba ubijediti, tu nema riječi o nekom preobraćanju u neku određenu

ideologiju; to je samo jedna luda ljubavna afera. Dovoljno je samo da dođeš u kontakt sa čovjekom nalik Dioniziju, njegovo samo prisustvo je dovoljno da se proces pokrene: samo njegovo prisustvo ukazuje da u životu postoje još mnoge druge stvari o kojima nijesi ni sanjao. Prisustvo jednog takvog čovjeka prodire do samog tvog srca. On će prouzrokovati neka odvajanja od tebe; nešto će biti pokrenuto u tebi za koje nijesi nikada znao prije. Počećeš slušati pjesmu, počećeš da uočavaš ljepotu, osjetićeš nove porive zanosa, ekstaze - i sve to bez nekog posebnog razloga. Tek tada je moguće da se tvoj ego preda jednoj takvoj osobi.

Kada predaš svoj ego Majstoru, to je samo jedan izgovor za predaju. Ti se tada zaista predaješ samo Bogu, a ne Majstoru. Zapravo, stvar je u tome da se ti tada predaješ, da se dogodi čin predaje. To je najvažnije u svemu tome. Tu nije bitno kome se predaješ; nije bitno kome, stvar je u tome da si ti predao svoj ego. Onog trenutka kada predaš svoj ego, kada se prepustiš, tek tada je moguće zajedništvo. Dakle, ovi traktati su Dionizijeva pisma najbližem učeniku Timotiju.

Druga stvar koju treba zapamtiti je: kada je hrišćanstvo postalo religija "o" Isusu, ona je izgubila vrlo bitni značaj. Pošto je to bio proizvod nastojanja da to bude religija o Isusu, to nije moglo biti i Isusova religija. Jer religija o Isusu ne može biti i Isusova religija. Zapravo, religija o Isusu je protiv Isusove religije. Onda kada nešto postane religija o nekoj osobi, ti tada gubiš kontakt sa unutarnjom bitnošću te osobe; ti se tada počinješ zanimati samo za njega vanjska ispoljavanja.

Hrišćanstvo se previše brinulo da slijedi Isusa kao neki primjer. Sada je to krenulo u pogrešnom smjeru. Niko ne može slijediti Isusa na njegovom primjeru jer njegov život ne može biti primjer za nekog drugog; određeni život bitiše samo u određenom kontekstu. Ako želiš da budeš isti kao Isus, moraš posjedovati i *cijelu* tu njegovu situaciju, taj isti kontekst u kojem je Isus živio. Kako je moguće ponovo naći jedan isti kontekst? Život se stalno mijenja; on nije nikada isti, čak ni u uzastopnim trenucima. Ti ne možeš nikako biti Isus iz Nazareta; to više nije moguće; Nazaret više ne postoji. Ti ne možeš biti Isus jer više ne postoji ni takav jevrejski um koji je Isusa razapeo.

Među mojim sanjasićima postoje hiljade Jevreja. Isus ne bi vjerovao svojim očima kada bi ovo vidio! On je bio Jevrejin - on je rođen kao Jevrej, on je govorio hebrejski, on je vjerovao u sve osnove jevrejske religije - pa ipak nije mogao naći više učenika. Ja nijesam Jevrej - ne govorim jezikom Jevreja, ne vjerujem u fundamente njihove religije - pa ipak sam našao hiljade jevrejskih učenika. Kontekst se

izmijenio; to je bio jedan sasvim drugačiji svijet. Dvadeset vjekova je već prošlo.

Isto tako, ako pokušaš da pronađeš neku osobu koju ćeš slijediti kao primjer, ti ćeš samo postati imitator, bićeš izvještačen, izgubićeš svoju autentičnost, više nećeš biti svoj. Da bi nešto posebno naglasili, hrišćanstvo je dvije hiljade godina insistiralo na jednoj veoma apsurdnoj stvari. Taj apsurd je što su hrišćani govorili dvije kontradiktorne stvari. Prvo, propovijedali su: "Slijedi Isusa, oponašaj Isusa! Neka Isus bude jedini tvoj uzor!" A na drugoj strani su govorili: "Isus je Bog, jedini božji sin, i ti se Bogu ne možeš obraćati na isti način." Vidiš li tu apsurd? Na jednu stranu traže da slijediš Isusa i da budeš kao on, a na drugoj strani čine apsolutno nemogućim da budeš nalik Isusu jer je njemu dopušteno da ima posebni odnos sa Bogom, a tebi to nije dopušteno.

Tako je hrišćanstvo proizvelo jednu neostvarivu religiju na svijetu propovijedajući ljudima besmislice. Jedan takav apsurdan pristup je morao proizvesti krivicu. Ljudi pokušavaju da slijede Isusa, ali nikako ne mogu biti nalik njemu; odatle se rađa krivica, oni se osjećaju krivima. Nijedna druga religija nije donijela toliko krivice na svijetu kao što je to uradilo hrišćanstvo. Oni su stvorili najveću nesreću samo zbog toga što su se upinjali da dokažu kako, tobože, religija nije izazvala krivnju. Ako je religija stvorila krivicu, onda će ti to donijeti depresiju, zbog toga ćeš biti nezadovoljan sobom, to će proizvesti suptilni samoubilački instinkt u tebi.

Istinska religija te uznosi, pojačava taj osjećaj, ispunjava tvoje biće, čini da tvoj život postane slavlje, omogućava više prilika da slaviš i uživaš u svemu. A Isus je govorio svojim učenicima: "Uživajte! Uživajte! Kažem vam da uživajte!" Što je potom hrišćanstvo uradilo? Ono je uradilo suprotno. Dionizije je bio svjestan te činjenice.

Treća stvar: iskustvo istine je nalik muzici - da, više je nalik muzici nego ičemu drugome jer ti ne možeš nikome opisati muziku. Ti možeš reći da je to nešto predivno ali to bi bila samo tvoja procjena, tvoje prosuđivanje. Ti ne opisuješ muziku već svoje raspoloženje koje se javilo tokom slušanja muzike. Ne postoji način da se opiše ljepota muzike. Isto je i sa istinom o religioznom iskustvu. Zbog toga je autentična religija uvijek mistična. Pod pojmom "mistično", ja podrazumijevam nešto što se može osjetiti, doživjeti, iskusiti, ali se nikako ne da opisati. Čak i ako nešto znaš, ti nijesi u mogućnosti da to saopštiš nekome drugome; ti si od toga skoro zanijemio. Što više znaš, to manje možeš išta reći; skoro si nijem. Onda kada to potpuno spoznaš, postaješ jedan potpuno neuk čovjek, nesposoban da bilo što kažeš.

Dionizije je imao jednu posebnu riječ za to iskustvo; on je to nazivao *agnosia*. Mora da si već čuo riječ "agnostik"; tu riječ je Bertrand Rasel koristio za sebe. Ateista kaže da nema boga, ali on to kaže kao da to zna - to "kao" je uvijek prisutno - isto kao da je on istražio svu stvarnost i da je dospio dotle da zna kako nema Boga. Objavljujući da nema Boga, on zapravo objavljuje svoje znanje. On je gnostik: on zna. *Gnosis* predstavlja znanje. Teisti govore kako postoji Bog - isto kao da to oni znaju, kao da su to dostigli, kao da su dospjeli do toga. I oni su gnostici; oni posjeduju gnosu, znanje.

Agnostik je onaj koji kaže: Ja ne znam ni na jedan mogući način. Ja ne znam ni da li postoji bog ni da li ne postoji. Ja sam potpuno neuk." Odatle je Bertrand Rasel rekao: "Ja sam agnostik." On je vjerovatno otkrio kod Dionizija riječ *agnosia*. Ali svrha Dionizijevog korišćenja te riječi je znatno snažnija, znatno bremenitija od riječi koju koristi Rasel; ta riječ kod Bertranda Rasela ne može imati veću težinu od logičkog zaključka. On je bio logičar, bio je matematičar; on nije nikada meditirao, on nije nikada prodro unutar sebe. On je objavio da je agnostik, ali nije nikada otišao dalje od toga, isto kao da je to krajnje i kao da se tu više ništa ne može uraditi. Moje mišljenje je da on i nije bio neki istinski agnostik. Ateist kaže: "Ja znam da Bog ne postoji". Teist, međutim, kaže: "Ja znam da ima Boga"; a Bertrand Raselov agnosticizam tvrdi: "Ja znam da ne postoji način da se spozna" - ali to znanje, to prešutno znanje ipak postoji.

Dionizije tvrdi da pojedinac može spoznati Boga samo onda kada doprije do trenutka kada više ne zna ništa; stanje ne-znanja je otvaranje tih vrata. Pod agnosijom on podrazumijeva isto što tvrde Upanišade. Jedna od najpoznatijih Upanišada, *Kenopanishad*, kaže:

"To je shvatljivo onome samo
koji o tome ne misli.
Onaj koji misli da o tome zna, to ne zna.
To ne mogu shvatiti oni koji shvatati znaju.
To mogu razumjeti samo oni koji razumjeti ne mogu."

Ili, kako je o tome govorio zen Majstor Yung-chia u njegovom djelu *Pjesma prosvjetljenja*:

"Ne možeš dokučiti to;
a ne možeš se ni osloboditi toga.
U nemogućnosti da se oslobodiš toga,
to dosežeš.

Kada si smiren, ono govori;
kada ti progovoriš, ono začuti."

Isto tako, možemo se prisjetiti jednog Sokratovog navoda: "Ja znam samo jedno, da ništa ne znam." Dakle, *agnosia* predstavlja stanje ne-znati. To je isto što i *samadhi*, isto što i meditacija: čisto stanje ne-znanja.

Meditacija proizvodi stanje *agnosia*. Kada ti meditacija pomogne da spališ svo svoje znanje, kada ti pomogne da se rasteretiš bremena punog uslovljenosti, kada te načini sasvim spokojnog i mirnog, nalik djetetu prepunom čudarija i uvažavanja, tada dospijevaš do stanja koje u Indiji nazivaju *samadhi*. *Samadi* znači da je sve razjašnjeno; da više ne postoji nijedno pitanje, nijedan odgovor; ta osoba je u potpunosti smirena. Više nema nikakvog vjerovanja niti sumnjanja. Dionizije to naziva *agnosia*. Samo kroz to stanje se može spoznati sve.

Ovo je krajnji paradoks misticizma: da se neznanjem dolazi do znanja, a da znanjem osoba to gubi. Ne-znanje je znatno više od svakog znanja. Univerziteti ti mogu dati znanje, ali kada ti uđeš u polje djelovanja jednog Bude, djelovanja Majstora, tada ulaziš u jedan prostor suprotan bilo kakvoj školi. Na univerzitetu ti stižeš više znanja, informacija, podataka; ti sve to akumuliraš. U jednom anti-univerzitetu kod Majstora, ti sve više i više napreduješ ka neznanju.... i jednom dođe trenutak kada ne znaš ništa ili, bolje reći, kada znaš ništa.

To je jedan veoma čudan trenutak koji je Dionizije opisao veoma lijepo: on je to nazvao "osvijetljena tmina". Mnogi mistici su koristili razna imena za taj pojam, ali Dionizije ih je sve prevazišao. Osvijetljena tmina... mrak koji je čista svjetlost. On je isto tako to znao zvati i *docta ignorantia*, što znači doktrina neznanja. On to naziva "spoznati neznanje". Vi to možete uporediti sa znanjem neukih ljudi. Dionizije je takve neuke ljude nazvao ljudima koji imaju "neuko znanje". Tako je on podijelio ljude na dvije kategorije: one koji pripadaju svijetu neukog znanja - oni znaju mnogo, ne znajući ništa; i drugu vrstu ljudi koji pripadaju svijetu koji znaju neznanje - oni ništa ne znaju iako izgledaju kao da znaju sve.

A sada pređimo na sutru:

*To trojstvo iznad bića,
vodi nas ka visinama mističnog otkrovenja,
i izdiže iznad misli i svjetlosti,
tamo gdje je jednostavna, potpuna i nepromjenljiva
misterija božanske istine skrivena*

*u osvijetljenoj tmini te tišine
koja nam se ukazuje u tajni.
U ovoj tmini, iako u najdubljem mraku,
ipak je još blistavo jasno,
i mada bez dodira i vida,
ono što ispunjava naše nevidljive namjere
sjajem preporadajuće ljepote.*

Na način kako on piše, vi možete odmah vidjeti da želi da prikrije svoje mistično otkrovenje koristeći se hrišćanskim izrazom. On započinje:

To trojstvo iznad bića...

Nije uopšte bitno posebno da upotrijebi riječ "trojstvo". To je bilo samo zbog toga da bi obmanuo hrišćansku organizaciju jer je znao da ti ljudi robuju riječima. Samo upotrebom jedne jedine riječi "trojstvo", sve potom biva u redu. Ako si hrišćanin i ako vjeruješ u tu doktrinu, više ništa nije bitno - sve ti je dopušteno; nema opasnosti od tebe. Zato on i počinje svoj traktat tim riječima. Ali odmah nastavlja sa uslovljenošću koju pridaje Trojstvu što uništava cijelu ideju hrišćanske doktrine: *iznad bića*. Nijedan mistik prije njega nije smio reći da je Bog iznad bića. Mnogi su govorili da je Bog iznad znanja, ali Dionizije je jedini koji je mogao reći da je Bog iznad znanja i iznad bića. Ti ne možeš reći: "Boga ima", ne možeš reći "ja znam". Kako možeš znati kada Boga nema? Ali ovdje ti uviđaš jednu britkost njegove inteligencije, njegovu bistrinu. On je upotrebljavao riječ "trojstvo". On je započeo svoj traktat sa *To trojstvo iznad bića...* Ako je nešto iznad bića, kako mu se ti možeš obraćati? To je bila samo fasada u namjeri da obmane budale koje žive u riječima. Oni koji žele da odu dalje od riječi će biti u mogućnosti da to razluče.

*To trojstvo iznad bića,
vodi nas ka visinama mističnog otkrovenja...*

Ovo je nešto što se mora duboko shvatiti:

...vodi nas ka visinama mističnog otkrovenja...

Sve Upanišade počinju ovom molitvom: Usmjeri nas, pokreni nas, vodi nas od mraka ka svijetlu. *Tamso ma jyotirgamaya*. Mi

smo u mraku: O, Gospode, usmjeri nas, pokreni nas, vodi nas tako da možemo stići do svijeta svjetlosti. Usmjeri nas, pokreni nas, vodi nas iz svijeta neistine ka svijetu istine: *Asto ma sadgamaya*. Mi živimo u smrti, okruženi smo smrću - okružuje nas smrt kao što okean okružuje jedno malo ostrvo - O, Gospode, vodi nas iz smrti ka besmrtnosti, iz vremena ka bezvremenosti: *Mrityor ma amritamgamaya*.

Sve Upanišade počinju tom molitvom; u tome je sadržano nešto veoma bitno. I Dionizije kaže:

...vodi nas ka visinama mističnog otkrovenja...

Mada ne postoji bog kao osoba, kao biće, i dalje je ta molitva bitna. Vi morate da shvatite nešto veoma suptilno. Ljudi misle da je molitva bitna samo ako ima nekoga da je saslušaja; to nije ispravno. Molitva je važna samo zbog toga što se *ti* moliš; nije uopšte bitno da li će biti nekoga ko će to čuti. Molitva neće promijeniti Boga, ona može samo promijeniti *tebe*. Molitva djeluje na one koji se mole, a ne na one kojima je upućena.

Kada se ti moliš, ti bivaš isprazan. Kada se moliš, ti se predaješ. Kada se moliš, prihvataš svoju *agnosia*. Ti kažeš: "Ja ne znam kuda da idem da te nađem. Ne znam odakle da krenem. Molim te, povedi me." Stvar nije u tome da postoji neki Bog koji će te povesti, neće niko doći da te povede, neće niko doći da ispuni tvoju molitvu, ali sami čin moljave je dovoljan; to će ti pomoći. Mogućnost da klekneš pred egzistencijom je dovoljna: ti tako gubiš egoističku krutost. Molitva ti pomaže da se opustiš, pruža ti jednu mogućnost za opuštanjem. A u tom opuštenom stanju ti krećeš prema pravom smjeru bez ičijeg usmjeravanja. To je pravo stanje opuštenosti koje ti pomaže da nađeš pravi smjer - jer kada si lišen napetosti, sam umiješ naći pravi smjer. Međutim, i onda kada ideš pravim smjerom, ukoliko si napet, taj smjer ti neće obezbijediti ispravnost jer ti nijesi ispravan. Dakle, tu nije u pitanju smjer; u pitanju je da li si *ti* ispravan ili ne. Kada si opušten, smiren, kada vjeruješ egzistenciji, kada je voliš, ništa ne može biti loše. U tome je svrha molitve. To nije nikakav zahtjev; ne znači da treba da sumanuto urlaš kako bi te Bog čuo.

Veliki indijski mistik Kabir je prolazio pored jedne džamije gdje se *maulvi*, sveštenik u džamiji, molio vičući. Kabir uđe unutra i prodrma čovjeka govoreći mu: "Što to radiš? Misliš li da je tvoj Bog gluv? Zašto tako vičeš? Dovoljno je samo da šapčeš, to će biti dovoljno! Zapravo, nije potrebno čak ni šaptati - sami stav je dovoljan."

Molitva je stav. Molitva nije nešto što se treba uraditi; to je više nešto nalik kvalitetu. Nazovi to ispunjenošću molitvom, i tako ćeš biti bliži istini. Molitva znači biti ispunjen molitvom.

*... vodi nas ka visinama mističkog otkrovenja,
i izdiže iznad misli i svjetlosti...*

Mistici su uvijek govorili da je Bog iznad svih misli; ne postoji mogućnost da se razmišlja o Bogu. Razmišljati o Bogu je isto što i gubiti ga. Misлити, znači da ćeš ga izgubiti jer *razmišljati* znači da koristiš svoj um, a um sadrži samo ono što trenutno znaš. Ako si spoznao Boga, nema više potrebe da misliš o njemu. Ako, pak, ne poznaješ Boga, nema nikakve potrebe ni da misliš o njemu jer se tako samo krećeš u jednom uskom svijetu svog znanja. Ono je neprestano ponavljanje onoga što već znaš. Ono se ne može vinuti ka nepoznatom.

Um nema mogućnost usmjeravanja ka nepoznatom, zato razmišljanje nikada ne pomaže. Ono te, zapravo, prije može spriječiti, i ono to, nerijetko, i radi, ali nikada još nikome nije pomoglo. Zato osoba mora staviti po strani svo razmišljanje. Morate dospjeti do trenutka kada će misli stati, do stanja ne-misli. Ali Dionizije je zaista nešto posebno. On kaže:

... iznad misli i svjetlosti...

... jer onaj koji je rekao da je Bog iznad svih misli, uvijek je ponavljao da je on svjetlost. Zapravo, engleska riječ "divine" - božanski, proizilazi iz sanskriptske riječi *div*. Iz istog korijena dolazi i engleska riječ "day" - dan. Isto tako, iz tog istog korijena potiče sanskriptska riječ *devata, deva*. Sve to predstavlja svjetlost: božansko je svjetlost, dan je svjetlost, *div* znači svjetlost, *devata* znači svjetlost. Svjetlost je uvijek bila sinonim za Boga.

Dionizije je rekao da je i to, takođe, projekcija misli: pošto si uplašen mraka, ti zamišljaš Boga kao svjetlost. Ali i svjetlost je isto tako misao, izum uma. Onda kada odeš iznad svih misli, ti odeš i iznad svjetlosti. Što je onda Bog? Da li je Bog mrak? Ni to neće biti ispravno - Bog nije ni mrak. Pa što je onda Bog? Bog je *osvijetljena tmina*, mrak koji se osvijetlio.

Na taj način ti Dionizije pomaže da odeš izvan dvojnosti riječi. Bog je i život i smrt, svijetlo i mrak, materija i svijest, muškarac i žena. Zato nemoj ponovo postavljati pitanja da li je on muškog ili ženskog roda; on je oboje, i nije oboje. Zato se u Upanišadama on

nikada ne oslovljava sa on ili ona već sa *To*. Naravno, to je sa velikim slovom "T" tako da ga ne možeš zamijeniti sa pojmom stvari, sa nekim predmetom.

Sada se na Zapadu od stane Pokreta za oslobođenje žene čini velika pometnja jer one Boga oslovljavaju sa ona, ne sa on - oslovljavati Boga sa on, po njihovom mišljenju, je samo jedna ideja muških šovinističkih svinja. Ali ako oslovljavate Boga sa ona, to će onda biti ženska šovinistička ideja. To neće proizvesti nikakvu razliku, to će biti jedno isto. Bilo koja strana u toj dvojnosti bi bila neprecizna; on se mora zvati sa oba imena.

*... tamo gdje je jednostavna, potpuna i nepromjenljiva
misterija božanske istine skrivena
u osvjetljenoj tmini te tišine
koja nam se ukazuje u tajni.*

Bog se spoznaje samo u potpunoj tišini. Ali ta tišina ne predstavlja i samrtničku tišinu - to nije grobna tišina već tišina iz vrta gdje ptice pjevaju i pčele zuje, gdje se cvijeće otvara, gdje sve živi. Tišina do koje pojedinac dolazi kroz meditaciju, kroz *agnosia*, je životna tišina. Ona je ispunjena pjesmom, muzikom, prepuna je melodije, veselja, ljubavi - a ispražnjena je od svih misli. Tu čak više nema ni misli o ljubavi, o radosti, o tišini. Ali tu je *radost* prisutna, prisutna je i *ljubav*. Misao o ljubavi tu nije prisutna; zapravo, tamo gdje nema ljubavi, prisutna je misao o ljubavi. Ti pomišljaš na radost samo onda kada nisi radostan. Kada si zaista radostan, ti ni ne pomišljaš na radost.

Um ti daje prividni nadomjestak, pruža zamjenu. Pošto nisi radostan, um je taj koji će ti dati zamisao o radosti. Pošto ne znaš što je ljubav, um će ti pružiti hiljadu jednu definiciju o ljubavi. Onda kada znaš što je ljubav, tu um nema što da radi; um se tada jednostavno povuče, nestane. Unutarnja tišina pojedinca uopšte nije prazna, to nije neka vrsta nedostatka svega. Naprotiv, to je punoća - to je prepuno, toliko prepuno da se prelijeva - ali ne mislima već stvarnim iskustvom. To je otkrovenje tajne.

U ovoj tmini, iako u najdubljem mraku,...

Zamračenost je pokazatelj da ti ne možeš razotkriti što je pravo a što nije. Zamračenost ti ukazuje da ne možeš to odrediti i ne možeš ga opisati. Ali to...

*... ipak je još blistavo jasno,
i mada bez dodira i vida,
ono što ispunjava naše nevidljive namjere
sjajem preporadajuće ljepote.*

Ljepota je tu, ali ideja o ljepoti nije prisutna. Ti čuješ muziku, ali ti ne možeš to opisati - čak ni samome sebi. Stoga je Dionizije koristio dvije vrste jezika. Jedan jezik je nazivao "cataphatic". To je pozitivan jezik koji o Bogu govori kao o Ocu, svjetlosti, duhu, snazi i biću; to nam ukazuje i približava lik Boga. Ali zapamti, to je samo pokazatelj, prst uperen ka mjesecu - a prst nije što i mjesec. Taj jezik je koristan i upotrebljiv, makar je koristan za one koji su djetinjasti u odnosu prema životu. Dijete može da shvati Boga samo kao Oca, zato i sve djetinjaste religije govore o Bogu kao Ocu. Kada religija postane dovoljno zrela, ona tada potpuno odbacuje tu ideju.

Džainizam uopšte ne govori o Bogu kao Ocu; zapravo, oni uopšte i ne govore o Bogu. Budizam sasvim odbija bilo kakav razgovor o Bogu jer govoreći o Bogu mora se koristiti sa "cataphatic" jezikom, a taj jezik je sasvim proizvoljan. Ako želiš govoriti o istini, ti ne možeš biti proizvoljno istinit, otprilike istinit: ili si istinit ili nisi. Možeš li nekome reći: "Ja te skoro volim", ili "Volim te otprilike"? To bi izgledalo zaista glupo, smiješno! Ti ili voliš ili uopšte ne voliš. Ti ne možeš reći: "Ja te volim pedeset procenata." Ta ideja o procentima nikako neće uspjeti; to je ili stoprocentna ljubav ili ljubavi nema.

Istina se ne može izraziti u procentima. Možda je uputno za djecu Boga objasniti kao "svjetlost", ali to uopšte nije pravi način jer se u tom slučaju mrak izostavlja. Ako Boga nazoveš sa "svijest", gdje ćeš onda postaviti materiju? Ako se u objašnjenju Boga koristiš riječju "duh", onda će tijelo odmah postati nešto nebožno, nebožanstveno, đavolje. Upravo zbog tog načina izražavanja, milioni ljudi su se izgubili. Oni su postali anti-tjelesni, anti-životni, ne-ljubavni, ne-radostni, nezadovoljni! To je zbog prostog razloga što su se odomaćili u korišćenju takvog jezika proizvoljnosti.

Treba zapamtiti da je Dionizije rekao da je takav jezik *nalik* muzici. Ti ne možeš opisati muziku, ali možeš dati uputstva za nju, možeš pružiti neke naznake, postaviti note. Osoba koja poznaje jezik nota, onaj koji može rastumačiti te znake, on će biti u mogućnosti da proizvede muziku; ono što je bilo neopisivo, sada se može čuti. Ali to je ipak jedan veoma posredan način. Neko ko ne zna ništa o notama, može početi pristupati notama kao muzici. On će možda pokušati da note prinese uhu kako bi čuo muziku, i iznenađeno će zaključiti da tu uopšte

nema muzike. Rekli bi: "Koje su to budale mogle reći da se u ovim notama nalazi velika muzika kada ja tu ništa ne čujem?"

Usred ulične vreve, jedan ludak je kleknuo i spustio svoje uho na asfalt. Prolaznici su tuda prolazili i bili veoma iznenađeni tim prizorom. Jedan prolaznik nije mogao zadržati svoju znatiželju pa je i on kleknuo i stavio uho na tlo. Pošto ništa nije mogao čuti, on se obratio ludaku:

"Što to slušaš? Ja ne čujem ništa."

Ludak mu odgovori: "Da, izgleda da je tako od jutros."

Ti ne možeš čuti nikakvu muziku iz muzičkih nota - to bi bilo suludo - ali možeš proizvesti tonove iz tih nota. Te note nijesu opisne, one su instrukcije za tonove. Te dvije riječi su veoma bitne: "deskriptivne" i "instruktivne". Svi veliki Majstori su instruktivni, oni uopšte nijesu deskriptivni. Oni ti ne opisuju Boga; oni ti samo daju instrukciju kako da stвориš *agnosia*, da stвориš stanje ne-znati, tako da se spoznaja sama dogodi.

Drugu vrstu izražavanja Dionizije naziva "apofatic". Apofatik je vrsta jezika kojim se na negativan način govori o Bogu, ono što on nije. To te dovodi bliže istini jer ti ništa ne govori o Bogu; to ne afirmiše ništa. To nije put afirmacije, to je put negacije. To jednostavno kaže: "Bog nije ovo, Bog nije ono." To samo odbacuje. Dionizije je to objasnio kao nekog čovjeka koji nastoji da napravi statuu iz mermera. On kleše tu mermernu stijenu malo po malo, kleše i odbija komade kamena udarcem za udarcem. Tako se, malo po malo, statua počinje ukazivati.

Kada si sa Majstorom koji poznaje apofatik izraz... a on ne može biti pravi Majstor ako ne zna taj način izražavanja. Svi Majstori idu putem negacije, *via negativa*, *neti neti*, ni ovo ni ono. Ako oni nekada govore deskriptivnim jezikom, to je samo zbog novopridošlih, zbog onih koji se upravo uvode, iniciraju, ali nikako zbog onih koji su tu već duže, ne zbog onih koji su malo zreliji, koji su nešto više usredišteni. Za njih on uvijek govori jezikom negacije. On im uvijek govori: "Ovo nije, ovo nije, ovo nije...". Oni tako nastoje da eliminišu nebitno. Na kraju, kada eliminišu sve, onda kažu: "To je!". Ali i dalje će postupati negacijom, neće ti ništa opisati, samo će reći: "To je to! Sada, ovdje... ova tišina,.. ova *agnosia*... ovo je to!"

Dionizije kaže:

*Ovo je moja molitva. Za tebe,
voljeni Timotije, što se upinješ iskreno*

*u mističnu kontemplaciju, smirenih čula,
radeći na intelektu, i na svemu što se može
osjetiti i spoznati, na svemu što nije i što jeste.
Uslijed toga, ti možeš neznano dospjeti,
onoliko koliko je to moguće,
do Njegovog Jedinstva,
do onoga koji je izvan svakog bitisanja i spoznaje.
Tako se neukrotivo,
potpuno i istinski odvaja od svega,
i ti se uzdižeš ka tom sjaju božanske umine
koja je izvan svakog bitisanja,
koja je nenadmašna i koja oslobada od svega.*

Ovo je nešto prava predivno. Dionizije je pisao svome učeniku Timotiju:

Ovo je moja molitva.

Pravi Majstor ne može reći više od toga. On ti ne može nešto nametnuti. On ti ne može reći: "Uradi to - ti to treba da uradiš!" On ne govori na način imperativa - ti ćeš i ti nećeš. On ni na jedan način ne nastoji da nametne nekome svoju zamisao. On se samo moli za tebe. Dionizije kaže:

Ovo je moja molitva.

"Ovo je ono što ja želim da vidim da ti se dogodilo. Ovo je moja želja, moja molitva. Zato nemoj to primiti kao neku naredbu; to nije nešto što treba da uradiš. To ne znači, ako to ne uradiš da ćeš biti kažnjen, da ćeš završiti u paklu. Nema potrebe da me slušate, nema nikakve potrebe da me slijedite. To je samo moja molitva jer sam ja iskusio jednu tako preporučujuću ljepotu kroz stanje *agnosia* da ja želim, voljeni Timotije, da to podijelim sa tobom. Ja želim da to iskustvo podijelim sa tobom. Ako si ti spreman na to, ja to mogu sa tobom podijeliti, podjela se može ostvariti."

A način kako da dovedeš sebe do spremnosti je: napregnuti se iskreno i pošteno - ne ozbiljno već iskreno. Postoje ljudi koji uvijek rade sa pola snage, na pola srca; njihov život je mlak, mlohav. Oni nikada nigdje ne dopijevaju jer se uvijek drže po strani. Oni ne ulaze ni u šta potpuno, intenzivno. Oni uvijek sjede na obali i maštaju o dalekim zemljama. Ako nešto i pokušaju, oni to rade kao da

sjede na dvije stolice; ako im jedna izmakne, ona druga je uvijek spremna. Oni se voze istovremeno u dva čamca. Njihov život je tako podijeljen da sve rade sa osjećajem izdijeljenosti. Bilo kakvo rascvjetavanje svijesti je moguće samo u jednom organskom jedinstvu u tebi. I zato:

*... se upinješ iskreno,
u mističnu kontemplaciju, smirenih čula,...*

Dionizije kaže: Osmotri svoja čula. Ti nijesi oko ali tvoja svijest stoji iza tvog oka. Oko je samo prozor - nemoj se poistovjećivati sa time. Tako je i sa svim drugim čulima: to su samo prozori. Ti samo stojiš pored prozora - nemoj biti prozor! Nemoj početi misliti: "Ja sam okvir prozora." To obično svi rade. Ti bivaš poistovječen sa svojim čulima, poistovjećuješ se sa umom, nastojiš se poistovjetiti sa hiljadu i jednom stvari. Tako sasvim zaboravljaš da si ti, zapravo, samo jedno, a to je svjedok, svijest, svjesnost.

...smirenih čula, radeći na intelektu...

Nemoj dopustiti da budeš uvučen u um. Samo gledaj kako misli prolaze. Malo po malo će i ta funkcija uma nestati.

... i na svemu što se može osjetiti i spoznati,...

Zatim nastoj da odbaciš i ono što se može saznati i osjetiti, tako da možeš dospjeti do *agnosia*.

... na svemu što nije i što jeste...

I nemoj dopustiti da budeš dotaknut pozitivnim ili negativnim, teizmom ili ateizmom.

Dionizije je zaista rijedak čovjek. On je govorio takve stvari iza koprene hrišćanstva, sakrivajući jedan tako veliki mistični pristup - veliki koliko Lao Tzuov, Budin - iza koprene Biblije. Iako je opstao, on se ponašao dobro. Hrišćani ga nijesu nikada osuđivali, inače bi ga živog spalili; najmanje što bi uradili je da bi mu uništili pisma.

Na hiljade velikih pisanih djela je zapaljeno i uništeno, a ako i nije tako sa njima postupljeno, sve te knjige se mogu naći sakrivene u podrumima Vatikana. Hiljade spisa nikada nije bilo pročitano, nikada nije ugledalo svjetlost dana. Niko im nije mogao prići.

Zapravo, to bi trebalo da je jedna od dužnosti organizacije UN da oslobodi ta djela zatočena u Vatikanu. Ne radi se samo o nekoliko vrijednih djela, milioni su u pitanju. To je jedna od najvećih kriminalnih radnji! Tu su sakriveni vijekovi prosvijećenosti i prosvijetljenosti kojima nije bilo dopušteno da se pokažu. Katolici imaju specijalnu kategoriju za takve knjige. Kada oni neku knjigu stave na crnu listu, nijednom hrišćaninu više nije dopušteno da ih pročita; ako bi ih pročitao počinio bi veliki grijeh.

Mora da je Dionizije bio jedan veoma inteligentan duh; on se vladao dobro. On je obmanuo Vatikan, prevario je sve pape. Povrh svega, bio je i biskup - on je znao sve skrivene radnje i njihove trikove! Njegovi traktati su izgledali hrišćanski, ali oni uopšte nijesu bili hrišćanski. Oni nijesu imali ništa zajedničko sa hrišćanstvom. Isus bi se saglasio sa njima, ali hrišćanska organizacija nikada.

Uslijed toga, u možeš neznano dospjeti,...

Pogledajte samo te njegove riječi? - *neznano dospjeti*. Bog se nikada ne dokučuje znanjem, svjesno, kako onda možeš dospjeti do njega znanjem? Bog ti uvijek dolazi nesvjesno. Onda kada tebe nema, on dolazi. Onda kada nestaneš, on te iznenada ispuni. Kada si odsutan, on je prisutan.

*... onoliko koliko je to moguće,
do Njegovog Jedinstva,
do onoga koji je izvan svakog bitisanja i spoznaje.
Tako se neukrotivo,
potpuno i istinski odvaja od svega,
i ti se uzdižeš ka tom sjaju božanske tmine
koja je izvan svakog bitisanja,
koja je nemadmašna i koja oslobada od svega.*

Ono što je Buda nazivao *nirvana*, potpuna sloboda, ono što je Mahavira nazivao *moksha*, najviša sloboda, to je Dionizije isto govorio, ali to je bilo izrečeno hrišćanskom terminologijom, bilo je hrišćanski upakovano. Unutarnja stvarnost je bila istovjetna. Međutim, niko sa Istoka nije nikada komentarisao Dionizija - mora da sam ja prvi - jer je Istok živio u ogromnom egu vjerujući da je on jedini spiritualan, kao da su samo oni dospjeli do vrha svijesti. To nije istina. Ja sam sreno mnoge ljude koji su dotakli isti vrh. Dionizije je jedan od njih. On je Buda, on je Džina, iste je visine, istog kvaliteta, istog dubokog poriva,

iste dubine - ponekada ih je sve i prevazilazio jer nijedan Buda još nije rekao: *neznano ti dosežeš do njega*.

Tu postoji nekoliko briljantnih stanovišta, rijetkih, jedinstvenih, nikada prije izrečenih. Nijedan Buda još nije rekao da je to iskustvo osvjetljene tmine, *agnosia*. Mora se meditirati na Dioniziju. Oslušnite te sutre. Sjediti u tišini. Meditirajte na svaku pojedinu riječ. Ako budete mogli dobiti makar i jedan mali bljesak *agnosia*, bljesak ne-znati, vi ćete tako stati pred vrata božanska. Ta vrata uopšte nijesu daleko; to što te udaljava od tih vrata je tvoje znanje. Ako budeš podložan znanju, ostaćeš nereligiozan, nemističan. Zato nastoj da dosegneš do neukosti, do potpunog neznanja, sve misterije će biti tvoje - *koja je nenadmašna i koja oslobada od svega*.

BOG GOVORI IZ TRBUHA

Prvo pitanje

Osho,

Sinoć sam posle darshana usnio da si mi pjevao pjesmu "Stranac u roju". To je bilo predivno, zaista si bio dobar u tome! Da li ti ikada pjevaš i plešeš, van konteksta metaforičkog poimanja? Ti si tako prepun finoće. Možeš li nam to priuštiti sada?

Anand Alimo,

ja to radim upravo svakog trenutka... da, baš i sada. I ne u metaforičkom smislu već što je više moguće u realističkom. Pjevati i plesati, za mene znači mnogo više nego što ti možeš razumjeti u ovim riječima. Tvoje poimanje je veoma ograničeno; moje poimanje je široko. Ono uopšte nije metaforično već dovoljno prostrano, neomeđeno. Zapravo, kada jednom postaneš svjestan svog bića ti više ništa ne možeš raditi sem pjevati i plesati, slaviti. Prije toga, u tvom pjevanju nema mnogo pjesme, u tvom smijehu nema mnogo pravog smijeha. Naprotiv, to je sve samo suprotnost.

Jednom su upitali Fridriha Ničea: "Zašto se ti znaš nasmijati nekim malim šalama koje skoro nijesu ni vrijedne smijeha?" Na to pitanje je Niče postao veoma ozbiljan i rekao: "Ja se smijem samo iz straha. Ja se smijem jer se plašim da mogu zaplakati i zakukati ako se ne nasmijem."

On je time rekao nešto zaista veoma bitno. To je istina o tebi - o svima koji još nijesu postali Bude, Hristovi, Krišne. Ti se smiješ kako bi samo sakrio svoje rane, ti pjevaš tako da možeš zaboraviti na suze, a slaviš samo zato jer ti je život jadan. Što si više ojađen, ti nalaziš još više opravdanja da slaviš jer te to jedino može odvratiti od tvog jada.

Moj smijeh, moja pjesma, moj ples je u osnovi sasvim drugačiji od tvog. Ja se smijem jer u mom srcu ima samo smijeha - moj smijeh nije u funkciji prikrivanja. Ja pjevam jer ništa drugo nemam da radim - moje disanje je moja pjesma. To nije nešto što ja pokrećem; to se odvija samo od sebe. Čak iako bih želio da to zaustavim, to se ne bi moglo zastaviti. Zapravo, niko to ne pokreće i niko to ne može zaustaviti.

Ispričaću vam jedan vic.

Jedan čovjek je svakog dana ulazio u bar sa jednom kutijom ispod pazuha, naručivao čašicu viskija, ispijao i odlazio.

Jednoga dana je barmen odlučio da nepoznatog gosta, u zamjenu za besplatno piće, zamoli da mu kaže što to ima u kutiji koju uvijek nosi ispod pazuha.

On je otvorio kutiju u kojoj su se ukazala mala muva koja je pjevala i bubašvaba koja je njenu pjesmu pratila na klaviru. Barmen je bio iznenađen tim prizorom. Zato je sledećeg dana ponudio svog posjetioca još jednim besplatnim pićem samo da bi čuo muvu kako pjeva i bubašvabu kako svira na klaviru.

Kako je vrijeme odmicalo, barmen je bivao sve više zanesen time pa je zatražio od posjetioca da mu svakoga dana pokazuje taj prizor u zamjenu za besplatno piće.

Kako više nije mogao izdržati, barmen je jednoga dana zamolio posjetioca da mu za cijeli sanduk viskija otkrije tajnu o malim izvođačima. Pošto se malo nećkao i razmišljao, ovaj je ipak pristao. Još jednom je otvorio kutiju, i mali izvođači su odmah počeli da izvode svoju tačku. Gost na to reče barmenu: "Trik je u tome što ova muva uopšte ne pjeva već to bubašvaba pjeva iz trbuha."

Zapravo, nijesam to ja koji pjeva, pleše i čini razne trikove, tajna je u tome: Bog je ventrilogist, to on govori iz trbuha!

Drugo pitanje

Osho,

Ja sam odbacio sve privrženosti, ali je još ostao neki suptilni osjećaj vezanosti. Ja sam vezan čak i za ne-privrženost, za ne-um. Svjestan sam te suptilnosti ega. Kako ćemo izaći iz tog začaranog kruga?

Anand Virago,

to je veliki blagoslov da si svjestan toga, da si svjestan začaranog kruga. To je jedna od najvažnijih stvari, biti svjestan te činjenice. Samo posle toga se nešto može uraditi - ili, bolje reći, *ne* uraditi. Ali ima još mnogo ljudi koji nijesu svjesni toga, čak ni oni koji su se vinuli u visine spiritualnosti, koji su skoro prosvijetljeni - još samo im je jedan korak potreban da postanu Bude. Ali taj poslednji korak, nerijetko i po pravilu, je i najistančaniji korak.

Nije teško odbaciti um; veoma je teško odbaciti ne-um jer je um veoma lukav - on je spreman da stvara sebe uvijek iznova. On je spreman da se pritaji, da se povuče: ti odbaciš um, on postane ne-um; ti odbaciš i taj ne-um, on postane ne-ne-um, i to ide tako dalje, do beskrajja. Ti odbaciš svoju privrženost, a to potom postane vezano za samu ideju ne-privrženosti. Ti se odokneš svijeta, odeš iz svijeta, i to odmah postaje ideja odricanja. Zbog ta vezanost i dalje ostaje. Tu se samo mijenja objekt vezivanja, ali to i dalje postoji.

Upravo neki dan sam dobio jedno dugo pismo iz Holandije od jednog mog predivnog sanijasina, Amrita. On je otišao da posjeti J. Krišnamurtija, a Krišnamurti se uvijek ponašao kao bik kada bi vidio moje sanijasine. Crvena boja odora koje su tada nosili moji sanijasini... i tada on odmah izgubi svu svoju prosvijetljenost! Zato u Španiji imam samo nekoliko sanijasina: bikovi ih ne vole!

Kada je on ugledao Amrita obučenog u svoju sasrijas odjeću, on je pobjesnio. Potom je čitavi sat i po vremena govorio protiv vezivanja za Majstora. Amrito se na sve to samo smijao. - Zašto je on postao tako uznemiren? On je mogao vidjeti njegovu ljubav, njegovu milostivost, napor da mu pomogne, ali je isto tako vidio da postoji i nešto više u tome; on nije mogao razotkriti što je to. To što on nije mogao otkriti je Krišnamurtijeva ideja ne-vezivanja. On je i dalje ostao veoma ozbiljan u tome.

Moj sanijas nije neki ozbiljan fenomen; to je nešto veoma lagano i neobavezujuće. To se daje i prima u ljubavi i smijehu. To nije u vezi sa starom idejom sanijasa - idejom ozbiljnih ljudi, beživotnih, neljubavnih, ljudi koji su samo nastojali da pobjegnu od ovog svijeta. Moj sanijas uopšte nije nikakvo bjekstvo. Naprotiv, ja učim moje ljude da *budu* u svijetu - što je moguće potpunije, strasnije, intenzivnije.

Ali Krišnamurti je nosio svoje rane kroz cio svoj život. On je bio podizan i vaspitavan od strane teozofa koji su mu nametnuli hiljadu i jedno pravilo ponašanja jer su ga spremali za jedan zadatak. Oni su željeli da Krišnamurti bude Svjetski Učitelj, da bude mesija, novi Hrist; ubjeđivali su ga da će putem njega svijet biti izbavljen - da on nije obično biće. Oni su ga tako pripremali da bude sredstvo u koje će ući

Bog kako bi on mogao biti glasnogovornik Boga. Naravno, za to je trebalo mnogo učiti, i zato su njega skoro mučili.

Bila su dva brata: Krišnamurti i Nityananda; obojica su bili pripremani. Nityananda je umro - a moje mišljenje je da je umro zbog previše discipline: gladovanja, yoge, i od mnogih okultnih i ezoterijskih procesa kroz koje su morali proći. A oni su bili veoma mladi, veoma nježni. Krišnamurti je tada imao samo devet godina. Morali su da ustaju veoma rano, u tri sata izjutra kada su vježbe počinjale. A Leadbeater, čovjek koji je time upravljao, je nametao veoma teške zadatke. I ne samo da je bio sklon teškim zadacima, on je bio i teški homoseksualac. Bilo je poznato da je njegovo interesovanje za dječacima bilo seksualne prirode. On je bio zatečen u kompromitovanom položaju sa Krišnamurtijem!

Te rane su ostale. Krišnamurti nije nikada mogao oprostiti Leadbeateru. Prošlo je više od pedeset godina od toga, Leadbeater je umro, zamro je i Teozofski pokret, ali ti ožiljci, Majstor i učenik, ta obuka, predaja, pokornost, tortura - sve to nije nikada nestalo iz Krišnamurtijevo života. On je bivao sve prefinjeniji što je vrijeme prolazilo. Pedeset godina se morao boriti sa duhovima koji više i nijesu živi. On se morao rvati kroz prostor i vrijeme sa duhovima koji ne pripadaju egzistenciji.

Moji sanijasini i *moj* način bitisanja je bio tako nov za njega da ga uopšte nije mogao shvatiti - on čak nije ni pokušao da učini bilo kakav napor da to shvati. Jedan i po sat je neprestano verbalno udarao po Amritu: "To je najopasnija stvar koju možeš učiniti. Nikada nemoj postati ničiji učenik! Nemoj se vezati za Majstora!"

Strpljivo je Amrito pokušavao nekoliko puta da mu objasni: "Ja se ne vežem ni za koga. Moj Majstor ne odobrava vezivanje: on nam daje potpunu slobodu. Mi smo sa njim upravo zbog slobode, i ako bilo kog trenutka odlučimo da ne budemo sa njim... on nam neće nametnuti nikakav osjećaj krivice zbog toga."

Ali on nije želio da to sluša. Nije mogao da shvati ovaj *novi* fenomen; novu vrstu odnosa između Majstora i učenika, odnos koji nije uopšte neki odnos ovisnosti bilo koje vrste. Vi se ne vežete za mene, vi nijeste obrobjeni od moje strane. Moja uloga ovdje je upravo da vam pomognem da se oslobodite, da postanete sasvim slobodni. Ja sam uključen u tu slobodu. Vi treba da budete slobodni od svega, i ja sam uključen u to. Zato, ako ste još sa mnom, to ne znači da zavisite o meni; to je zbog toga što ste zahvalni za tu slobodu. Ko ne bi volio vezu koja je utemeljena na slobodi?

Ali odnosi postaju ružni samo onda ako ti ne dopuštaju da budeš slobodan, ako je to kavez za tebe, kada ti zasijecaju krila, ako ti

opterećuju dušu, ako ti ne dopuštaju da budeš svoj. Ja ti ne namećem nikakva pravila, ne postavljam ti uslove ni disciplinu. Moja jedina poruka je bazirana na ljubavi, slobodi i svijesti.

Ali Krišnamurti je bio sasvim gluv.

Amrito mi je potom napisao: "Od njega sam otišao sa glavoboljom." To je i prirodno - i sami Krišnamurti je patio od glavobolje! Pedeset godina je imao stalnu glavobolju, tešku glavobolju, ne neku običnu, koja je trajala danima. Ponekada je to bilo tako ozbiljno da bi poželio da udari glavom o zid! Razlog za to je bio taj što je odbacio sve - kako ti kažeš, Virago - ali tada se pojavila u njemu nova privrženost, to je bila privrženost prema *ne*-privrženosti, ovisnost o neovisnosti. On je dospio do stanja *ne-uma*, ali se nije mogao osloboditi *ideje* o *ne-umu*. Nikako neće pomoći ako se lišiš ideje o *ne-umu*, a potom postaneš vezan za *ne-um*: To je jedna ista igra! Ona biva sve suptilnija i suptilnija i, kako vrijeme prolazi, postaje sve opasnija jer ti više nijesi u prilici da je vidiš. Ona će postati tako duboka tako da tvoja svijest neće moći doprijeti do nje. To će tako otrovati tvoje najdublje biće.

Kažeš mi: *Odbacio sam sve svoje privrženosti...*

Ko ti je rekao da odbaciš sve svoje privrženosti? Taj začarani krug započinje upravo kod odbacivanja. Tako postaješ privržen ideji odbacivanja. Novi ego se tada rađa: "Ja sam odbacio sve privrženosti." Iznenada uviđaš, a to je *dobro* da možeš vidjeti, da: "Sada sam vezan za ovu ideju. Što sada da radim?" Možeš odbaciti čak i tu ideju, i onda ćeš se osjetiti sretnijim, ponosnim. "Pogledaj!" Ti ćeš sebi zahvaliti: "Virago, pogledaj! Postigao si čudo. Odbacio si i ideju o *ne-vezivanju*." Ali to će ti ponovo doći sa stražnjih vrata.

Pitaš me: *Kako ćemo izaći iz tog začaranog kruga?*

Zašto to postavljaš na prvo mjesto? Ja ti uopšte nijesam rekao da treba da odbaciš vezivanje. Rekao sam ti da treba da ih razumiješ. To je dovoljno. Samo pogledaj što predstavlja tvoja privrženost bez ideje da je odbaciš, bez ikakvog prosuđivanja, bez proračuna. Samo pogledaj što je to. Bilo što da je to, to je prisutno. Što ti tu možeš uraditi? Bilo kako bilo, tvoja privrženost je tu. Prihvati je! U jednom takvom potvrđivanju revolucija otpočinje. Onog trenutka kada prihvatiš svoju privrženost prema nečemu, i kada počneš da to shvataš, sa *ne* idejom da to odbaciš... Zapamti, ako postoji ideja da to odbaciš

izvan razumijevanja, tvoje razumijevanje neće bi jasno i potpuno; ta ideja će biti samo prepreka. *Zašto* odbaciti privrženosti? Bog nije odbacio vezanost za ovaj svijet. *Zašto* bi ti odbacio *svoju* vezanost za svijet?

Ja nikada nijesam odbacivao nijednu privrženost u svom životu. Ja sam samo nastojao da ih vidim i prozrem, i putem tog uvida počela su se čuda dešavati: iznenada otkrivaš da te ta privrženost više ne opterećuje. To je sve tu, ali nekako veoma daleko, kao na horizontu, i tako neegzistencijalno, kao i sami horizont. To te više ne opterećuje. Ti možeš živjeti u *ovom* svijetu kao da ne pripadaš tu. A to je ujedno i cijelo moje viđenje sanijasa. Budi lotosova latica; budi u jezeru, a netaknut vodom. Tada neće biti začaranog kruga. Ti si taj koji stvaras taj začarani krug, a onda pitaš kako da ga prevaziđeš. Svaki tvoj takav napor da to prevaziđeš, stvaraće iznova i iznova nove krugove. Moja jednostavna sugestija ti je: molim te, nemoj započinjati sa glupostima! Bolje je da uopšte i ne započinješ sa time. Kada jednom počneš sa time, postaje skoro nemoguće da se oslobodiš toga.

Treće pitanje

Osho,

što znači biti religiozan? Osim svjesnosti, koji je sljedeći kvalitet jednog religioznog bića?

U prošlosti je religija u čovjeku stvarala samo ego. To je ljudima samo davalo ideju veličine, superiornosti, posebnosti. Zapravo, samo su veoma egoistični ljudi u prošlosti bili zainteresovani za religiju. Religija je takva da ti daje, mnogo lakše nego išta drugo, priliku da ispuniš svoj ego.

Ako želiš da budeš najbogatiji čovjek na svijetu, to nećeš lako postići; ali ako poželiš da se odrekneš svijeta, to ćeš lako ostvariti. Biti najbogatiji čovjek na svijetu zahtijeva mnoge stvari. Za to je potrebna određena inteligencija; to zahtijeva stalni napor; zahtijeva nepokolebljivi, stameni i uporni um kako bi ostao u vezi sa ciljem koji si odredio da ostvariš. Čak i ako se promijeni tvoje okruženje, ti ćeš i dalje nastojati da dogmatski to slijepo slijediš. To zahtijeva određenu divlju snagu; za to je potrebno lukavstvo, bistrina, određena svojstva političnosti, diplomatičnosti; potreban je ambiciozan, takmičarski, beskrupolozan duh koji neće zastati ni pred jednom preprekom; duh koji neće brinuti ni o kakvim moralnim vrijednostima i koji će ostvarivati zamišljeno po principu: sva sredstva su opravdana. Budi nasilan, odbojan, nepošten - samo ako se to dobro plaća.

Oni kažu: "Čestitost je najbolja politika." Ali zapamti, to je politika, to nije vrijednost - to nije nešto zaista vrijedno. Pošto se to plaća, to je dobra politika; ukoliko se to ne bi plaćalo, tada bi nepoštenje bilo najbolja politika. A tvoje je da budeš obazriv što ćeš da radiš, kako ćeš da postupiš i što ćeš da govoriš jer ćeš morati da kažeš mnoge laži. Tu će ti biti potrebno jako pamćenje, inače ćeš lako zaboraviti što si juče govorio i o čemu govoriš danas.

Političari samo trebaju dobro pamćenje. Oni ne moraju biti mnogo inteligentni, ali moraju imati dobro pamćenje - a to su dvije različite stvari. Dobro pamćenje je mehanička stvar; inteligencija je nešto sasvim drugo. Bilo je ljudi koji su imali visoki nivo inteligencije, ali koji su loše pamtili: Albert Ajnštajn, Tomas Alva Edison. Ali bilo je i ljudi koji su izvršno pamtili ali nijesu uopšte bili inteligentni.

Ja sam jednom posjetio Hindi univerzitet u Benaresu. Upoznali su me sa čovjekom koji je imao dvadeset četiri doktorata - da, dvadeset četiri! Ti možeš ponekada sresti nekoga koji ima dva doktorata - ali dvadeset četiri! On je sigurno postigao rekord u cijelom svijetu. Još niko nije uspio da doktorira dvadeset četiri puta, ako znamo da ima ukupno dvadeset četiri predmeta. Ali taj čovjek je bio veoma glup. Zapravo, bez i da sam ga vidio, ja sam zaključio da taj čovjek mora da je veoma glup. On je utrošio sav svoj život samo na sakupljanju diploma. A kada sam mu rekao da izgleda priglušno, on se veoma naljutio! Rekao mi je: "Ti si prvi koji ti kažeš. Svi su me samo nagrađivali."

Ja sam mu na to odgovorio: "Ja vidim da u tvojim očima nema unutarnje unteligencije. U njima ne vidim neku oštrinu. Ti si sakupljao diplome, ali si za to vrijeme gubio nešto važnije. Tvoje pamćenje je dobro, ali ti je inteligencija siromašna." Nije uopšte potrebno da oboje zajedno egzistiraju.

U prošlosti je religija bila najlakši pristup tvom egu. Za to tada nije bila potrebna ni inteligencija, ni pamćenje, ni moć ni nikakva borba. Sve što je za to bilo potrebno je samo jedna slabašna i nemoćna ličnost. Za to je bilo potrebno da si kukavica koja se ne smije suprotstaviti svijetu. Takvi bi bježali u manastire, a taj čin bjekstva u manastire je bio dovoljan da ih učini velikim svecima. Oni su u manastirima po čitavi dan samo sjedili besposleni, nekreativni, nijesu ništa radili i ničim svijetu doprinosili. A ako su nešto i radili, to je bilo samo mučenje samog sebe. Možda su oni i gladovali, molili se pet puta na dan, sjedjeli satima u joga položajima, dubili na glavi, stajali goli na hladnoći ili žegi - činili su sve moguće vrste samo-torture. Takvi postupci su bili nagrađivani, visoko nagrađivani i cijenjeni.

Mi smo tako nagrađivali i slavili glupake kao svece; nagrađivali smo nekreativne ljude kao religiozne osobe, kao spiritualne

vrijednosti. Oni nikada nijesu baš ništa doprinijeli svijetu; zbog takvih je svijet uvijek patio.

U Indiji je religija bila veoma nadmoćna, nadmoćnija nego bilo gdje u svijetu. Sada možete vidjeti posljedice svega toga! Indija je skoro postala pakao na zemlji. Ljudi stradaju; ljudi gladuju, umiru, pate od raznih bolesti; bez snage su, letargični, bez ikakve volje da bilo što urade - na svaki mogući način su nemoralni, ali i dalje o sebi misle da su spiritualni samo zbog toga što jednom mjesečno ili jednom nedjeljno poste, ili zato što svakodnevno idu u hram, ili zato što neprestano čitaju GITU ili zbog toga što svakodnevno ponavljaju jednu te istu glupu mantru misleći da je to Transcendentalna meditacija. A vi ne možete nigdje uočiti nikakvu meditativnost. Vi nigdje ne vidite mir, tišinu ili radost. Vi ne možete nigdje vidjeti *bilo šta* za što se može pouzdano reći da je to rezultat vjekovne religioznosti. Moja vizija religioznosti je sasvim drugačija.

Anand Shraavan, ti me pitaš: *Šta znači biti religiozan?*

Po meni, biti religiozan znači mnogo toga jer je religija jedan multidimenzionalni fenomen. Kao prvo, to znači jedno stanje bez ega - znači duboko potvrđivanje tvog stanja ništavnosti. Religija nijesu stepenice koje te mogu odvesti iznad drugih. To nije pokušaj da se dosegne nadmoć već, naprotiv, to je opuštenost u svojoj običnosti. Jedna religiozna osoba se ne osjeća ni superiornom ni inferiornom osobom; zapravo, ona se nikada ne upoređuje ni sa kime. On se ne može uporediti - njegovo razumijevanje čini jasnim da upoređivanje nije moguće pošto ne postoje dvije slične osobe. Kako možeš uporediti ljude koji su tako različiti? Ti ne možeš uporediti Budu sa Krišnom, Krišnu sa Hristom, Hrista sa Muhamedom, Muhameda sa Kabirom, Kabira sa Nanakom - ne, to nije nikako moguće. Vi ne možete nikoga uporediti ni sa kim drugim; svi su jedinstveni.

Kada kažem da su svi jedinstveni, zapamti riječ "svi". Ja nijesam koristio riječ "Jedinstven" u smislu poređenja - jedinstveniji od drugoga, jedinstveniji no što je to bilo ko drugi. *Svi* su jedinstveni, unikatni! Jedinstvenost ili posebnost je jedan sasvim obični, svakodnevni kvalitet, nešto najjednostavnije. Religiozna osoba je krajnje jednostavna, sasvim obična.

U indijskoj mudrosti postoji jedan predivni traktat koji sadrži samo imena Gospoda i ništa drugo: *Vishnu Sahasranam, Hiljadu imena Gospoda* - samo imena i ništa drugo. Ali ta imena su zaista nevjerovatno lijepa i ukazuju na različite aspekte Boga. U tih hiljadu

imena postoje dva koja glase: "Bog je nešto najobičnije", i "Bog je nešto najneobičnije". Obično i neobično, oboje - dva različita imena Boga.

Religiozna osoba je obična, sasvim obična. Ona živi jedan jednostavan i nepretenciozan život bez ikakve namjere za neobičnostima i posebnostima. Ali to je ono što ga čini neobičnim, i zato nema nikakve protivrječnosti između ta dva imena. Biti neobičan je jedna veoma obična želja. Biti običan, nije uopšte obična želja; to je nešto neobično. Opuštiti se u svojoj običnosti je jedan najneobičniji fenomen na svijetu. Onog trenutka kada se opustiš u svojoj običnosti i počneš uživati u sasvim običnim malim stvarima u životu... u jutarnjoj šoljici čaja, u šetnji kroz šumu, u kupanju u rijeci, slušanju ptica ili samo sjedenju ispod nekog drveta - "ne radeći ništa, sjedeći u tišini, proljeće dolazi i trava raste sama od sebe" - ili u spremanju hrane ili u čišćenju kuće... Religija nije zainteresovana za to što ti radiš, njoj je stalo do kvaliteta koji ti unosiš u svoj rad. Možeš se moliti u crkvi po čitav dan, ali tu ne mora postojati religije jer je *način* na koji to činiš nereligiozan.

Jednom sam čuo:

Kralj i visoki sveštenik su se molili rano ujutro. Bio je još mrak i oni se nijesu mogli vidjeti u hramu. Kralj je govorio: "Gospode moj, ja sam samo prašina ispod tvojih stopala. Ja sam niko. Imaj milosti za mene?" Isto to je govorio i sveštenik ali možda sa malo drugačijim riječima: "Ja sam niko. Imaj milosti za nas!"

Utom su obojica, sa iznenađenjem, čuli i treći glas. Tada se već bilo malo razdanilo i oni su mogli ponešto nazirati - najsiromašniji prosjak u gradu se, takođe, molio riječima: "Gospode moj, ja sam samo prašina ispod tvojih stopala. Ja sam niko. Imaj milosti za nas!"

Kralj protrlja oči i okrenu se prema svešteniku govoreći: "Pogledaj samo ko još govori da je običan, da je niko. Samo pogledaj! Ko to govori: "Ja sam niko?" To je samo jedan ubogi prosjak! Kralj može reći da je niko, sveštenik može reći da je niko, ali taj prosjak? Kako je samo egoističan! Kako je pretenciozan!"

Oni su se podsmijavali ideji da se i prosjak može ponašati kao kralj i visoki sveštenik. On se, takođe, izjašnjavao da je niko. Međutim, kralj i visoki sveštenik su to shvatili kao uvredu. Naravno, oni mogu reći da su niko i ništa jer svi to znaju. Čak i sami Bog to zna! Oni su upravo bili ponizni. Ali ovaj jadni siromah - kakvo je to poniženje? On je zaista niko, i on govori: "Ja sam niko." Kakva je svrha tog isticanja?

Zapamti, vaši sveci su pokušavali da se unize pred Bogom ali samo sa namjerom da se uzdignu u očima naroda. Ali *moja* ideja o religioznom čovjeku je takva da on čak i ne traži da bude običan - on to ne zahtijeva. On je već sasvim običan, ma kakav da je.

Zen Majstor Rinzai je bio upitan: "Što si obično radio prije no si postao prosvjetljen?"

On je rekao: "Ja sam obično cijepao drva i nosio vodu sa izvora."

Na to ga je čovjek pripitao: "A sada, pošto si se prosvjetlio, što sada radiš?"

Rinzai mu je odgovorio: "Isto to - cijepam drva i nosim vodu sa izvora."

Čovjek je bio iznenađen i rekao je: "Ja to ne mogu razumjeti. Koja je onda razlika? Koja je onda *svrha* prosvjetljenja? Prije si običavao da cijepaš drva i donosiš vodu sa izvora, a i sada to i dalje radiš! U čemu je razlika?"

Rinzai se nasmijao. Rekao mu je: "Razlika je sljedeća: prije sam to radio jer sam *trebao* da to uradim, to je bila moja dužnost; sada je to radost. Kvalitet raspoloženja se promijenio - posao je ostao isti!"

Ti jedeš, i religiozna osoba jede, ali kvalitet toga je različit. U Upanišadama je napisano: *annam Brahm*, "hrana je Bog". Religiozna osoba jede kao da jede Boga jer je sve Bog. On pije kao da ispija Boga jer je sve Bog. Za tebe je on samo srkanje čaja - on je ispijanje Boga! Odatle proizilaze zen hramovi čaja i čajne ceremonije.

Zen majstor okuplja svoje učenike, sprema čaj, a oni sjedaju oko njega i slušaju kako samovar krčka, kako se njegov zvuk širi po sobi i kako aroma čaja ispunjava malu sobu. Ta soba je podignuta u vrtu pored ribnjaka. Napolju se čuje pjesma ptica, vazduh je mirisan, a oni u tišini sjede oko Majstora. Majstor kuva čaj; oni to primaju sa velikom ljubavlju i zahvalnošću. To je dar od Majstora - više to nije uobičajeni čaj, to više nije ni čaj - to je isto kao da Majstor sipa svoje biće u njihove šoljice. Potom oni u tišini, meditativno i molitveno, ispijaju taj čaj.

Kada su po prvi put hrišćanski misionari to saznali, oni nijesu mogli vjerovati da se ispijanje čaja može smatrati meditativnošću. Ako bi u hrišćanskom hramu zapalio cigaretu, popio kafu ili čaj, ti bi bio izbačen vani. Čak i u hindu hramu ti ne bi dopustili da piješ čaj. "Ovo je hram", rekli bi oni, "ovo je sveto mjesto, a ti radiš neke svjetovne stvari! Idi u neki hotel - ovo nije hotel."

Ali ja sam saglasan sa zen ljudima: male stvari u životu treba da budu preobraćene tvojom unutarnjom transformacijom. To ja nazivam religioznim kvalitetom; sve postaje sveto. Kada se kupaš, kada vodiš ljubav, kada jedeš, kada ideš da spavaš - sve postaje sveto, jer bilo gdje da kreneš, vidiš Boga, bilo što da uradiš, to radiš *sa* Bogom.

Anand Shraavan, iskusiti život kao božanstvo je temeljni kvalitet religiozne osobe. Za njega Bog više nije osoba već sva energija egzistencije. Bog je božanstvo; nije osoba već kvalitet. On diše božanstvom, on živi okružen božanstvom.

Ti još pitaš: *Osim svjesnosti, koji je sljedeći kvalitet jednog religioznog bića?*

To je veoma teško reći jer se to događa različitim ljudima na različiti način. Poslije svjesnosti... svjesnost, naravno, je metoda koja te preobražava, koja te čini religioznim. Ali to pojedinac nikada ne može znati pouzdano. Mira je počela plesati i pjevati. Buda nije nikada plesao i pjevao na isti način na koji je to radila Mira. Mira nije nikada sjedjela u tišini pod drvetom. Isus je govorio u vatri. Budine riječi su bile nalik lotosovim laticama koje su dolazile iz iskona; u njima nije bilo vatre. Isus je vatra. On je mogao nasilnički tjerati fariseje i trgovce iz hrama sa batinom u ruci. On im je prevmuo težge i goloruk ih izbacio na ulicu iz hrama. Ti ne bi mogao ni zamisliti da to Buda uradi. Isus je bio čisto buntovništvo; Buda je bio samo tišina.

Govorili su da je prva stvar koju je Zaratustra uradio po rođenju da se nasmijao. Sada je nemoguće zamisliti da se djeca rađaju sa smijehom, ona obično zaplaču! Zaratustra se zasmijao i taj smijeh je ostao stalni pratilac u njegovom životu. On je bio najpozitivniji Buda koji se ikada rodio. On je volio život tako duboko da za njega nije bilo drugog Boga do život.

Mahavira se odrekao života, odrekao se svijeta. On nije bio bjegunac, nije bio kukavica - uopšte nije. On je živio sa divljim životinjama u džungli, bio je nag, u potpunoj nesigurnosti, bez ikakvog vlasništva. On je radio teške poslove; zapravo, još niko u cijeloj istoriji nije tako uporno i teško radio na sebi kako bi postigao najviše stanje ne-uma. Buda je dospio do toga kroz opuštenost, a Mahavira je to postigao kroz veliki napor.

Individue se razlikuju, i nikada se ne zna što se može dogoditi. Ako si nosio u sebi skriveni talenat za poeziju, onoga trenutka kada dođeš do osvješćenja, ti ćeš iznenada započeti jedno novo hodočašće: ti ćeš postati pjesnik, pjesnik u tebi će se probuditi. Ti možeš biti i Van Gog ili Pikaso, a da nijesi toga uopšte svjestan. Kada se

svjesnost ostvari, ti ćeš možda početi crtati. To se nikada ne zna jer je svaka osoba tajna za sebe, nepredvidljiva misterija. Zato ja i ne mogu reći, Anand Shravan, koji će biti prvi kvalitet religioznog bića *poslije* osvješćenja. Osvješćenje će zasigurno biti najbitnije zaleđe - bez toga niko ne može biti religiozan - ali *poslije* toga se ništa ne može reći. Ljudi su se ponašali različito, i sve sam ih prihvatao kao religiozne osobe: zen majstor koji je crtao, Krišna koji je svirao na svojoj flauti, Buda koji je sjedio u tišini ispod svog drveta, Mira koja je plesala idući od grada do grada, Isus sa svim svojim buntovništvom, Zaratuštra sa svojim smijehom. Ne postoji načina da se kaže išta o tome, a to je i najbolje tako jer ako bi znao što će biti prva stvar, to bi bilo opasno jer bi mogao to oponašati.

Ako bih ti rekao da ćeš *poslije* osvješćenja početi plesati, ti bi zasigurno to pokušao. Bilo koliko da je to čudno drugima, bilo koliko da je neumjesno, ti bi ipak pokušao - nastojao bi da pokažeš da si dospio do svjesnosti, da si postao Buda. Dakle, dok ne zaplešeš,... Ja mislim da Mahavirin ples ne bi izgledao baš dobro! Mira predivno izgleda dok pleše. Zapravo, bilo bi pogrešno kada ona ne bi plesala već sjedila ispod drveta; tako bismo izgubili predivnu pjesmu koju ona pjeva. Niko u cijelom svijetu ne može da pjeva tako predivno kao ona. Ta pjesma dolazi neposredno iz najdublje suštine njenog bića. To nije obična poezija, to je nešto božansko. Ona uopšte nije komponovala te pjesme; one su same tekle kroz nju. Ona nije nikada učila da pleše; to je bila eksplozija! To je bio jedan prasak.

Zato je dobro da se o tome ništa ne govori. Međutim, sve religije su govorile o tome pa je to proizvelo znatne teškoće kod ljudi. Hrišćani su govorili koje će to osobine biti, džaini su o tome, takođe, govorili, a i budisti su objašnjavali te osobine. Potom su svi oni: budisti, džaini, hrišćani, hindusi i muhamedanci nastojali da se oponašaju. Ljudi su imitatori. Čak i da nije Čarls Darvin otkrio da je čovjek postao od majmuna, prije ili kasnije bi se to potvrdilo - uslijed njegove potrebe da oponašanjem. Čovjek samo imitira.

Moj pristup tome je da čovjeka treba osloboditi i ostaviti na miru. Svjesnost će sigurno biti tu jer se bez svjesnosti ništa ne može dogoditi, ali ti se zato mora dopustiti sloboda. Tada ćeš malo sačekati i biti strpljiv da vidiš što će se potom dogoditi. Ne samo da će drugi oko tebe biti iznenađeni, i ti ćeš biti veoma iznenađen *poslije* osvješćenja jer će se ukazati tvoj pravi genij, i ti ćeš po prvi put zaista vidjeti što si. Ruža će postati ruža, neven će biti neven, lotos će postati lotos. Niko ne može znati što će biti jer je čovjekova najdublja priroda sakrivena u slobodi. I zato je dobro da različiti ljudi na različiti način ispoljavaju svoju religioznost. To će svijet načiniti mnogo ljepšim, ekstatičnijim,

čudastvenijim. U svijetu će to stvoriti potrebu za vrijednostima života; svijet će postati vrijedan življenja; inače bi to postao jedan monoton svijet, bio bi to jedan dosadan svijet, nedostajala bi mu raznovrsnost.

Četvrto pitanje

Osho,

u Kenedi istraživačkom centru, Florida, vidjeli smo najnovije otkriće koje će omogućiti da se naučno istraži spoljni svijet i da stvorimo "boljeg čovjeka", a u Osho internacionalnoj komuni u Puni, u Indiji, se ulažu naponi da se iskuse unutarnji prostori i da se stvori "Novi čovjek". Prvo je izum za novi vijek od strane najbogatije i najmoćnije nacije, a ovo drugo je let ka novoj svijesti pokrenut od strane jedne od najsiromašnijih nacija na svijetu. Jedno je materija, a drugo je duh. Šta se događa?

Kul Bhushan,

Ideja boljeg čovjeka je jedna veoma stara ideja, stara koliko i sami čovjek. Svako je težio za boljim čovjekom jer to ne uslovljava radikalne promjene. Bolji čovjek znači da ti je nešto dodato: ti ostaješ isti, ti i dalje nastavljaš po starome; tu nema nikakvog prekida, promjena. Ti tako bivaš bogatiji, bolji. Ta ideja boljeg čovjeka je utemeljena u njegovoj lakomosti, pohlepi; to će svi podržati. I bogate i siromašne zemlje će to podržati. Indija je sasvim u znaku Mahatme Gandija jer je on težio da dovede do boljeg čovjeka. Ta ideja boljeg je u suštini samo reformatorska, nije revolucionarna. Ali ideja novog čovjeka je opasna jer zahtijeva hrabrost. Njen osnovni zahtjev je da staro mora umrijeti kako bi se novo moglo roditi - to je preporod. Zbog toga sam pobornik te ideje. To ne znači da sam ja samo sa ove pozicije protivan i sklon kritici, ja bih bio ovakav bilo gdje da se nalazim; čak da sam i na Floridi, isto bi se dogodilo.

Zapravo, mnogo više mogućnosti ima u bogatim i razvijenim zemljama da se govori o ovome nego u siromašnim zemljama kakva je, na primjer, ova. Njeni narodi nemaju interesa i vremena za takve ideje. Za njih nije vitalni problem rođenje Novog čovjeka. Njihovi životni porivi su kako opstati, a ti im govoriš o rođenju Novog čovjeka! Oni nijesu sposobni ni da opstanu. Njihovi problemi su sasvim drugačije prirode. Oni su bolesni, gladni; njihova djeca su neobrazovana, nijesu zaposlena, nemaju zemlju za obradu, nemaju hrane, zaklona - a ti

govoriš o Novom čovjeku? Oni uopšte nijesu za to zainteresovani, to nije njihova preokupacija.

Ali ako bih ja govorio o Novom čovjeku u Americi, ja bih bio odmah ubijen ili uhapšen. Niko me tamo ne bi tolerisao jer bih tako uništavao američki način života. A američki način života zavisi od ambicija, a moj Novi čovjek će biti sasvim neambiciozan u tom smislu riječi. Čitav američki pristup se sastoji u tome da sve stvari moraju biti bolje, sve mora biti bolje. Tu nema indikacija gdje sve to može odvesti, ali stvari moraju biti bolje i bolje. Oni su sasvim opčinjeni idejom poboljšanja stvari. Mi moramo imati veće brzine, bolje mašine, uspješnije tehnologije, bolje ceste, bolje pruge - sve mora biti bolje! I naravno, u skladu sa time, moraš imati boljeg čovjeka. To se uklapa u čitavi američki stil života. Mislilo se da i čovjek mora biti prostraniji, širi. Upravo kao što trebaš bolje krave, bolje pse, bolje automobile, avione, isto tako trebaš i boljeg čovjeka! U tome nema razlike: to je jedna ista logika.

Ja govorim o Novom čovjeku. Novi čovjek nije nužno i bolji čovjek. On će biti životniji, veseliji, biće znatno budniji; ali ko zna da li će on biti bolji ili ne? Kada su ovdašnji političari u pitanju, on neće biti ništa bolji jer neće moći biti bolji vojnik - on uopšte neće biti spreman da bude vojnik. On neće biti konkurentan, a tako će sva ekonomija koja se bazira na konkurenciji doći u krizu. On neće biti zainteresovan za skupljanje smeća, a sva ekonomija upravo počiva na tome. Sve vaše agencije za reklamu se samo nadmeću koja će ti više prodati svakojakog smeća. Novi čovjek će imati sasvim drugačiju viziju života. On će živjeti sa znatno više ljubavi jer je za njega ljubav najveće bogatstvo. On će znati da za novac neće moći kupiti ljubav ili zadovoljstvo. On će znati da je novac samo praktična stvar; to nije cilj života.

Čitav američki sistem počiva na ideji da se stvori nešto bolje. "Učini to bolje!" To što radiš nije bitno. "Ako ubijaš, trudi se da to uradiš što je moguće bolje!" Ti možeš vidjeti što se dogodilo u Hirošimi i Nagasakiju: Amerika je učinila to na najbolji mogući način. "Stigni do Mjeseca!" Niko se i ne pita čemu sve to. Ako pitaš zašto, ti si lud; takva pitanja se ne postavljaju. Jedino pravo pitanje je: "Kako stići do Mjeseca na najbolji mogući način, i prije svih? Treba pobijediti u tome Rusiju. Amerikanac će biti taj koji će prvi zakoračiti na Mjesec. "Čemu sve to? Stvar nije u tome. Ja tu ne vidim nikakav smisao. Amerikanci koji stoje na površini Mjeseca izgledaju tako smiješno i glupo! Ali to je njihov način razmišljanja, to je njihova filozofija: "Čak iako izgledaš glupo, izgledaj glupo na najbolji mogući način. Pobijedi sve druge!"

Moj Novi čovjek znači kraj starog svijeta. To ne znači samo moje nemirenje i suprotstavljanje u Indiji - ja ću se protiviti i kritikovati to bilo gdje da sam. Zapravo, ja sam odabrao Indiju iz određenog razloga: ovdje su ljudi znatno letargičniji. Čak i ako bi željeli da me ubiju, njima bi za to trebalo dvadeset ili trideset godina. Do tada ću ja obaviti svoju zamisao - stvoricu određenu pometnjom. Ja nijesam bez nekog razloga odabrao Indiju - tu su ljudi obamrli i pospani.

Upravo prije neki dan je jedan čovjek bacio nož na mene sa namjerom da me ubije. Takav nož se još samo može naći u Indiji. Kada je to doletjelo do mene imao sam dojam da je to bio kamen. Ja još dobro vidim, još mi nijesu potrebne naočare: veoma sam jasno vidio. U tom trenutku sam pomislio da je to bio samo neki kamen - izgledao je tako prljavo! Kada sam potom vidio fotografiju istog, još više sam se iznenadio - ni povrće se time ne bi moglo sjeći. U tome je draž biti u Indiji. Sada to u Americi ili Njenačkoj čine na veoma uspješan način. Indija je trenutno najbolje mjesto na svijetu gdje mogu djelovati.

Zašto je Novi čovjek ozloglašen? On je uvijek bio na lošem glasu. Isus je bio ubijen jer je govorio o Novom čovjeku, a ne o boljem čovjeku. Mahavira nije ubijen, Buda nije ubijen, takođe, jer su oni govorili na svoj način o boljem čovjeku. Ti ćeš uočiti razliku u tome. Isus je rekao Nikodimu: "Sve dok se ponovo ne rodiš nećeš moći ući u Božje kraljevstvo." Ti sada više ne možeš naći nijednu sličnost sa Mahavirom, Patandalijem, Mojsijem ili Muhamedom; ne, nemoguće je naći paralele. Isus je uslovljavao da prvo moraš umrijeti sa svojom prošlošću. Samo tada se može izdići nova svijest u tebi. Kao što znate, Isus je bio raspet.

Sokrat je govorio o Novom čovjeku, sjeti se toga! Tu postoje razlike. Zašto je Sokrat bio ubijen? Atina je bila jedno od najkulturnijih mjesta tih dana u svijetu; zapravo, ne samo tih dana, ni danas nema mjesta koje se može uporediti sa Atinom. Dvadeset pet vjekova je prošlo ali još nijedan grad u svijetu nije dostigao tu kulturu - ni Njujork, ni London, Pariz, Bombaj, Kalkuta, Peking ili Moskva - nijedan grad nije dostigao taj vrh razvitka i civilizacije kao što je Atina imala. Ali zašto su tako kulturni ljudi postali tako animalni, takvi varvari da ubiju čovjeka kakav je bio Sokrat? On je govorio o Novom čovjeku. Da je govorio o boljem čovjeku, on bi bio poštovan i slavljen. Oni koji su govorili o boljem čovjeku su uvijek bili uvažavani iz prostog razloga što su govorili da je prošlost bila lijepa ali i da može biti još bolja. Oni nijesu protiv prošlosti, nijesu protivni konvencijama, nijesu bili ni protiv tradicije; oni su bili za sve to. Govorili su da tradicija treba da bude temelj na kojem se može izgraditi još bolji hram, bolja kuća.

Govoriti o Novom čovjeku, Kul Bhushan, je veoma opasno. Novi čovjek podrazumijeva potpuno kidanje veza sa prošlošću, odvajanje, iskorijenjivanje prošlosti, zamiranje prošlosti i življenje u sadašnjosti. A stare navike umiru veoma teško. Mi smo se skoro navikli da slušamo priče o boljem čovjeku; to je skoro postalo dio naše krvi. Svaki svetac, svaki mahatma govori o boljem čovjeku; to je njihov posao, mi to dobro znamo. A što je sa Novim čovjekom? Tada mi bivamo zaplašeni. On donosi nešto sasvim novo; on nas vodi u neku sasvim nepoznatu teritoriju, on nastoji da nas iskorijeni iz porodice. A mi smo tako živjeli hiljadama godina, uslovljeni smo tim načinom života, mi postali smo dio toga. Samo nekoliko hrabrih ljudi mogu sebi priuštiti izlazak iz toga. Stoga je moja poruka, izgleda, posvećena samo tim odabranim.

Zapamti, stare navike veoma teško zamiru - a naše religije, naše filozofije su zaista veoma stare; naš sistem življenja je veoma star. A ja sam sasvim za nešto novo. Mi mislimo da je staro zlato - a ja kažem da je zlato obično smeće! Ja se slažem sa Henrijem Fordom da je istorija brbljanje. Sve su to koještarije! Mi moramo da oslobodimo čovjeka svega onoga što je bilo prije, moramo tog čovjeka da oslobodimo sasvim, potpuno, kategorički.

"Mamice, zašto si se udala za tatu?"

"Ah", odgovori majka svojoj kćerki, "i ti se tome čudiš!"

"Da li sam te sreo u Teksasu?"

"Ja nijesam nikada boravio u Teksasu."

"Nijesam ni ja. Mora da su to bila neka dva druga tipa."

Ovakvi opijeni ljudi, ovako nesvjesni ljudi su dominirali čitavim čovječanstvom.

Bio je kišovit dan. Dva ludaka su sjela u autobus. Kada je autobus stao na semaforu, jedan od njih je pogledao kroz prozor i rekao: "Hej, Čarli, pogledaj tu vodu! Odoh ja da se okupam!" On je otvorio prozor i iskočio vani. Nakon nekoliko trenutaka, njegov prijatelj je čuo povik: "Roni malo dublje, Čarli, ovdje je voda dosta plitka!"

Ludaci su opijeni - oni su bili u prošlosti naš odlučujući faktor. Mi nijesmo nikada slušali riječi prosvijetljenih. Prosvijetljeni ljudi ne mogu govoriti o boljem čovjeku. To bi bilo isto kao kada bi teško oboljelom dao lijek i rekao da će mu od toga biti bolje. Bolesnik ne želi da poboljša svoje stanje, on želi da se oslobodi te bolesti, on želi da bude zdrav.

Bila je subota večer; cirkus se pakovao. Vlasnik cirkusa je stao na binu i obratio se okupljenoj masi naroda.

"Cirkus braće Dingling nudi pet hiljada dolara kao nagradu onome ko bude ispunio sljedeće uslove: da natjera slona Zorbu da sjedne; da očešlja grivu lava Lea; i da vodi ljubav sa onom starom damom."

Iz pozadine gomile se počeo probijati jedan skitnica, jedan pijani razbacani tip, i reče: "Ja ću to uraditi!"

Oni potom otvoriše vrata kaveza, i pijanac uđe unutra. Pride slonu i drmnu ga u jaja. Slon se sruši uz tresak. Okupljeni zapljeskaše. Zatim on uđe u kavez sa lavom i nastala žestoka borba: valjanje, jurnjava; lav je rikao, pijanac je vrištao,... čitavi haos.

Nakon pola sata meteža, pijanac je izašao iz kaveza sav izgurban i pocijepan. Lav je ostao unutra ispružen, teško dišući.

Pijanac posle svega stade iznad vode programa i upita:

"Dobro, gdje je ta stara dama koju treba da očešljam?"

ISTINSKI ŽIVOT

Prvo pitanje

Osho,

molim te, možeš li nam ispjevati pjesmu na ovu temu? Primjećujem da sam u posljednje vrijeme veoma ćudljiv. Iznenada moje srce zna da me odvede u neko prelijepo ali veoma nesigurno mjesto. Ja to stanje volim i prihvatam uvijek kada se ukaže, ali odakle ta neizvjesnost i zbrkanost uprkos svoj ljepoti koju donosi?

Prem Pavitro,

Život je u osnovi neizvjestan. To je njegova najdublja osobina; to se ne može promijeniti. Smrt je sigurna, potpuna sigurnost. Onog trenutka kada odabereš izvjesnost, ti si neznano odabrao i smrt. Kada izabereš život, ti si nesvjesno odabrao i neizvjesnosti koje te mogu zadesiti u takvom životu. *Ais dhammo sanantano* - takav je zakon života; nešto što je neminovno. Pokušaj da to shvatiš. Onoga trenutka kada je nešto izvjesno, tebi će biti dosadno jer više ne postoji nikakve mogućnosti za istraživanjem. Zbog toga brak sa sobom donosi dosadu i monotoniju. To je ona ista ljubavna avantura koja je nekada bila zanosna; kada to postane institucionalizovani odnos nalik braku, ono gubi svu radost, sav ples, svu poeziju. To ostaje vrlo svjetovno i obično, biva rutinirano - ali i izvjesno, ispunjeno sigurnošću.

Ljubav je neizvjesnost. Niko ne zna puteve ljubavi. Kada se to dogodi, dogodi se, kada nestane, nestane. Ti ne možeš ništa uraditi povodom toga. Brak je pogodan za upravljanje drugima. Zakon, društvo, javno mišljenje, moral, religija, strah od pakla, žudnja za rajem - sve su to potpore na koje se brak oslanja i koje ga čine aktuelnim. Ali to nije *istinski* život.

Istinski život se uvijek kreće od znanog do neznanog. A tačka gdje se ukrštaju poznato i nepoznato u životu je ono što se podrazumijeva pod neizvjesnošću. Onog trenutka kada pređeš tu granicu, ti osjetiš neizvjesnost. Sa izvjesnošću, sa osjećanjem sigurnosti, svega poznatog, tebi biva dosadno; tako se počinješ zatupljivati. Sa neizvjesnošću, sa nepoznatim, sa neucrtanim stazama u životu, osjećaš se ekstatično, predivno, kao da si ponovo rođen - ponovo ti oči sijaju čudesno, ponovo si u skladu sa srcem koje doživljava štovanje stvari oko sebe.

Ti bi želio da spoznaš te divne prostore koje donosi izvjesnost, ali to nije u skladu sa prirodom stvari. Ništa se tu ne može učiniti. Ako želiš divne prostore, treba da počneš da voliš neizvjesnost. Tada se čudo događa: ako možeš voljeti u neizvjesnosti, ta "neizvjesnost" će nestati. Ako znaš da nesigurnost sadrži ljubav, ljepotu, ekstazu i istinu, Boga, gdje je onda tu neizvjesnost? Neizvjesnost bitiš u tvom strahu od nepoznatog, od istine, jer si živio previše u lažima - vjekovima si živio u neistini. Tvoja kolektivna nesvjesnost je prepuna laži, a te laži se potom projektuju na ekran tvog uma. Svi su živjeli u strahu jer su se sve religije koristile prirodnim instinktom straha koji je u čovjeku.

Odatle proizilazi izum pakla. Pakao nigdje ne postoji; to je samo izum lukavih sveštenika: hrišćanskih, hindu, mumamedanskih, džainskih, budističkih. Možda se oni mogu razlikovati u filozofskom sistemu koji propagiraju, ali se ne razlikuju u pristupu temeljnom eksploataciji: iskrišćavanju ljudskog straha i požude. Strah i požuda su samo dva lica jedne iste medalje. I onog trena kada se počneš plašiti, kada počneš drhtati od straha, kada to postane dio tvog bića, ti počinješ da to *tražiš*. Čak iako to uopšte nije prisutno, ti ćeš nastojati da to izmisliš, da zadovoljiš svoje kolektivno nesvjesno.

David, mladi frizerski pripravnik, je otišao svom gazdi i rekao: "Gospodine Snipet, ja više ovdje ne mogu da radim. Svi vaši uposleni su anti-semiti!"

"Anti-semiti? Odakle ti ta luda ideja?"

"Ja imam za to dokaze. Ja sam napravio test," odgovorio mu je mladić. "Svima sam postavio isto pitanje. Zaključak ne može biti jasniji, gazda - svi su anti-semiti!"

"Što si ih pitao?"

"Postavio sam im pitanje kako bi se ponašali ako bi se dogodilo masovno istrebljenje Jevreja i frizera."

"Frizera? Ali zašto, frizera?" upita gazda.

"Eto, vidite, čak i vi, gazda!"

Ti stalno nastojiš da nosiš svoje ideje i da ih projektuješ. Ti ćeš lako naći način da ih izumiš. Ti ne možeš ostati sa nejasnim strahom; ti želiš da to bude određeno, opipljivo, jasno. Neizvjesnost je prisutna upravo zbog toga što nijesi podizan sa jednim ispravnim stavom prema životu, nikada ti nije bilo dato pojašnjenje istine o neizvjesnosti. Oni su te time samo plašili. Ti nijesi bio obučavan, upućivan u fenomen avanture. Tebi su samo rekli da moraš uvijek ostati u granicama, da nikada ne smiješ ići izvan granica.

Osoba koja živi unutar granica je usmjeravana od strane drugih... naravno, oni su usmjereni od strane drugih jer se dijete još ne može samo odrediti, ne može označiti vlastite granice. Roditelji određuju granice iz vlastitog straha - a i njihovi roditelji su i njima određivali; sada to isto oni rade svojoj djeci. Ovo je primjer kako se bolesti prenose sa jedne generacije na drugu.

Svako dijete mrzi svoje roditelje ali se pretvara da ih voli. Ja razumijem zašto ih oni mrze: roditelji su ih otrovali. Oni na svoj način osjećaju da su im roditelji uništili nešto veoma značajno. Oni su uništili njihov stvarni život! - Ali oni misle da su to uradili za njihovo dobro. Oni se ne mogu ni pobuniti jer su tako bespomoćni. U prošlosti se mislilo da je proleterijat najeksploataciji klasa; to nije istina. Kasnije se razotkrilo da to nije tako, već da su žene te koje su najviše iskorišćavane. Sada smo i tu činjenicu pobili i došli do poražavajućeg zaključka da su mala djeca ta koju najviše izrabljujemo. Djeca su veoma ovisna. Oni *moraju* da slušaju svoje roditelje; djeca ne smiju reći ne. Unutar svog bića oni kažu ne; u njihovim kostima, njihovoj krvi, u njihovoj srži je ne, ali spolja gledajući, oni sve potvrđuju samo da bi opstali. Zato oni prihvataju ograničenja.

Kada ti prihvatiš neka ograničenja u trajanju od dvadeset ili dvadeset pet godina, a to je trećina tvog života, i to najvažnija trećina... Ti nećeš biti nikada više tako inteligentan, tako vitalan, nikada tako otvoren, tako bezazlen i neuslovljen kao kada si bio mlad. Tih dvadeset pet godina, tom trećinom tvog života, su upravljali ljudi koji su se bojali, koji su drhtali od straha, koji su bili robovi. Ja nikada nijesam rekao da su oni to činili sa predumišljajem, znajući da čine remećenje u životima svoje djece. Oni su bili dobri ljudi; njihove namjere su bile dobre, ali njihova shvatanja su bila siromašna, skoronikakva. Inače bi svaki roditelj nastojao da pomogne svojoj djeci da odu dalje od znanog.

To bi bila prava funkcija roditelja; a stvarna funkcija Majstora: da ti pomogne da se vineš izvan granica poznatog, da ti pomogne da se zaljubiš u nepoznato, da ti ukaže da valja rizikovati u interesu nepoznatog, da ti pomogne da budeš kockar, a ne biznismen, da

budeš sklon poeziji, a ne proračunu. Tada ne bi bilo problema. Prostor ljubav i takva neizvjesnost - u oboje treba uživati.

Drugo pitanje

Osho,
ja sam zbunjena. Kada govoriš o Dioniziju, da li je to Dionizije: kao prvo, drevni bog grčkog pozorišta, grčke mitologije? Drugo: da li je on biskup koji nije imao veze sa pozorištem i mitologijom? I treće: da li je on kombinacija prvog i drugog?

Meni, takođe, nije jasno, ko je taj sv. Timotije. Možeš li naći načina da mi rasvijetliš tu moju zbunjenost i da razjasniš taj predmet?

Robert Grejvs, u djelu Bijela boginja, navodi da ukoliko ime Dionizija čitamo naopačke na latinskom, dobićemo ime Jehove. Ja sam, isto tako, bila obaviještena da Jehovino četvoroslovlje IHVH znači: vatra, vazduh, voda i zemlja - što je zapravo Budin navod.

Možeš li nam iznijeti tvoje poimanje ovog predmeta? Hvala ti.

Mel,

prva stvar koju ti želim reći je: ja uopšte nijesam zabrinut da li je Dionizije ikada živio ili nije! To uopšte nije važno. To što je bitno u svemu tome su ove predivne sutre; bilo ko da ih je napisao bio je prosvijetljena osoba. On zaisigurno nije bio Dionizije iz grčke mitologije jer mitološka božanstva nijesu poznata iz pisanih spomenika ili sutri. Zapravo, ta božanstva uopšte i nijesu postojala! Tako on uopšte nije nikakva kombinacija mitološkog Dionizija i biskupa. A ja sam ti rekao još u prvom izlaganju da je on bio biskup iz Atine. Međutim, izgleda da ti voliš da se zbunjuješ. To se obično događa ljudima koji su previše zainteresovani za nebitna znanja.

Ti kažeš: *Ja sam zbunjena...*

To je prava istina. Ali ja uopšte nijesam zbunjen, ja sam sasvim jasan. Moje zanimanje nije istorija, ja se ne bavim činjenicama, moje zanimanje je rasvjetljavanje istine. Bilo što da je taj čovjek bio, on je bio Buda. Dokazi su istiniti: oni su u njegovim riječima. Te riječi ne

može izgovoriti niko drugi do onaj koji je realiziran. To je istočnjački pristup. Zapad, međutim, mnogo daje značaja istoriji. Istorija znači svijest o vremenu: da li je taj čovjek ikad živio ili nije, gdje je živio, kada, ko mu je bio otac i majka, kada je rođen i umro, i postoje li dokazi za sve to?

Vi ćete možda biti iznenađeni činjenicom da se Istok nije nikada bavio istorijom iz prostog razloga što istorija znači vrijeme. Vrijeme znači um. Onda kada um zastane, i vrijeme staje. Ti to ponekada možeš i osjetiti. Kada nema misli u tvom umu, da li tu imamo pomisli na ikakvo vrijeme? Proces misli stvara dojam vremena.

Najtemeljniji uvid Albert Ajnštajnovog Teorije relativiteta je da je vrijeme fleksibilan fenomen, da ovisi o tvom raspoloženju. Ako si sretan, vrijeme brzo prolazi, ako si ojađen, vrijeme ti sporo prolazi. Ako sjediš pored čovjeka koji umire, noć ti izgleda kao da nema kraja - izgleda kao da jutro neće nikada svanuti. Ali ako si u društvu žene ili muškarca kojeg voliš, izgleda ti kao da je vrijeme dobilo krila; samo proleti. Sati prođu kao minuti, dani bivaju sati, a mjeseci prođu brzo nalik danima. Ako je časovnik u pitanju, nema razlike da li si sretan, tužan, radostan ili jadan. Sat se kreće nezavisno sa tobom. Zato se dvije stvari moraju zapamtiti: vrijeme na časovniku je jedna stvar, ono je sasvim odijeljeno od psihološkog vremena; psihološko vrijeme je unutar tebe.

Ajnštajn nije bio meditant, inače bi njegova Teorija relativiteta dostigla viši nivo. On je samo rekao da vrijeme brzo protiče kada si radostan, a kada si tužan, vrijeme nikako da prođe. To je veliki uvid, ali da je on bio meditant, svijet bi bio znatno obogaćeniji jer bi on tada mogao izjaviti još nešto više: ako si sasvim oslobođen uma, ako si samo čista svijest, vrijeme će sasvim stati, nestati, neće ostati ni traga od njega.

Bertrand Rasel je napisao knjigu *Zašto nijesam hrišćanin* u kojoj je iznio mnoge veoma bitne stvari. On se suprotstavio hrišćanstvu. Jedan od njegovih argumenata je bio da je hrišćanstvo tvrdilo da ćeš zbog svojih grijehova vječno patiti u paklu. To je apsurd! Koliko grijehova možeš počinuti u jednom životu? A hrišćanstvo smatra da postoji samo jedan jedini život od sedamdeset godina. Koliko grijehova možeš počinuti? Možeš li počinuti toliko grijehova da bi vječna kazna bila pravedna? Zar ćeš zauvijek ostati u paklu? Tu mora da postoji neki limit jer tvoji grijesi ne mogu biti bezgranični.

Rasel kaže: "Ja sam počinio sve svoje grijehove. Ako bih se ispovijedio pred nekim veoma strogim sudijom, on mi ne bi mogao odrediti više od četiri ili pet godina zatvora. Ako bi on u to uključio i moje skrivene grešne misli, ako bi tome pridodao i moje snove i

fantazije, najviše što bih mogao dobiti je devet godina. Ali više od toga je sasvim apsurdno da me može kazniti."

Ja se slažem sa njime ali i dodajem da je on promašio stvar, potpuno je promašio. Logično gledano, on je bio u pravu, ali je zanemario Isusov uvid. Kada je Isus rekao da je pakao vječan, on je rekao upravo ono što je Ajnštajn objavio dvadeset vjekova kasnije: da je pakao tako bolan, da je to golemi jad, da je to izgleda kao da je vječnost. To nije vječno, ali zbog takvog tereta ono izgleda kao vječnost.

Da bi to uravnotežio, treba da zaviriš u hindu mitologiju: po njima je raj trenutačan. Tada bi mogao da razumiješ cijelu stvar; tada bi ti obje strane tog fenomena bile pristupačne. Pakao ti izgleda kao vječnost, a raj ti biva trenutačan. Zato su i sva tvoja zadovoljstva kratkotrajna. Svi takozvani sveci i mahatme su to govorili, da su tvoja zadovoljstva trenutačna. Ali zadovoljstva i *treba* da budu trenutačna; nema ničega lošeg u tome. Ako je to zadovoljstvo, to treba da bude kratkotrajno. Ali oni misle da zadovoljstvo mora da bude vječno. To je nemoguće: nijedno zadovoljstvo ne može vječno trajati, kao što ni bol ne može kratko trajati. Kada je neki bol prisutan, izgleda kao da vječno traje, a kada je zadovoljstvo u pitanju, kao da samo traje jedan tren. Zato na Istoku imamo i treći termin koji nije ni "bol" ni "zadovoljstvo" već samo blaženstvo. Blaženstvo je bezvremeno; ono nije ni trenutačno ni vječno. Ono jednostavno nema nikakvog sporenja sa vremenom. Vrijeme predstavlja istoriju.

Sada, Mel, što ćeš dobiti čak i ako saznaš ko je uistinu bio taj Dionizije? Da li će ti to išta pomoći u razumijevanju ovih činjenica? Da li će ti to pomoći da postaneš svjesna, da postaneš meditant? Ne, ti ćeš se tako samo izgubiti u džungli riječi; nikako nećeš moći da nađeš izlaz iz te džungle. Školsko znanje je ta džungla - zapravo, to je još jedina preostala džungla na svijetu; sve druge prašume su nestale. Ali kada jednom zađeš u to, više nema izlaza.

Ti više nijesi zabrinuta samo za sv. Dionizija, ti se sada brineš i o sv. Timotiju. A ko ti je rekao da je on svetac? Ja sam ti samo rekao da je Timotije bio Dionizijev učenik i da mu je on naslovljavao svoja pisma. To su bila samo njegova pisma. Sada si ti zamislila, ti si to izumila da je on bio svetac. Da je on bio svetac, Dionizije ne bi imao potrebe da mu piše pisma; to bi zaista bilo izlišno. Kakva bi bila svrha pisanja stvari koje on već zna?

Čuo sam:

Jedan Amerikanac i jedan Englez su šetali šumom. U šetnji su proveli cio sat. Amerikancu je postalo biti dosadno jer je Englez bio sasvim miran i tih.

Konačno se Englez oglasi: "Proljeće je u zraku!"
Amerikanac na to upitno odgovori: "Što ja imam sa time?"

Postoji mogućnost za nekim razgovorom, za izvjesnim dijalogom. Ali između dva sveca ne postoji nikakve mogućnosti za komunikacijom. Naravno, postoji i mogućnost za komunikacijom među njima, ali to opštenje se odvija u tišini, bez ijedne riječi.

Ja nijesam rekao da je Timotije bio svetac. Možda je on već bio dospio do kraja, ali to se još nije dogodilo. On je bio samo učenik, i ja ne znam nešto više o njemu. Zapravo, to su neke nebitne stvari koje pitaš; to nije ispitivanje. Ti si prepuna nekog posuđenog knjiškog znanja. Pored tebe su mnogi ljudi nalik Robertu Grejvsu i njemu sličnim. Oni su opteretili tvoj um kojekakvim ezoterijskim koještarijama: ako se to pročita naopačke pojave se slova JEHOVA... Ako su ti potrebne koještarije, ja ti ih mogu plasirati! Na primjer, Dionizije je bio poznat i po kraćem imenu Denis, a Timotija su zvali i Tim. A Timbaktu je proizišlo iz Timotijevog imena - sv. Timotije. Timotije postaje Tim, a Tim biva Timbaktu. I tako možeš ići dalje... Tako možeš pronaći vlastiti put - što da radiš i što da ne radiš. Ezoterijske besmislice je lako postići.

Zapamti dobro da Buda nije vjerovao ni u kakva četvoroslovlja; to mora da je bila izmišljotina Roberta Grejvsa. Buda nije vjerovao u Boga. Buda je najveća bezbožna ali i božanstvena ličnost. On je jedan od najljepših fenomena koji su se dogodili na zemlji: bezbožan i božanski u isto vrijeme. Ali ti si živjela u prostoru pozajmljenih stvari, i zato se to dogodilo. Kada tvoje znanje proiziđe iz pozajmljenih tuđih iskustava, moraš biti zbunjena.

Jedan starac je živio sa svojom vremenom suprugom u jednom veoma hladnom gradiću u unutrašnjosti Brazila. Bilo je ledeno jutro kada je starac izašao vani obučen samo u gornji dio tanke pidžame.

Kada ga je susjed ugledao, morao je da ga upita: "Hej, Hose, što radiš go napolju?"

"Pa, pošto sam juče izašao vani bez kravate, kada sam se vratio kući, vrat mi se bio skroz ukočio od hladnoće."

"Kakve to veze ima sa ovim sada?" upita ga susjed.

"Ja stvarno ne znam, Pablo. To je bila ideja moje žene!"

Izbjegnite tuđe ideje jer ćete izgledati smiješno i ponašaćete se smiješno. I nemojte se brinuti o nebitnim stvarima.

Jedan dječak i njegova baka Jevrejka su šetali pored mora kada se iznenada niodkuda pojavi veliki talas i, zasuvši ih, povukao dječaka u more. Preneražena žena kleknu na koljena, usmjeri oči prema nebu i preklinjući zamoli Gospoda da joj vrati njenog voljenog unuka. I hop! Sljedeći talas podižući se sa bukom, vrati dječaka na pijesak pored njegove bake.

Baka osmotri pažljivo dječaka i zaključila da je sa njim sve u redu. Onda se ljutito okrenu ka nebu i zaurla razočarano: "Kada smo ovamo došli, on je na glavi imao šešir."

Izbjegni nebitne stvari, bavi se suštinom. Ako si dobio natrag dijete, zašto se brineš za njegov šešir? Ako mu je samo kapa nedostajala, ništa mu ne fali.

Sva tvoja pitanja su jednostavno glupa. Nemoj me pogrešno shvatiti - kada kažem da su glupa, ja zaista *mislim* da su glupa!

Treće pitanje

Osho,
zašto postoje razlike između moralnih i zakonskih standarda kada je u pitanju nečija krivica?

V.D. Sangvai,
tri riječi se prvo moraju razumjeti. Prva je "religija" ili "spiritualnost", druga je "moral", a treća je "zakonitost". Religioznost ili spiritualnost ne poznaju moralne ideje; to je izvan morala ili nemorala, ono je izvan konteksta dobrog i lošeg. Ona ne posjeduje savjest; ona živi u prostoru čiste svijesti. Tu postoji ogromna svjesnost, i pojedinac se ponaša u smislu te svjesnosti. Uvijek kada neka djelatnost proizide iz svjesnosti, ona je neminovno dobra. Ali čovjek živi nesvjesno. Cio čovjekov život je ispunjen nesvjesnošću; on je skoro nalik robotu. On vidi, ali isto kao i da ne vidi; on čuje, ali isto kao da ne čuje. On bitiše, ali samo uslovno, samo naizgled, a ne stvarno, ne kao što živi Buda, Hrist, Zaratustra, Dionizije, Pitagora ili Heraklit. Ne, on ne živi sa tim intenzitetom, sa tom sviješću.

Zbog toga moralnost postaje skoro nužnost; to je izvjesni nadomjestak. Kada ne možete dobiti pravu stvar, onda je bolje uzeti i nešto što je zamjena za to, što nije baš dovoljno dobro, ali je bolje uzeti i

to no ništa jer čovjek treba određeni način ponašanja. Ako to dolazi od svijesti, onda nema nikakvog problema.

U Engleskoj je kišilo danima i Temza se izlila iz svog korita. Poslužitelj jednog engleskog lorda je ušao u biblioteku gdje je milord uživao u svom piću, čitajući dnevnu štampu pored prijatne vatre iz kamina.

"Milorde," oglašio se batler, "Temza je poplavila ulicu!"

Milord vrlo smireno odgovori: "Hvala, Džives!"

Poslije pet minuta batler ponovo uđe i najavi se: "Ser, Temza je već dospjela do kapije!"

"Veoma dobro, hvala, Džives" odgovori milord bez da je i podigao oči sa novina.

Posle pola sata Džives zakuca na vrata biblioteke, otvori vrata i stade po strani, najavljujući: "Milorde, Temza!"

Ovo pokazuje kakvi su ljudi - žive upravo u gustim oblacima nesvjesnosti. Njihov život nije osvjetljen već u velikom mraku, a iz toga mraka i zamagljenosti, konfuzije, zbuđenosti, što drugo možeš očekivati? Oni moraju počinuti nešto suludo, nešto pogrešno. Sve dok svako ne postane Buda, ostaće prisutna potreba za moralnošću. Moralnost nije nešto veliko; to je samo nužna i siromašna zamjena za religiju. Ako možeš biti religiozan, onda nema potrebe za moralnošću.

Moje nastojanje je bazirano na religiji, a ne na moralu jer sam se uvjerio u neuspjeh moralnosti. To je *bilo* na neki način korisno - ono je pomagalo ljudima da na neki način opstaju jedni pored drugih, da se ne ponašaju nasilnički. Oni su i dalje ubijali, ali su to radili na posredan način; ubijali su postepeno, ne odmah i direktno, činili su to na prefinjen način. Prethodno ti daju neku drogu ili smirujuće sredstvo kako bi bio nesvjestan svega i kako te ne bi puno boljelo.

Sve političke i religiozne ideologije nijesu ništa drugo do vrsta droge, nemedicinski način smirivanja. Cijela njihova svrha se sastoji u tome da te uspavaju, da ti omoguće uspavani život kako bi te lakše iskorišćavali, manipulisali, obrobili, a da ti uopšte nijesi svjestan što ti se događa.

Karl Marks je bio u pravu kada je rekao da je religija opijum za mase. Ali pod pojmom religije, on je mislio na hrišćanstvo, hinduizam, budizam, ... On nije bio svjestan religije o kojoj ja govorim, o religiji Bude. On je pod tim podrazumijevao organizovane, institucionalne religije; nije govorio o životnom iskustvu prosvjetljene osobe. Pošto to nije opijum, to je nešto sasvim suprotno opijumu - to je potpuna svjesnost.

Sangvai, ti me pitaš: *Zašto postoje razlike između moralnih i zakonskih standarda...?*

Postoje razlike između religioznih i moralnih standarda. Religija podrazumijeva da živiš u skladu sa svojom sviješću. Moralnost znači da živiš po najvišim standardima koje ti je društvo odredilo; to uopšte nije život u skladu sa vlastitom svjetlošću. To je samo maksimalna mogućnost za koju se društvo nada da možeš da ostvariš. Zakonski standardi su izvjesni minimumi te vrste. Ako je moralni standard maksimum, najviše što društvo od tebe očekuje, zakonski standardi su onda minimum ponašanja koje društvo traži od tebe. "Najmanje što moraš je da ispuniš zakonsku normu. Ako se ne možeš izdići do moralnosti, onda, molim, ispuni zakonsku obavezu." Zakon je najniža granica, a moral je najviša granica, odatle i razlike. Razlike postoje.

Postoje mnoge nemoralne stvari koje nemaju ništa sa zakonom. Ti možeš počinuti mnoge nemoralne stvari a da ne budeš zatvoren jer zakonitost počiva na minimumu, na najnižem limitu. Zato se obično govorilo da je vrlina dobrog učitelja da može i najlošijem đaku objasniti predmet. Ako taj najgluplji đak može razumjeti njegovo predavanje, onda će svi ostali lako shvatiti. Zakon misli na najgluplje osobe, na najnehumanija lica, na one koji su najbliži životinjskom instinktu. Moralnost računa na najinteligentnije i najhumanije osobe. Odatle i razlika između to dvoje, i ta razlika ostaje.

Ja sam te podsjetio i na treću stvar: na spiritualni standard. Taj je najviši, transcendentni, iza koga ništa više ne postoji. Bude žive u duhu tog najvišeg; sveci žive u okviru moralnog standarda; a građani žive po zakonu. To su tri kategorije ljudskih bića.

Kada bude samo jedan standard, to će biti znak da je to društvo najrazvijenije, ali to su samo nadanja. Kada bude samo jedan standard, onaj spiritualni, onda više neće biti nikakve potrebe za zakonom, neće biti potrebe za moralom, za državom, za upravom, za policijom, za vojskom. Skoro devedeset procenata naše energije se gubi na te stvari. Ako bi čovjek mogao da živi u duhu svoje svjetlosti - a to je moguće samo ukoliko taj čovjek dospje do svoje najdublje bitnosti putem meditacije - onda će prestati svo to kriminalno rasipanje čovjekove energije. Zemlja će tada postati pravi raj - ako sva energija odlazi na kreativnost, na umjetnost, na nauku, muziku, slikarstvo, poeziju; tek tada možemo stvoriti istinsko društvo za ljudska bića.

Sada ta ljudska bića samo izgledaju kao ljudska bića; duboko u sebi oni su samo životinje prerusene u ljudska bića. Njihova humanost nije nimalo duboka; dovoljno je da ga samo malo dotakneš i

odmah će se ukazati životinja iz njega. Ljudska bića sa kojima mi živimo, sa kojima smo živjeli do sada, su zainteresovana za takve trivijalnosti da to može samo dokazati njihov mediokritet; to nam ne može dati nikakav znak inteligencije. Takav čovjek nastoji da raspravlja o velikim stvarima, a živi na jedan sasvim drugačiji način. Njegove misli su velike; ali mu je život nezreo. Zapravo, on nastoji da izumi sve te velike misli samo da bi sakrio svoju nezrelost.

Četiri kolege sa odsjeka za filozofiju jednog univerziteta su pošli da igraju golf. Na prvom mjestu za udarac su susreli četvoricu psihologa upravo prije no što su ovi započeli sa igrom.

Jedan od filozofa se našali: "Mora da imate velike nevolje, druškani, dok igrate golf i pokušavate da jedni druge terapistirate!"

"Makar ne raspravljamo," odgovori mu jedan od psihologa, "o tome da li je ili nije loptica zaista prisutna!"

Naši filozofi, psiholozi i teolozi su ostali u apstrakciji samo da bi razgovarajući o velikim pitanjima pobjegli od ružne stvarnosti.

Moj napor je ovdje prisutan samo zbog toga da vam pomognem da postanete svjesni ružne stvarnosti jer kada budete svjesni toga, nastojaćete da to promijenite u lijepo. Svjesnost je pravo čudo. Inače će ljudi nastaviti sa dugim procesom cjepidlačenja i to će nazivati religijom, metafizikom, spiritualnošću, a, zapravo, će i dalje ostati vezani za neke tako glupe stvari.

U Srednjem vijeku, u Evropi, veliki teolozi su se bavili problemima kojima bi se ti sada smijao. Oni su na tome radili stotinama godina i napisali hiljade knjiga o tome: "Koliko anđela može igrati na vrhu samo jedne igle?" To je tada bio *veliki* filozofski problem. Ti se tome sada smiješ ali oni su to veoma ozbiljno shvatali. Ti si ozbiljan u mnogim stvarima kojima se drugi smiju, na koje se tvoja djeca smiju. Odbaci sva filozofska i sva apstraktna rasipanja svoje inteligencije. Postani zainteresovan samo za istinu. A istina je: da se čovjek čak ni ne ponaša zakonito, što onda reći o moralu? Ako se ne ponaša zakonito ni moralano, on ne može razumjeti religiju. Religija tako i dalje ostaje privilegija nekolicine odabranih, nekolicine hrabrih, inteligentnih.

Takozvani moralisti, puritanci, nijesu uopšte moralni ljudi, zapamti to. H.G. Wells je rekao: "Moralna ogorčenost je ljubomora sa oreolom." On je bio u pravu. Takozvani moralni ljudi uopšte nijesu bili moralni; oni samo žive dvojni život: na površini je moral, a zapravo su nemoralni više no iko drugi. Njihova moralnost je tu kako bi možda sakrili neke nezakonite radnje. Izgleda da su svi u istom sosu. Od

najnižeg radnika pa sve do ljudi koji drže najvisočije položaje, do ministara i predsjednika, izgleda da su svi u istom položaju.

Ričard Nikson je bio veliki čovjek dok ga nijesu razotkrili. Sada izgleda da je i Džimi Karter u istoj zamci. Njegov brat je uhvaćen u nekim radnjama - on je prisvojio milione dolara od države na nelegalan način; on je sprovodio neke privatne radnje za državu. Baš neki dan su uhvaćeni njegov sin i njegova sestra da se bave istim radotama. Sada možete očekivati i druge novosti - svakoga dana se može dogoditi da uhvate i njegovu ženu! Na kraju ćeš moći zaključiti da je on bio u središtu svih tih radnji. On mora biti u centru svih tih zbivanja; bez njega se sve to ne bi moglo odvijati. Tako kako je Nikson propao kroz aferu Votergejt, tako će i Džimi Karter završiti kroz radnje sa Biligejtom! Onaj njegov poznati osmijeh je nestao sa njegovog lica. U početku si mu mogao izbrojati sve zube, a sada više ni smješka nema. Izgleda da su ljudi moralni samo dok ih ne uhvate. Zato je razlika između morala i nemoralna samo u tome da li je čovjek uhvaćen ili nije.

Ja sam imao jednog divnog profesora u studentskim danima. On je bio musliman, jedan veoma ljubazan čovjek. Bio je najstariji profesor na fakultetu tako da je postavljen za nadzornika svih vježbi na univerzitetu. Ja sam volio tog čovjeka zbog mnogo stvari. Jedna stvar zbog koje sam ga veoma mnogo volio je ta što bi obično prije svakog predavanja izjavio studentima: "Ja nijesam protivan da prepisujete, da se služite knjigama, da kradete znanje - ja uopšte nijesam protiv toga. Ali, ako vas uhvatim u tim radotama, bićete kažnjeni! Zato, imajte na umu, ne smijete biti uhvaćeni na djelu. Ako vas ijednom uhvatim, nikada vam to neću oprostiti, ali ako vam uspije, vi možete to raditi sa svim mojim blagoslovom!"

Potom bi još rekao: "Dajem vam pet minuta da razmislite. Ako imate kakvu bilježnicu, kakvu knjigu, kakve papiriće, a želite da ih predate, dajem vam pet minuta da to uradite. Ili, ako ste odlučili da postupite suprotno, samo naprijed! Ali zapamtite, ako vas uhvatim na tom djelu, nećete imati većeg neprijatelja od mene. Ali ja vam uopšte nijesam rekao da ne radite te stvari. Samo vam kažem da računate da sam ovdje i da ću vas kazniti ako vas uhvatim u prepisivanju!"

Volio sam tog čovjeka. Mnogi bi tada pristali da se predaju i da izvade sveske i knjige i da mu ih predaju. "Ovaj čovjek je opasan - on govori istinu!" Od njega sam naučio prvu lekciju o tome što je moral a što nemoral. Razlika nije velika.

Sangvai je zamjenik sudije u Puni, zato je i prirodno da je takvo pitanje došlo od njega:

Zašto postoje moralne i zakonske razlike kada je u pitanju nečija krivica?

Zapravo, smatrati nekoga krivim je loše. Okrivljena osoba nije kriva; ona se samo razvijala u društvu koje se temelji na krivici. Ona nije sasvim odgovorna za to. Kazniti takvu osobu je kriminalna radnja.

Jednom je Lao Tzu bio postavljen za visokog državnog sudiju. Car Kine, znajući da je on najmudriji čovjek u njegovoj carevini, predložio mu je da postane sudija, najviši državni sudija. Ali samo jedan slučaj je bio dovoljan da bude razriješen. Na prvom predmetu je caru bilo sasvim jasno da je Lao Tzu opasan čovjek jer je podjednako kaznio, sa šest mjeseci zatvora, obje strane: onoga ko je bio uhvaćen na djelu krađe iz jedne kuće, kao i onoga iz čije kuće je ukradeno. Niko nije mogao shvatiti u čemu je stvar.

Car ga je pozvao: "Jesi li poludio? Zašto si kaznio čovjeka koji je bio pokraden?"

Lao Tzu reče: "Taj čovjek je skupio i previše novca pa je sasvim prirodno da je morao biti pokraden. Treba da je zahvalan što nije bio ubijen! Zapravo, ja nijesam bio fer u davanju podjednake kazne. Onaj bogataš je trebalo da dobije znatno višu kaznu od siromaha jer je prvi prestupnik bio onaj bogati a ne siromah. Siromah je počinio drugorazrednu stvar; njegov prestup je marginalne prirode, to i nije tako bitno."

Ako u društvu samo nekoliko ljudi gomila bogatstvo, onda će drugi morati krasti, postaće lopovi iz nužde. Niko nije zaista kriv. Cijela struktura društva je kriva za sve to, i zato se ta struktura mora mijenjati. Ali mi samo kažnjavamo pojedince, a ojevokovječavamo i uzdižemo te društvene strukture koje proizvode kriminal.

Radikalne promjene su nužne. Čak i ako želite da promijenite čovjeka, kažnjavanje nije ispravan način. Ta osoba se ne smije osjećati krivom. Zapravo, on bi se prvo morao poslati na psihološko promatranje; takva osoba treba liječenje. Njemu je potrebno nešto više svijesti, nešto više ljubavi; on treba više meditativnosti. Ako ga pošaljete na nekoliko mjeseci ili nekoliko godina u zatvor, to uopšte neće pomoći; to će ga samo obilježiti kao kriminalca. Što bi on mogao naučiti za pet godina u zatvoru? On bi tamo mogao naći samo savršene lopove, ubice ili sve vrste kriminalaca, a oni bi ga mogli naučiti vještini - koju već i sam zna, inače, zašto bi bio uhvaćen? On bi potom izašao iz zatvora sa većim znanjem i spremnosti da počini isti ili još i viši prestup.

Ja sam protiv svih kažnjavanja, ja sam protiv svih zatvaranja. Zatvori se moraju pretvoriti u bolnice, a potom se ljudi trebaju poslati u centre za meditaciju gdje će moći zadobiti nešto više svjesnosti, više ljubavi, više meditativnosti. Oni se ne smiju mijenjati, kažnjavati, tući - to je veoma ružan način uzvratanja. To nije pravedno, to je samo društvena osveta! Društvo je osvetoljubivo prema takvoj osobi jer ta osoba ne slijedi društvene norme.

Cijelo društvo je trulo, pa je i cio društveni sistem takav. Cijelo ovo društvo je sazrelo da se mijenja iz korijena. Njegov zakon, politički sistem, religijski sistem - sve je to trulo, sve su to rane pune prišteva. Društvu je hitno potrebna hiruška intervencija. A to je upravo ono što mi radimo ovdje. Naravno, ljudi će biti protiv mene jer ono što su oni mislili je bila veoma bitna stvar, a ja govorim samo neke, gluposti i nevažne stvari.

Jedan engleski lord je posjetio svog ljekara. On je pažljivo okačio svoj kišobran i svoj cilindar. Potom je skinuo sako, košulju i pantalone, uredno ih slažući na stolicu. Skinuo je zatim svoje cipele i pažljivo ih zavukao ispod stolice. Na kraju je svukao i donji veš, složio ga uredno i stavio i njega na stolicu.

Stojeći u stavu mimo ispred ljekara, smireno mu se obrati: "Dakle, kao što možete zaključiti, doktore, moj lijevi testis je nešto niži od desnoga."

Smješkajući se, ljekar mu odgovori: "Oh, pa to je sasvim normalno. Ne trebate ništa da brinete zbog toga!"

"Oh, ja se uopšte ne brinem, doktore," odgovori pedantni čovjek, "ali zar ne mislite da je to malo neuredno?"

Takvi su ljudi... sasvim uspavani, hrću. Oni se moraju probuditi. Moraju se pomjeriti iz svojih navika. Mora im se dati novi život, moraju se ponovo roditi.

Kako ja vidim te stvari, mi ne trebamo boljeg čovjeka, mi trebamo novog čovjeka. Taj bolji čovjek je prisutan vjekovima, i ništa se nije dogodilo. Sada više uopšte ne trebamo tog boljeg čovjeka - što je mnogo, mnogo je! Sada želimo sasvim novog čovjeka koji je raskinuo sa prošlošću. Želimo ponovo da počnemo iz početka, kao da smo opet Adam i Eva, kao da smo upravo istjerani iz Rajskog vrta.

Želim da otpočnemo osvježeni. Uvijek je lakše graditi novu kuću iz temelja nego renovirati neku staru. Ta stara kuća je bila renovirana već nekoliko puta, a i ti nastojiš da je ponovo renoviraš, popravljaš je sa svih strana, a ona biva sve gora. To se nastavlja, iznova

i iznova, ali ti nikako da se lišiš toga. Ti i dalje nastojiš da živiš u njoj - čak iako je tvoj život u opasnosti. Tako stvari stoje.

Čovječanstvo je dospjelo dotle da ukoliko nastavi na stari način, sa čovjekom će biti gotovo. Postoji samo jedna nada: ako započnemo sa novim čovjekom od ABC, samo tako će čovječanstvo moći opstati na ovoj planeti, u protivnom, nema budućnosti.

Četvrto pitanje

Osho,

ja dajem santimetar, a dobijam kilometar. Santa leda se topi malo po malo. Ali nešto u meni se odupire da prihvati da se to može i meni ostvariti.

Deva Mitta,

mi smo vaspitavani sa idejom da nijesmo dobri, da nešto u suštini nije u redu sa nama, da ne možemo biti svoji, da treba da budemo Isus, Buda, Mahavira. Jedna stvar se zaista izbjegava : a to je da postanemo svoji. Niko ti do sada nije rekao da budeš samo svoj: odatle potiče krivica. Svako se osjeća krivim. I bilo što da uradiš, ti osjećaš krivicu jer si bio uslovljavan tom idejom, bio si trovan idejom da si loš i da zbog toga sve što uradiš mora loše završiti.

Moj pristup tome je potpuno drugačiji. Ja zvanično objavljujem da si ti savršeno u redu, da nema ničeg lošeg u tebi. Ti ne moraš da slijediš nikoga, ne moraš da oponašaš nekoga, treba samo da voliš sebe, da vjeruješ sebi, treba da živiš slobodno svoj život, život buntvništva, istraživački život. I tek tada će se čuda početi događati. Kada se to počne događati, nećeš u to moći vjerovati jer su ti uvijek govorili da nijesi vrijedan toga, da si inferiorna osoba, da si ružan. Već ti je na hiljade puta bilo rečeno, štogod da uradiš da je loše. Svakom djetetu je svakodnevno govoreno: "To što radiš je loše. Nemoj to raditi!"

Jednog dječaka su upitali prvog dana u školi: "Kako se zoveš?"

On je odgovorio: "Moje ime? Džoni Nemoj!"

Jadno dijete - pošto mu je uvijek govoreno: "Džoni, nemoj!" - on je tako pomislio da mu je to ime. Bilo što da je htio da uradi - da izađe van, da svira, da pjeva - uvijek je bilo "Ne!". Tako je on malo po malo počeo misliti o sebi da je u suštini loš.

Religije pomažu uspostavljanju ideje da je čovjek rođen grešan. Adam i Eva su počinili prvi prestup, uradili su nešto loše - a ja ne mogu shvatiti što su to loše oni počinili. Jestu voće sa Drveta znanja nije uopšte loše. A ako ima nečega lošeg u tome, zašto je Bog među prvim stvarima stvorio to drvo? A mi još i kažemo kako je Bog svemoćan, sveprisutan, sveznajući. On je morao to znati i prije: ako stvori takvo drvo, Adam i Eva će morati kušati te plodove. Rajski vrt je imao milione drugih stabala, a Bog je naredio Adamu i Evi da nikako ne smiju jesti voće samo sa *tog* drveta.

Zapravo, na taj način im je zabranio dva stabla. Jedno stablo je Drvo znanja, a drugo je Drvo života. To je malo čudno! Bog je morao znati nešto više o psihologiji - a to i nije neko čudo - da ukoliko nešto nekome zabranite, ukoliko mu naredite da nešto ne smije uraditi, samim tim ga izazivate da uradi upravo to što ne bi smio. Veoma je dobro što su Adam i Eva prihvatili taj izazov. Ja sam uvijek na njihovoj strani. Ako bih morao da biram između Boga ili Adama i Eve, ja bih uvijek odabrao Adama i Evu jer su oni sasvim bili u pravu, uradili su pravu stvar. Oni su se pobunili, oni su odbili poslušnost. Rekli su: "Ko si ti da nam nalažeš što ćemo jesti i što nećemo jesti?" Oni su istraživali, riskirali, odmetnuli su se u avanturu, okušali su se - zaista hrabri ljudi. Oni su prokockali Raj. Oni su rekli: "Spremni smo da se lišimo Raja, ali nećemo da izgubimo svoju slobodu." Oni su poštovali slobodu više i od blagodeti Raja. Oni nijesu bili hedonisti, bili su tragaoci za istinom.

Onog trenutka kada je Bog saznao da su probali zabranjeno voće sa Drveta znanja, odmah ih je otjerao iz Raja jer se uplašio da će oni posle toga okusiti voće i sa Drveta života. Izgleda da je đavo, koji im je došao u obliku zmije, bio u pravu. On je rekao Evi: "Bog je veoma ljubomoran. On se plaši, ukoliko budete okusili i voće sa Drveta života, da ćete i sami postati bogovi. On je veoma ljubomoran na vas, on se veoma plaši." Izgleda da je đavo bio u pravu! Inače, zašto bi bilo loše jesti voće sa Drveta života?

Ali to što je Bog, praotac, uradio, to otada svi roditelji rade svojoj djeci. "Nemoj to raditi, nemoj to jesti..." Oni su nastojali da unište tvoj integritet, nastojali su da osujete tvoj moral, da ti unište ponos i poštovanje prema sebi. Oni su tako proizveli samo-zabrane u tebi. Zbog toga, Mitta, ti ne možeš vjerovati.

Ti kažeš: *Ali nešto u meni se odupire da prihvatim da se to može i meni ostvariti.*

Ti to ne možeš prihvatiti jer se to protivi tvom vaspitanju, cijelom tvom dotadašnjem razvoju. A ja ti kažem da je tebi *dato pravo*

da doživiš čuda, to je tvoje pravo koje ti je dato rođenjem. I stvarno ovo je zakon.

Ti kažeš: *Ja dajem santimetar, a dobijam kilometar.*

Da, zaista je takav zakon: ti kreneš jednim korakom ka Istini, a Istina potom krene sa hiljadu koraka ka tebi. Ti samo preduzmi mali rizik, hiljadu blagoslova će se sručiti na tebe. Egzistencija je spremna svakog trenutka da te učini prosvijetljenim, ali ti još nijesi voljan. Zašto nijesi voljan? - To je zbog toga što su ti govorili da samo Isus može biti prosvijetljen jer je jedini sin Božji. Buda se može prosvijetliti jer je rođen na poseban način; on nije samo obično ljudsko biće. On je došao iz daleka, sa one strane - on je *avatara*, inkarnacija Boga. Kako je moguće da se *ti* prosvijetliš? Krišna može biti prosvijetljen jer se rodio prosvijetljen. Ti si se rodio priprost, neprosvijetljen, zato moraš i ostati takav. Najviše što možeš postići je da se nadaš da ćeš slijediti neko prosvijetljeno biće. Ali sljedbeništvo nije neka vrlina, nije baš dostojno poštovanja, to nije vrijedno slave.

Ja sam ti rekao da tu nije riječ o slijedenju nekoga. Moji sanijasini nijesu moji sljedbenici. Ja nijesam ničiji vođa, ničiji upravitelj, ja sam samo prijatelj. Ja dijelim svoj uvid sa vama, i zahvalan sam vam što mi dopuštate da to podijelim sa vama. Vi uopšte ne trebate da mi zahvaljujete. Ja sam tako prepun svog blaženstva i svog mira, ispunjen sam svojim uvidom - ja želim da to podijelim sa drugima. To moje iskustvo je nalik oblaku prepunom kiše koja mora da se izruči. To je nalik cvijetu punom mirisa koji se širi okolo i koji vjetrovi nose dalje. On je zahvalan vjetrovima što primaju taj miris i što ga nose dalje, što ga ne odbijaju.

To je pitanje lošeg odgoja. Svako dijete mrzi svoje roditelje, tako i treba da bude. Malo po malo ono zaboravlja na to jer to biva potisnuto, veoma duboko potisnuto. A svako društvo ti nalaže da poštuješ svoje roditelje. Zašto? Zašto baš svako društvo uči djecu da poštuju svoje roditelje? To je iz prostog razloga: ako se dijete ne bude naučilo uvažavanju, ono će mrzjeti. Mržnja dolazi prirodno, odatle i potreba da se to potisne poštovanjem.

"Tata," reče mali dječak, "hoće li mi kupiti pravi pištolj?"

"Jesi li poludio, sine? Odakle ti ta smiješna zamisao?"

"O, molim te, tata, ja zaista želim taj pištolj."

"Nemoj me sada zamajavati, sine."

"Ali ja želim pravi pištolj, pištolj koji izbacuje prave metke. Molim te, tata, daj mi jedan."

"Slušaj, Džoni, ako ne prestaneš sa time, ja ću morati da te kaznim."

"O, ali molim te, ja moram imati jedan takav pištolj."

Otac se na to razljuti. On je ustao i počeo da viče na Džonija: "Ne! Ja sam ovdje gazda!"

Dječak ga prekide: "Da! Sada si ti glavni, ali ako mi kupiš pravi pištolj..."

Ti kažeš, Mitta: *Nešto u meni se odupire da prihvati da se to može i meni ostvariti.*

To je zaista veliko čudo kada se to tako prirodno u tebi buni. Mi smo vjekovima bili punjeni kojekakvim bajkovitim pričama o čudima, ali ipak niko nije u to povjerovao - u to nijesu vjerovali ni oni koji su širili te priče, koji su podučavali i propovijedali; čak ni oni ne vjeruju u ta čuda. Sva ta čuda za koja hrišćani misle da je Isus počinio, za koje džaini misle da je uradio Mahavira, za koje budisti vjeruju da je ostvario Buda, sve su to samo izmišljene priče. Cilj tih izuma je bio da se spriječi da ti ostvariš pravo čudo. Dopusti mi da ponovim: sva ta glupa nazovi čuda su izumljena i propagirana širom cijelog svijeta samo zbog toga da bi te udaljili od stvarnih čuda koja ti se mogu dogoditi.

Kakvoga smisla sada ima Satya Sai Babina materijalizacija švajcarskih satova? Milioni švajcarskih satova se mogu naći bilo gdje! Kako će to obogatiti ovaj svijet? A zapravo, on može biti uhvaćen od strane policije, jer odakle mu svi ti satovi, mora biti da ih je negdje ukrao jer su proizvedeni u Švajcarskoj. Inače bi pisalo da su proizvedene od strane Sai Babe. A to je proizvedeno u Švajcarskoj. Samo dvije mogućnosti tu postoje: ili ih je negdje ukrao ili na taj način nastoji da te obmane.

Jednom prilikom sam boravio u Bombaju. Jedna stara žena iz reda parsa me je posjetila i rekla: "Satya Sai Baba je nekoliko puta boravio u mom domu, ali ovoga puta sam otkrila dvije stvari o njemu. Kada sam o tome počela pričati mojim susjedima, oni su mislili da sam poludjela." Posle tog događaja Baba je širio glasine kako je ta žena opčinjena davoljim duhovima, a ja sam zaključio da je ona sasvim zdrava.

Pitao sam je: "Koje su to dvije stvari?"

Ona mi je odgovorila: "Kada je zadnji put boravio u mojoj kući, ja sam iz radoznalosti pogledala u njegovu torbu dok se on kupao - bila je puna ručnih časovnika! Drugo, on je uvijek nastojao da se sprijatelji sa dječacima. Pošto sam bila znatiželjna, ja sam pogledala

jednom prilikom kroz ključaonicu - on je homoseksualac! Kada sam sve to ispričala ljudima, oni su mislili da sam poludjela. Obije te stvari su sasvim istinite! On je poslije toga počeo da širi neistine o meni da sam u vlasti zlih duhova."

Zapravo, homoseksualnost je stara, davno poznata, religiozna tradicija. Ako stavite monahinje i monahe u posebne manastire, tako stvarate homoseksualnost. To je sasvim prirodno; to se mora dogoditi. A ti satovi,... i ljudi pomisle da se čudo dogodilo. I Isus počne hodati po površini vode... Ja mislim da on nije bio toliko glup da bi hodao po vodi. Ali takva čuda su bila plasirana samo zbog toga da bi te odbili od stvarnih čuda. Kada bi ti se zaista dogodila prava čuda, ti u to nijesi htio ni da povjeruješ. Ti si samo vjerovao čudima koja se događaju u bajkama, a Isus i Mojsije nijesu ništa drugo do obične priče.

Mojsije je razdvojio okean... I ja sam pokušavao da podijelim vodu u mojoj kađi ali nijesam još uspio u tome! Sve su to besmislice. Svakodnevno, dvadeset i pet godina... a onda sam zatvorio oči, otvorio oči i bilo je isto! To je zaista smiješno da smo povjerovali u te stvari, ali naše vaspitanje je bazirano na tim i takvim stvarima.

Jedan Brazilac je sjedi i čuvao svoju kravu pored ceste. Ugledao je kako mu automobil Porše dolazi iz daljine u susret. Vozač je bio jedna velika zvijerka iz grada. Ovaj stade pored ceste i dade znak vozaču da ga primi. Porše se zaustavi.

"Hoćete li me povesti, senjor"- upita ovaj.

"Što ćemo sa kravom?"- reče mu vozač.

"Nema brige, ja ću je vezati za zadnji odbojnik."

"Što!" - uzviknu gradski mangup. "Ona se neće moći držati uz ova kola."

"O, ne brini za nju, ona će biti u redu," promrlja Brazilac.

Tako su se nagodili, krava je bila vezana za zadnji odbojnik. Gradskim mangup, željeći da se našali, jurnu automobilom do sedamdeset kilometara na sat. Kada je pogledao u retrovizor vidio je kravu kako trči održavajući tempo. On nije mogao vjerovati svojim očima... osamdeset, devedeste sto kilometara na sat, a krava je i dalje bila pozadi.

Vozač, i iznenađen i razljućen, dade gas na sto pedeset kilometara na sat, a krava je i dalje trčala za njim održavajući istu brzinu. Kada je razvio brzinu na sto sedamdeset i pogledao u retrovizor, krava je i dalje bila pozadi ali je već isplazila jezik.

"Izgleda da tvoja krava neće još dugo izdržati," obrati se šeretski Brazilcu. "Jezik joj je već napolju."

"Na kojoj strani usta joj je jezik?" - Brazilac ga upita uzgredno.

"Na lijevoj" odgovori mu mangup.

"Onda se pomjeri udesno jer ti daje znak da će da te pretekne!"

Ovakve stvari se događaju u pričama, u vicevima, ali ne i u stvarnosti.

Mitta, to što se tebi dogodilo je zaista stvarno. Ti možeš vjerovati pričama, a zaboraviti na stvarnost, zaboraviti na povjerenje u stvarnost. Osmotri što se dogodilo, uvaži to, imaj povjerenja u to, a onda će to dublje prodrijeti u tebe - to će postati prostranije, obogatiće se, ono će tada pridati još mnoge druge dimenzije tom iskustvu. Ti si na pravom putu, ali nemoj odbiti da to prihvatiš kao tako. Ako ti odbiješ da to prihvatiš, zaustaviti ćeš se, postać ćeš zatvoren.

Ostani otvoren i ranjiv svim: vjetrovima, suncu i kiši. Ostani otvoren i predan egzistenciji kao takvoj. Po meni, egzistencija je Bog, ne postoji drugi Bog. A egzistencija je stalno čudo, to čudo se odvija svakog trenutka - mi smo samo bili zaslijepljeni. Postoje mnoge vrste sljepila: hrišćanska zaslijepljenost, hinduistička zaslijepljenost, budistička zaslijepljenost, i tako dalje. Odbaci sva ta sljepila. Postani jednostavan i običan. Takav je moj sanijas. Oslušni, osmotri i uvidi što se zaista dogodilo. Još mnogo više čuda će se dogoditi; oni će to slijediti. Ako to dopustiš, ti ćeš stupiti na jedno beskonačno putovanje, krenuć ćeš na hodočašće koje tu započinje ali se nikada ne okončava.

Ali budi pažljiv

da te ne bi priprosti čuli - oni, kažem ja, koji se drže samo tijela, i zamišljaju da nema ništa izvan bića, izvan bitisanja, i uvjeravaju sebe da znaju Njega "koji od mraka čini svoje skrovište".

Ako su, dakle, božanske tajne takve, što onda reći za one što su još prizemniji i umišljaju da je ishodišnji uzrok svega u ograničenosti spoljašnjih oblika stvari, i tvrde da On ne prevazilazi te bezbožne i umnožene zamisli njihove taštine?

Ukoliko je On uzročnik svih stvari, mi imamo potrebe da mu pripišemo i potvrdimo sve to kao svojstvo njegovo, ali kako je On i iznad i izvan svega, mi mu moramo poreći takva svojstva u cjelosti, ipak ne možemo smatrati da su ta pripisivanja i odbacivanja protivurječna, već da je On sam

i prije i poslije svih uskraćivanja, i da je iznad svih poricanja i pripisivanja.

Poslije ovakvog ponašanja, dakle, blagoslovljeni Bartolomej

kaže da je božanska istina i mnogo i malo, da su jevanđelja velika i široka ali i uska. Za mene je to čudesan uvid, da se vrstan uzrok svih stvari može objaviti sa mnogo riječi, sa tek nekoliko riječi ili čak i bez riječi, budući da je On oboje, neizreciv i nespoznatljiv, jer iznad bića On stoji i iznad svekolike prirode. On je istinsko otkriće

bez prikrivanja samo onima koji prolaze iznad svih nečistih

i čistih stvari, koji su otišli dalje od svih uspona ka svetim visinama, i koji su ostavili za sobom sva nebeska svijetla i zvuke, i uzvišena izlaganja, i izdigli se ka tom mraku gdje je uistinu On koji je iznad svega.

Nije bez razloga blaženi Mojsije prvi naložio da bude pročišćen, i da onda bude odvojen od nečistih, a poslije potpunog pročišćenja, čuo je višeglasne trube, i uočio veliku svjetlost koja se isticala čistotom i mnoštvom zraka. Potom je bio izdvojen iz svjetine i dospio ispred odabranog sveštenstva uzdigavši se do najviših vrhova svetih visina.

Iako se toliko vinuo, on se još nije obratio Bogu samome, niti ga je uočio, On je nevidljiv, samo je vidio obitavalište njegovo. Ovo sam uzeo kao naznaku da su nebeske i najuzvišenije stvari koje se mogu uočiti i spoznati ništa drugo do samo određene predodžbe stvari koje su podređene Njemu koji nadmašuje sve. Kroz to se ukazuje Njegovo prisustvo, koje premašuje poimanja sva, stameno stojeći na visinama svojih svetih dveri koje se mogu spoznati razumom. I ponekada, onaj koji se oslobodi stvari viđenih i stvari izrečenih, ulazi u istinski mistični mrak neznanja, odakle izbacuje svo intelektualno znanje i prianja uz ono što je sasvim izvan dodira i uvida -

potpuna suština Njega koji je izvan svega. Tako, kroz prazninu ukupnog znanja, on se spaja sa onim boljim dijelom sebe, a ne sa tijelom, niti sa sobom, ni sa nekim drugim, već samo sa Njim koji je unutarnje nespoznatljiv; a da bi spoznao ništa, on se koristi znanjem izvan uma.

MISTIČNO NEZNAJJE

Filozof je ušao u poslastičarnicu i naručio da mu se napravi ukusni voćni kolač sa ekstravagantnim ukrašavanjem.

"Želim rodendanski kolač" rekao je filozof, "sa tekstom "Sretan rođendan" ispisanim na njemu. Kada to može biti gotovo?"

"To vam možemo napraviti za dvadeset minuta, gospodine" odgovori mu poslastičar.

Kada se poslije dvadeset minuta filozof vratio, kolač je bio gotov. On ga počeo zagledati dugo i pažljivo, udalji se korak od njega da bi ga bolje osmotrio i reče: "Vidite, ja sam zaista želio da to bude nešto više ukrašeno. Htio sam više boja i svjetlucavog šećera po njemu. I, vidite, ovdje treba napisati "Hiljadu radosti" umjesto "Sretan rođendan".

"U redu" reče poslastičar, malo uznemiren. "Dodite za pola sata, biće spremno."

Nakon pola sata filozof se vratio. Kolač je bio spreman, i on ga osmotri veoma pažljivo. On stade i razmisli malo, pa reče: "Jeste li vi ovo napravili za mene? Stavite još malo svjetlucavog šećera oko natpisa, i možda bi bilo dobro da se tekst još malo proširi, kao na primjer, "Čestitke! Puno ljubavi!". Možete li mi napraviti sve to?"

Slastičar se složi i izvede sve promjene koje je ovaj tražio. Posle nekog vremena, filozof se vratio, detaljno je osmotrio kolač, i uzviknuo: "Oh! Oh, da! Sada je to izvrsno!"

"Mogu li vam sada ovo upakovati, gospodine?" zapita slastičar sa olakšanjem.

"Oh, ne, hvala vam, to nije potrebno. Ja ću jesti ovdje."

Filozofi, teolozi, logičari su najgluplji ljudi na svijetu! Zato je veoma obeshrabrujuće što je jedan čovjek kao što je Dionizije, nažalost, morao da se služi jezikom hrišćanske filozofije, teologije i logike. Jedan zen Majstor bi sve to rekao na sasvim drugačiji način,

veoma jasno, bez da uopšte koristi toliko nepotrebnih riječi i bez da uopšte upotrebljava ime Boga.

Dionizije je bio u teškoćama: on je želio da govori nalik zen majstoru - on nije znao ništa o zenu ali je posjedovao isti taj uvid, isto iskustvo - on je želio da stvari iskazuje direktno, on je htio da kaže bobu bob, a popu pop, ali to je tada bilo veoma teško. Ako želiš da opstaneš u hrišćanskom svijetu, u muhamedanskom svijetu ili u jevrejskom svijetu, onda ćeš biti prinuđen da koristiš njihov jezik. Zato je on morao da ide okolo naokolo. On je rekao sve što je htio da kaže ali je morao da koristi prazne riječi, da prikriva, da zamajava, kako bi zaštitio sebe. Ja sam stanovišta da je dobro uradio što je tako postupio jer je bilo mnogo važnije da opstane kako bi poruku mogao prenijeti nego da postane žrtveni mučenik.

Hrišćani su spalili hiljade ljudi. Ljude koji su govorili o ljubavi, ljudi koji su govorili o miru, koji su tvrdili da je Isus došao na svijet da donese poruku mira i ljubavi, sveopšteg bratstva - oni su ubili više ljudi nego iko drugi. Svo njihovo krvoproliće je samo usled problema riječi - riječi su postale važne. To se oduvijek događalo sa glupim ljudima: stvarnost je morala da ustupi mjesto ispraznim riječima. Riječ "Bog" je postala važnija od samog Boga; riječ "ljubav" je postala bitnija od samog fenomena ljubavi. Tako su oni mogli ubijati jedni druge u ime riječi.

Stvarno je nevjerovatno da su ljudi hiljadama godina mogli tako vjerovati u riječi - isto kao da je riječ "vatra" zaista vatra; kao da je riječ "voda" zaista voda! Kada budeš žedan, riječ voda ti neće moći pomoći. Naravno, ako nijesi žedan, ne postoji bitna razlika između riječi "voda" i vode. Ali filozofi nijesu žedni - oni nijesu žedni istine. Oni su zapravo samo u jednom velikom ego zanosu. Oni uopšte ne istražuju to što jeste; naprotiv, oni samo proizvode, umnožavaju sisteme vlastitih misli, i pokušavaju da stvarnosti nametnu *njihove* zamisli. Tako oni nikada ne uspijevaju da odu dalje od uma. A um je uvijek mediokritetan, um uopšte nije inteligentan - on to i ne može biti po svojoj samoj prirodi.

Um ne može *nikakvim* procesom postati inteligentan jer on predstavlja samo sjećanje. Um predstavlja mehanizam koji sakuplja iskustva prošlosti. Um znači znano, a inteligencija predstavlja istaživanje nepoznatog - i ne samo nepoznatog: kada inteligencija dospije do svog najvišeg procvata, ona ulazi u svijet nespoznatljivosti. Zato vas molim da oprostite Dioniziju zbog tog načina ispoljavanja sebe - to je hrišćanski, ali njegova poruka je u potpunosti univerzalna. Mi samo moramo ponešto da izdvojimo; hrišćanske riječi ćemo staviti po strani.

Da li si čuo vic o filozofu koji je jedne subotnje noći ušao u lokalni disko i primijetio jednu uplašenu djevojku u uglu? On joj je prišao i zamolio za ples. Oni su potom proveli ostatak večeri zajedno, a kada je došlo vrijeme da idu, filozof je upitao: "Što misliš da odemo do mene?"

"Oh, zaista ne mogu!" odgovori djevojka. "Upravo imam menstrualni ciklus." (engl. cycle - ciklus; skraćeno cycle znači i bicikl. Prim prev.)

"O, nema veze," reče filozof, "mi možemo uzeti moju novi Hondu 500 i ujutro pokupiti tvoj menstrualni bi(cikl)us!"

Ljudi koji uistinu žive u riječima su zaista smiješni.

Krupni crnomanjasti Meksikanac tumarajući uđe u javnu kuću Tihuani. Madam ga primi ljubazno i uputi u prvu sobu sa desne strane. Čovjek se ubrzo vrati i objasni da ne može to raditi. Madam ga upita koji je problem u pitanju. Sa malim poteškoćama, Meksikanac pokuša da joj objasni: "Jer je onas mojas sestras."

Sa razumijevanjem, Madam ga uputi u drugu sobu sa lijeve strane. Ubrzo se on i odatle vrati. Ponovo je tresao glavom i govorio: "Ja ne može to raditi - onas mojas sestras."

Ovoga puta malo začuđena, Madam ga posla u poslednju sobu sa desne strane hodnika. I ovog puta se on vrati poslije nekoliko minuta oborenog pogleda, govoreći: "I ta damos je mojas sestras!"

Iznenadena i već zabrinuta, Madam ga sada uputi u sobu blijedolike plavuše iz Švedske za koju je bila sigurna da ne može biti njegova "sestras".

Istog trenutka kada je ovaj ušao u sobu, Madam ode u tajnu prostoriju iz koje je mogla vidjeti što se događa u sobi. Poslije nekog vremena, i sa nešto više oklijevanja, čovjek konačno odluči da spusti gaće. Ugledavši njegovo pozamašno šilo kako se klata između koljena, djevojka uskliknu: "Oh, braco!"

To je bio sav problem, samo jedna riječ - riječ "braco"!

Vi morate biti malo strpljivi sa Dionizijem. On se odlučio za način izražavanja i pisanja koji je blizak hrišćanskoj teologiji. Devedeset devet procenata toga se može zanemariti, ali onaj jedan procenat je tako vrijedan da se i ostatak može tolerisati.

Ako poznajete istoriju onda znate da Jevreji, hrišćani i muslimani pripadaju jednom istom korijenu, istom porijeklu. U svijetu postoje samo dvije glavne religijske tradicije: jedna je judaistička, a druga je hinduistička. Od judaističke tradicije potiču hrišćanstvo i

muhamedanstvo, a od njih idu dalje katoličanstvo, pravoslavlje protestantizam, šiti, suniti, i tako dalje. Hindu religija ima dva glavna račvanja: džainizam i budizam, a od njih idu mnoge male grane. Razlika između te dvije tradicije je ogromna. Judaistička tradicija je veoma svjetovna; ona je ostala na nivou svijeta uma. Samo se ponekada dogodilo da je neka hrabra duša iskočila izvan tih granica. Ako nije bio dovoljno pažljiv, on je bio odmah ubijen, razapet, žrtvovan.

Dionizije je bio veoma oprezan shodno tim činjenicama. On je vješto krio svoje dijamente među oblutke, kamenje i stijenje. On kaže:

*Ali budi pažljiv
da te ne bi priprosti čuli...*

On je to pisao svom učeniku Timotiju: "Ali budi pažljiv da te ne bi priprosti čuli... Budi veoma pažljiv i obazriv. Ako prosti svijet bude čuo tu istinu, ti ćeš biti u opasnosti, u nepotrebnoj opasnosti." A ko je taj priprosti? On kaže:

*...oni, kažem ja, koji se drže samo tijela,
i zamišljaju da nema ništa izvan bića...*

Hrišćanstvo, judaizam i muhamedanstvo, sve te tri religije koje su rođene izvan Indije su ostale dualistične: one vjeruju u Boga, stvoritelja, i da je svijet stvoren od strane tog Boga. To je njihov temeljni dualistički pristup. Po njima je Bog neko ko je nalik slikaru ili skulptoru i koji slika ili vaja ovaj svijet. Onog trenutka kada je platno naslikano, ono postaje jedna nezavisna stvar. Čak iako slikar umre, slikarsko platno ostaje. Ako je jednom skulptor zadovoljan svojim radom, on više nije potreban. Tada njegova statua, njegova umjetnost može opstati sama od sebe. Sada više uopšte nije bitno prisustvo stvoritelja.

Možda si primijetio, a možda i nijesi, da je Bog u judaističkoj tradiciji stvarao svijet šest dana a da se sedmoga dana odmarao. A niko se nikada nije zapitao što je on radio do tada. Odmarao se? Izgleda da će to biti dugi odmor poslije samo šest dana rada! I sada se više ništa neće raditi...

To nije istočnjački pristup. O Bogu se ovdje nije mislilo kao o slikaru ili skulptoru, već se on predstavljao kao plesač, Nataradž. Mora da si negdje vidio statuu Šive u plesu; to je istočno viđenje Boga, boga kao plesača. Koja je razlika u tome? Razlika je ogromna; razlika je

nemjerljiva, i od veoma velike važnosti. Ti nikako ne možeš odvojiti plesača od plesa - ne postoji mogućnost za tu podjelu - plesač je ples, ples je plesač. Zapravo, na vrhuncu plesa, plesač potpuno iščezava u svom plesu; on postaje sami ples.

Na Istoku, Bog stvoritelj i stvoreni svijet nijesu dva fenomena već samo dva aspekta jedne iste stvarnosti. Svijet je tu ples, a Bog je plesač, i ako bi taj plesač prestao da pleše makar i na tren, svijet bi nestao. Plesač nikako *ne može* poći na odmor. Zato na Istoku nije nikada postojalo ništa nalik nedjelji; to je zapadnjački doprinos Istoku. Ovdje je bilo festivalskih dana, dana proslave, ali nije nikada bilo dana za ljenčarenje, za odmaranje; tada se plesalo, slavilo, pjevalo, zabavljalo. To nijesu bili dani "pada", zapravo, to su bili dani "uspona", tada je bilo više pokretanja, uključivanja, od bilo kojih drugih dana. To je dolazilo od prvobitnog viđenja Boga kao stvaralaštva a ne kao stvaraoča. Ponovo se prisjeti razlike: Bog nije stvoritelj već stvaralaštvo, Bog nije neko biće već energija, postojanje. Istočnjački uvid je dospio do krajnje tačke poslije koje nema mogućnosti za bilo kakvo usavršavanje.

Dionizije nastoji da ispolji tu istu istinu; ali se negdje sapleo na tom putu. No, ipak je preporučio svom učeniku Timotiju:

... budi pažljiv da te ne bi priprosti čuli...

Pod pojmom "priprosti" on je mislio na takozvane religije. On ih je nazivao priprostim jer su one bile dualistične. *Bilo* koji dualizam je dio priprostog uma. Svetačka svijest ne voli dualnosti i podjele; ona poznaje samo jedno organsko jedinstvo. Bog i stvoreno nijesu odvojeni. Ali hrišćani su to zabranjivali - oni su to nazivali paganstvom. Ako nalaziš da je sve božansko, ti si paganin, ti si veoma prvobitan, još nijesi dospio do poimanja sofisticke vizije svijeta, ti i dalje živiš u nekom djetinjem maniru. To nije djetinjasti pristup. To je nalik djetinjem ali nije djetinjasto. To je nalik djetinjem na način kako Isus kaže: "Dok ne postaneš nalik djetetu, nećeš ući u Kraljevstvo božje." To nije prvobitno - to je jednostavno ali nije prvobitno, iskonsko. To je jasno, veoma jasno ali nije prvobitno. To je, zapravo, najviše iskustvo religioznosti.

Dionizije je rekao da su ti ljudi koji razmišljaju u smislu dualnosti priprosti, koji dijele egzistenciju na stvoritelja i stvoreno, i koji prijanjaju za tjelesno, stvoreno.

Sada hrišćani ne mogu povjerovati da ste vi bogovi. Objaviti za sebe da ste bog, to bi bilo bogohuljenje, grijeh. To je čak i Isus rekao na jedan posredni, zaokolišni, način, ne baš direktno ka što to znaju Upanišade iznijeti: "Aham Brahmasmi, ja sam Bog". Isus to nije

rekao direktno. On kaže: "Ja sam Božji sin, a Sin i Otac su jedno." To je zaobilazni put. Zašto ne reći: "*Aham Brahmasmi*, ja sam Bog"? Zašto ići tako zaobilazno: "Ja sam Božji sin" - koristiti tako jedan antropocentričan jezik, stvarajući od Boga oca a sebe njegovim sinom, stvarajući ideju svete porodice? A porodica je jedna od najnesvetijih stvari na svijetu! Sada je Isus to projektovao na krajnju stvarnost, i potom, sa stražnjih vrata, je iznio istinu: "Ja, Sin i Bog, Otac, nijesmo dvoje." Ali to je tako postalo previše razrijeđeno. To je izgubilo onu britkost i oštrinu *aham Brahmasmi*, ili ono što izjavljuje Al - Hillaj Mansur *ana'l hagg*. *Ana'l hagg* znači "Ja sam najviša istina." To su direktni navodi.

Ali hrišćani su osuđivali tu neposrednost. Oni bi takva izražavanja nazvali egoističnim, nazvali bi ih paganskim. Istok kaže da je sve božansko. Najmanja vlat trave je božanska koliko i najveća zvijezda jer ne postoji ništa drugo do Bog. Egzistencija je sinonim za Boga.

Dionizije kaže Timotiju da se čuva priprostih. On je, zapravo, sve hrišćane nazvao priprostima, sve jevreje je nazvao priprostima; on ih uopšte nije oslovio religioznima. On je rekao da su oni ljudi "koji se drže samo tijela", koji samo govore: "Mi smo stvoreni, mi smo tjelesni i, kao takvi, ne možemo biti bogovi, ne možemo biti stvoritelji."

To su same besmislice. Vi *jeste* stvoritelji i stvoreno - oboje. Vi ste toga svjesni svakog momenta, da možete bitisati i kao stvoritelji i kao stvoreno. Vi znate trenutke stvaralaštva: u tim trenucima vi nijeste stvoreno, vaša skrivena suština se ispoljava. Kada slikaš i kada sebe potpuno predaš činu slikanja, zar si tada nešto što je stvoreno? Ti posjeduješ sve one spoznate trenutke kada si bio stvaralac. Ti znaš one trenutke kada si mogao stvarati čuda. Ti tada znaš da su to trenuci kada su sve magične tajne u tvojim rukama - ti tada možeš pretvoriti prašinu u zlato.

Ne postoji nijedno ljudsko biće toliko siromašno da nije nikada okusilo nešto od toga. On i ne mora vjerovati u to, on to može odbijati, on se može i zatvoriti prema egzistenciji, on može pokušati i da zaboravi sve to, on može misliti da je to samo zamišljao, sanjao - ali ti prozori se makar jednom otvore. Promišljeno otvaranje tih prozora predstavlja meditaciju. Kada se oni otvore sami od sebe, ti tu nijesi gospodar. Da, promatrajući predivni zalazak sunca, ti se možeš osjetiti stvaraocem svega toga, ali ti ipak tu nijesi gospodar. Gledajući pticu u letu, možeš se tako sjediniti sa njom da zaboraviš da si na zemlji, možeš da pomisliš tada da si na nebu. Ali ti ipak nijesi gospodar toga. Meditacija ti može pomoći da gospodariš time.

Ali ti priprosti ljudi objavljuju da su religiozni, a oni zapravo uopšte nijesu religiozni. Ovaj svijet je prepun pseudo-religioznih ljudi. Ako želiš da saznaš koliko ima tih i takvih ljudi na svijetu, samo treba da zbrojiš sve hrišćane, muhamedance, džaine, hinduse, budiste, sve one ljude koji posjećuju crkve, hramove, džamije, bogomolje. Svi su oni pseudo-religiozni ljudi; oni nemaju ništa sa istinom. Oni uopšte nijesu zainteresovani za istinu - zapravo, oni se boje istine. Oni su vjernici, ali nijesu religiozni.

Vjernik nije nikada religiozan, a religiozna osoba ne može biti vjernik. Religiozna osoba spoznaje; vjernik samo vjeruje. A zašto uopšte neko vjeruje sem ako ne postoje za to neki skriveni motivi? Ili su ljudi uplašeni pakla... Njih je neko zaplašio; njihov strah je bio vjekovima iskorišćavan. Sveštenici su bili svjesni fenomena da čovjek živi uslijed dvije osnovne stvari; ili je to strah ili pohlepa. I ne samo sveštenici već i političari i pedagozi, svi oni koriste tu istu strategiju.

Kada se dijete ne ponaša po tvojoj volji, ti ga kažnjavaš. Što ti to radiš? Ti se tako koristiš njegovim strahom. Ti mu daješ do znanja da ukoliko ponovo učini nešto tako, on će biti kažnjen, možda još i žešće tog puta. Onda kada se on ponaša shodno tvojoj volji, on biva nagrađen ili pohvaljen. Taj je način iskorišćavanje njegove pohlepe. Na tome se baziraju sve strukture obrazovnih sistema u svijetu: kažnjavanje i nagrade.

Pošto sam prošao postdiplomske vježbe, slučajno se dogodilo, upravo slučajno, da sam dobio zlatnu medalju. To je bila zaista čista slučajnost jer ja za time nijesam nikada težio - obična slučajnost. Moji profesori su bili iznenađeni, svi na univerzitetu su se iznenađili jer niko nije nikada mogao ni pomisliti da ću se ja naći na vrhu liste najboljih. I ja sam bio iznenađen.

Pošao sam do upravnika mog odsjeka, do dr. Saksene, i upitao ga: "U čemu je stvar? Kako se moglo dogoditi da sam ja dobio zlatnu medalju? U čemu je problem?"

On mi je odgovorio: "Svi smo iznenađeni jer nijesi nikada ni dolazio na nastavu. Upravo zbog toga što smo te svi voljeli, mi smo ti dopustili da dođeš na ispite iako smo bili uvjereni da nećeš izraditi ni pola zadatka."

On je običavao da me budi svakog juta i da me prati do vježbaonice kako bi se uvjerio da sam pošao na predavanja; potom bi otišao kući. On je uvijek brinuo da neću doći jer je to bila moja uobičajena praksa: ja bih obično sjedio do dva-tri sata posle pola noći, a onda spavao do devet, deset ili jedanaest sati ujutro. Predavanja su se

odvijala između sedam i deset sati. Ja sam morao biti uvijek petnaest do sedam u vježbaonici, i on je bio sa razlogom zabrinut.

Konačno smo razotkrili kako se to moglo dogoditi. Jedan veoma poznati filozof, dr. R.D. Renade, bio je dekan Alahabad univerziteta, a on je veoma volio vrlo kratke odgovore na postavljena pitanja. Ja nijesam nikada iskoristio tri dozvoljena sata za ispite; nikada nijesam iskoristio to pravo. Obično bih uvijek za jedan sat bio gotov; ja sam jednostavno samo pisao maksime; najkraće odgovore.

U svom čitavom radnom vijeku profesor Renade nije nikada nikome dao maksimum bodova na ispitu. On je volio, ne to što sam ja govorio, već način na koji sam ja to govorio. Ja sam odgovorio na sva postavljena pitanja samo u jednom kratkom pasusu; možda to i nijesu bili pravi odgovori već samo kratke parabole - a on je razumio te parabole - nešto nalik vicevima. Mora da se dobro nasmijao i bio veoma srećan kada mi je za to dao maksimum bodova. Tako se to, slučajno, dogodilo.

Kada mi je bila uručena ta zlatna medalja, prva stvar koju sam uradio je bila da sam otišao do fontane univerziteta i bacio je u vodu. Masa se okupila i neki su rekli: "Što to radiš?" Ja sam im na to odgovorio: "Ja ne vjerujem u kazne i nagrade. Ako bih nosio ovu zlatnu medalju, priznao bih da poštujem sistem, tu cijelu zaglupljujuću strukturu."

Nagrađivati ili kažnjavati ljude: to je bio cio naš način života vjekovima. Države su to radile, sudovi su to radili, učitelji su to činili, roditelji su se toga pridržavali. A ljudi koji idu u bogomolje bilo koje vrste su ljudi koji su zaplašeni paklom ili pohlepno žude za nebeskim zadovoljstvima.

Jednog jutra je čovjek došao u Vatikan da pita za papino zdravlje. Švajcarska straža mu je odgovorila da je papino zdravlje dobro.

Narednog jutra je čovjek ponovo došao i pitao za Pontijevo zdravlje. Švajcarska straža mu je rekla da je ono izvrsno.

To se tako nastavljalo danima pa je začuđena straža nagrađivala odgovorom tog čovjeka za njegovu brigu i pažnju, što im je ukazivalo koliko je on dobar katolik.

Ali čovjek im je odgovorio: "Vidite, ja sam išao kod ljekara koji mi je rekao da mi je zdravlje veoma narušeno i da mora da budem obazriv - ne smijem ni pušiti ni piti. A kada sam ga pitao smijem li biti sa ženama, on mi je odgovorio: "Pa, znate, samo jednom kada papa umre!"

Zato ti nikada ne možeš saznati zašto ljudi idu u bogomolje. Možda samo zbog toga da budu viđeni kako tamo idu i kako se mole. Samo zbog toga što su tamo, nemoj biti zavarano da su i religiozni. To je samo zbog toga jer su uplašeni da ne gore u paklu ili zato što su zainteresovani za nebeska zadovoljstva. Zato mi dopusti da ti otkrijem tajnu: pakao i nije tako loše mjesto. Zapravo, sada je tamo uveden centralni sistem erkondišna! To uopšte više nije isti svijet. Gdje danas možeš naći toliki benzin ili naftu da održiš vječnu vatru pakla? To je već gotovo! Tamo je sada toliko mnogo naučnika koji su sasvim tehnološki usavršili pakao. Zapravo, nebo je u mnogo gorjoj situaciji, jer što možeš očekivati od nekih glupih svetaca? Stvari su se promijenile - točak se okrenuo. Ako želiš da odeš bilo gdje, najbolje bi bilo da odeš do pakla. A ako budeš slušao moje savjete, budi siguran da ćeš završiti tamo. Ja ti mogu potvrditi samo jednu stvar: vidimo se u paklu! Nebo više nije tako zanimljivo.

Jednoga dana su na nebu razgovarali Blažena Marija i sv. Josip. "Vrijeme je, Josipe, da siđem na zemlju i vidim koliko je kod ljudi jaka vjera u hrišćanstvo."

"Vrlo dobro," reče Josip, "ali me moraš zvati vrućom linijom svake noći kako bih mogao znati što radiš!"

Marija se složila, i otputova te noći ka zemlji. Već prve noći je zazvonio telefon na nebu, i bila je to Marija.

"Josipe," reče Marija, "ja sam sada u Poljskoj. Vjera je ovdje jaka, mada malo rušilačka, ali predavanje meni je ogromno!"

Slijedeće noći telefon zazvoni: "Josipe, ja sam u Italiji. Ovdje je fantastično, a kažu da je u Brazilu još bolje!"

Treće večeri: "Zdravo, Josipe, sada sam u Holandiji. Vjera u mog sina je dobra, ali kod mnogih protestanata predavanje meni je slabo."

Četvrti i pete večeri nije bilo nikakvih poziva. Sv. Josip je bio iznenađen i zabrinut. Pitao je sve novopridošle duše, da li je ko vidio Mariju, ali niko je nije vidio.

Konačno, posle više od tri dana čekanja, vruća linija je zazvonila. Josip je potrčao da odgovori, podigao je slušalicu i zavapio: "Halo, Marija, halo, jesi li to ti?"

Poslije jednog trenutka tišine, meki i umilni glas se začu sa druge strane: "Zdravo, Jozo, zdravo, ljubavi moja. Jesi li to ti? Ovdje Mimi - ja sam u Parizu!"

Odbaci nebo - to je veoma zastarilo! Ali mnogi ljudi na religioznim mjestima i dalje teže za tim, bilo iz staha ili lakomosti, što je

zapravo sasvim svejedno. Dobro je što ih je Dionizije nazvao priprostima. Ti priprosti ljudi:

... zamišljaju da nema ništa izvan bića...

Sada je Dionizije rekao nešto nalik Gautama Budi. On je želio da iznese istinu *anatta*, ne-biće, ali kako to reći na hrišćanski način? To je teško, veoma teško postići; on mora biti veoma prefinjen. Buda to može reći neposredno, bez ustezanja, da je biće naš izum, ništa drugo do jedna ego projekcija na višim nivoima. Egzistencija je negocentrična, ona je lišena bića; ona je prevazišla i biće i ne-biće. Ti ne možeš reći da je ona ovo ili ono: ni ovo ni ono, *neti neti*, - ti samo to možeš reći. Ili, najbolje bi bilo da ništa ne kažeš, da budeš tih jer tišina o tome najbolje govori. Onog trenutka kada upotrijebiš riječ, tada istinu krivotvoriš jer nijedna riječ ne može obuhvatiti cijelu istinu; svaka riječ samo može sadržati jedan aspekt te istine na štetu onog drugog aspekta. A to nije pravo onima koji su prosvijetljeni, koji u potpunosti poznaju istinu.

Ali Dionizije je ipak našao način. On kaže:

Ti ljudi misle *da nema ništa izvan bića*,
izvan bitisanja,
i uvjeravaju sebe da znaju Njega
"koji od mraka čini svoje skrovište".

On treba da to donese u spisu kako bi zaštitio sebe. On je koristio te spise na svoj osoben način - on je tako morao. To je nalik zen monahu, zen majstoru koji ispisuje hrišćanske traktate. Drevni spisi navode da Bog *od mraka čini svoje skrovište*. Ako je to istina, kaže Dionizije, kako će ovom glupom svijetu poći za rukom da to shvati? Ako se On sakriva, kako ćeš ga upoznati? Svo tvoje znanje je umišljeno. A ti kažeš da ga poznaješ *kao* da je on neko biće, kao da je neka osoba. Bilo je na hiljade hrišćana koji su vjerovali da su vidjeli Isusa, koji vjeruju da su vidjeli Sveti duh, koji vjeruju da su vidjeli Boga Oca - i ne samo da su ga vidjeli već i da su razgovarali sa njim, da su primili svete poruke od njih.

Upravo prije neki dan mi je neko uputio pitanje o jednom od Šivanandinih učenika. On je veoma poznat u Americi i u Evropi - njegovo ime je Višnu Devananda. Sve do sada se mislilo da on prima poruke od njegovog potonjeg Majstora, Šivanande. Tek nedavno se ispovijedio da ga je neko iz njegove organizacije obmanjivao poturajući

mu poruke kao da su dolazile od samog Šivanande. Kao prvo, Šivananda uopšte i nije bio Majstor; on je samo bio učitelj i to sasvim obični učitelj, trećerazredni učitelj. On je samo propovijedao staro smeće. Ali čovjek nalik Višnu Devanandi koji je bio štovan od mnoštva ljudi u Americi i Evropi - pogotovo u zemljama španskog govornog područja je imao puno sljedbenika - mora da je bio obmanjivan od nekoga iz svoje organizacije. Neko je pravio trikove pomoću njega. Ti trikovi i nijesu nešto novo.

Madam Blavatski je obično pravila takve trikove kod Teozofa, tako da su veliki teozofi kao što je Kolone! Olkot i drugi bili obmanuti. Tek kasnije se otkrilo da je ona to sprovodila putem posluge; posluga bi se sakrila na krovu. Samo zamislite... krov Buda hola i sanijasini sakriveni na njemu, i usred mog predavanja padne pismo! A Madam Blavatski je obično govorila da su ta pisma upućivana od božanskih Majstora, posebno od Majstora K.H. , Kutumija, koji je na čelu svih Majstora, koji je direktni posrednik između Boga i zemlje. Tek se naknadno sluga izjasnio pred sudom da je on bio taj koji se sakriva u jednoj uskoj prostoriji na krovu i odatle bacao pisma koja bi Madam Blavatski prethodno napisala. Dakle, neko je i u Vishnu Devanandinoj organizaciji varao godinama. Ali to su zaista budalasti ljudi...

Jedan poznati Amerikanac, Baba Ram Das, je bio obmanjivan cijelu godinu dana od strane neke žene koja je tvrdila da prima poruke od njegovog poslednjeg Majstora Neem Karoli Babe. A poruka nije bila sasvim obična - to je bila tantrička poruka, "Majstor je rekao da vodiš ljubav sa mnom!" Tako je Baba Ram Das vodio ljubav sa tom ženom cijelu jednu godinu. Izgleda da ljudi žele biti zalučivani. Postoje ljudi koji zaista žele biti zalučivani, postoje ljudi koji su spremni za obmanu. Ovaj svijet je prepun takvih ljudi za koje se tvrdi da su religiozni, da su ezoterični, okultni - sva predivna imena su davana tim budalama.

Dobro je što se Višnu Devananda odlučio da objavi da ga je neko iz njegove organizacije obmanjivao, ali što to pokazuje? To ukazuje na jednu stvar: da je Višnu Devananda budala. Ako ga je neko iz njegove organizacije varao, ako su ga obmanjivali njegovi učenici, koju onda on funkciju tu ima, i koju svijest posjeduje? On mora prestati da bude Majstor, mora onda prekinuti da inicira ljude. On je tako izgubio svako pravo na to. Tako se u ime religije mnoge gluposti događaju na svijetu. Ako bi religija, kao takva, nestala sa lica zemlje, čovjek bi bio u ogromnoj dobiti.

Baš prije nekoliko dana sam pročitao da se u arapskim zemljama na hiljade žena ubija svakodnevno samo uslijed jedne *minorne* stvari; samo je sumnja dovoljna za to. Ako muž posumnja da

mu žena ima neku vezu sa nekim drugim muškarcem - a može li se naći takav muž, ili takva žena, koji ne sumnjaju - onda će to biti dovoljan razlog da se ta žena pogubi. Islamski zakon to dopušta; to za njih nije ubistvo. Ti ubiješ svoju suprugu, vlastitu ženu - to je za njih kao i da polomiš stolicu! Ko te može spriječiti u tome? To je tvoja stolica. Ti možeš zapaliti svoj bicikl - tako si zapalio nečiji tuđi menstrualni (bi)ciklus! Što ima lošeg u tome? Na hiljade žena ubiju svakoga dana, i to u dvadesetom stoljeću, u ime islamskog zakona. Mi zaista još nijesmo evoluirali; mi smo još i dalje primitivni kakvi smo oduvijek i bili.

Dionizije kaže:

Ako su, dakle, božanske tajne takve...

Ti ljudi koji misle da su religiozni, misle i da su božanske tajne iza njih.

*...što onda reći za one što su još prizemnji
i umišljaju da je ishodišnji uzrok svega u
ograničenosti
spoljašnjih oblika stvari, i tvrde da On ne prevazilazi
te bezbožne i umnožene zamisli njihove taštine?*

Po Karlu Gustavu Jungu, postoje dvije vrste ljudi: ekstrovertni i introvertni. Introvertni postaju religiozni, takozvani religiozni ljudi. Ja ne mislim da su oni zaista religiozni, tek samo takozvani religiozni - to su introvertne osobe. Oni vjeruju da Bog postoji kao osoba, da se nalazi u stvarnosti kao biće, i oni vjeruju još hiljade drugih stvari. Ako možeš snažno unisliti nešto što je neko izmislio, ti ćeš to iskusiti. Vjeruj u to, i to ćeš spoznati, ali to uopšte nije istina; to je samo tvoje vjerovanje kojim se samo-hipnotišiš.

Ekstrovertne osobe su materijalisti, ateisti, komunisti. Oni vjeruju samo u stvari koje vide, koje mogu osmotriti; oni vjeruju u objektivnu stvarnost. Naučnici su ekstrovertni; oni vjeruju u objektivni svijet, u svijet materije. A takozvane religiozne osobe su introvertne; oni vjeruju sebi, vjeruju u Boga, u anđele, u Kutimiju, u arhandele, i u mnoštvo drugih besmislica.

Istinski religiozna osoba nije ni ekstrovertna ni introvertna. Ona prevazilazi te razlike, a u tom prevazilaženju, ona nestaje, rastače se. Ona i dalje postoji, ali više nije toliko umišljena, nije u sebi, više nije ograničena sa bilo kojim egom. Ego je nalik jajetu - ono puca. Ptica tada uzleti ka nebu, vine se van granica ove stvarnosti.

*Ukoliko je On uzročnik svih stvari, mi imamo potrebe
da mu pripišemo i potvrdimo sve to
kao svojstvo njegovo...*

Ovo je pokazatelj kako je Dionizije morao da prođe kroz mukotrpan jezik.

*Ukoliko je On uzročnik svih stvari, mi imamo potrebu
da mu pripišemo i potvrdimo sve to
kao svojstvo njegovo...*

Naravno, Bogu se moraju pridati sva svojstva ispoljenih stvari.

*...ali kako je On i iznad i izvan svega,
mi mu moramo poreći takva svojstva u cjelosti,
ipak ne možemo smatrati da su ta pripisivanja i
odbacivanja protivrječna, već da je On sam
i prije i poslije svih uskraćivanja, i da je iznad svih
poricanja i pripisivanja.*

Kako postoje ekstrovertni i introvertni ljudi, tako postoje i oni koji su pozitivni i koji su negativni. *Putem afirmacije i putem negacije*: bilo je uvijek dva tipa ljudi koji su istraživali stvarnost. Ali ako ti, u samom početku, prihvatiš neka polazišta, ti ćeš tako sve izgubiti. Istinski tragalac počinje sa svojim traganjem lišen ikakvih prosuđivanja, bez ikakvih *a priori* mišljenja; on započinje svoje putovanje bez da išta zna, bez ikakvog vjerovanja. On ne vjeruje, ali u sebi nema ni nevjere. On nije ni negativan ni pozitivan. On nije ekstrovertan, a nije ni introvertan. On jednostavno kaže: "Ja ne znam" - *agnosia*. On započinje iz stanja neznanja, i samo kroz to stanje ne-znati, on dospjeva do spoznaje. Ali on nikako ne može zahtijevati spoznaju, jer ako zahtijeva znanje onda priziva neznanje. Reći "Ja znam", uslovljava dvije stvari: prvo, "ja sam", što nije istinito, i drugo, "postoji nešto što zna, a to je odvojeno od mene." Onog trenutka kada kažeš "ja znam", ti tada potvrđuješ tri stvari: znalca, znano i znanje koje je među njima. Ti si podijelio svijet u trojstvo, a svijet je samo jedan. Tu ne postoji znalca, znanog ni znanja - ili, bolje reći, znalca je i znanje i znano.

Dionizije kaže: Zapamti, Bog je izvan afirmacije i izvan negacije. On jednostavo jeste. Sve što si umišljao o njemu je samo tvoja

uobrazilja. Odbaci svoje umišljenosti ako želiš da saznaš ono što je istina. Istina se ne može spoznati putem zamišljanja, ona se samo može otkriti putem meditacije. Njegov pojam za meditaciju je *agnosia*, zaista predivna riječ: stanje ne-znati u tišini.

*Poslije ovakvog ponašanja, dakle,
blagoslovljeni Bartolomej kaže
da je božanska istina i mnogo i malo...*

On je morao da navodi autoritete, autoritete crkve, kako bi prikrio da ne želi da kaže ništa lično, da ne želi da iznese neki individualni stav, da samo slijedi tradiciju. Nešto tako se nije nikada očekivalo na Istoku. Svakome se davalo pravo da kaže bilo što da osjeća. Nije bilo potrebe da se afirmiše prošlost. Buda nije nikada rekao: "Ovo što ja govorim je ispravno jer isto to piše i u Vedama."

Ja vam želim reći da bilo što da kažem, ja to govorim iz vlastitog autoriteta. Ako se neki spisi uklapaju u to, utoliko bolje za te spise; ako se oni ne slažu sa time, to je, nažalost, loše po njih. Ja im neću dostavljati nikakve dokaze za to. Ja sam lično doživio nešto, ja sam očevicac toga, a istina ne treba dokaze.

Ali tako nije bilo vjekovima na Zapadu; ljudi su morali da pružaju podršku. Individualne slobode nijesu dopuštane u Crkvi. A to je čudno, jer je jevrejstvo ubilo Isusa zbog toga što je govorio iz vlastitog autoriteta. Hrišćani su radili to isto - oni nijesu naučili ništa, oni uopšte nijesu shvatili Isusa. Isus je samo jedno individualno ispoljavanje istine. On je neprestano ponavljao: "Proroci su vam govorili "Uradite to!", ali ja vam kažem nešto drugo, nešto sasvim drugo." On je to govorio iz vlastitog iskustva, iz svog izvora. Iskustvo uvijek govori sa tim kvalitetom. To nije nešto autoritativno, zapamti, to je samo izrečeno sa autoritetom koji to zna, to je on iskusio. Ali hrišćanska crkva nije dopuštala takve stvari. Zbog toga je Dionizije navodio autoritete:

On kaže:

*...blagoslovljeni Bartolomej kaže da je božanska istina
i mnogo i malo...*

To je istina. Nje ima toliko da je nikada ne možeš iscrpiti; ti o njoj možeš neprestano govoriti, ali je ne možeš istrošiti. Buda je o njoj neprestano pričao četrdeset dvije godine, a da ta poruka nije bila upotpunjena. Mahavira je govorio četrdeset godina i nije uspio da zaokruži tu istinu. Ona se ne može potpuno izreći - nijedna poruka ne

može biti potpuna jer je istina veoma prostrana. A ona je i veoma mala - ti je možeš zapisati na razglednici, čak je i razglednica prevelika za nju. Ona je tako prostrana da se milionima riječi ne može iskazati, a toliko sažeta da se čak i sa tišinom može ispoljiti.

*...da su jevandelja velika i široka ali i uska.
Za mene je to čudesan uvid, da se vrstan uzrok
svih stvari može objaviti sa mnogo riječi,
sa tek nekoliko riječi ili čak i bez riječi...*

Najbolje je to izraziti bez ijedne riječi, ali gdje da nađemo ljude koji mogu shvatiti bez riječi?

Jedan od najznačajnijih filozofa ovog vijeka, Ludvig Vitgenstein, je rekao: "Nemoj govoriti o onome što se ne može izreći." On je bio u pravu, jer govoriti o nečemu što se ne može izreći je opasno. To će izgledati pogrešno; to će se pogrešno protumačiti; biće krivotvoreno. To je upravo ono što Lao Tzu kaže: "Istina se ne može izreći. Onog trenutka kada pokušaš da je iskažeš, ti je krivotvoriš." Ali Lao Tzu je to rekao, a Vitgenstein nije čak mogao ni sebe kontrolisati.

Upanišade navode: "Oni koji znaju su mimi, oni koji ne znaju, govore." Ali Upanišada su to izrazile, gdje ih onda staviti? Sokrat je rekao: "Sada znam samo jedno, da znam ništa." Ali on zna samo tu jednu stvar, a to objedinjuje sve. Zato je najbolje da se istina kaže bez riječi, ali ko će onda to razumjeti?

Postoji jedna predivna priča o Mahaviru. Kada se prosvijetlio, sedam dana je opštio bez riječi - ali ko ga je mogao razumjeti? Samo nekoliko bogova, koji bi vidjeli to čudo da se dogodilo na zemlji, bi to mogli shvatiti. Ali to bi bilo beskorisno jer su oni, inače, to već znali. Ono što je on govorio, oni bi mogli samo potvrditi klimanjem glava. Oni bi mogli samo reći: "Da, to je u redu."

Tada je Mahavira morao koristiti jezik koji razumiju ljudska bića. Ali njegova poruka je bila tako sažeta - on je bio zaljubljenik u maksime, u mudre izreke. On nije to mogao elaborisati, on nije objašnjavao; on je to iznosio bez ikakvog pojašnjavanja. Samo nekoliko njih, koji su bili evoluisana ljudska bića, su ga razumjeli i postali njegovi tumači, *gandharas*. On je govorio pred jedanaest osoba koje su kasnije to prenosili drugima.

Međutim, potom je odlučio da ni to nije ispravno, jer je vidio da bi njegove riječi bile izvrtane onog istog trenutka kada bi nešto rekao - to više nije bilo tako prijemljivo kao kada je bilo u tišini. Tada su ti *gandharas*, njih jedanaestorica tumača, čuli i nešto više; nešto gubilo

upravo zbog toga što su *oni* čuli nešto drugo; oni su to čuli u skladu sa njihovim raspoloženjem. Potom su ti tumači to prenosili masama pa se i tada nešto od te istine gubilo zbog *njihovog* jezika; oni nijesu mogli koristiti Mahavirin jezik. Kada bi to konačno mase čule, to bi bilo nešto sasvim drugo od onoga što je Mahavira govorio. Zato je on morao lično da govori pred masama.

Svi prosvijetljeni Majstori su voljeli da se ispoljavaju putem tišine, ali gdje su ljudi koji su to mogli shvatiti? Onda su oni bili prinuđeni da govore običnim jezikom kako bi postepeno mogli pripremiti ljude da čuju njihov govor tišine. To je ono što ja nastojim da postignem ovdje sa vama: ja vam ne prestano govorim samo zbog toga da bi jednog dana bili spremni da sjedite sa mnom u tišini. Ništa se neće reći, ništa se neće čuti, a sve će se reći i sve će se čuti.

*...budući da je On oboje, neizreciv i nepoznatljiv,
jer iznad bića On stoji i iznad svekolike prirode. On je
istinsko otkriće bez prikrivanja samo onima
koji prolaze iznad svih nečistih i čistih stvari,...*

On je uspio da umetne nevjerovatno velike istine u hrišćanski žargon. Buda bi to rekao jednostavno: "Idi izvan dobrog i lošeg." To je on što sam vam govorio: da su i moralnost i nemoralnost veoma obične, svakodnevnne stvari. Moji sanijasini treba da prevaziđu oboje. Bolje je biti moralan nego nemoralan, ali otići iza svega toga je nešto mnogo bolje! Moralna osoba je dobar građanin. On uopšte ne uznemirava ljude, ili sasvim malo, samo onda kada je to neophodno. Nemoralna osoba uznemirava druge oko sebe; ona neće propustiti ni jednu priliku da bi nekoga uznemirila. Ali i jedni i drugi ostaju povezani i ovisni o ljudima oko sebe.

Religiozna osoba je ta koja zaboravlja na druge i samo se okreće svojoj unutrašnjoj bitnosti, ka vlastitom unutarnjem životu. Kada si sam sa svojom nutrinom, gdje su onda tu pitanja morala ili nemorala? Ta pitanja se javljaju samo u opštenju sa drugima; to je pitanje odnosa. Ali kada si sasvim sam, ti si tada amoralan, tada si izvan ta dva konteksta.

Dionizije to ne govori direktno jer je cio hrišćanski pristup moralistički, puritanski: čini dobro, budi dobar! Hrišćani su stvorili toliko mnogo nazovi dobročinitelja koliko nijedna druga religija. Ti dobročinitelji su, zapravo, najveće štetočine na svijetu. Oni te uopšte i ne slušaju, bilo da želiš sebi dobro ili ne, oni rade po svome. Oni govore: "Mi ćemo to uraditi, mi moramo to uraditi. To je naša dužnost, naša

moralna obaveza. To je Božja zapovijest!" Oni nastoje da silom nameću drugima svoju ideju o dobroti.

Kada sam putovao Indijom, dvadeset godina ne prestano, imao sam prilike da se susretnem sa mnogim stvarima. U Indiji ljudi imaju ideje, posebno na selima - a osamdeset procenata Indije pripada selima - ako služite svete ljude da ćete zaslužiti velike vrline, *punya*, zasluge, i da ćete biti golemo nagrađeni na nebu, zato je trebalo služiti svecima. Nije bilo bitno da li ti sveti ljudi trebaju poslugu ili ne, to uopšte nije bilo važno, oni su se uporno nametali. Zato sam bio prinuđen da mnogo puta tjeram ljude iz moje sobe jer su uporno nastojali da mi služe. A "služenje" u Indiji znači da ti masiraju tabane... Ja bih govorio: "Ali ja hoću da spavam!"

A oni bi odgovarali: "Ti možeš i da spavaš, ali nas ne možeš spriječiti da te služimo. Inače, kako ćemo obezbijediti zasluge?"

Oni su me zato prisiljavali da im dopustim službu.

Usljed tog dvadesetogodišnjeg iskustva, vi sada u mom ašramu možete vidjeti straže koje me štite od takvih - jer su mi ti ljudi služili i previše, ja sam umoran od toga! Oni bi uporno nastojali da masiraju moje tijelo. Ja bih im govorio: "Ali ja uopšte ne volim masažu!" Ali to nije pomagalo, to je za njih bilo nebitno, volite li vi to ili ne. Dogodilo bi se da neko usred noći uđe u moj voz na nekoj stanici i počne da mi služi. Ja bih u to vrijeme obično tvrdo spavao ali bi me to probudilo. On bi rekao: "Ti se samo odmaraj! Pošto voz ovdje stoji čitavi sat, ja nijesam mogao a da ne iskoristim ovu priliku." I tako sam se patio cio taj sat! Oni su uporno radili to što su naumili.

U Radžastanu mi je došla jedna žena koju su poštovali skoro kao sveca, i naravno, sveca treba služiti. Ali ona je imala svoj način služenja. Ona bi donijela mnogo mangoa - ako je tada bila sezona mangoa, ona bi donijela cijelu košaru - i bila bi uporna da jedem to voće. Ja bih tek okusio neki mango kada bih već morao jer je ona sa sobom uvijek vodila makar pedeset sljedbenika. To bi postalo *prasad*, bio bi to veliki dar. Potom su bili uporni da probam još jedan mango kako bi i taj postao *prasad*, pa onda još jedan, ... i tako bi poslije nekog vremena moja odjeća bila mokra od soka od mangoa. Ali ko je brinuo o meni, koga je bilo tada briga za mene? - Oni su samo nastojali da obezbijede svoje zasluge.

Ljudi me pitaju, čemu staža oko mene? Vi ne biste mogli ni pojmiti što bi bilo sa mnom da nije mojih čuvara - možete samo pomisliti! Tih dvadeset godina sam previše patio... Na neki način, ta patnja je bila dobra: kroz tu patnju, ja sam završio sa svim mojim

prošlim karmama! Pošto sada više nije ništa od toga ostalo, ja ne želim nikakvu uslugu.

Hrišćani žive sa idejom dobra i zla, dobrog i lošeg, htjeti i ne-htjeti, čistote i nečistote. A Dionizije želi da ih odvede dalje od toga, da ih odvede izvan toga, kao što to Sosan radi: *ni ovo ni ono*.

Dionizije kaže:

*On je istinsko otkriće bez ukrivanja samo onima
koji prolaze iznad svih nečistih i čistih stvari,
koji su otišli
dalje od svih uspona ka svetim visinama,...*

Iako je to sveta visina, to je ipak jedan ego zanos. Oni koji su postali sasvim obični... To je zen polazište: biti sasvim običan, biti niko. Tako ja objašnjavam moj sanijas, moje uvođenje u učenje: biti niko. Ali hrišćanski svetac je neko, on nije niko; on je taj koji je dospio do svetih visina. A Dionizije je ovdje nastojao da kaže da je i to jedan suptilni ego, koji je još znatno opasniji od nekog velikog ega. Oni koji su zastali i otišli...

*...dalje od svih uspona ka svetim visinama, i koji su
ostavili za sobom sva nebeska svjetla i zvuke...*

Zapamti to, jer onog trenutka kada budeš ušao u sebe, ti ćeš čuti predivnu muziku, ukazaće ti se predivna svjetlost. Nikada nijesi ni pojmiio kolika ljepota se krije unutar tebe. Ali idi i dalje od toga.

... i uzvišena izlaganja...

Ti ćeš čuti kakve slatke i umilne zvuke, takvu krasotu od zvuka, da ćeš povjerovati da to dolazi od anđela, od samog Boga. Ali to je, zapravo, sve samo uloga tvog uma. Posljednja strategija uma je ta da izumi to za čime ti tragaš, da ga stvori tako plastično ubjedljivim kako bi pomislio da si našao onu pravu stvar za kojom si tragao, da ti obezbijedi igračke za tu svrhu. Nemoj se obmanuti time. Idi još dalje od toga.

*... i izdigli se ka tom mraku gdje je uistinu On
koji je iznad svega.*

Bog je izvan svih čistota i nečistota, on je van dobrote i zla. Bog je izvan svega što ti možeš zamisliti. U tome je značenje

Dionizijevog mraka. Mrak posjeduje mnoge divne osobine. Kada je svjetlost u pitanju, ti možeš napraviti distinkciju. Možeš reći: "Ovo je lijepo, a ono je ružno. Ovo je u redu, ono nije. Ovo je muškarac, a ono je žena." Ali u mraku su sve podjele i odredbe izgubljene: ti više ne znaš ko je ko, što je što. Mrak rastače sve razlike - mrak je stanje nerazlikovanja. Svjetlost je uvijek površna, mrak ima dubinu. Svjetlost je uvijek trenutačna - ona ovisi o određenim izvorima.

Jednoga dana će se i sunce ugasiti - naučnici kažu da se to može dogoditi za četiri miliona godina jer sunce svakodnevno koristi pogonsko gorivo za isijavanje svjetlosti; jednoga dana i to mora presahnuti. Mnoga sunca su već umrla u nekoj dalekoj prošlosti; ovo naše sunce ne može vječno sijati. I ono ima svoj životni vijek; upravo nalik svijeći koja gori, malo po malo, i ono će do jutra dogorjeti. Sva svjetlost je trenutačna, privremena, a mrak je vječan jer ne treba izvorište. On jednostavno takav postoji. On je nezavisan; on ne ovisi o nekom slučaju. Zbog toga mrak ima neko simbolično značenje koje je veoma blisko egzistenciji Boga.

*Nije bez razloga blaženi Mojsije prvi naložio
da bude pročišćen...*

Dionizije prolazi nepotrebno kroz sve ovo. Meni je žao tog čovjeka. Ja imam duboku ljubav za njega, i uvijek se čudim kada ga čitam... Mora da se takav čovjek sasvim slučajno rodio na Zapadu; on pripada Istoku. Na Istoku bi se on sasvim rascvjetao. Tada ne bi bilo potrebe da se skriva i da prikriva način rada. Sada uključuje i Mojsija. On kaže:

*Prvo je Mojsije naložio da bude pročišćen, i da onda
bude odvojen od nečistih, a poslije potpunog
pročišćenja čuo je višeglasne trube, i uočio veliku
svjetlost koja se isticala čistotom i mnoštvom zraka.
Potom je bio izdvojen iz svjetline i dospio ispred
odabranog sveštenstva uzdigavši se do
najviših vrhova
svetih visina. Iako se toliko vinuo, on se još nije
obratio Bogu samome, niti ga je uočio,
On je nevidljiv,
samo je vidio obitavalište njegovo.*

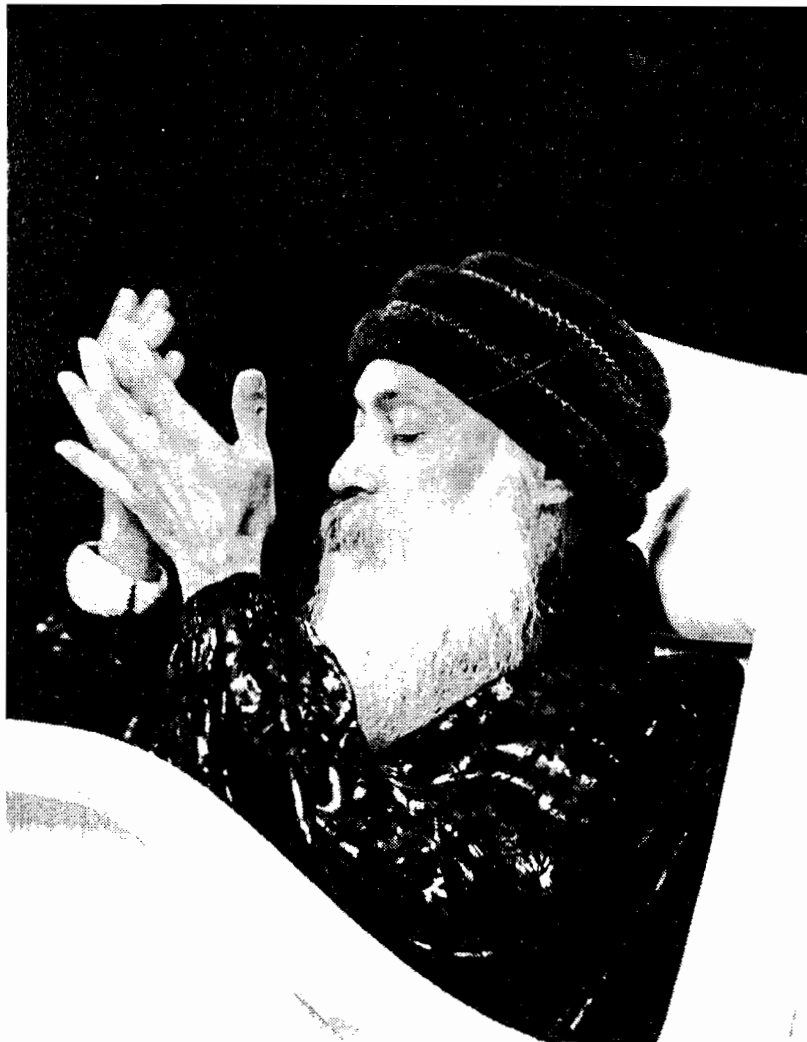
On je iskoristio Mojsija da bi sakrio nešto što je od izuzetne vrijednosti; i samo oni koji budu to mogli upiti, moći će to i razotkriti. On kaže: *Samo je vidio obitavalište njegovo.* To mjesto se zove *agnosia*, stanje ne-znanja, osvjetljena tmina, ono što Patandžali zove *samadhi* - budno stanje sna, sna bez snova, ali sa potpunom svijješću.

Ovo sam uzeo kao naznaku da su nebeske i najuzvišeniije stvari koje se mogu uočiti i spoznati ništa drugo do samo određene predodžbe stvari koje su podređene Njemu koji nadmašuje sve. Kroz to se ukazuje njegovo prisustvo, koje premašuje poimanja sva, stameno stojeći na visinama svojih svetih dveri koje se mogu spoznati razumom. I ponekada, onaj koji se oslobodi od stvari viđenih i stvari izrečenih, ulazi u istinski mistični mrak neznanja, odakle izbacuje svo intelektualno znanje i prijanja uz ono što je sasvim izvan dodira i uvida - potpuna suština njega koji je izvan svega. Tako, kroz prazninu ukupnog znanja, on se spaja sa onim boljim dijelom sebe, a ne sa tijelom, niti sa sobom, ni sa nekim drugim, već samo sa Njim koji je unutarne nespoznatljiv, a da bi spoznao ništa, on se koristi znanjem izvan uma.

Um je znanje, meditacija je ne-znanje. Um zna, meditacija iskustvom doživljava. Um ti može dati određeni nagovještaj ali ne i ukus. Ako želiš da okusiš Tao, onda treba da se okreneš ne-umu, meditaciji, *agnosia*. Za to je potrebna ogromna svjesnost, svijest koja će ti pomoći da odvojiš sebe od uma, od riječi, od teorija, od filozofija, od teologija, religija, od sveštenstva: ogromna svijest je potrebna nalik britkom maču koji će presjeći sve što te je vezalo i učiniti te slobodnim.

Da bi označio tu slobodu, Dionizije koristi najljepšu riječ koju sam ikada sreo: *agnosia*. Budi smiren, utišan, oslobođen znanja, ne-egzistencijalan, u dubokoj praznini, u ništavnosti, tek tada će ti se tajne otkriti. Tada će obnaženi Bog stati ispred tebe. Ali ako budeš nešto unaprijed znao o Bogu, nikada ga nećeš spoznati onakvog kakav je on uistinu.

Rečeno je da se riječ Bog bazira na tri riječi. B znači "to", O znači "što" a slovo G znači "je". Bog je kodirana riječ; to znači ništa, jednostavno znači *to što je*. Ali da bi spoznao to što jeste, morate dospjeti do određenog stanja: do stanja potpune praznine. Ono što Buda naziva *shunyata*, ništavilo, Dionizije tome daje ime *agnosia*, a ja to zovem meditacija, ali to su sve samo drugačiji nazivi za jedan isti fenomen. Ako dospiješ do *agnosia*, ti ćeš naći mjesto gdje on obitava, naći ćeš hram gdje on boravi. A taj hram nije nigdje vani, on je u tebi. To je stvarna suština tvog bića.

ČOVJEK JE IZUM ŽIVOTA

Prvo pitanje

Osho,
koji opseg ima život kada je logika u pitanju?

Mavji Savla,

Logika je veoma uska, život je širok. Logika je svrshodna, ona je izum čovjeka. Život nije svrshodan, to nije izum čovjeka; naprotiv, sami čovjek je izum života. Logika je jedno-dimenzionalna, a život je multidimenzionalan. Ali hiljadama godina je čovjek bio uslovljavan da povjeruje da su logika i život istovjetni. Ovaj stav je uništio svu radost ljudskog srca, uništio je najvrijednije stvari u egzistenciji: to je otrovalo mogućnosti za ljubav kod čovjeka jer je logika suprotna ljubavi, suprotna je blaženstvu, meditativnosti, božanstvenosti. Ali logika ima prednosti u trgovini, u svakodnevici - ona je sračunata, kalkulativna, matematična. Logika je dobra da ide uz stvari, ali nije dobra za čovjeka.

Ako želiš da živiš u okruženju stvari, logika ti je dovoljna, ali tu neće biti života. Kada živiš sa ljudima, kada si okružen osobama, kada uspostavljaš odnose, logika uopšte nije dovoljna; zapravo, ti tada moraš svoju logiku da ostaviš po strani. Odnositi se prema nekoj osobi je isto što i imati odnos sa beskrajem. Logika ne može sadržati beskrajnost. Zaljubiti se znači dospjeti u svijet neproračuna, kretati se neucrtanim putem, nemati predračun za život, ne odmjeravati stvarnost. Logika će ti reći: "Ti si poludio. Prestani sa time dok nije kasno!" Logika uvijek stvara zatočenost oko tebe. Naravno, ona nastoji da te ubijedi da je to samo za tvoje dobro, za tvoju sigurnost, bezbjednost, udobnost. I zaista, na određeni način, ona će ti pružiti izvjesnu sigurnost - ali takva sigurnost je više u funkciji smrti nego u afirmaciji života.

Ako želiš da budeš potpuno zaštićen, grobnica je najbolje mjesto za to; tu neće biti nesigurnosti, neugodnosti, bolesti, problema,

tjeskoba, neće biti nesreća, čak ni smrti tu više neće biti! Kada jednom zamreš, ti si mrtav; sa tim je gotovo, to je završeno. Tada možeš počinuti zauvijek. Zbog toga na grobovima možeš uočiti natpis: "Sada počiva u miru". A što drugo možeš raditi u grobu?

Jedna žena je naručila divnu mermernu ploču za grob svog muža. Zlatnim slovima je bilo ispisano: "Počivaj u miru". Poslije tri dana testament je otvoren u kojem suprug nije ništa ostavio svojoj ženi. On je bila bijesna. Odjurila je na groblje i ispod predašnjeg natpisa "Počivaj u miru", dodala je svojom rukom: "Dok ti ja ne dođem!"

Život je neizvjestan. Tu postoje muževi i njihove supruge, postoje djeca i što sve ne. Život je nesiguran, ali u tome je i ljepota života, u tome se ogleda njegova avantura, vedrina, veselost i ekstatičnost. Logika sve zatupljuje, čini dosadnim - dva i dva su uvijek četiri. Ali u životu nije tako: dva i dva su ponekad tri, a ponekada i pet - zapravo, to nije nikada četiri! U životu to nije nikada četiri. Sada su čak i matematičari, geometri i logičari postali svjesni tog fenomena. Jedna nova grana u geometriji se pojavila: to je Ne-Euklidova geometrija; to je izmijenilo cijeli Euklidov svijet statike. U toj geometriji ništa nije logično. Ali vi ćete biti iznenađeni spoznajom da je Albert Ajnštajn otkrio da je puno korisnije otkriće Teorije relativiteta od Euklidove geometrije koja je logična.

Upravo prije smrti, dva dana prije smrti, Albert Ajnštajn je rekao: "Kada sam započeo moju avanturu u oblasti nauke, mislio sam da su dva i dva, četiri. Sada to ne mogu reći - ne mogu to tvrditi sa potpunom sigurnošću. Svaka sigurnost je nestala. Kako sam ulazio dublje u misteriju egzistencije, ja sam otkrivao da je naša logika primjenjiva samo za površne stvari. Što dublje prođireš, to sve irelevantnije postaje." Na kraju je rekao i ovo: "Sada je život za mene postao misterija, i sada osjećam da u životu postoji nešto što je sasvim nepojmljivo, nespoznatljivo."

Logika se ogleda u dvije kategorije: znano i neznano. To što je danas nepoznato, sutra se može spoznati. Ovo što je danas znano, juče je bilo neznano. Zato ne postoji velika razlika između nečega poznatog i nepoznatog; oboje pripadaju jednoj istoj kategoriji. Logika ne vjeruje u nespoznatljivo - a ono što je nemoguće znati je srce života, istinski damar univerzuma.

Ja nijesam protiv logike. Um je koristan u spoznaji svijeta objekata. Um je prepreka u spoznaji subjektivnog svijeta jer je taj svijet izvan domašaja uma, on je iza uma. Ti možeš koristiti svoje oči da vidiš druge oko sebe, ali svoje oči ne možeš upotrijebiti da vidiš sebe. Ako

želiš da vidiš sebe svojim očima, onda se moraš pomoći ogledalom. Gledati se u ogledalu znači proizvesti svoj odsjaj - ono što ti nijesi, što zapravo nijesi, ali ti vidiš taj odraz. Logika može samo vidjeti odraz slave egzistencije; ona ne može vidjeti samu egzistenciju jer je bitisanje znatno dublje od logičkih formulacija. Zato je, Mavji Savla, tvoje pitanje veoma značajno.

Ti pitaš: *Koji opseg ima život kada je logika u pitanju?*

Ima veoma mali opseg, tek neznatno površinski. Dublje od toga, logika gubi svaki značaj; i ne samo to, ona postaje i smiješna.

Jedan mladi oficir je zbog svoje izuzetne strogosti u primjenjivanju službenih pravila izazivao neprilike. Ponekada bi ga srdačni general pozvao na stranu dajući mu sugestije o "rukovođenju ljudima", sugerišući mu da se pravila mogu uzeti kao sredstvo za rukovođenje ali i da se ne moraju striktno primjenjivati.

"A gdje je to u propisima navedeno?" upita ga on smjerno.

Postoje ljudi koji žive sa riječima, gubeći duh: mi takve nazivamo panditima, učenim ljudima, školarcima, ljudima sklonim prikupljanju znanja. Oni žive u skladu sa znanjem iz knjiga, sa knjiškim značenjem, oni nikada ne misle u duhu metafora i poetike. A život je metaforičan više no išta drugo. On je poezija, čista poetika. On je muzika, potpuna muzika.

Siromašni Englez se cijelog života mučio u nastojanju da odškoluje kćer jedinicu koja mu je ostalo poslije smrti supruge. Sa malim prinadležnostima, on se žestoko odricao da bi kćerki dao primjerno obrazovanje i da bi je upisao u najbolju školu u zemlji.

Na kraju školske godine, on ode da sačeka svoju kći na željezničkoj stanici.

"Ispričaj mi sve novosti, draga kćeri," zamoli je on na povratku kući.

"Tata", reče djevojka, "ti si uvijek imao povjerenja u mene pa ti moram priznati da sam ovog zadnjeg semestra izgubila svoje djevičanstvo."

"Neee!" uzviknu otac razočarano. "Ne mogu povjerovati. Posle svih mojih odricanja i žrtvovanja da te upišem u najbolju školu, zar mi tu novost ne možeš reći na pravilnom engleskom?"

*

"Jesam li pomenut u testamentu?" zapita nećak tjeskobno.

"Zasigurno jesi", odgovori mu advokat. "Upravo ovdje u trećem paragrafu tvoj ujak kaže: Mojoj nećakinji Sari ostavljam sto hiljada dolara, mojoj rođaki Dženis ostavljam pedeset hiljada dolara, a mom nećaku Čarlsu, koji je uvijek bio radoznao da li ću ga pomenuti u testamentu, kažem "Zdravo, Čarls."

*

Jednog je dana kreditni povjerilac zakucao na vrata osiromašenog engleskog lorda. Batler je otvorio vrata i izvjestio da milord prima samo naveče u sedam sati tačno.

Te večeri u navedno vrijeme kreditor ponovo zakuca na vrata, ali ga odbiše govoreći da je vrijeme za posjete isteklo.

"Što to znači?" uzviknu kreditor ljutito. "Sada je sedam sati!"

"Milord prima tačno u sedam, ni minut prije, ni minut kasnije, gospodine!"

*

Logika te može učiniti veoma glupim. Naravno, ta zaglupljenost je veoma profinjena, dekorativna, ispolirana, kultivisana, zato je veoma teško uočiti njenu ludost. Ali život je znatno širi, logika sadrži samo jednu stranu. Na primjer, logika može razmišljati o mraku ili svjetlosti, ali ne može razmišljati o oboje; može razmišljati o smrti ili životu, ali nikako o oboje. To postaje nepojmljivo. Ali tako stvari stoje: život je i smrt, takođe; svjetlost je i mrak, takođe.

Logika ne bi bila sposobna da shvati Dionizijevu ideju osvjetljene tmine; to bi joj djelovalo jednostavno ludo. Osvjetljeni mrak? Kako mrak može biti osvjetljen? Kako tmina može biti providna? Mrak treba da bude mračan, a svjetlost da bude svijetla. Logika vjeruje u pregrade, kategorije, a život je jedna organska cjelina. Sve se prožima. Ne postoje kategorije; život teče. Svjetlost postaje mrak, mrak postaje svjetlost. Život postaje smrt, smrt biva rođenje. Ljubav postaje mržnja, mržnja se transformiše u ljubav. Prijateljstvo postaje neprijateljstvo, neprijateljstvo postaje prijateljstvo.

Sada znamo da muškarac može postati žena, da žena može postati muškarac. Ne postoji nikakve suštinske nemogućnosti u svemu tome. Kao što elektricitet sadrži dva pola, negativni i pozitivni, tako i

sva egzistencija počiva na polaritetima. Logikom gledano, one izgledaju kao suprotnosti, ali ako ostavite logiku po strani, to vam neće izgledati suprotno već komplementarno: bez negativnosti ni pozitivnost ne može bitisati. Kako ih onda možete nazvati suprotnostima? Ako je negativnost nužna da bi pozitivno bitisalo, ako je pozitivno potrebno da bi se negativno ispoljilo, oni uopšte nijesu suprotni, oni su komplementarni, oni se prožimaju, nadopunjuju.

Jedna sasvim drugačija vizija se polako rađa: vizija koja suprotno prihvata kao komplementarno. Aristotelova logika umire, već je na samrtničkoj postelji. Zapravo, to i jeste smrt; to je samo održavano u životu putem vještačkog disanja. Teorija relativiteta je svemu tome zadala zadnji udarac, smrtni udarac. Ta teorija je jednostavno prevazišla svaku logiku. U tome se sastoji ljepota Ajnštajnovе fizike: tada je po prvi put fizika progovorila jezikom mistike. To je jedan od najvećih događaja koji se mogu dogoditi za našeg životnog vijeka: da fizičari progovore jezikom kojim su oduvijek govorili mistici.

Fizičari su se veoma približili misticizmu; to je početak prožimanja, stapanja, sinteze. Te sinteze nijesu tako daleke. Ubrzo ćeš to uočiti - oni koji imaju bistar pogled mogu to odmah vidjeti - da logika više nema značaja jer je fizika prodrla dublje u suštinu, prevazišla je površni stadijum, svijet objekata. Više materija ne postoji. Ti vidiš materiju, sasvim je logično da je ona tu; zapravo, ti logički ne možeš opovrgnuti materiju.

Jedan od najvećih engleskih filozofa, Berkli, je šetao jednoga jutra sa svojim prijateljem dr. Džonsonom. U zapadnoj filozofskoj misli Berkli je bio ekvivalent za Šankaračarija u Indiji. Šankaračari je tvrdio da je svijet iluzija; to je samo san, to su misli; on se ne sastoji od stvari, on je sačinjen samo od misli. Mi smo uvijek prihvatili takva mistična poimanja kao besmislice! Berkli je na isti način tumačio svijet; po njemu je svijet samo san.

Dr. Džonson je bio veoma praktičan i jednostavan čovjek, i naravno, veoma površan. On se nije slagao sa Berklijem. Uzeo je jedan kamen pored puta i udario Berklija njime u nogu. Berkli je jauknuo, a krv je počela teći iz noge.

Dr. Džonson se nasmijao i rekao: "Što sada kažeš? Je li ovaj kamen stvaran ili ne? Čemu to jaukanje ako je ovaj kamen samo misao? Kako te je on mogao povrijediti? Odakle je ta krv potekla, i zašto? Zar ti nijesi bio pogođen samo mišlju?" Berkli na to nije mogao ništa odgovoriti. Prijateljstvo je okončano jer to nije bio način za raspravu. Ali Berkli nije nikada saznao da postoji indijska mistika. Da je

on znao za indijske mistike, on bi tada dr. Džonsonu mogao odgovoriti veoma jasno. Berkli je uveo nove ideje u zapadnjačku filozofiju. To je u Indiji već postojalo vjekovima.

Pričalo se da je veliki budistički monah Nagardžuna bio zatočen od strane kralja te zemlje jer je govorio da ništa ne postoji, baš ništa. Egzistencija je običan san. On je bio daleko ispred Berklija i svih drugih jer je govorio da je svijet san, a pošto je san fikcija, kako onda sanjar može biti stvaran? Svijet je lažan, to je samo san, a pošto je san lažan, tako je i onaj koji sanja lažan. Tako ništa ne postoji: ni sanjar ni san. Šankaračarija makar prihvata da je sanjar istinit, i Berkli potvrđuje da je subjektivno istinito, a da je objektivni svijet lažan. Ali Nagardžuna izgleda da želi da bude daleko jasniji. Ako je objektivno lažno, kako onda subjektivno može biti istinito? Ako je vidljivi svijet lažan, kako dokazati da postoji onaj koji to sve vidi? Ako je poznato lažno, kako onda znalac može bitisati? - Na kojem tlu?

On je bio zatočen od strane kralja. Taj kralj je bio veoma pragmatičan čovjek. On je bio nalik dr. Džonsonu, možda je dr. Džonson bio neka njegova inkarnacija. On je uhvatio Nagardžunu i saslušao njegove ideje. Bilo je teško raspravljati sa njim, skoro nemoguće. Kako možeš dokazati da je život istinit? Na primjer, mi sjedimo ovdje. Možda ja i sanjam vas, ili vi sanjate mene ili mi oboje sanjamo istovremeno. Ali što je dokaz da sam ja zaista ovdje, da ste vi ovdje, da vam ja govorim, i da me vi slušate? To može biti i uloga uma, ništa drugo. Mnogo puta u svom snu ste me vidjeli. Naravno, ja ne sanjam, tako da vas ne mogu vidjeti u snu. Ja sam toliko prepun dojmova koje imam dok vas gledam po cio dan, tako da je prirodno da mi ne dolazite u snu. A narandžasta boja je opasna...

Kralj nije mogao raspravljati sa Nagardžunom, ali je imao jednog ludog slona. Zato je naredio da se slon dovede ispred palate. Osoba koja je bila određena da dovede slona je upitala zašto to raditi. Kralj mu je rekao: "Želimo nešto da dokažemo Nagardžuni. Želimo da vidimo što će se dogoditi kada ga slon zgrabi, kada ga surlom smota i baci daleko odavde. Tada ćemo vidjeti je li to bila misao ili stvarnost?"

Kada je ludi slon doveden, Nagardžuna je počeo bježati. Ludi slon ga je dograbio i Nagardžuna počeo vikati: "Spašavajte! Spasite me! Sve što sam rekao je bilo besmisleno. Oprostite mi!" On je zapomagao tako molećivo da se kralj smilovao. On je zaustavio ludog slona i pozvao Nagardžunu. Ovaj se tresao, teško disao i jecao; nije mogao progovoriti nekoliko trenutaka.

Tada ga kralj upita: "Što sada misliš o ovom slonu? Je li stvaran ili samo fikcija?"

Nagardžuna reče: "Gospodaru, slon je samo san."

Kralj reče: "Što? Zašto si onda vrištao, vikao, i molio da zaustavim ludog slona?"

Nagardžuna mu odgovori: "Gospodaru, i to je bilo dio sna. Tvoje zaustavljanje slona je bilo dio sna. Ti možeš ponovo navesti slona na mene, i ja ću ponovo vikati i zapomagati, ali to ne dokazuje ništa; to pokazuje samo da jedan san izaziva drugi san. To ne dokazuje stvarnost slona. To samo dokazuje da jedan san prouzrokuje druge snove."

To je način opstanka i nastavka svijeta - jedan san izaziva drugi san.

To je oduvijek bio jezik mistika. Ali po prvi put u istoriji čovječanstva, fizika je počela da se izražava istim jezikom: materija više ne postoji. Ako ih pitaš: "Što onda postoji?", oni će slegnuti ramenima. Oni će reći: "Nešto - X,Y,Z. Mi to nazivamo elektroni, neutroni, protoni, ali to su samo X,Y,Z - to čemu smo dali neka imena, još niko nije vidio. Niko nije nikada vidio to - mi uopšte i ne znamo da li ono postoji ili ne. Sve što znamo je ukoliko ih prihvatimo kao takve, naše kalkulacije će biti ispravne. Ako ih ne prihvatimo tako, biće zaista teško da napravimo naše proračune. Tako je to samo hipotetička realnost."

Buda je rekao da je Bog hipotetična, nedokazana stvarnost, da je Sebe samo pretpostavljena stvarnost. Logično, oni su potrebni - ja i vi smo potrebni - ali potreba je logičarska, nije egzistencijalna. Oni koji su prodrli do subjektivne stvarnosti, oni su spoznali da su sve naše riječi, sva logika, sve naše hipoteze samo stvar prosuđivanja. Sada su sa time i fizičari saglasni. Teorija relativiteta je začetak jedne sasvim nove nauke, početak susretanja Istoka i Zapada.

Ti bi bio iznenađen saznanjem da je Mahavira, dvadeset četvrti *teerthankara* u tradiciji džainizma bio prvi čovjek na svijetu koji je počeo govoriti o Teoriji relativiteta; a to je bilo dvadeset pet vjekova prije Alberta Ajnštajna. Naravno, on je tada govorio o teoriji relativiteta u odnosu na subjektivni svijet za razliku od Ajnštajna koji je to primijenio na svijet objekata, ali su oba došla do jedinstvenog zaključka: da je život nešto više od logike - daleko više, neizmerno više. Ali prije no što postaneš duboko meditativan, ti nećeš biti u mogućnosti da živiš takav kolosalono nelogičan život jer će te to izludjeti. Ako nijesi meditativna, Mavji Savla, onda je bolje da ostaneš na nivou svijeta logike; inače ćeš poludjeti.

U engleskom jeziku postoje dvije predivne riječi, dvije veoma značajne riječi: jedna riječ je "breakdown" - zastoj, a druga riječ je "breakthrough" - proboj. Zastoj je onda kada ne poznaješ nijednu meditaciju i kada tvoja logika postane ilrelevantna. Tada ne znaš kako da

dospiješ do svog srca, i tada tvoj um biva sasvim beznačajan, besmislen; tada se događa zastoje, ti postaješ sulud, to te dovodi do ludila. Ali ako poznaješ meditativnost - a meditativnost znači umjetnost transformacije suprotnosti u komplementarnost, istovjetnost - tada se ostvaruje proboj: ti ulaziš u novi svijet, u novi viziju, novu perspektivu.

U nekom smislu, ti si i tada lud. Zbog toga je Isus bio poznat kao ludak. Fransijski je običavao da sebe naziva ludim - i za sve praktične svrhe, on i jeste bio sulud. Buda i Mahavira... svi oni su bili na neki način ljudi. Oni nijesu zdravi na način na koji ste vi zdravi, ili su ispod ili iznad vas, ali jedna stvar je sigurna: oni su negdje drugdje. Ako su ispod vas, onda ste u zastoju. Ako su iznad vas, to je proboj. Meditacija je umjetnost transformisanja ludila u cilju postanka Bude. Meditacija je umjetnost prevazilaženja logike i zadržavanja zdravlja. Meditacija je najveće otkriće koje je čovječanstvo ikada susrelo; nikada se više neće otkriti ništa što će moći nadvisiti meditaciju.

Drugo pitanje

Osho,
imao sam mnogo ushićenih trenutaka koji su mi izgledali kao istinska svjesnost, ali tog istog trenutka kada sam osjetio svijet, ja sam se počeo osjećati i nesvjesno. Zato mi sve više i više izgleda da je biti svjestan stanje koje pojedinac samo može iskusiti ali ne i razotkriti.

Možeš li nam nešto reći o tome?

Prem Devo,
 stanje stvarne svjesnosti nije ushićenost. U tome nema uzbuđenja, to je potpuna smirenost. To nije ni vrelo ni hladno. Ti boraviš u svijetu hladnoće, dosade, odatle je prisutna i tvoja stalna potreba za traganjem za uzbuđenjem, veselosti, za nečim što će te podići. Ti stalno živiš u mračnoj dolini, i zbog toga tragaš za vrhuncima, obasjanim vrhovima. To je tvoja žudnja, ali to nije priroda svjesnosti.

Svjesnost je tačno u sredini. Ona nije ni nisko ni visoko, ona nije ni u dolini ni na vrhu, nije ni hladno ni toplo. Buda je to stanje nazivao *majjhim nikaya* - srednji put. To je tačno po sredini, to je u sredini kako bi preobrazilo događanja. Ono nije ni pozitivno ni negativno, nije ni dobro ni loše, *neti neti*, ni ovo ni ono. Ti tada dolaziš do jednog veoma delikatnog trenutka gdje je sve uravnoteženo. Više ne stremiš ni prema ovom ni prema onom. To je nalik igraču po žici koji je tačno u sredini. Ako krene nalijevo, on će pasti; ako krene nadesno,

pasti će, takođe. On nije ni desničar ni lijevičar - obojica bi pali. On je tačno u sredini.

To je slično klatnu zidnog sata. Klatno ide nalijevo, sasvim lijevo, a onda sasvim desno. Kroz te kretnje između dvije krajnosti, sat se održava u radu. Ti možda to i ne možeš uočiti, ali to se ostvaruje: kada klatno dospije do krajne desne strane, tada zastane na trenutak prije no što krene nalijevo. Na prvi pogled, to izgleda kao kretnja nadesno, međutim, duboko unutra, sasvim skriveno, u suštini te kretnje, postoji nadolazeći trenutak koji usmjerava ka lijevoj strani. Kada klatno dođe na lijevu stranu, ponovo se sprema na trenutak koji će ga odvesti ka desnoj strani.

Tako je i u tvom životu. Kada voliš neku osobu, ti se spremaš na trenutak mržnje prema njoj. Zbog toga je to uvijek osoba koju i voliš i mrziš; to nijesu dvije različite osobe. Savremeni istraživači su otkrili da je ljubavni odnos među ljudima postao toliko komplikovan da se o tome nije moglo ni pojmiti nikada prije. Oni brak nazivaju "intimno neprijateljstvo" - intimno neprijateljstvo! Dvije osobe se glože na jedan veoma intiman način.

Ako promatraš zaljubljene, uočićiš taj neprekidni fenomen. Nalik beskonačnom klatnu, oni odlaze jedni od drugih - to je ta borba. Svake noći borba sa jastukom! To nije previše odomaćeno na Istoku jer ovdašnje žene još nijesu naučile vještinu udaranja jastukom; one su i dalje ostale staromodne. Ali na Zapadu je to i dalje rutinirani postupak. Prije vođenja ljubavi, borba sa jastucima je nužnost: to stvara energetski naboj, to oslobađa energiju. Prvo zaljubljeni treba da se potuku. Sa tom borbom, oni se udaljavaju jedno od drugog; udalje se što je više moguće, i bivaju daleko jedno od drugoga kao onog prvog dana kada su se sreli - to je mini-razvod - a kada su toliko udaljeni, privlačnost se ponovo uspostavlja; tome slijedi i mini-medeni mjesec. Oni se tako ponovo zbližavaju.

To ostaje kao jedan stalni i neprekidni proces: zbližavanje, udaljavanje, ponovno zbližavanje; traženje vlastitog slobodnog prostora, a potom osjećanje usamljenosti, onda traganje za nekom osobom, poslije toga nezadovoljstvo monotonijom zajedničkog života... Muškarac ne može živjeti bez žene, žena ne može živjeti bez muškarca - a ne mogu živjeti ni zajedno! Tako stoji stvar i sa svim drugim aspektima u životu.

Svijest znači zaustavljanje klatna u sredini. Ako uspiješ da zaustaviš klatno, što će se dogoditi? Sat će stati. To je veoma simbolično. Ako možeš zaustaviti svoju svijest u srednjem položaju, ni hladno ni vruće, ni uzbudljivo ni dosadno, tada će se i tvoj um zaustaviti jer je um isto što i vrijeme - um je tvoj unutarnji časovnik. Kada se um zaustavi, ko će biti taj koji će to potvrditi? Ko će biti taj koji će reći:

"Sada sam svjestan"? Ako kažeš da si svjestan, um ti se ponovo vratio. To je ono što ti se dogodilo, Prem Devo.

Ti kažeš: *Imao sam mnogo ushićenih trenutaka koji su mi izgledali kao istinska svjesnost...*

To nije istinska svijest - to su samo trenuci uzbuđenja. Ali ako si ushićen, ubrzo ćeš se vratiti u pređašnje stanje; moraćeš se vratiti u prvobitno stanje.

Ti kažeš: *... ali tog istog trenutka kada sam osjetio svijest, ja sam se počeo osjećati nespješno...*

To je jedno veliko otkriće ukoliko nastojiš da to razumiješ. Zašto se to dogodilo? Zašto si se osjetio nespješnim posle bljeska svjesnosti? To je zbog toga što *osjećanje* svjesnosti znači da je um stupio na scenu. Inače, tu ne bi bilo nikoga da to osjeti, da to prepozna, nikoga ko će reći: "Ovo je ovo" - tu ne postoji nikakvi proses etiketiranja, označavanja. Um je pozadi, on se uvijek trudi da se vraća natrag; bilo koji povod je dovoljan za to.

Onog trenutka kada kažeš: "Pogledaj! Izgleda da je ovo zaista svijest", um stoji iza toga. Um nikako ne želi da ispusti tu priliku. Um će te vratiti natrag i reći: "To je zaista nešto veliko. Ti si to postigao. Ti si stigao. Postao si prosvijetljen. To je ono što Dionizije naziva *agnosia*. To je ono, ona prava stvar!" Potom um ide i dalje; tada ti ustanovljavaš da si bio nespješan. Svi tvoji vrhunci su se izgubili, sunce je zašlo, ona svjetlost je iščezla. Sada si ponovo u svojoj kotlini, u svom mračnom svijetu.

Onda kada si zaista svjestan, tu više nema nikakvih prepoznavanja. Ti više to ne poravnavaš - tu više nema nikoga da pravi poravnavanje. Ti si jednostavno svjestan, i sa time je gotovo tu i tada - na to se stavlja tačka. Ali treba da znaš da te um neće ostaviti tako lako; on će se uvijek iznova vraćati. Ti moraš biti svjestan suptilne strategije uma. Treba da uočiš i da promatraš kako se um vraća. A on se vraća na tako perfidan način da ukoliko si nepažljiv, možeš biti obmanut. Um je veliki političar. Um može bitisati samo ukoliko si nespješan. Biti svjestan znači smrt uma - a niko ne želi da umre. Um funkcionise samo tamo gdje postoji duboka nespješnost; tamo gdje ima dovoljno nespješnosti, tamo ima i dovoljno pogodnosti za bitisanje uma.

Jedan čovjek je pošao kod ljekara. Ljekareva supruga ga je ljubazno primila i odvela do ordinacije gdje mu je rekla da treba da sačeka ljekara koji je nakratko izašao. Kada su ostali nasamo, ljekareva žena ga je počela zavoditi. Malo po malo, ona ga je zaposlila tako da se dobro zadivljavao.

Iznenada se vani začu buka motora automobila. Gospođa je ustuknula i u panici uzviknula: "To je moj muž - pusti me!"

"Ne, ne, molim te!" - počeo zapomagati čovjek. "Samo mi još malo treba - molim te samo još par sekundi!"

Upravo tada začuše kako se ključ okreće u glavnoj kapiji. "Pusti me, pusti me!" zavapi žena.

"Ne, ne, molim te! Još samo nekoliko trenutaka!"

Ali tada se žena silovito otrže i uspje da pobjegne u drugu prostoriju.

Kada je ljekar ušao, čovjek mu reče: "Dobro jutro, doktore. Pošto sam vas čuo da dolazite, ja sam se već svukao kako bi vam uštedio na vremenu za pregled."

"Dobro", reče ljekar, "ali što radite sa ta dva uha u rukama?"

Čovjek živi nespješno. On živi a da ne zna zašto živi, gdje živi, kada živi. On jednostavno živi nalik robotu. A ako sebe osmotriš, bićeš iznenađen onim načinom života koji si vodio do tada - sve je to proteklo skoro kao u snu.

Marija i Đovani su doručkovali. Đovani reče Mariji: "Amore, ja razumije da ti nervozna zbog tvoji casovi voznja, ali sinoc je bilo previse. Ti si ustima pravilo buka od masina motora, a rukom si mijenjala brzina na mjenjacu - ali to bilo moja pimpeka!"

Tako ljudi žive danonoćno svoj život.

Prem Devo, zaista je dobro da si to ostvario:

... biti svjestan je stanje koje pojedinac samo može iskusiti ali ne i razotkriti.

Ali što ti radiš? Ti ćeš reći: "Ja to neću razotkriti! To neću prepoznati. Ne, to ne postoji! Ne, to je nešto drugo! Ne, neću dopustiti da ponovo budem obmanut". Ali um neizostavno dolazi! On je ponovo tu - naravno, sada stiže kroz neka druga vrata. Nemoj pokušavati da razotkriješ, ali nemoj ni pokušavati da ne-razotkriješ.

A ti kažeš: *To je stanje koje pojedinac samo može iskusiti...*

Što se može iskusiti? Što je to "samo iskusiti"? Ako pokušas da to samo iskusiš, ako to čak i nazoveš "samo iskusiti", ti ćeš tako proizvesti odijeljenost između sebe i tog stanja. Bilo kakva odijeljenost između tebe i tog stanja je dovoljna da omogući umu da uđe. To samo treba razumjeti i zaboraviti na bilo kakvo razotkrivanje, na bilo kakvo nerazotkrivanje, treba samo to iskusiti i ne razmišljati o tome. Zaboravi sve to. Kada to dođe, uživaj, kada ode, opet uživaj. Kada to iskustvo dođe, proživi to, a kada ode, proživi njegovo odsustvo. Nemoj stvarati puno buke oko toga, bilo da je ono tu ili nije. Ostani smiren i sjedinjen, budi opušten kao da to i nije proizvelo nikakvu razliku.

Bilo da si ti svjestan ili nesvjestan, ti si uvijek isti. Ako pokušas da istakneš svjesnost, ako kažeš da je svijest bolja od nesvjesnosti, tada ćeš zapasti u nevolje jer tamo gdje je svjesno, tvoj um nastoji na jedan prefinjen način da uđe u taj prostor. Um će nastojati da se zalijepi za to - a takvo kačenje priziva um, omogućuje da um uđe. Um je ljepenka.

Vi morate da naučite jednu stvar: da živite svaki trenutak onako kako on dolazi, ne tražeći njegovu suprotnost, ne zahtijevajući drugu mogućnost; niti se lijepiti za to, niti to odbacivati. Kada si u mračnom raspoloženju, proživi to potpuno; nemoj o tome brinuti. Što ima loše u mraku? On ima svoju osobenu ljepotu - to je veoma baršunasto, veoma je duboko. Živi u tome, voli to, uživaj u tome! Nastoj da ostvariš što je više moguće koristi iz toga. Korijenje treba mrak; bez mraka korijenje ne može da raste. Zato neka tvoji korijeni budu dohranjeni time. Onda kada budeš ostvario osunčane vrhove, dopusti da cvjetovi cvjetaju, u tome potpuno uživaj! Cvjetovi su tvoji isto toliko koliko i korijenje - oboje je tvoje.

Moje vlastito iskustvo je sljedeće: život se mora koristiti u potpunosti, u svim njegovim dimenzijama. Da, čak i mračnjaci imaju svoj doprinos bogatstvu života. Uvijek kada praviš podjele na dobro i loše, ti tada pričinjavaš nevolje sebi. Život je jedno organsko jedinstvo. Kada je noć treba spavati; kada svane, treba se probuditi. Nemoj težiti za noći tokom dana; nemoj tražiti dan dok traje noć.

Rinzai je sasvim u pravu kada tvrdi: "Kada sam gladan, ja jedem; kada mi se spava, ja spavam. To je sva moja *sadhana*, to je sve što ja radim." Ja kažem mojim sanijasinima ovo: kada si nesvjestan, tu nema ničega lošeg; kada si svjestan, to nije ništa posebno veliko. Dovedi te dvije vrijednosti blizu, dovedi ih do mjesta gdje su jednaki, istog tog

trena će um nestati. Ne postoji nikakve potrebe za razotkrivanjem ili prepoznavanjem, nema potrebe za nagradama, nema potrebe da se osjećaš egoistično, privilegovano; ne treba se hvaliti.

A onog trenutka kada um sasvim nestane, sve je Bog, sve je božansko, u svemu je blaženstvo, u svemu je dobrobit.

Treće pitanje

Osho,

ja imam samo jedan san svog života, a to je da dostignem fizičku besmrtnost. Možeš li mi pomoći da ostvarim taj san? Ja mrzim trenutačnost i kratkotrajnost života.

Surendra,

Predlažem ti da meditiraš na sljedeće tri maksime od Marfija.

Prvo: Ako bi život bio ležaj od cvijeća, neki ljudi se ne bi usrećili sve dok ne bi razvili neku alergiju.

Dakle, što ima loše u trenutačnosti življenja? Samo pomisli na poljubac žene koji kratko traje ali koji je vječan... Samo pomisli na to. Vječnost! Sada nemaš načina da to izbjegneš. Što ima loše u poljupcu? Poljubac mora biti trenutačan, mora imati svoj trenutak, samo tada ima svoju draž.

Čuo sam priču o jednom muhamedanskom kralju čija se žena zaljubila u njegovog slugu. On je bio tako bijesan da je želio da ga kazni, da ga tako kazni kako niko do tada nije bio kažnjen. On je pozvao ženinog savjetnika...

Jedan starac mu reče: "Uradi ovo: veži ih za stub i dopusti im da vode ljubav. Drži ih tako vezane u položaju vođenja ljubavi cijela dvadeset četiri sata."

Kralj začuđeno upita: "Što? Je li to kažnjavanje?"

Mudrac mu odgovori: "Samo ti uradi to što sam ti rekao, i vidjećeš što će se dogoditi."

I zaista, još niko do tada nije bio kažnjen na taj način. Oni su bili prisiljeni da vezani za stub vode ljubav pred masom svijeta koja ih je gledala. Tada su se mnoge stvari dogodile - dvadeset četiri časa je dug period vremena. Oni su počeli da vonjaju, da smrde, morali su da mokre, da vrše nuždu. To je postala jedna ružna stvar, veoma ružan prizor, a stotine ljudi ih je gledalo...Kada su poslije određenog perioda

oslobođeni, oni su pobjegli jedno od drugoga i nijesu se više nikada susreli. Što je mnogo, mnogo je!

Dakle, Surendra, čega ima lošeg u trenutačnom življenju? Vaši sveci su vas trovali. Cvijeće mora biti trenutačno, inače bi bilo plastično. Život je divan samo zbog toga što je nježan i krhak; zato što ovog trenutka postojimo, a već sljedećeg možemo biti mrtvi. U tome se sastoji sva njegova ljepota.

Želiš li da prelijepi muškarac i žena budu od plastike? Oni bi mogli biti besmrtni. Prije ili kasnije, to prokletstvo će se ostvariti putem nauke: cijelo tvoje tijelo može biti postepeno zamijenjeno plastikom, dio po dio. Ti ćeš biti živ ali ćeš živjeti u plastičnom tijelu - a plastika je najtrajnija stvar na svijetu. Potom se tvoji plastični djelovi mogu beskrajno dugo mijenjati. Ako nešto sa tvojom rukom zataji, odeš u radionicu, u neki servis, i oni ti promijene ruku. Ako želiš da promijeniš glavu, jednostavno odeš na pijacu, izabereš neku drugu glavu i promijeniš je. Samo je potrebno odvrnuti par vijaka i postaviti novu glavu na tvojim ramenima. I tvoje srce može biti plastično. Nema nikakve potrebe za prirodnom krvlju, mi možemo proizvesti vještačku krv. Sve može biti vještačko.

To bi u mnogome bilo i dobro: tijela se ne bi znojila; niko još nije čuo da se plastika znoji. Tako ti neće biti potrebni dezodoransi, sapuni i tome slično. Nećeš ni stariti jer plastika ne može stariti. Ako nešto krene loše - ako imate saobraćajnu nesreću ili tome slično - neće biti potrebe da živite sa obogaljenim tijelom; taj dio se uvijek može zamijeniti, on će se svugdje moći naći.

Takav život bi mogao biti besmrtn, ali da li bi to bio divan život? Da li bi takav život bio blažen? Ja ne mislim da bi to mogao biti blaženstven život. Ja volim život ovakav kakav je, zato me, molim te, ne pitaj takva glupa pitanja. Ja ne mislim da postoji ikakva potreba za tjelesnom besmrtnošću. A tvoja duša jeste besmrtna! Tragaj za time a ne za tjelesnom besmrtnošću. Ali i dalje postoje budale koje razmišljaju na taj način.

Sri Auribindova filozofija je postala svjetski poznata zbog toga što je on svojim učenicima govorio da je fizička besmrtnost moguća. Onoga dana kada je on umro, njegovi učenici to nijesu mogli povjerovati. Zapravo, jedan moj prijatelj koji je tada boravio u njegovom ašramu mi je rekao da su njegovi najbliži tri dana tajili da je on umro jer je to bilo za njih nepojmljivo. Kada su Majku (Mother) pitali, ona je govorila: "On je otišao u duboki *samadhi*. To nije bila smrt. Kako on može umrijeti? On je fizički besmrtn." Ali poslije tri dana, kada je tijelo počelo da zaudara, oni su ga morali spaliti.

Potom su počeli da vjeruju da je i Majka besmrtna. Onda je jednoga dana i Majka umrla. Poslije svega toga, te budale su nastavile da vjeruju kako su njihovi učitelji samo privremeno otišli u drugi svijet kako bi im donijeli nove tajne i ponovo se vratili na zemlju. Oni se nadaju da će se ovi vratiti sa tajnom o tjelesnoj besmrtnosti!

Besmrtnost duše je dovoljna. Nema potrebe za besmrtnošću tvog tijela. Zapravo, sedamdeset godina je sasvim dovoljno - dovoljno za uživanje, dovoljno za patnju, dovoljno za spoznaju, dovoljno za zablude. Zapravo, bilo što da u životu želiš da postigneš, sedamdeset godina je dovoljno za to. A ako ti u tom životu nastojiš da živiš potpuno, sedamdeset godina će ti biti dovoljne da ostvariš mogućnost poimanja apsurdnosti bitisanja u tijelu. Ti uopšte više nećeš tragati za besmrtnosti tijela, ti ćeš nastojati da se obavijestiš kako je moguće da se lišiš te neprestane rabote radanja i umiranja, kako da se oslobodiš stalnog točka života i smrti.

Druga Marfijeva maksima: Milioni teže za besmrtnošću, a ne znaju što će sa sobom tokom kišnog nedjeljnog popodneva. A ti me pitaš: *Osho, možeš li mi pomoći da ostvarim svoj san?*

Treće kazivanje Marfija je: Najbolji način da ostvariš svoje snove je da se probudiš.

Četvrto pitanje

Osho,

kako je moguće da jedno takvo prosvijetljeno biće, kakav je bio Dionizije, može da pristane da obavlja dužnosti biskupa u jednoj takvoj organizaciji koja promovise krivicu? Kako je mogao da pokazuje svijetu svoj spoljni izgled a da ne proizvede rascjep unutar sebe, da ne pribjegne kompromisima - na primjer, kada bi vrhovni poglavar crkve od njega tražio da slijedi neka glupa pravila?

Devagiri,

ovo je najbitnija stvar koju morate shvatiti: da je prosvijetljeno biće savršeni glumac! On nije činilac, on je samo glumac. On ništa ne radi ali savršeno glumi. Za njega je cio život samo jedna drama, zato i ne postoji pitanje kompromisa; kod njega ne postoji pitanje podjele, mogućnost šizofrenije, nema pitanja dvojnosti - govoriš jedno, a činiš nešto drugo. On biva nepodijeljen jer za njega život predstavlja igrariju; on više nije ozbiljan. *Ti* to prihvataš veoma ozbiljno, odatle i

takva pitanja. Ta pitanja proističu iz tvoje ozbiljnosti. Ti još ne znaš što je razigranost.

Prosvijetljena osoba može biti razigrana u bilo kojoj prilici; nijedna situacija je ne može uznemiriti. On može učestvovati i u organizaciji koja promovise krivicu, ali on neće biti taj koji će doprinositi toj krivici i takvoj organizaciji; zapravo, on će biti taj koji će sve to sabotirati iznutra. Upravo to je Dionizije i činio, to je činio veoma uspješno: on je iznutra sabotirao svu hrišćansku zaglupljenost.

Postoje dva načina: da se boriš spolja ili da se boriš iznutra. Moj dojam je da je on odabrao pravi način. Da je Isus izabrao taj način, on bi sigurno uništio jevrejsku religiju, ali pošto se odupirao i otvoreno borio, nije mogao da promijeni judaističku tradiciju. Naravno, on je porazio nekoliko ljudi, nekolicini je pomogao da izađu iz takve organizacije. Dionizije nije bio preozbiljan čovjek. Nijedna prosvijetljena osoba nije preozbiljna - ne može ni biti.

Rečeno je da se Bodidarma po prosvjetljenju počeo smijati; smijao se danima. Konačno su ga ljudi upitali: "Što se dogodilo? Da li si poludio? Samo se smiješ!"

On im je odgovorio: "Sada je veoma teško da prestanem da se smijem jer sam spoznao svu smiješnu banalnost!"

Ljudi su ga upitali: "Smiješnu banalnost, čega?"

Vi ćete sigurno biti zainteresovani da čujete njegov odgovor. On je rekao: "Smijuriju pokušaja da postanem prosvjetljen - jer se svako *rada* prosvjetljen! Mi to već svi posjedujemo ali i dalje uporno nastojimo da to postignemo. U tome se sastoji sva smijurija."

Pokušavati da ostvariš nešto što već posjeduješ je najapsurdnija stvar na svijetu. Kako to možeš dostići? Zato ako ti ne ide od ruke da se prosvjetliš, to nije zbog toga što je prosvjetljenje tegobno ostvarivo već zato što ono već postoji. Ti si tako osuđen na neuspjeh. Prije ili kasnije, poslije mnogih neuspjeha, vi ćete shvatiti u čemu je stvar. Sve zavisi od toga koliko su lukavi vaši trikovi. Tako neka osoba može u samo jednom trenu uvidjeti: "Ja sam već sasvim savršen" - i tako odbaciti svako upinjanje da postane savršena.

Poslije toga ta osoba počne da uživa u životu bilo gdje da se nalazi, bilo što da je po srijedi. Ako je neko obućar, on ostaje obućar. Jakob Bem je bio obućar; on je i ostao obućar. Kabir je bio tkač, i ostao tkač. A Gora je bio grnčar, i ostao je cio svoj život grnčar. Raidas je bio obućar, i ostao je obućar. Tako se dogodilo da je Dionizije bio biskup.

Marfi kaže: Nikada ne klanjaj autoritetima, ali uvijek klimni šeširom.

Upravo to je Dionizije činio ciljelog svog života.

U Moskvi su napravili jedno ispitivanje na konkursu za vladino zaposlenje. Svima su postavili jedno pitanje: "Koliko je dva i dva?" Svi su odgovorili: "Četiri!"

Samo jedan od njih je odgovorio: "Onoliko koliko vi kažete!"

Samo on je i primljen u službu.

Ja ću takvog čovjeka proglasiti prosvjetljenim! Biti u Rusiji i reći da je dva i dva, četiri, predstavlja ludost, čistu ludost. Taj čovjek mora da je bio prosvjetljen. Ja ne znam njegovo ime, ali to nije ni bitno. On je odgovorio: "Onoliko koliko vi kažete! Kakve to veze ima? Ja sam spreman da se upravljam po vašim pravilima. Igra je igra. Vi odredite pravila, a ja ću igrati igru po tim pravilima!"

Ti me pitaš: *...kada bi vrhovni poglavar crkve od njega tražio da slijedi neka glupa pravila?*

Naravno, on zna da su to glupa pravila ali ih i dalje slijedi.

Grupa kauboja je sjedela oko logorske vatre u iščekivanju večere. Kuvar, namrštenko, jedan oniski čovjek strogog pogleda je prozivao momke sa kutlačom u ruci: "Onaj koji bude gundao o noćasnoj večeri ima da sprema večeru sutra za sve!"

Bila je mukla tišina dok se sipalo jelo i dok nije počela večera.

"Pobogu, ovo smrdi na govno!" uzviknu jedan od kauboja. Ali odmah potom se sjeti kazne za prekor i doda ushićeno: "Ali dobro govno, zaista ukusno govno!"

*

"Da li si se ikada kolebao protiv partijske linije?" bi upitan član jedne partije od strane rukovodioca.

Čovjek pomodre od straha i buneći se odgovori: "Ne, ne, ne! Ja sam se uvijek kolebao *sa* partijskom linijom!"

Prosvijetljena osoba postaje vješt glumac. Ja ne mislim da je Dionizije ikada bio u bilo kakvoj nevolji; mora da je uživao u svoj toj paradi.

Dva istočnonjemačka stražara su bila na dužnosti pored berlinskog zida.

"Što misliš o našem režimu?" upita jedan.

"Isto što i ti!" odgovori onaj drugi.

"U tom slučaju," reče onaj prvi, "dužnost mi je da te uhapsim!"

Bilo bi nevolje u tome što ja *to* mogu razumjeti. Mnogo je lakše da budete slobodni kao ja: slobodni od svih religija, političkih ideologija, slobodni od svih filozofija. Zato se ja neću unaprijed složiti ni sa kakvom idejom, ja ne trebam saglasnost ni sa kim. To je meni mnogo lakše.

Zašto sam odabrao baš ovaj način? Razlog leži u tome što ja uopšte nemam dobro pamćenje pa se ne mogu sjetiti što sam govorio juče, zato se i ne saglašavam - za to je potrebno dobro pamćenje. Ako želite da lažete, vi trebate za to dobro pamćenje, a ja uopšte nemam dobro pamćenje; ja lako zaboravljam. Ali ja se uopšte ne brinem za to jer nijesam zainteresovan za laganje. Zapravo, po meni, biti kontradiktoran je dio moje poruke. Ako želite krajnosti, da suprotnosti budu komplementarne, morate biti kontradiktorni.

Dionizije je izabrao težak posao. On je morao neprestano da se prisjeća što je hrišćanska ideologija, što dogmatici kažu, što je to Krid, što je zapisano u Bibliji, što su rekli svi drugi sveci. On je sigurno odabrao teški pravac, ali mora da je to volio jer ga niko nije na to tjerao. On je mogao da napusti taj posao; nije bilo nikakve potrebe da ostane biskup. Ali jedna stvar je sigurna: on nije bio podijeljena ličnost kako se ti plašiš.

Ti pitaš: *Kako je moguće da jedno prosvijetljeno bice, kakav je bio Dionizije, može da pristane da vrši dužnost biskupa u jednoj takvoj organizaciji koja promovira krivicu?*

On je dobro upravljao.

Kako je mogao da pokazuje svijetu svoj spoljnji izgled a da ne proizvede rascjep unutar sebe?

Ako si svjestan da glumiš, onda neće biti problema. Onog trenutka kada se počneš poistovjećivati sa tom glumom, onda se problemi počnu javljati. Ako ti glumiš, onda samo glumiš - to je samo spoljašnji izgled, fasada. Ti nijesi to; ti si samo svjedok svega toga. Čak i kada posmatraš druge glumce, ti posmatraš i sebe.

Ovo je moj savjet: ako si u svijetu glume - kao što je to, na primjer, Vinod koji sjedi tu - ako si, dakle, glumac, nastoj da glumiš

kao da je to stvarni život, tada ćeš moći biti najbolji glumac. A ako si okrenut životu, nastoj da živiš kao da si glumac, tada ćeš najbolje moći da doživiš svoj život.

Ponekada bi se i Dionizije razljutio, ponekada bi i vikao, ponekada bi se i pobunio, ali sve to je činio u privatnom životu.

Jedan čovjek je ušao u prodavnicu životinja: "Želim da kupim ženskog papagaja."

"Samo još imamo onog onamo", odgovori mu prodavac pokazujući na jednog sasvim običnog papagaja.

"Koliko taj košta?" upita mušterija.

"Samo pedeset dolara, gospodine."

"Što! Sve druge ptice u vašoj radnji koštaju mnogo jeftinije. Zašto je taj mali papagaj tako skup?"

"To je jedina ženka koja može da nosi kockasta jaja", objasni mu vlasnik prodavnice.

"Kockasta jaja? To je zaista neobičan fenomen. Ali ja sam ipak zainteresovan samo za papagaja koji govori", odgovori mu čovjek.

"Dobro", zaključio gazda, "ona i govori, ne previše, ali govori."

"Što može da kaže?"

"Ponekada", odgovori gazda. "ona izgovori riječ 'kriii'."

Ponekada bi i Dionizije zaurao "kriii" - jer je i on polagao kockasta jaja! Ali mora da je to zaista volio. Niko ga nije tjerao da bude biskup, to je bio njegov izbor.

Zato, molim te, Devagiri, nemoj o tome brinuti. On je živio jeda savršeno lijep život, on je umro jednom savršeno lijepom smrću, on je ostavio za sobom predivne poruke. Zato mislim da on ne bi bio ništa sretniji u nekoj drugoj situaciji. On je bio sasvim spokojan sa ulogom koju je igrao. Zato nemoj da brineš o njemu, bolje bi bilo da brineš o sebi.

Jedna žena je posjetila psihijatra zbog određenog problema.

"Morate pomoći mom suprugu", rekla je. "On je umislio da je lift."

"Uvedite ga", odgovori psihijatar, "ja ću pokušati da ga uskladim."

"Oh, ali ja to ne mogu izvesti", reče supruga. "On je ekspresni lift i ne može da se zaustavi na vašem spratu."

Sada je jasno da supruga treba liječenje, a ne njen muž, ali ona je zabrinuta zbog svog supruga!

Molim vas, nemojte brinuti o drugima. Dovoljne su vam vlastite brige. Ali ljudi uporno nastoje da brinu o drugima; a to je način da se udalje od svojih briga. To je način vlastitog trovanja velikim problemima. Što ti imaš sa Dionizijem? Baš ništa - ti nemaš nikakvi odnos sa njime. Ili ti možda misliš, Devagiri, da imaš neku krvnu vezu sa tim jadnim čovjekom? On je bio katolički biskup, nikada se nije ženio - a možda je i ostavio nekoliko kopiladi! Ja to ne znam... Zato se ne brini o njemu, ti treba da se brineš o sebi. Prihvati lagodno svoj život, razigrano i sa ljubavlju; nemoj biti previše ozbiljan. Ozbiljnost je vrsta bolesti, najgora bolest duše, a razigranost je izraz najvećeg zdravlja.

A sada zadnje pitanje... ili serija od nekoliko veoma "ozbiljnih" pitanja postavljenih od strane Devaraja.

Osho, kako zovete indusa sa pola mozga?
Srećnik!

Osho, kako biste zaposlili jednog indusa tokom cijelog dana?

Dao bih mu list papira sa natpisom PTO na obje strane.

Osho, zašto se indusi kreću u grupama po trojica?

Obično jedan zna samo da piše, onaj drugi zna samo da čita, a treći obožava da se druži sa intelektualcima.

Osho, što jedan indus posjeduje unutar svoje lobanje?
List papira na kojem piše "mozak".

Osho, koje su tri zajedničke stvari za sveobuhvatni program indijske vlade?

Početak, sredina i kraj.

Osho, kako uspjete da zasmijete indusa u ponedjeljak?
Ispričam mu vic u petak.

BITI ILI NE BITI

Prvo pitanje

Osho,
kakva je razlike između individualnosti i
svoje glavosti?

Yoga Prem,

Razlika je velika - to je sasvim nepremostivo. Dvije stvari se moraju razjasniti: jedno je ličnost, a nešto drugo je individualnost.

Mi obično uopšte ne posjedujemo individualnost. Zbog toga je Gurđžijev govorio da je veoma teško pronaći osobu koja posjeduje dušu. On je prvi prosvjetljeni Majstor koji je to jasno iznio. Inače, Mahavira, Buda, Krišna, Hrist, svi oni su samo iznijeli impresiju da svi posjeduju dušu. Svi imaju sebe, ali ne i dušu, a pojam "sebe" je prepreka a ne i most ka duši.

Ličnost je samo tvoja perifernost, ona nije središte tebe. Riječ "ličnost" dolazi od latinskog korijena riječi *persona*. U grčkom drevnom pozorištu glumci su obično nosili maske; oni su se izražavali kroz maske. *Sona* znači zvuk, tako da *persona* znači zvuk koji dolazi kroz masku. Ti tu ne možeš vidjeti osobu, ne možeš vidjeti njegovo pravo lice. Tu samo uočavaš spoljni izgled, fasadu, nešto što je lažno, nešto što je našminkano, izmišljeno. Tako riječ ličnost, personalnost, dolazi od riječi *persona*.

Kada se dijete rodi, mi mu počnemo formirati ličnost - putem obrazovanja, putem vjerskog gledišta, putem uvođenja u neki filozofski sistem ili političku ideologiju. Malo po malo, ciglu po ciglu, mi stvaramo određenu strukturu oko njega u koju ga zarobljavamo tako da se ono počne poistovjećivati sa tvorevinama oko njega koje su proizveli drugi. Problem se sastoji u tome što ono uopšte i ne osjeća da je zarobljeno.

Osjećanje zatočenosti je veliki predznak jer osoba potom započinje sa naporima da se oslobodi. Bilo što da si sada, ti si samo izum drugih. Ti si bio guran i vučen u svim pravcima, tebi je već dat određeni izgled. To nije tvoja prvobitnost, to je nešto što ti je nametnuto, ucrtano. Ali problem leži u tome što to imaš još od samog početka. Ti to znaš veoma dugo tako da se sada ne možeš nikako prisjetiti bilo čega drugoga, ne možeš se prisjetiti da si bio neko drugi. A ti *jesi* zaista neko drugi - uopšte nijesi ta ličnost.

Ta konfuzija preovlađuje cijelim svijetom. Upravo prije nekoliko dana mi je Sardžano napisao pismo: "Osho, izgleda da ja posjedujem veoma jaku individualnost zato se ne mogu predati komuni. Ja nemam mogućnost da postanem dio komune. Ja želim da kuvam na vlastiti način." Dakle, on misli da posjeduje jaku individualnost; zapravo, on uopšte i nema individualnost - makar ne još.

Kada dolazite k meni, vi dolazite samo sa svojom ličnošću, sa personalnošću. A moj posao je zaista nezahvalan jer ja treba da uništim vašu ličnost; to je jedini mogući način da vam pomognem da razotkrijete svoju individualnost. Individualnost je tvoje prvobitno lice; to je način na koji te Bog treba, to je način na koji te stvorio. Tvoja individualnost posjeduje otiske Boga, ali tvoja ličnost je društveni fenomen. Odatle potiču razne ličnosti: hrišćanske, hindu, muhamedanske i tako dalje.

Individualnost je samo individualnost. Ona nije ni hrišćanska, ni hindu, ni muhamedanska, nije ni katolička ni komunistička, ona nije ni istočnjačka ni zapadnjačka. Zapravo, individualnost nije ni muška ni ženska. Samo ličnost može imati sve te prerogative, kategorije, razlike i aspekte.

Sardžano piše: "Osjećam da posjedujem jaku individualnost." Individualnost nije nikada jaka; ona je veoma krhka, nježna je nalik ruži. Naravno, i u toj krhkosti, ruža posjeduje određenu snagu. Ona zna da pleše neustrašivo na moćnim vjetrovima, na kiši. Ona je neustrašiva, ali nije jaka na način na koji je jako željezo.

Buda nije jak kao Josif Staljin. Ime Staljin potiče od engleske riječi "steel" - čelik. To nije bilo njegovo pravo ime; to ime mu je dato jer je bio čelični čovjek. Buda nije čelični čovjek; on je sazdan od veoma krhkih elemenata: od duge, lotosa, mirisa cvijeća. On je veoma ženstven - ženstven ne u smislu feminizovanosti već zbog toga što je otvoren, ranjiv, prijemčiv, zbog toga što je bio otvoren ka egzistenciji. Jaka ličnost je svojeglava, tvrdoglava.

Yoga Prem je pitala: *Koja je razlika između individualnosti i svojeglavosti?*

Ličnost je uvijek svojeglava; individualnost nikada nije tvrdoglava. Ličnost i *treba* da bude svojeglava jer je to lažni fenomen. Ako ona nije svojeglava, ona i ne može opstati. Ona se mora stalno održavati - ti treba da se izboriš za to. Ličnost je bazirana na egu, na sebi, pohlepi, požudi, bijesu, nasilništvu - jer ti duboko unutar sebe osjećaš treperenje, damare, strah od smrti. Ti si duboko u sebi svjestan svoje inferiornosti. Ličnosti se samo hvale svojom superiornošću.

Uvijek imaj na umu, sa bilo čime da se ličnosti hvale, znaj da je prava istina nešto suprotno tome. Ako osjećaš da si neinteligentan, tvoja ličnost će nastojati da pokaže inteligenciju. Ako osjećaš da nemaš dovoljno ljubavi u sebi, tvoja ličnost će ti nalagati da se pokazuješ kao da si prepun ljubavi i nježnosti prema drugima. To nije samo zbog toga da bi obmanjivao druge; to je uistinu tako, ti si u osnovi naučen da obmanjuješ sebe. Ti želiš da zaboraviš na nedostatak ljubavi u sebi. Ako osjećaš da si prazan unutar sebe, tvoja ličnost će nastojati da sakupi hiljadu i jednu stvarčicu.

Aleksandar Veliki, Napoleon, Adolf Hitler - ti ljudi su živjeli samo kao ličnosti, veoma svojeglave osobe. Oni su morali biti tvrdoglavi jer su znali ako ne budu takvi, ako se ne budu neprestano borili, njihova ličnost će nestati - jer je to uistinu lažni fenomen. To nije stvarnost; to je proizvod uma, odatle um nastoji da obezbijedi što je više moguće oslonaca. Ali individualnost je lišena ega, sebe, ona je stanje ne-uma. To je stanje svijesti bez ambicioznosti, bez želja jer je ona neizmjereno ispunjena samo sa time što je takva kakva jeste. Ona nema potrebu da se bori za svoje bitisanje; ona je već sasvim egzistencijalna. Individualnost se ne može uništiti; ona je neuništiva ali nije jaka - veoma je slabašna, krhka, veoma nježna i ženstvena, nikada nije agresivna, nasilnička, uvijek je prijemčiva, prihvatajuća. Ona se nikada ne hvali - za tim nema potrebe jer ne osjeća kompleks inferiornosti; ne osjeća se čak ni superiorno. To su samo dvije strane jedne iste medalje: superiornost i inferiornost.

Stvarna osoba, jedno autentično biće, individua, nije ni inferiorna ni superiorna; ona je samo svoja. Ta osoba nikada sebe ne upoređuje sa drugima - ideja o usporedbi se uopšte ne rađa u njoj; ona zna da svi posjeduju jednu jedinstvenu individualnost. A riječ "individualnost" je, takođe, veoma značajna; to znači nepodijeljenost, ono što se ne može dijeliti. Individualnost je jedna organska cjelina. Ličnosti su zakrpe - nešto uzeto odavde, nešto odande. Takva ličnost uvijek nešto sakuplja zato je uvijek zabrinuta da će joj to biti oduzeto.

Neko ti kaže: "Ti si tako lijepa!" Sada ćeš ti biti ovisna o toj osobi koja ti je dala taj kompliment. On može povući tu izjavu kad god želi. I ne samo da može povući pređašnju izjavu, već može i reći:

"Još nikada nijesam vidio tako ružnu osobu kakva si ti!" Što onda? Treba da se zakačiš za jednu takvu njegovu izjavu, a da bi zadobio takvu izjavu, moraš činiti kompromise. Stoga ti njega moraš uvjeravati da je to tako, moraš ga ubjeđivati kako bi on nastavio da govori da si ti lijepa.

Dejl Karnegi u jednoj od njegovih poznatih knjiga sugerira parovima, a posebno muževima, da trebaju da govore svojim suprugama da ih vole uvijek kada imaju priliku za to. Trebaju da govore: "Volim te. Ti si nešto najvrijednije u mom životu. Ne vjerujem da postoji ijedna žena ljepša od tebe." Da li osjećaš da je to tako ili ne, uopšte nije bitno, kaže Karnegi; stvar je samo u stalnom ponavljanju. I supruge moraju da čine isto: "Ti si najveći čovjek na svijetu. Ne postoji niko ko ti se može imalo približiti. Ti si božanstven. Ti si skoro bog za mene. Ja ću te poštovati uvijek, i u ovom životu i posle njega." Da li ti osjećaš da je to tako ili ne, stvar nije u tome. Možda i osjećaš: "Još nikada nijesam sreća takvog čovjeka, takvog glupana, tako ružnog, lukavog i prostog!" Ti možeš to osjećati, ali nikada to nemoj reći zato što ljudi daju veliki značaj riječima - ličnosti poklanjaju veliku pažnju riječima.

Pitao sam jednu ženu... poznavao sam njenoga muža - on je bio uvijek u čitaonici biblioteke. Pitao sam tu ženu: "Da li je tvoj muž knjiški moljac?"

Ona je odgovorila: "Ne, on je samo običan moljac!"

Ali te stvari ne treba reći supruhu.

Dejl Karnegi je postao prorok američkog načina života. U Americi je, posle Biblije, knjiga Dejla Karnegija *Kako da pobijedimo prijatelje i utičemo na ljude*, najbolje prodavana knjiga. A ovo je tajna - veoma jednostavna: samo nastojte da pothranjujete njihov ego i tako ćete ih pobijediti; oni će postati vaši prijatelji. Vi ih tako možete nagovoriti i da umru za vas, jer je vaša podrška njihovih ličnosti sve što oni trebaju od vas, a to treba da se ispolji sa svih strana. Sveštenstvo treba da ga podrži, obrazovni sistem treba da ga podrži, društveni sistem, takođe. A ako ne možeš naći običan način - na primjer, ne mogu se svi nadati da će postati ministri ili predsjednici - tada ćeš nastojati da pokreneš neki svoj mali klub: Rotari klub, Lions(Lavlji) klub. Samo podite u Lions klub i vidjećete koliko se samo ovaca pretvara da su lavovi.

Jednom sam i ja otišao na skup u Lions klub u Puni - mora da je već petnaest godina prošlo od tada - i misleći da su tamo samo lavovi, počeo sam vikati i urlati. Živio sam tada u Sohaninom domu. Kada snio se vratili kući, ona mi reče: "Ti si jedini lav tamo,

svi drugi su bili ovce!" - jer su se svi oni uplašili. Bili su šokirani jer sam ja počeo da rušim sve njihove pretpostavke.

Sada su u svijetu rasprostranjeni "Rotary" klubovi. Sama riječ "rotary"- rotacija je zbog toga što ljudi postaju predsjednici sistemom rotiranja. Tako svi imaju šansu; ti samo treba da čekaš svoju priliku. Prije ili kasnije... ti ćeš prvo postati potpredsjednik, onda predsjednik, a zatim i guverner, i tako dalje. Oni su imali veoma lukavu strategiju da ispune svačiji ego. A potom su postojali razni komiteti i predsjedavajući tih komiteta... Niko nije baš ništa radio!

Posjetio sam sve Rotary klubove u zemlji i uočio u svima natpis iznad predsjednikovog stola: "Mi vam služimo". Ja nijesam vidio da su oni bili ikada nekome na usluzi; mora da su oni samo služili jedan drugome. Oni su to i radili, bili su na usluzi jedan drugome, podržavali su ličnost jedan drugome. To je bila jedna jasna pretpostavka: "Ja ću podržavati tvoj ego, ti ćeš podržavati moj ego." A tu su postojale još i bogomolje i religije... ali da li ti uočavaš taj fenomen? Nijedna religija nije ostala neizdijeljena. Zašto? Što se dogodilo?

Kada je Buda umro, budisti su se podijelili u trideset šest sekti. Zašto? Ti ljudi su bili sjedinjeni kada je Buda bio živ, da bi se po njegovoj smrti sasvim izmijenili i počeli da se svađaju; kao da su priželjkivali njegovu smrt. Mora da je bilo mnogo egoista oko njega koji su priželjkivali da budu šefovi, ali kako da budu šefovi za vrijeme Budinog života? Zato su morali čekati svoju priliku. Onog trenutka kada je Buda umro, *istog trenutka...* njegovo tijelo je još gorjelo na pogrebnoj vatri, a oni su već započeli njihove političke igre: "Ko će biti nasljednik?" Sada ima trideset šest umišljenika i isto toliko budističkih sekti.

Hrišćanstvo nije moglo ostati ujedinjeno. Od Hrista do danas je postojalo mnogo sekti, podsekti, a najveći raskol je stvorio Luter. On je jedna od najegoističnijih osoba ikada rođenih. On nije imao ništa sa Hristom, nije imao ništa ni sa hrišćanstvom ali je bio u stalnoj borbi sa Papom. A i Papa je bio egoista pa Luter nije htio da se podredi njegovom egu. On je izumio protestantsku sekciju u okviru hrišćanstva.

Isto se dogodilo i sa džainizmom, islamom, a pogotovo sa hinduizmom. Hindusi posjeduju veoma svađalački duh, velike su svađalice. Ja mislim da nijedna zemlja nema tako izražen svađalački karakter. Razlog je u tome što se hindusi nikada ne svađaju fizički tako da sva njihova borba ostaje na intelektualnom nivou; ona je morala naći neki način ispoljavanja. Sada hindusi imaju mnoge sekte, podsekte, podsekte, tako da je veoma teško razotkriti koliko uopšte religija postoji na ovom podneblju. Postoji zaista mnogo hindu religija, skoro

nevjerovatno mnogo! A to nije stvar samo sa religijom; to je slučaj sa svime što hindusi rade.

Indija nije nikada postala jedinstvena nacija upravo zbog toga što se hindu um stalno odupirao, borio, svađao. U Budino vrijeme je bilo dvije hiljade država u okviru Indije jer je postojalo dvije hiljade kraljevstava - veoma malih kraljevstava, a svako kraljevstvo je pokušavalo da bude vrhovno. Ta bolest je prodirala veoma duboko u krv hinduizma tako da se u svakoj oblasti života, čak i u politici, osjećalo isto raspoloženje. Sada postoje mnoge Kongresne partije... i ne samo da postoji mnoštvo tih partija - to bi se nekako moglo i razumjeti - već postoji i mnoštvo komunističkih partija u Indiji. Sada i u svijetu postoje mnoge komunističke partije. Čak i komunistička partija - što je sasvim strano indijskom karakteru, koja je anti-religiozna, ateistička - čak i ta partija nije jedinstvena u Indiji. Ovdje postoje mnoge komunističke partije koje se stalno sukobljavaju, bore. Stari hindu duh se ne predaje tako lako. Ti možeš biti i komunista, ali ćeš se i dalje u osnovi služiti starim trikovima. Sve se to događa samo zbog ličnosti: "Moj ego treba da bude najviši."

U Indiji postoji mnogo *jagatgurus*. *Jagatruru* znači Svjetski Učitelj. Bez da pitaš svijet, kako možeš biti Svjetski Učitelj? A ovdje postoji mnogo Svjetskih Učitelja! Može biti samo jedan Svjetski Učitelj; jedan je dovoljan jer postoji samo jedan svijet. Ja sam, na svoje iznenađenje, dok sam putovao Indijom, sreću mnoge Svjetske Učitelje: u ovom jednom svijetu, toliko mnogo Svjetskih Učitelja?

U jednom selu su doveli čovjeka i rekli: "On je svjetski učitelj, *jagatguru*."

Ja sam ga upitao: "Koliko sljedbenika imaš?"

On me pogleda malo iznenađeno. Čovjek koji ga je doveo mi reče: "Njegova filozofija je teško pojmljiva, veoma je teško razumljiva tako da sam mu ja jedini učenik."

Ja mu rekoh: "Nemoj se osjećati neprijatno. Uradi jednu stvar. *Jagatguru* znači Svjetski Učitelj; *jagat* znači svijet, a *guru* znači učitelj. Zato promijeni svoje ime: jednostavno se prozovi Jagat, svijet. Kako je on tvoj guru - *Jagatguru*, Svjetski Učitelj - tako je taj problem prevaziđen! Tako se ti više nećeš osjećati neprijatno - on je guru Jagat!"

Ličnost zavisi od drugih. A pošto takva osoba ovisi o drugima, ona je uvijek zatočenik; pošto ovisi o drugima, mora biti svojeglava. Inače bi drugi od tebe stvorili roba; oni bi te doveli do nivoa predmeta kojim mogu manipulirati. Zato ti moraš biti tvrdoglav, moraš se boriti, moraš odbraniti svoj opstanak.

Yoga Prem, individualnost nije nikada tvrdoglava. Individualnost je veoma opuštena, prepuštena, tečna, protočna - nalik je rijeci koja nesmetano teče ka okeanu. Ona ne posjeduje određenu putanju, nikada nema *a priori* ideju u kojem smjeru treba da se kreće; nema nikakvog plana. Ona se ravna prema situaciji; sasvim je u skladu sa prilikama. Ali ličnost nije tako uskladena; mora stalno biti na oprezu, na straži. Ona nije uopšte protočna, ona je stamena, kruta. Ona je više nalik ledu nego nalik vodi. Ali ličnost je jedan lažni fenomen. To ti ne može priuštiti radost, ne može ti od života stvoriti slavlje, ne može ti dati osjećanje božanskoga. To je jedan ljudski fenomen, ljudska struktura. Ona će te držati ispraznog, besmislenog; držaće te u jednom stanju.

Individualnost čini tvoj život značajnim. Ona stvara od tog života jednu predivnu pjesmu, ali ta pjesma više nije tvoja, ta pjesma je od Boga. Individualnost je božanska. Ti si tada jednostavno prazni bambus; postaješ flauta na usnama Boga ili na usnama cijele egzistencije. Tada prihvataš sve što ta cjelina zahtijeva; ostaješ u stanju potpune opuštenosti.

Sardžano sasvim griješi ako misli da posjeduje individualnost; on samo posjeduje jedan veoma jak ego. Obično se događa kada mi ljudi dođu, a ako ja uočim da posjeduju jak ego, prvo što počnem da radim je da nastojim da im naduvam njihov ego, da ga učinim nalik velikom balonu tako da to oni mogu vidjeti, da i drugi to mogu uočiti... To sam uradio i sa Sardžanom.

On je postao srećan. On je promašio cijelu stvar - on je pogrešno protumačio to sredstvo. Postao je sretan; pomislio je: "Ovo je pravo mjesto za mene!" On je počeo misliti kako je pronašao pravog čovjeka. On je počeo okolo pričati ljudima: "Isus nije ništa prema Oshu. Isus je samo jedan patuljak prema njemu!" Pošto sam mu naduvavao ego i stvarao od njega sve veći i veći balon, naravno, on je počeo da me plaća istim novčićem. On je mislio: "Ove stvari će biti od pomoći." To je samo jedna stara i glupa igra uma. Ali ja sam nastavio da još više pumpam taj balon, sve do određene mjere - kada sam mogao vidjeti da je taj balon dovoljno tanak da ga može probiti obična igla.

Uvijek kada bi Devaradž dolazio da mi uzme krv za analizu, on bi rekao: "Sada dolazi igla", tada bih se ja u sebi smijao. Rekao bih: "To je sav moj posao!" On bi mi rekao: "Sada dolazi igla", a to je upravo ono što ja radim svakodneвно. Zato kada sam rekao Sardžanu: "Sada dolazi igla", on je počeo pakovati svoj prtljag. Sada on pokušava da otputuje za Italiju. Idi bilo kuda, igla će te pratiti. Moja igla je dovoljno velika! Ona može doseći i do Italije - ne možeš mi pobjeći!

Drugo pitanje

*Osho,
ima li neka poruka za Kuč?*

Navin Mehta,

ja dolazim! Ja dolazim sa cijelim svijetom mojih narandžastih ljudi. Mi ćemo izmijeniti boju Kuča - obojicemo ga u narandžasto! Prvih deset hiljada mojih sanijasina je došlo, a biće ih još mnogo. Za pet godina će ovdje biti pedeset hiljada mojih učenika, a za deset, čak stotinu hiljada sanijasina.

Zato, Navin Mehta, reci ljudima Kuča: Neka budu spremni! Mi ćemo sigurno uništiti mnoge stvari - mnoge stvari koje treba poništiti, koje su trebale biti uništene još davno. Cijela Indija pati od mnogih gluposti, mnogih predrasuda. Nećemo ostaviti nijedan kamen netaknut! Mi ćemo uništiti samo svaku besmislicu, bilo koliko da je ona drevna i vremešna. Donijecemo jednu sasvim novu viziju u Kuč. Ja sam odabrao Kuč upravo zbog toga što je to jedan od najbezazlenijih djelova Indije. Tu žive prostodušni i veoma siromašni ljudi; svi lukavi i proračunati ljudi su napustili ovo mjesto jer nijesu imali što da eksploatišu.

Prije nekih sto pedeset godina, velika rijeka Sind se izlila iz svog korita. Dogodilo se da njen smjer skrene pored grada Kuča; tada je to mjesto doživjelo veliki razvoj; bilo je to zlatno doba za taj narod. Ali sav prosperitet je bio zahvaljujući samo velikoj rijeci Sind. To je jedna od najvećih rijeka na svijetu. Ti ćeš biti iznenađen saznanjem da je ime Indije poteklo od rijeke Sind. Kada su Grci na čelu sa Aleksandrom Velikim došli u Indiju, oni su ovu zemlju nazvali Indus jer u njihovom jeziku riječ Sind postaje Sindus, a iz Sindus je postalo Indus, od Indus je došlo do imena Indija.

Narod Kuča je bio veoma razvijen, veoma bogat. Ali kada je rijeka jednom ponovo promijenila svoj smjer, Kuč je postao pustara, a narod je počeo da se iseljava, posebno oni snalažljivi i lukavi, ambiciozni ljudi - oni su napustili Kuč. Vi ćete ih naći svugdje po Indiji - a posebno u Bombaju. Oni su među najbogatijim ljudima u Indiji, ali samo *izvan* Kuča. Kuč je siromašan i bezazlen kraj upravo zbog toga što su svi ambiciozni ljudi otišli. To je pravo mjesto za naš rad. A pošto su ti ljudi još u neku ruku primitivni, oni su zadržali kvalitet dječje bezazlenosti. Dječja nevinost se može veoma lako preobratiti u spiritualnu revolucionarnost.

Zato će se u Kuču uspostaviti jedan naš veliki eksperiment. Sto hiljada sanijasina nije nikada u cijeloj istoriji čovječanstva živjelo zajedno. To će biti prvi grad sanijasina. To će biti jedan zaista jedinstven eksperiment. Prirodno, tu postoji nekoliko ljudi koji su protiv toga, upravo tek nekoliko, možda samo dva procenta ukupnog stanovništva. Ali oni su veoma ugledni ljudi, to su nekoliko poslovnih ljudi koji su napustili Kuč. Oni se plaše mog dolaska u Kuč jer se boje da će tako izgubiti primat i uticaj na to stanovništvo. Oni nijesu nikada davali mnogo za Kuč, ali ti prostodušni ljudi su uvijek bili zahvalni bilo koliko da im se pomogne. Zato su znali ako ja dođem u Kuč, ako moji ljudi tamo odu, mi ćemo potpuno preporoditi cijeli kraj - tada njih neće biti nigdje. Njihovo liderstvo, njihov altruistički posao, njihova takozvana nesebičnost za bližnje će odmah otpasti. Oni se boje da izgube svoju prevlast u Kuču. Ti poslovni ljudi, ti političari se toga veoma plaše.

Ja sam običavao da pogledam izvještaje u novinama iz tog kraja, prelistavao sam Gudžerati novine: oni su svakoga dana nešto pisali o meni, bilo za ili protiv. Bio sam iznenađen da su sve suprotstavljene napise potpisivali isti ljudi, tek nekoliko njih - šest novinara su neprestano pisali o meni. Ti isti ljudi, tih šest ljudi su uvijek predsjedavali svim skupovima protiv mene, uvijek su govorili jedni isti ljudi na tim mitinzima. Oni su neprestano putovali kroz Kuč, Gudžerati i Bombaj, održavali mitinge i nastojali da to izgleda kao jedna opšta kampanja protiv mene, a zapravo, to su podsticali samo njih nekolicina. Nastojali su da izgleda kako je sav Kuč protiv mene. Ta njihova igra je bila političke prirode.

To su bili neuspješni političari, sljedbenici Moradži Desaja - a on je imao umiješane ruke u sve to. Trenutno nijesu bili zaposleni, nijesu imali sa čime da se bore, nijesu imali priliku za podsticanje unutarnjeg haosa na političkoj sceni. Oni su pronašli ovo: da će moj dolazak, i dolazak mojih ljudi, uništiti cijelu kulturu Kuča, uništiti religiju Kuča. Kao da Kuč ima neku drugačiju kulturu i religiju od Indije! Kao da Kuč ima nešto posebno što treba sačuvati! A to je zapravo sve jedna te ista glupa kultura koja vlada Indijom - i bilo gdje da se ja budem nalazio, ja ću nastojati da je poništavam! Zapravo, to će samo poništiti sebe i vremenom propasti jer u tome nema nikakve budućnosti. Ono ima veliku prošlost ali nikakvu budućnost. Ta kultura je postala sasvim beznačajna, irelevantna.

Dva političara su šetajući plažom i ugledali nekoliko dječaka kako hvataju rakove. Dječaci su uhvaćene rakove stavljali u jednu košaru.

Jedan od političara je prišao dječacima i rekao : "Hej, zašto ne poklopite košaru? Što ako vam neki rak iskoči?"

Jedan dječak mu odgovori: "Nema brige, gospodine. Ti rakovi su nalik političarima: ako neki od njih pokuša da izađe, onaj drugi mu to neće dopustiti, povući će ga nazad!"

Pošto je sada Indirina Kongresna partija na vlasti u mnogim djelovima Indije, a pogotovo u Gudžeratu, poraženi političari nastoje na sve načine da pronađu neki izgovor. A kako je Indira naklonjena meni, i pošto je Gudžerat naklonjen meni i mojim ljudima... Glavni ministar u Gudžeratu, Solanki, upravo prije nekoliko dana je objavio da je odlučio da mi ustupi zemlju za izgradnju našeg grada i zato me i zvanično poziva u Kuč. Ta mala i izolovana grupica kontraša ga neće moći spriječiti.

Tih šest ljudi su odmah potom pojurili Indiri. Oni su otišli u Delhi i vidjeli da je ključni ministar odlučno bio za tu odluku. I Indira je željela da odem u Kuč. Ona je shvatila koje dobrobiti možemo donijeti Kuču. Bila je sasvim svjesna transformacija koje se mogu dogoditi Kuču. Zato, Navin Mehta, možeš slobodno reći narodu Kuča, zbog tih nekoliko ljudi, koji se mogu prebrojati na prste, ja sigurno neću biti spriječen. Ja ću doći.

A ti glupi političari, što oni mogu uraditi? Moje prirodno pravo je da živim gdje god hoću u Indiji; niko me u tome ne može spriječiti. Zapravo, zbog toga i nijesam napuštao Indiju jer znam da me u bilo kojoj drugoj zemlji mogu spriječiti da se slobodno krećem, ali u Indiji to ne mogu uraditi. To je zbog zakona koji je garantovan indijskim ustavom - Zakon o slobodi kretanja. I naravno, iz toga proističe, bilo gdje da se ja nalazim, niko ne može nikoga spriječiti da me posjeti. Bilo gdje da se smjestim, to će biti cio moj svijet.

Jedan idiot po imenu Hektor je odlučio da transplantira mozak. On je otišao do bolnice gdje su mu ponudili dva mozga: jedan mozak od arhitekta po cijeni od pedeset dolara i mozak jednog političara koji je koštao deset hiljada dolara.

"Znači li to da mozak političara vrijedi mnogo više od mozga jednog arhitekta?" zapita Hektor.

"Ne mora da znači", odgovori mu prodavac transplahiranih mozгова, "to je samo zbog toga što političarev um nikada nije bio korišćen!"

Zato me ti glupaci ne mogu spriječiti u mojoj namjeri, a ja, zaista, uživam u tom izazovu! To će biti jedno divno putovanje u Kuč

- oni mi od toga puta pripremaju jednu avanturu. Samo nekoliko ljudi je u tome, ali ti ljudi su podigli toliku prašinu tako da se od te prašine ne vidi da su to, zapravo, samo nekoliko ljudi. Oni dižu toliku galamu tako da mogu biti obmanjeni i tom samom vlastitom galamom. A političari su, inače, opijeni sa osjećanjem moći, novcem, ugledom; usled toga ništa ne mogu vidjeti jasno.

Navin Mehta je iz Kuča. I njegovi prijatelji su prisutni ovdje: Mavji Savla je ovdje, Nirmal Vaswati, takođe, i još mnogi drugi iz Kuča su počeli dolaziti da vide naš ašram. Svima njima je krivo što mi još nijesmo u Kuču jer smo to mogli ostvariti još prije dvije godine da nije bilo Moradži Desaja. On je proizveo jednu tako perfidnu situaciju zbog koje sam pomislio da je bolje da se malo pričeka sa tom idejom jer sam ubijeden da takav čovjek ne može zadugo ostati na vlasti. On je samo slučajno postao predsjednik vlade Indije - on nije to zaslužio, on nema tih sposobnosti. Ali ponekada se samo iz puke slučajnosti nešto dogodi kao što se i ovo dogodilo.

On se pretvarao da je gandijanac, zaljubljenik u istinu, ali sve što je činio je bilo sasvim lišeno istine. On je čak pokušao da obmane vojsku, kako bi me spriječio, govoreći im da je moj dolazak u Kuč opasan po bezbjednost države. A kada se nešto tako kaže vojsci, onda je, zaista, veoma teško da se ostvari ono što smo naumili. Sada su svi ti prepređenjaci uključeni u to - vojska nije podigla nikada nikakvu primjedbu po tom pitanju. Sve to je bilo izmišljeno, isfabrikovano, lažno. On je to objavio u ime vojske a da vojsku uopšte i nije o tome obavijestio. Možda ih je Moradži obmanuo samo zbog toga kako bi oni bili mimi dok on ne proizvede atmosferu opasnu po bezbjednost zemlje. A i sada su, ponovo, tih četiri, pet ljudi pokrenuli istu stvar: da je sve ovo opasno po državnu bezbjednost. Sada su digli toliku galamu u kojoj su i sami sebe obmanuli.

Pijanac je napustio bar kasno jedne noći. Ulica je bila pusta ali njemu je ipak uspjelo da udari baš u usamljenu uličnu svjetiljku. Malo je ustuknuo, napravio par koraka natrag, onda kročio naprijed i ponovo opalio glavom u istu svjetiljku. Opet se povratio, zauzeo položaj, i krenuo opet naprijed. Kada je ponovo udario glavom o istu svjetiljku, progovorio je kao za sebe:

"Za ime Boga! Ja sam nabasao na neprohodnu šumu!"

A tu je bilo i nekoliko pandita, nekoliko učenih ljudi, nekoliko svetaca, mahatmi koji su mu se pridružili u stvaranju antagonizma protiv mene. To je, prirodno, bilo za očekivati. To su ljudi koji su se uplašili; tu su bili njihovi uloženi interesi. Oni su tražili svoje

živote u nekim bespredmetnim zadacima, ali to je postala njihova profesija. Sada su oni eksploatisali druge i tako uništavali njihove živote.

Moje prisustvo je bilo potrebno, zaista je potrebno, da otrgnem mnoge ljude iz njihovih ruku - u tome se sastoji njihov strah. Zato su džainski *muniji*, hindu monasi i drugi svještenici i učenjaci nastojali da doprinesu svoj toj zbrci.

Jedan profesor je krenuo na krstarenje u jednom brodiću. Jedne noći je izašao na palubu i sreo starog mornara. Pošto se ukratko upoznao sa njime, upitao ga je: "Ej, starino, što znaš o oceanografiji?"

Stari pomorac mu je odgovorio da ne zna ni što ta riječ znači. Iznenađeni profesor tada reče staroj mornarčini: "Ti si protraćio *trećinu* svog života! Plovio si svim morima a još nijesi čuo za oceanografiju."

Sljedeće noći se profesor ponovo pope do starca i upita ga: "Ej, starino, što znaš o meteorologiji?"

Starac odmahnu glavom u neznanju.

"A ti si tako protraćio *pola* svog života!" uzviknu profesor.

Naredne noći profesor ponovo dođe do starog mornara i upita ga: "Što znaš o astronomiji?"

"Ništa." odgovori mu mornar.

"Ti si ovdje vani na moru pod punim nebom zvijezda koje ti trebaju za plovidbu, a ne znaš ništa o astronomiji? E, moja starino, ti si protraćio *skoro sav* svoj život!"

Naredne noći se podigla velika oluja i grmljavina. Stari mornar je strčao do profesora u kabinu i zavapio: "Ej, profesore, što znaš o plivologiji?"

Profesor mu odgovori: "Pa, zaista ništa. Još nijesam nikada čuo za to. Što je to?"

Stari mornar mu reče: "To znači da li znaš da plivaš?"

Profesor odgovori: "Ne!"

"Loše!" odmahnu mornar. "Brod je napukao i počeo da propušta vodu. Vi ste protraćili *sav* svoj život, i ne *skoro sav* već baš sav!"

Ti ljudi su traćili svoj život. Oni nijesu ništa naučili o istini. Zbog toga se oni i plaše da ja tamo dođem jer znaju da ću početi da tom narodu govorim jednostavne životne istine što može poremetiti sav njihov posao. Međutim, Navin Mehta, ja ne posjedujem lanac javnih glasila. Zapravo, ja ne posjedujem nijedne novine. Ljudi iz javnih glasila su dolazili našoj Fondaciji da traže pomoć i novac, govoreći: "Ako nam

pružite materijalnu pomoć, mi ćemo početi da pišemo u vašu korist." Ja sam im na to odgovorio: "Mi ne možemo nikome dati ni jedan cent. Zato idite i pišite protiv nas! To je moj način širenja mojih riječi." Oni su potplaćeni od sveštenstva, od strane industrijalaca, bogatih ljudi, od munija - oni su morali da budu potplaćeni! Sada je sasvim jasno i provjereno: oni su bili potplaćeni da pišu protiv mene! Ali što tu mogu novine?

Baš prije nekoliko dana je Lakšmi bila u Kuč. Oko nje se odmah okupilo nekoliko hiljada ljudi koji su htjeli da znaju kada ću ja tamo doći. Rekli su joj da će mi pripremiti dobrodošlicu. Nijedna osoba nije bila protiv mog dolaska. Ali novinari mogu proizvesti - i to samo izvan Kuča - takav dojam kao da je sav Kuč protiv mene. Ja im kažem da je sav Kuč upravo za mene! A vi ćete to i vidjeti - vidjećete kada tamo pođemo da će nas svi prihvatiti.

Aleksandar Veliki, Julius Cezar i Napoleon su posmatrali vojnu paradu u Moskvi. Aleksandar nije mogao odlijepiti svoje oči od tenkova.

"Da sam samo imao ovakve kočije, ja bih sigurno osvojio cijelu Aziju!"

Cezar je netremice gledao topove: "Sa ovakvim strijelama sam mogao upravljati cijelim svijetom!"

Napoleon podiže pogled sa stranica *Pravde* koju je upravo čitao: "Sa ovakvim novinama", uzdahnu on, "niko nikada ne bi ništa saznao o Vaterlou!"

Treće pitanje

Osho,

ko je bio taj čovjek o kojem si govorio dok si danas tumačio misli sv.Marfija? Je li to Diogen, Diogenijus ili Dionizijus?

Chaitanya Kabir,
on nije niti Diogen, niti Diogenijus a ni Dionizijus. On je bio Diosho!

Četvrto pitanje

Osho,
mnogi problemi u svijetu zahtijevaju jedno novo
humano rješenje. Shodno tome, izgleda da je neophodno da
postanemo, ne samo više svjesni na senzualnom i mentalnom
nivou već i na nivou spiritualnog poimanja i uočavanja.

Vaša predavanja i vaša inventivnost na svim
poljima, pokazuju da je vaša umjetnost razmišljanja razvijena do
najviših standarda ljudske svijesti. Možete li nam ponuditi neku
spiritualnu vježbu pomoću koje bi nam pomogao da naš teški um
sazrije, da se više inspiriše i postane univerzalan?

Ilas,

izgleda da si ti zapao u pogrešno društvo! Ovo nije pravo mjesto za tebe. Zbriši dok još imaš vremena jer je ovo posljednje mjesto gdje ti možeš postići da "teški um sazrije". Mi ovdje uništavamo um! Mi mu ne omogućujemo da bude zreliji. Ovo je, zaista, posljednje mjesto gdje možeš dobiti više inspiracije za razmišljanje. Mi ne vjerujemo u takvo nadahnuće. Nadahnuće je samo jedno lijepo ime za imitaciju. Ja sam protiv svih imitacija, ja sam protiv toga da budeš nadahnut. Ti ne treba da budeš inspirisan, nadahnut od mene, ti treba da me shvatiš, duboko razumiješ. Inspiracija je neka vrsta hipnoze: ti tako bivaš hipnotisan. To je jedan vid zanosa koji ti nametne neka karizmatična ličnost: tako bivaš obrobjen. To uopšte nije dobra situacija u kojoj treba da budeš. A ti još želiš da tvoj um bude univerzalan. Um nikada ne može biti univerzalan. Upravo taj um ne dopušta da budeš univerzalan.

Ilas, mora da si izučavao mnoge okultne i ezoterijske koještarije i zbog toga govoriš o "nivou senzualnog, mentalnog i spiritualnog razmišljanja". Mi smo protiv bilo kakvih nivoa razmišljanja. Naše zalaganje ovdje je usnjerenost ka stvaranju takvog uma koji uopšte i nije um u pravom smislu riječi. Da budem jasniji, mi smo ovdje samo zbog toga da stvorimo stanje uma bez umovanja, stanje ne-uma, *agnosia*, kako Diosho kaže!

A ti tragaš za spiritualnim vježbama. Mi ovdje ne radimo nikakve vježbe. A što reći o spiritualnom? - Mi ovdje ne upražnjavamo ni fizičke vježbe. Ovdje ljudi jednostavno sjede u tišini, ne rade ništa, čekaju proljeće i trenutak da trava počne da raste sama od sebe. Zašto o tome brinuti? Cio univerzum se kreće sasvim lijepo i bez tvojih spiritualnih vježbi! Misliš li da će se svijet bolje osjećati ukoliko ti budeš

dubio na glavi u hatha yogi? Ali ti si prepun znanja. Ti me još nijesi dobro čuo. Ti si čuo samo ono što *možeš* čuti; ti uopšte nijesi čuo ono što je rečeno. Kada je neko prepun svog uma, on čuje ono što nije rečeno. Ti si previše zauzet, prepun si misli.

Trojke su razgovarale dok su čekale izlazak iz majčine utrobe. Beba koja je bila locirana nešto dalje je rekla: "Kada budem odrasla biću ljekar. Ja želim da pomognem ljudima koji su u goroj poziciji od koje sam ja sada."

Beba u sredini reče: "Ja želim da budem, inženjer, stručnjak za ravnotežu."

"A ja želim da budem detektiv", reče beba koja je bila najbliža spolnjem svijetu.

"Detektiv?" uglas upitaše druge dvije bebe.

"Da, tako ću jednom razotkriti što je to što svako veće dolazi i gura me natrag!"

To je uslijed zaposjednutosti utrobe tvoje majke! A potom, ti ćeš biti cijelog svog života zaposjednut svojim idejama. Nikada nećeš vidjeti ono što jeste, nikada nećeš čuti, nikada nećeš okusiti, nikada nećeš osjetiti ništa što je stvarno. Tvoja zaokupljenost će se uvijek nametati. A ako ti, Ilas, zaista želiš da me razumiješ, ti treba da odbaciš sve svoje *a priori* koncepcije.

Ti kažeš: *Mnogi problemi u svijetu zahtijevaju jedno novo humano rješenje.*

Zar ti misliš da je svijet u prošlosti imao manje problema? Problemi su uvijek bili prisutni. Misliš li da bi novo humano rješenje prevazišlo te probleme? To bi samo prouzrokovalo nove nevolje. Čovjek je razvijao razrješenja, i svako novo rješenje je samo donosilo veće probleme. Ti nešto preduzmeš, a onda nešto drugo ode loše.

Zbog toga vas učim ne-djelanju, i tako ništa ne može krenuti loše. Ako nešto i krene loše, to je sasvim u redu. Što onda? Mi nemamo nikakvog iščekivanja. Uopšte nijesmo zainteresovani da rješavamo svjetske probleme; mi smo više zainteresovani da postanemo neproblematični, jer, po mom mišljenju, neproblematična osoba isijava određenim kvalitetom, jednom svojevrsnom vibracijom koja pomaže drugima oko njega da prevaziđu vlastite probleme.

Takva osoba ne daje nikakvo uputstvo za rješenje svojih problema, ne daje nu nikakve zapovijesti - on nije Mojsije - on samo nastoji da svoj život živi u miru, sa ljubavlju, bez ikakvih briga i

užurbanosti. Pošto takva osoba živi sa određenom ljupkošću, finoćom, ona oko sebe proizvodi određene vibracije, muziku, nečujnu muziku koja počinje da pulsira u mnogim srcima. Ilas, ako zaista želiš da budeš ovdje, budi ovdje sa svojim srcem a ne sa umom.

Kažeš: Vaša predavanja i vaša inventivnost na svim poljima, pokazuju...

Kakve to besmislice govoriš? Kakva predavanja? Ja ti samo ispričam nekoliko viceva! To uopšte i nijesu nikakva predavanja. Predavanja su proistekla od strane svještenika, biskupa, papa. Ja sam samo jedna obična osoba, jedan ludak, toliko lud da mu nema lijeka. Ja ti samo ispričam nekoliko šala. To nijesu predavanja, nijesu ni govori, možda ih jedino možeš nazvati čavrljanja, naklapanja, a nikako besjede!

Kada pišeš o mojim velikim idejama, nemoj ih nazivati jevanđeljima, samo ih zovi naklapanja - neka božanska čavrljanja. Ako su "naklapanja", ona ne zadovoljavaju tvoj ego - zato se učenici uvijek osjećaju povrijeđeni. "Naklapanja? Dakle, mi slušamo vaša naklapanja?" Zato ti čuj božansko čavrljanje, ukoliko želiš, ali, po meni, to su samo naklapanja. Ti možda misliš da ja koristim šale samo kao ilustracije - nijesi u pravu. Šale su glavne stvari; a sve drugo su samo ilustracije. Ja prvo odaberem vic, a tek onda pogledam pitanje. Bilo koje pitanje će se uklopiti u vic - to je način mog odabiranja pitanja, a ne obratno.

Još kažeš: ... vaša umjetnost razmišljanja ...

Ja nijesam nikada učio umjetnost razmišljanja. Ja uopšte ne znam kako se misli, ja samo znam kako da ne mislim! Kada mi vi postavite pitanje, ja uopšte ne razmišljam o tom pitanju, ja jednostavno počnem da govorim o tome, nadajući se da će se nešto dogoditi. Ako se nešto ispolji, dobro; ako se ništa ne ispolji, opet dobro!

Ali ti bi mnogo uložio u razmišljanje, u filozofiju, okultizam, teologiju, teozofiju. Mora da si čitao knjige Leadbeatera, Kolonela Olkota, Blavatske, Eni Besant. Mora da si izučavao Rudolfa Štajnera. A u svijetu postoji mnogo budala... svijet je prepun takvih! Oni su veoma vični razgovjetnom izlaganju i zato nastoje da svoje gluposti uviju u veoma luksuzna i primamljiva pakovanja tako da ljudi stiču potrebu da to kupe, oni bivaju iskušani.

A ti si veoma pohlepan. Želiš da neke tvoje spiritualne ambicije budu ispunjene. Mi ovdje ne pomažemo nikome da ispune spiritualne ambicije, da se izdignu u spiritualnom rastu. Bilo kakva ideja da budete nešto ili neko je samo projekcija vlastitog uma. Odatle je moj

jednostavni pristup svemu sasvim drugačiji od ambicije, od postignuća. Treba samo biti onakav kakav si. Uživaj svakog trenutka potpuno. Voli ovaj trenutak svom silom, strastveno, potpuno, i zaboravi sasvim na spiritualni rast. Pet hiljada godina je čovjek pokušavao da se spiritualno izdigne; to je sve sama besmislica. Jedina spiritualnost koju ja znam je trenutačna, ovog trenutka, ovdje.

Ali tvoja pohlepa nema granica. Ako je pohlepa za novcem, spremni ste da uradite bilo što. Ako je u pitanju moć, i tada si spreman da uradiš sve. Ako ti nekako pođe za rukom da se oslobodiš pohlepe za novcem i vlašću, to će se odraziti kao pohlepa za spiritualnošću, za duhovnošću. Tada ste ponovo spremni da uradite sve kako bi ostvarili to.

Jedan grubi građevinski radnik je ušao u banku jednog bogatog dijela grada. Primila ga je, sa distancom, jedna ozbiljna poslovna službenica.

"Dobro jutro, gospodine. Na koji način vam mogu biti na usluzi?"

"Hoću da otvorim račun ovdje i da podignem jebenu štednu knjižicu," započe radnik.

"Molim, gospodine?" odgovori dama iznenađeno.

"Kažem da želim račun kod vas, i da mi date jebenu štednu knjižicu!"

"Ako budete nastavili da mi se obraćate na takav način," poče se buniti već uvrijeđena dama, "ja ću biti prinuđena da pozovem šefa koji će vas izbaciti!"

Nestrpljivi radnik ponovi: "Samo mi daj račun sa tom jebenom štednom knjižicom. Ne mogu da čekam cio dan!"

Uznemirena dama je tada pozvala šefa i opisala mu ponašanje tog čovjeka. Udahnivši sa autoritetom, šef reče gospođi Hopkings da ne brine i da će se on postarati o tom slučaju. On je onda prišao radniku...

"Žao mi je, moj dobri čovječe, ali se bojim da gospođa Hopkings misli da su vam postupci neprimjereni. Zato bih vas zamolio da odmah napustite prostorije naše banke."

Radnik mu odgovori: "Vidi, glavešino, to je baš jednostavno! Ali ja sam upravo dobio premiju na Nacionalnoj lutriji u iznosu od dvjesto pedeset hiljada funti i hoću da otvorim račun kod vas, i da mi date tu jebenu štednu knjižicu!"

"Dakle", podiže se šef, "nemojte da sjedite tu kao stara krava, gospođo Hopkings, već dajte gospodinu račun i tu jebenu štednu knjižicu!"

Pohlepa je spremna da uradi sve. Spremna je da, zavisno od prilike, mijenja svoje lice. Zato ti moraš biti svjestan puteva pohlepe, puteva ega. Onog trenutka kada tvoja pohlepa, ego i tvoja ambicioznost prođu kroz razumijevanje - samo kroz razumijevanje, a ne kroz neki napor - tada se individualnost rađa, spiritualnost se budi. To je bilo uvijek tu ali je samo bilo prekriveno; ono mora biti otkriveno. To nije potrebno dostizati, postizati - ono nije negdje daleko - to je unutar tebe. Razrješenje svih rješenja je u tebi. Ono je smješteno u tvojoj meditativnosti, u tvom stanju ne-uma, stanju oslobođenosti od umovanja. I, molim vas, ne nadajte se nikakvim čudima. Novi posjetioci koji ovdje dolaze, dolaze sa nadom u neko ispunjenje svoje pohlepe, svojih težnji, u nadi da će se to ostvariti nekim čudom. Čuda se događaju samo u bajkama, nigdje drugo.

Ja nijesam mađioničar i nijesam čudotvorac. Ja sam jedna sasvim obična osoba. Ako želiš da budeš običan, budi ovdje sa mnom, ostani ovdje. Ako želiš da imaš neki posebni spiritualni status, onda je bolje da odeš negdje drugdje. Jedino čudo za koje ja znam je da treba biti jednostavan, sasvim običan. Ne težiti da budemo neko drugi, neko posebno biće je najveće moguće čudo. Sva druga čuda su samo u bajkama.

Mladi par je uzeo hotelsku sobu prve noći njihovog medenog mjeseca. Mlada je otišla u kupatilo da se presvuče i obuče spavaćicu. Kada je stala ispred ogledala i pogledala u svoj ravni stas, tužno je prozborila: "Želim da imam dvije od četrdeset i četiri!"

Zap! Kraš! Puf! I iznenada se ukazaše dobre sise... Oduševljeno je utrčala kod mladoženje u spavaonici i rekla mu novost.

"Nevjerovatno!" uskliknu ona. "To je neko magično ogledalo koje mi je dalo ove divne sike!"

Suprug nije mogao dočekati da i sam okuša sreću zato je stao ispred ogledala i progovorio: "Magično ogledalce, želim pimpek koji će visiti do poda kada ustanem!"

Kabang! Šrunč! Puf! I noge mu se skratije na svega desetak santimetara.

Mi pretjerano težimo da boravimo u ovoj osvijetljenoj tmini kroz nevid, i ne znajući da vidimo i poznamo Njega koji je iznad vizije i znanja - sa tom samom činjenicom što ga i ne vidimo i ne poznamo. Zbog toga je istina da vidimo i znamo, i putem napuštanja svega, kako bi veličali Njega koji je izvan i iznad svega. Stoga nam nije mrska umjetnost onih koji tešu životne likove u kamenu odbijajući od jasne vizije ono što zapreka je skrivenom obličju, pokazujući nam njegovu istinu i sakrivenu ljepotu. Zato je, onako kako ja vjerujem, svrsishodnije da se

On uvažava tako što ćemo odbiti, a potom mu pripisati, ona svojstva koja smo mu dali kada smo krenuli iz univerzalnog a onda prošli kroz

srednje da bi dospjeli do određenog.

Ali mi mu

ovdje oduzimamo sve, krećući se od određenog ka univerzalnog, kako bi otvoreno saznali ono što se ne da spoznati, koje je skriveno i ispod i unutar svih stvari koje se mogu spoznati. I mi uočavamo taj mrak izvan bića, ukriven ispod svog prirodnog svijetla. Mi smo veličali te stvari koje su se skladno uklapale u teologiju potvrđivanja, da božanska i savršena priroda može biti iskazana kao jedno, i kao troje; kako u skladu sa Očinstvom boga može biti objašnjeno, a kako sa Sinom, i na koji način istina Duha može biti objavljena, kako iz bestjelesnog i nepodijeljenog savršenstva oni ističu

*ta tri unutarnja svijetla dobročinstva,
a kako u
sebi, i u njima, i u njihovom uzejamnom i
vječnom prožimanju oni ostaju zajedno, a
sadaovdje se razmiču; kako Isus, koji je iznad
svakolikog stvaralaštva, može biti posve istinit
kao biće ljudske prirode. Već smo izrekli
da se
on može nazvati dobro, biće, život, mudrost i
moć, i bilo što drugo koje sadrži spiritualno
imenovanje Boga.*

OSVIJETLJENA TMINA

Teologija je jedna izopačena disciplina: to je nešto mazohistično. To je jedan prefinjeni način mučenja sebe, zaista veoma suptilan način torture. Zapravo, još niko do sada nije rekao da je to jedna prikrivena forma mazohizma, samo-odricanje i izopačenost. Ja vam još mogu reći sasvim otvoreno i to da su sve svjetske teologije religija u suštini glupe. One govore o stvarima koje ne poznaju. Govore o stvarima o kojima se ne može govoriti. One se tako stalno okreću u beskonačni krug protivrječnosti - jer je religija tišina, a teologija nije ništa drugo do riječi.

Na Istoku je ta razlika odmah bila jasno podvučena; zato smo mi bili spašeni od golemog prokletstva. Na Istoku mistici nikada nijesu pokušavali da budu teolozi, i obratno. To su bile dvije podvojene discipline. Na Zapadu je teologija dominirala zato su mistici morali da govore u duhu teologije, inače bi bili živi spaljeni.

Dionizije je morao osjećati ogromni besmisao svega onoga što je govorio. Ja osjećam taj njegov bol. Ja osjećam milost i ljubav prema njemu. Ja vidim da je čovjek znao. Ali ljudi na vlasti su neizmjerljivo bili prepuni neznanja. Pošto nije želio da bude spaljen, on je pristao da se izražava na jedan zaglupljujući način.

Lao Ce je govorio direktno. I Budini navodi su bili veoma jasni; tu nije bilo ničega proizvoljnog ili zamagljenog. Mahavira je govorio sve što je htio da kaže a da nikada nije pravio nikakve kamuflaže pomoću velikih riječi, teorija, ideologija, filozofija. Oni su bili veoma jasni i realni ljudi, skoro matematički precizni. Zbog toga su na Istoku iskazi svih velikih prosvijetljenih Majstora poznati pod imenom *sutre*. *Sutre* su veoma sažeti iskazi; sve što nije bitno je odbačeno, samo veoma esencijalne stvari su ispoljene. One su nalik sjemenu. Ti možeš posijati to sjeme u svojoj duši i veliko drvo će iznići unutar tebe sa milionima cvjetova i mnoštvom novog sjemenja. Ali ti iskazi, takvi kakvi jesu, su veoma kratki. Oni ne idu zaobilazno, oni se kreću direktno, nalik su strijeli. Oni se ne izražavaju zakulsno jer se ne

boje da kažu bilo što da osjećaju. Međutim, Zapad ne dopušta tu slobodu. A sada se ta zapadna bolest proširila i na Istok. Sada je i na Istoku sloboda iščezla.

Ja sam neprestano zabranjivan upravo iz razloga što sam uvijek govorio istinu bez ikakvih kompromisa sa bilo kojom teologijom - hinduističkom, džainističkom, budističkom, muhamedanskom ili hrišćanskom. Svi oni su protiv mene. To je jedan zaista čudan fenomen na Istoku. To je bila tradicija na Zapadu, ali ta bolest se, izgleda, proširila i na Istok. Inače na Istoku niko ne bi bio razapet, niko ne bi bio ubijen ili otrovan nalik Sokratu, Isusu, Al-Hilaj Mansuru i mnogim drugima.

Budine izjave su bile znatno opasnije od bilo kojih Isusovih riječi. Isus nije odbacio postojanje Boga; Buda je odbacio Boga, Mahavira je to isto uradio: za njih Bog nije postojao. Patandžali je rekao da je Bog samo jedna prosuđujuća hipoteza: ti to možeš koristiti ukoliko želiš, ali treba da znaš da to nije i istina, to su samo sredstva koja vode ka meditaciji. Osvrni se na radikalni, revolucionarni i buntovni duh Patandžalija koji još nije prevaziđen kada je u pitanju metodologija unutarnjeg putovanja, koji je najviši Majstor yoge i meditacionih metoda.

Svugdje u svijetu se mislilo da je meditacija put do Boga; da je Bog kraj. Patandžali je izokrenuo cijelu stvar: on je rekao da je meditacija cilj, da je Bog samo hipoteza. Ukoliko je tvoj um djetinjast, i ako trebaš Boga da bi mogao meditirati, onda je u redu, ti možeš preuzeti takvu podršku. Ali zapamti, onog trenutka kada naučiš da meditiraš, odbaci takvu podršku. To je potrebno kao pomoć samo u početku.

To je nalik dječjim knjižicama. Ako ih otvorite, vi ćete vidjeti velike slike sa malo teksta. To je jedini način da se djetetu objasne te slike, sa malo riječi. Ako želiš da mu objasniš što riječ "mango" znači, ti to moraš veoma slikovito i šareno da naslikaš. Njega zanima sami mango a ne riječ "mango". Djeca su veoma praktična; ona nijesu zaglupljena poput teologa. Putem takve slike, ti ćeš tom djetetu zaista pomoći da shvati što je mango, što znači riječ "mango". Malo po malo će potom ta slika nestati - ali to je jedino mjerodavno sredstvo.

Pošto smo svi mi djeca, kada je u pitanju vrhovna istina, kako Patandžali kaže, tu postoje mnogi oslonci. Jedan od takvih oslonaca je i vjerovanje u Boga. Ako ti to može pomoći da se tvoj ego preda, onda je to u redu; ako ti to omogući da odbaciš um, u redu: osnovna stvar, esencijalna stvar, najbitnija stvar je kako odbaciti ego, kako se lišiti uma, kako upokojiti um. Bilo koje sredstvo je dobro. I Bog može biti sredstvo. Kada jednom odbaciš um, i Bog će otpasti - jer Bog nije

ništa drugo do samo misli. Kada jednom odbaciš ego, i Bog će otpasti jer je Bog samo projekcija ega. Ego znači "Ja" a Bog znači "Ti". Kako može "Ti" bitisati bez "Ja"? Oni mogu bitisati samo zajedno ili zajedno nestati, pretopiti se, iščeznuti. Oni su simultani fenomeni.

Mahavira, Patandžali, Buda - sva trojica su negirali postojanje Boga. Buda je čak otišao i korak dalje: on je odbacio i postojanje "sebe", postojanje duše, jer, kako on kaže, osnovna ideja sebe ili duše je na neki posredni način samo podržavanje ideje o egu. Ti to možeš zvati "sebe", možeš to zvati i "duša", ali tako si samo spasio ideju o egu na jedan suptilan način. Ako ego treba da odbacimo, potpuno i radikalno, tada se i sve te ideje moraju odbaciti. Ne postoji ni Bog ni duša. Šta onda ostaje? To što ostaje bez "ja" ili "ti", to Buda zove istina. To nije neko iskustvo jer tu ne postoji onaj ko to kuša ni to što se kuša. To nije ni znanje jer ne postoji onaj ko to zna ni ono što treba znati. Buda bi na Zapadu bio odmah ubijen; Patandžali bi bio razapet; Mahavira bi bio otrovan. Na Istoku mi prihvatamo takve ljude.

Želim da vas podsjetim na jednu veoma čudnu stvar: na Istoku je bilo slobode mišljenja, slobode velikog vrednovanja kada je u pitanju tvoje mišljenje, ali nije bilo slobode kada su u pitanju društvene forme. Na Istoku su ljudi bili veoma obrobjeni kada su u pitanju društveni odnosi ali inteligencija je bila sasvim slobodna - nije bilo društvenih sloboda, ali spiritualne slobode su bile zaista velike. Na Zapadu je bilo sasvim drugačije, sasvim obratno: tu je bilo socijalnih sloboda. Ako se dvoje zaljubljenih grle na plaži, niko se za to neće brinuti; to će biti njihova lična stvar. Oni tako ne uznemiravaju nikoga. Ko si ti da se u to uplićeš? Ali na Istoku je to skoro nepojmljivo. Vi ne možete ni razgovarati sa svojom suprugom u prisustvu drugih u nekoj staroj, konzervativnoj i tradicionalnoj porodici. Čak ni razgovarati ne smijete sa njom, a što onda reći za grljenje ili ljubljenje? Vlastita supruga! Ja nijesam govorio o nečijoj tuđoj ženi - već o *vašoj* supruzi. Vi ne smijete razgovarati sa njom pred nekim drugim ni usred bijelog dana. Supruga ne smije izgovoriti ni ime svog supruga; to je nedopustivo.

Ja nijesam nikada čuo da je moja majka izgovorila očevo ime. Nijesam ni čuo da je otac izgovorio ime moje majke. Zbog toga sam ga uvijek uvažavao jer to nije bilo u duhu tradicionalnog ponašanja. Oni su govorili na jedan zaobilazan način. Otac je uvijek oslovljavao moju majku sa "Oshova majka" - nikako direktno, nije bilo nikakvog direktnog oslovljavanja. Čak i kada sam otišao na studije, kada sam otišao na univerzitet, i kada sam godinama bio odsutan iz doma, svake večeri bi on dolazio sa posla oslovljavajući moju mati sa "Oshova majko".

Otac se nije nikada igrao sa svojom djecom u prisustvu svog oca. Majka bi mi obično govorila da me otac nije ni nosio okolo kada sam bio sasvim mali, nije se igrao sa mnom jer je porodica bila velika - djed je uvijek bio tu, ujak je bio tu, svi drugi su uvijek bili okolo. Tada se mislilo da nije u redu da se igrate sa svojim djetetom jer će to pokazati da ste u seksualnoj vezi sa svojom suprugom. A kako bi, inače, vaše dijete došlo na svijet? To je veoma posredni pokazatelj toga odnosa. Na Istoku je bilo velikog društvenog obroblijanja. Zbog toga ste vi iznenađeni, a i građani Pune su, takođe, iznenađeni. Na Zapadu ima društvenih sloboda - i ne samo sa vašom suprugom. Koga je briga za to? To nije ničiji posao sem vaš. Sasvim si slobodan da se povezuješ sa ljudima. Svi imaju prijateljice, a ne samo mladići.

Upravo prije nekoliko mjeseci, Muktin otac je umro. Tada je imao sedamdest pet godina, a imao je ljubavnicu i na samrti. On je imao suprugu, djecu, sve, ali i ljubavnicu, i to mladu ljubavnicu. A bio je već na samrti! On se borio za život nekoliko mjeseci. Bio je veoma bogat čovjek; ostavio je mnogo novca, supruzi, djeci, a i meni preko Mukte! Ali je pola svog novca ostavio svojoj ljubavnici! To je bilo društveno prihvatljivo; za to nije bilo nikakvih problema.

Postojale su velike društvene slobode na Zapadu, ali nije bilo intelektualnih sloboda kakvih je bilo na Istoku. Buda bi žestoko napao Mahavirovo polazište. Buda je bio nemilosrdno kritikovan od strane Šankarčarija. Šankarčari je bio napadan i kritikovan od Ramanuja na isti način na koji je Šankara kritikovao Budu. I tu nije bilo nikakvih problema. Ti ljudi su bili slušani sa poštovanjem, odavana im je velika počast jer su donijeli više spiritualne uvide, jedan drugačiji aspekt stvarnosti. Niko nije nikada ni pomislio da su oni uništili religiju - oni su to samo mogli obogatiti.

Ali danas je sve to nestalo. Društvene slobode na Istoku još nijesu zaživjele kako bi to trebalo da bude, a intelektualne slobode su iščezle. Sada je i na Istoku opasno biti Buda isto kao i na Zapadu. Odatle ja mogu razumjeti Dionizija - i ja sam u istoj situaciji - ali ja ne volim da pričam... Izgledaće malo smiješno, ali ja mogu govoriti veoma jednostavno na način kako to vole hindusi, kako vole džaini ili budisti. To je samo jedna igra riječima, ali ja, ipak, ne želim da govorim na taj način. Dionizije je bio sasvim svjestan da ukoliko bi jasno govorio istinu, i bio uhvaćen, njegova sudbina bi bila ista kao i Sokratova ili Isusova, a to ne bi uopšte služilo istini. U tome se sastoji njegova lična odluka.

Zapravo, ja se sa time ne bih složio. Ja bih bio zadovoljniji da je on umro kao Isus ili kao Sokrat. Ali niko ne može suditi kako će se drugi ponašati u određenoj situaciji; svako treba da

odluči u skladu sa svojom situacijom. On je odlučio da je najbolje da se služi jezikom teologije, hrišćanske teologije.

Jedan čovjek je prelazio preko mosta jedne kasne noći kada je ugledao neku osobu kako pokušava da preskoči ogradu i baci se u rijeku. On tada iskoraknu i povika: "Nemojte skočiti! Dodi, hajdemo da popijemo piće i o svemu popričamo." Slučaj je htio da je osoba koja se htjela ubiti bio veliki teolog.

Oni su tada pošli u obližnji pab i proveli nekoliko sati u diskusiji o jedinstvu i trojstvu Boga, o čednom rođenju Isusa Hrista, koliko anđela može igrati na vrhu igle, što je Sveti duh i slično tome. Pošto su popili nekoliko pića, izašli su van, otišli na most i obojica se bacili u rijeku.

Bilo je to na jednom od onih zapadnjačkih univerziteta na kojem prisustvo na predavanjima nije bilo neophodno. Jedan student teologije je prisustvovao samo na jednom predavanju i sasvladao devedeset i šest procenata građe.

"Sigurno si mogao postići i te četiri procenta," reče mu njegov profesor teologije.

"Naravno da sam mogao," odgovori student, "ali sam prisustvovao samo na jednom od vaših predavanja i bio zbunjen."

Jedna obrazovana gospođa je iskoristila posjetu njenoj nekadašnjoj školi u Alma Materu da susretne njenog bivšeg profesora teologije. "Da li me se sjećate? upita ona. "Jednom ste tražili da se udam za vas!"

"Ah, da!" prisjeti se profesor. "Da li ste to i učinili?"

To je neka vrsta ludila. To je vrsta igre riječima. Ti možeš postati veoma uspješan u igri riječima, ali koliko god da si uspješan u tome, neko ko je iole inteligentniji može prozreti besmisao svega toga. A u svijetu postoji mnogo biblioteka koje su prepune knjiga teoloških traktata - iako, na sreću, njih niko i ne čita. Te knjige su pisali teolozi za druge teologe. Niko drugi ih ne čita.

"Da li ste pronašli u pisanju jedan zahvalni posao?" pitali su jednom jednog velikog teologa.

On im je odgovorio: "Naprotiv, sve što sam napisao vratili su mi sa zahvalnošću."

Um teologa funkcionira na jedan veoma čudan način. On će napraviti planinu od krtičnjaka. Zapravo, ako je on veliki teolog, on može stvoriti planinu i bez tog krtičnjaka. Oni su i napravili velike planine! Zato je dobro ponekada pogledati u njihove knjige da bi mogli vidjeti što je sve čovjek bio spreman da radi vjekovima. A još smo i misli da su to bili inteligentni ljudi!

Sve religije su postavljale jedno pitanje: zašto je Bog stvorio svijet. Niko zaista nije mogao odgovoriti na to pitanje - niko i neće nikada donijeti odgovor na to pitanje. Zapravo, kao prvo, niko još i ne zna da li je uopšte Bog stvorio svijet ili nije. Kao drugo, čak i da je stvorio svijet, kako ti možeš dati odgovor na jedno takvo pitanje? Da bi znao taj odgovor, on je morao biti psihoanaliziran. Možda on i ne poznaje sebe? Da li znaš što ti radiš? Ako bi te neko zaista upitao: "Zašto si se zaljubio u tu ženu? Ti bi slegao ramenima i rekao: "Tako se dogodilo!"

Profesor teologije je uzvratilo svojoj uznemirenoj supruzi: "I da znaš još jednu stvar - onda kada sam zviždao prije dvadeset godina, nije bilo za tobom već za taksijem!"

Zašto si se zaljubio u suprugu? Bilo koji razlog da daš, to će biti apsurdno: njen veliki nos, ili crna kosa ili plava kosa. Kada pomislite na te stvari, osjetićete čak nelagodnost i da govorite o tome, čak i bilo što da kažete na tu temu. Zato smo izmislili nekakvi prekrivači. Mi bismo rekli: "Ljubav se dogodi, a niko ne zna zašto. To je tajanstveni fenomen." Tu nema ničega tajanstvenog - to je samo obična hemija! Stavite nekoliko hemijskih sastava u jednu flašu, i nekoliko drugih u drugu flašu, i oni će se zaljubiti. Naravno, i oni će naći razlog za to: da je grlić one druge flaše predivan, da su joj obline fascinantne, a boja - fantastična!

Jednom je teolog ustanovio da će biti teško da zaspe u krčmi u kojoj su ga smjestili da prenoći. Mnoštvo stjenica na krevetu su mu pričinjavale teškoću da se sruči na krevet. Razočaran, on se spusti do krčmara da se požali na stjenice.

"Ali, gospodine", uzbuni se krčmar. "Ne postoji ni jedna jedina stjenica u ovoj sobi!"

"Znam, znam", složi se srčano teolog. "One nijesu jedne jedine već su sve udate i imaju velike porodice. Ja to vidim!"

Ljudi obično postaju privrženi određenom načinu razmišljanja, a kada se tako odnosite onda vam to izgleda sasvim u redu

- ali samo vama. Bilo kome drugome ko vas sluša će to izgledati kao obična besmislica i neće vas moći shvatiti.

Jedan aritmetičar je trebao da se pobrine o svojoj djeci samo jedno veče dok mu je supruga bila odsutna. Ovo naredno je izvadak iz njegove bilježnice za to veče:

Otvaranje vrata djeci 108 puta.

Vikanje "Ućutite!" 94 puta.

Zaustavljanje komešanja 17 puta.

Davanje vode 29 puta.

Odgovaranje na telefonski poziv 11 puta.

Gubljenje takta 45 puta.

Vrištanje i zapomaganje 29 puta.

Trčanje za djecom 7 kilometara.

Kada jednom postanete opsjednuti određenim načinom mišljenja, to će za vas tada biti sasvim u redu. Tada će taj matematički čova uraditi nešto ispravno - po njemu će sve tada biti u redu, sve će biti ubilježeno, matematički upisano. Tebi će to izgledati apsurdno.

Ove Dionizijeve riječi će ti biti veoma apsurdne, ali i u njima postoji neko prikriveno značenje koje želim da vam razotkrijem. Potom ćete biti iznenađeni: to će biti ista istina kao kod Lao Cea, Bude, Zaratusre, kao kod Isusa. Tu nema ničega drugačijeg; samo je jezik, žargon izražavanja teološki - proistekao iz nužnosti. Mora da je on bio okružen teolozima. On je sigurno poticao iz porodice teologa. Postati biskup, prvi biskup Atine, izgleda velika počast. On je zasigurno bio poštovan od strane teologa tog vremena; mora da je imao puno prijatelja. Možda je njegova porodica generacijama običavala da daje teologe pa je i on zato postao sklon da govori na taj način. Čak iako bi postao prosvijetljen, stare navike bi se mogle nastaviti, ili bi svjesno nastojao da se toga ne liši.

Bilo je rečeno: samo prijatelj ti može postati neprijatelj. Rođak ti je neprijatelj od samog početka! Tako je on bio okružen i sa mnoštvom neprijatelja - rođaka i prijatelja. Kako bi ih zadovoljio, on je govorio na jedan veoma naporan i nasilan način. Zato nemojte biti nestrpljivi kada je on u pitanju. On kaže:

*Mi pretjerano težimo da boravimo
u ovoj osvjetljenoj tmini...*

Niko prije njega, posebno u hrišćanskoj tradiciji, nije govorio o Božjem mraku. O Bogu je uvijek govoreno kao o svjetlosti. On je bio prvi koji je u hrišćanskoj tradiciji uveo jedno novo viđenje Boga: kao osvijetljenu tminu. To je bilo opasno stanovište jer je sve do tada o Bogu razmišljano kao o čistoj svjetlosti. Mrak je od Đavola; zbog toga se on uvijek prikazivao crnim bojama. A Bog je uvijek bio čista svjetlost, prozirna svjetlost, svjetlost i ništa drugo.

On kaže:

*Mi pretjerano težimo da boravimo
u ovoj osvijetljenoj tmini...*

Ali i ja mislim da je njegov izbor ipak bio znatno bolji. Svjetlost je trenutačni fenomen, a mrak je vječan - vječan koliko i Bog. Svjetlost te izdvaja. Kada je osvijetljeno, ja te vidim kao neku sasvim drugu osobu. Ako bi iznenada mrak zavladao, ti bi sasvim nestao u mraku; sve razlike iščezavaju. Niko neće biti bogat, niko neće biti siromašan; niko neće biti strar, niko mlad; niko neće biti muškarac, a niko žena. Ako bi neko sjedio tu u mraku sasvim miran, ti ne bio mogao uočiti nikakvu razliku: da li je tu neko mrtav ili živ, da li je sanjiasin ili nije. Sve razlike bi se razlučile - mrak bi prekrpio sve razlike; on će te sasvim obuhvatiti. Svjetlost ne može postići to čudo, i zato je Bog bliži mraku no svjetlosti.

Tek da bi zadovoljio hrišćanski teološki svijet, on je to nazvao osvijetljena tmina tako da se oni ne bi osjetili uvrijeđeni - to je osvijetljena tmina, mrak koji je sasvim prožet svjetlošću. Da je bio slobodan u izražavanju, on bi jednostavno rekao da je to bio mrak, potpuni mrak, nepatvorena tmina. Zašto to krivotvoriti svjetlošću? Vi to možete uočiti kod Lao Cea: bilo što da želi da kaže, on će to i reći. On će reći: "Ja vidim da svi na svijetu žele da budu jasni, promišljeni; postoji jasnoća u umovima ljudi. Ja sam jedini koji je u sredini po mišljenu - jer ja ne uočavam razlike. Ja sam jedini koji je nejasan u pogledu drugih. Ja sam jedini za koga je sve mutno i nejasno, za koga se sve u egzistenciji pretapa i miješa. Ja ne mogu ništa odrediti, ne mogu dati nikakvu odredbu - ne mogu reći da je ovo ovako, a ono onako." On je imao odvažnosti da izjavi da je smušen, da je zbrkan - u tome nije bilo problema.

Mrak posjeduje dubinu, svjetlost je uvijek samo na površini. Svjetlost je uvijek konačna, u tome je njena površnost; mrak je beskonačan, on nije na površini. U Bibliji se kaže da je u početku bio samo mrak - nije bilo svjetlosti. Kako je u početku moglo biti svjetlosti? Ko bi donio svjetlost? Ko bi stvorio svjetlost? Svjetlost mora biti

stvorena; tama je nešto što ne treba stvarati. Mrak je nalik Bogu jer ni Bog nije stvoren. U početku je bio samo mrak... to je jedan veoma značajan zaključak.

Dionizije kaže:

*Mi pretjerano težimo da boravimo
u ovoj osvijetljenoj tmini...*

Naša jedina težnja je da boravimo u ovoj tmini, u toj beskonačnosti, gdje nema razlika, gdje je sve nepodijeljeno, nepatvoreno, gdje bitiše najdublji mrak. Mi želimo da se izgubimo u taj mrak.

... kroz nevid, i ne znajući da vidimo i poznajemo Njega...

Jedini način da se vidi Bog je da se prestane gledati; jedini način da se spozna Bog je da se odbaci svo znanje jer će se to tvoje znanje početi uplitati. Tvoj pogled će biti tvoje gledanje; to će biti samo projekcija tvog ega. Ti treba da zaboraviš stečeno znanje, treba da zaboraviš svoja gledišta. Obično mislimo da vidimo to što je pred nama. To nije istina, to je potpuna neistina.

Čarls Darwin se sjeća u svojim memoarima, da kada je jednom dospio do jednog malog ostrva sa svojim velikim brodom, bio je iznenađen kako na ostrvu nije bilo nikoga ka bi ga dočekao jer ga niko nije mogao ni vidjeti. To je zaista bilo čudno iskustvo. Tako veliki brod nije nikada prije tu dospio tako da oni nijesu ni imali nikakvo poimanje o tome, nikada prije nijesu ni čuli ništa o tome. Oni su do tada znali samo za male čamce, tek male ribarske čunove - tek samo dvije osobe su mogle sjesti u takve čamce. To je bilo njihovo uobičajeno znanje o čamcu, a brod je bio prevelik za njih tako da je to prevazilazilo njihovo poimanje, prevazilazilo je mogućnost njihovog sagledavanja; oni jednostavno to nijesu mogli vidjeti.

Vi to nećete vjerovati. To nije mogao povjerovati ni Darwin. Kada ih je pozvao, oni su mu odgovorili: "O čemu vi govorite? Mi ne vidimo ništa." Njihovo gledanje je postalo određeno: oni su postali uvježbani da vide određene stvari, i oni su vidjeli samo te stvari. A vi to možete iskusiti na različite načine. Na primjer, ako odete u neku primitivnu zajednicu aboridžina... Postoji još mnogo takvih zajednica u svijetu - i u Indiji ih ima.

Ja sam puno puta bio u Bastaru, u jednom najdrevnijem plemenu Aboridžina, a koji se sada postepeno uništava od strane

hrišćanskih misionara. Naravno, to su oni radili sa najboljim namjerama - oni su to uništavali misleći da im tako pomažu. Oni su gradili bolnice, upućivali su ih u bolesti o kojima plemena nijesu ništa znali. Naravno, kada su misionari tu stigli, oni su sa sobom donijeli mnoge stvari: savremene bolesti... Oni su ih uputili u savremeno obrazovanje - i to, naravno, sa dobrom namjerom, oni su htjeli da obrazuju to stanovništvo - ali kako su ti ljudi postali obrazovani, oni su postali i lukavi, nepošteni, neiskreni.

U Bastaru je bilo zabilježeno... službena državna zabilježka, britanska državna statistika je zabilježila da u Bastaru nije uopšte bilo razvoda, da je Bastar jedino mjesto gdje se nije krađa dogodila, da se tek ponekada u Bastaru dogodilo ubistvo, ali počinilac bi odmah potom došao u policiju i prijavio ubistvo. A bilo je potrebno da se pješaći stotinama kilometara do prve policijske stanice, inače za to ubistvo nikada policija ne bi ni saznala. Stotinama kilometara je bilo potrebno ići kroz neprohodnu džunglu i planine da bi stigli do prve policijske stanice i obavijestili o ubistvu; inače, policija ne bi nikada saznala da se ikakvo ubistvo dogodilo. Ubice su sami sebe prijavljivali!

Takva jednostavnost, takva iskrenost, poštenje - nijednog lopova, nikakvog lukavstva, prevare, izrabljivanja. U Bastaru se nikada nije dogodilo da je neko uzimao procenat na pozajmljeni novac; zapravo, tu nije ni bilo novca u protoku, ljudi su samo razmijenjivali dobra. Tamo su žene i na ulici bile skoro gole, isto tako i muškarci. Nijedan muškarac nije bio fanatično zainteresovan za obnažene obline tih žena, za njihove gole dojke. Ali kada su misionari počeli dolaziti, svo njihovo interesovanje je bilo o njihovim dojnama. A te žene su imale zaista divne dojke - tamo su žene bile veoma životne, divlje i primitivne, živahne nalik životinjama, i naravno, one su posjedovale istu okretnost i miris divljine. Ali misionari su odmah postali zainteresovani samo za njihove dojke.

Kada pogledate neku ženu, vaš prvi interes su njene dojke. Zašto? Tvoj um je bio na neki način usmjeren ka tome još od ranog djetinjstva. U civilizovanim zemljama djeci je onemogućeno, koliko je to moguće, da se hrane putem majčinih dojki. Majke to rado primjenjuju jer ne žele da se izgubi jedrina i oblik njihovih dojki: dojke će se opustiti i ružno izgledati. Zato nijedna majka ne voli da dijete hrani putem dojki. Prirodno, za to postoji izvjesni otpor; iako ih hrane dojnama, žene to rade nevoljno; čak iako to rade, rade to iz nužde a ne ljubavi. Ta njihova nevoljnost kod djece izaziva privlačnost za dojnama.

Sada cijela ljudska civilizacija pati od takve privlačnosti i ovisnosti: sva vaša poezije, sva velika poezija je ovisna o tome - Bajron, Šeli, Kits, Kalidasa. Nemojte misliti da je to samo na Zapadu, nemojte

pomisлити da je indijska kultura previše duhovna; zapravo, Kalidas, Bavbuti, veliki indijski pjesnici, govore više o ženskim grudima no ijedan zapadnjački pjesnik. Možete otići u hinduističke hramove i uvjeriti se u to: dojke su prikazane tako velike. Pođite u Kadžurak, Konarak, Puri, izgledaće vam da su se tu dojke izumljene; takvih prikazanja velikih dojki nigdje nema. A to nijesu bile *moje* kreacije, zapamtite to - ja nijesam izgradio te hramove. Ti hramovi su stari hiljade godina, oni su u potpunosti hinduistički: oni predstavljaju indijsku kulturu, indijsku religiju. Bili biste iznenađeni saznanjem da su na tim skulpturama prikazane različite seksualne izopačenosti. Odakle ta izopačenost dolazi? To potiče od potiskivanja. Tu vidite to što je bilo potiskivano, što je bilo zabranjivano. Tu ne vidiš ono što je prikazano.

Sada naučnici tvrde da vaše oči primaju samo dva procenta onoga što se prikazuje; devedeset osam procenata informacija ostaje van tvog domašaja. Isto tako je i sa svim drugim čulima. Zato ako želimo da spoznamo istinu, mi moramo da naučimo neki novi način. A to je meditacija: ne zagledati, ne opterećivati se znanjem. To je meditacija, *agnosia*, jer je to i jedini način da ga vidimo, da ga upoznamo. Ako želite da upoznate Njega, ako želite da spoznate istinu, treba da zaboraviti na sve stare načine - na hrišćanstvo, hinduizam, mohamedanstvo, džainizam, budizam. Sve vaše načine uviđanja i spoznavanja morate odbaciti, sve to morate baciti. Treba da budete sasvim isprazni, da budete u stanju ne-znanja, *agnosia*. Samo tada ćete biti u mogućnosti da vidite i saznate ko je on:

... koji je iznad vizije i znanja...

ISTINA je ta koja je iznad tvoje vizije i znanja jer je takvo znanje *tvoje* znanje; to je samo ego projekcija. A ako je ego laž, kako ti on može dati istinu? A laž je, rekao je Marfi, veoma jadna zamjena za istinu, ali samo ona može otići daleko u razotkritvanju. Cijela teologija je prepuna laži. Istina se ne može izreći, ne može se iskazati, a ljudi i dalje neprestano govore o tome. O Bogu je napisano na milione stranica. Sve su to bila izokolna naklapanja, okolo i naokolo, i tako u krugu, nikada da se dotakne središte stvarnosti. Taj centar se nikakako ne može dotaći razmišljanjem već samo meditacijom.

*On je iznad vizije i znanja-
sa tom samom činjenicom što ga ne vidimo
i ne poznajemo.*

Zato zapamtite, mnogo je ljudi dolazilo meni sa pitanjem: "Mi želimo da vidimo Boga." Zaboravite to sasvim. Ako vi želite da vidite Boga, nikada ga nećete vidjeti. Ono što ste *VI* treba da nestane.

Kabir je rekao: "Ja sam žudio i dugo tragao za Bogom ali ga nijesam mogao naći. Zato sam jednoga dana napustio tu žudnju, tu želju, to traganje, i od tog trenutka On me je počeo slijediti. Od tada je On uvijek sa mnom. Zapravo, On je oduvijek bio sa mnom ali sam ja bio tako prezauzet traganjem da ga nijesam ni primjećivao."

Ja ovo nazivam potpunim opuštenim stanjem bića: onda kada više nema traganja, istraživanja, pitanja, onda kada si toliko opušten da počinješ da ponireš dublje u svoje biće. Ubrzo potom, vi dotičete dno svog bitka; a od tog dodira se počinju događati velika otkrića. Vi više ne nastojite da tragate za Bogom, sam Bog se počne raspitivati za vas, On vas počinje tražiti. To je upravo ono što Kabir kaže: "Kada prestanem da tragam za njime, On počinje da me slijedi. Sada me on zove: Kabire, Kabire, gdje to ideš? A ja tada uopšte ne marim za njega - jer ja tada *znam*, onog trenutka kada počnem da brinem o njemu, on će odmah nestati. Ili će mene biti ili Njega; obojica ne možemo biti prisutni."

Isus je rekao da je taj put, most preko koga moramo preći , prav ali i veoma uzak, toliko uzak da dvoje ne mogu preko njega.

*Zbog toga je istina da vidimo i znamo,
i putem napuštanja svega, kako bi veličali Njega
koji je izvan i iznad svega.*

Sada on nastoji da ide zaobilaznim putem. On ovdje nastoji da unese malo hrišćanske teologije kako bi obmanjivao ljude.

... putem napuštanja svega...

Sada bi hrišćani pomislili kako on govori o odricanju. Međutim, on ovdje uopšte ne govori o odricanju. On kaže da je napuštanje svega samo način da se ne gleda na stvari kao stvari; *to* je napuštanje a ne odricanje. Kada se odrekneš nečega, ti i dalje misliš o tome na onaj isti stari način.

Čovjek je pohlepan za novcem: on misli da je novac izuzetno vrijedan, da bi se sve moglo kupiti njime. Onda jednog dana dospije do spoznaje da je sav njegov napor bio uzaludan, da se novcem ipak ne može kupiti sve, da novac ne predstavlja ništa, da je on tako samo protraćio sav svoj život. Spoznavši sve to, on se odrekao i novca,

on je pobjegao iz svijeta novca ali je i dalje vrijednovao novac. Sada je pomislio da će odricanjem od novca doći istinu. Prvo je mislio da se sa novcem može sve kupiti; sada misli da će, lišavajući se novca, dobiti sve, čak i istinu. Ali tu je ipak ista logika; tu se nije ništa izmijenilo - to je i dalje samo novac. U fokusu je i dalje novac, i taj novac je vrijednost. Prvo je on to sakupljao, sada se toga odriče, ali se uopšte nije izmijenio, njegov pristup se nije promijenio; novac je i dalje ostao meta.

Dionizije kaže: *putem napuštanja svega*. To je jedan sasvim drugačiji pojam. Napuštanje stvari znači da ne treba na stvari gledati kao na materiju jer je sve ispunjeno Bogom. Sve je tako prepuno, sve je ispunjeno Bogom tako da je sasvim pogrešno da se to naziva stvar. Ništa nije mrtvo, sve je živo - naravno, životnost je jedan drugačiji pojam, ali je sve ipak živo. Čak je i stijena živa. Onaj čovjek koji spozna Boga, spozna životnost egzistencije i lič smrti. Ako je smrt lažna, onda ne postoje "stvari" na svijetu.

Obično mi radimo obratno: mi obično osobe poistovjećujemo sa stvarima. Kada se oženiš nekom ženom... Prije udaje ona predstavlja neku ličnost, neku nezavisnu ličnost, a i *ti* prestavljaš ličnost, nezavisnu; posle udaje ona postaje supruga, određeni objekt, stvar, a ti postaješ suprug, opet neki objekt. Suprug nije ličnost, supruga nije ličnost: supruga je nešto što treba iskoristiti, i suprug je nešto što ima svoju svrhu; oni su postali objekti, stvari, roba. Mi ljude poistovjećujemo sa robom, sa stvarima. A čovjek sa više vizija, predan meditaciji, stvari izdiže na nivo ličnosti. On čak počinje da razgovara sa stvarima, drvećem, životinjama; on nastoji da im pridoda osobnost.

Sveti Francis je običavao da razgovara sa drvećem. On bi prišao drvetu i rekao: "Sestro, kako si? Danas mi izgledaš malo tužna." Kada je umirao, upravo prije same smrti, on se opraštao i zahvaljivao svojim učenicima. Poslednja stvar koju je uradio je bila da se zahvali svom magarcu. Rekao je: "Brate magarče, ti si mi bio tako veliki sluga. Ne postoji riječi kojima ti se mogu zahvaliti." Nazvati magarca bratom je izraz spiritualnosti. To je način izdizanja magarca do nivoa spiritualnog bića. A Francis ga je nazvao bratom! To predstavlja napuštanje svega. Sve stvari tako iščezavaju iz svijeta; svijet tako postaje prepun bića.

*Stoga nam nije mrska umjetnost onih koji tešu
životne likove u kamenu odbijajući od jasne vizije
ono što zapreka je skrivenom obličju,
pokazujući nam njegovu istinu i sakrivenu ljepotu.*

Ovo sada predstavlja ono što ja govorim - on nepotrebno zalazi u prostor teologije. Možda je tada to i bilo nužno, ali poslije dvije hiljade godina, to izgleda zaista besmisleno i veoma neiskreno. Sve što je htio da kaže je to da se Bog može opisati i sa nešto negativnijim riječima. Govoreći to na svoj način, ukazuje da je želio da izrazi zaobilaznim načinom kako se hrišćanski teolozi, crkva i papa ne bi mogli uhvatiti za te njegove ideje.

Sve što je želio da kaže putem tih navoda je sadržano u Upanišadama samo u dvije riječi: *neti neti*, ni ovo ni ono; ili što Buda kaže *putem negacije*. Istina se znatno jasnije shvata *putem negacije* nego *putem afirmacije* jer kada potvrdite nešto, kad god nešto kažete, uvijek kada pripišete neki atribut Bogu, vi mu tada dajete neku konačnost, određenje, neku ograničenost. Ako kažeš da je Bog divan, ti si ga tako ograničio. Što je sa ružnoćom? Kuda ružnoća odlazi? Ako kažeš da je Bog dobar, a što je onda sa lošim? Ako kažeš da je Bog ovo, što je onda sa onim? Ako kažeš da je Bog muškarac, ako kažeš da je otac, što je onda sa ženom, što je sa majkom? Onog trenutka kada nešto afirmišeš, odrediš, ti tada negiraš mnogo toga drugoga.

Zato se *putem afirmacije* čini da je nešto rečeno, da je nešto određeno, međutim, tako se afirmiše malo a odbija mnogo toga; dok se *putem negacije*, naprotiv, naizgled negira ali u suštini se tako više iskazuje. *Putem negacije* ne pridajemo nikakve attribute kvaliteta Bogu. To je ono što Dionizije podrazumijeva pod tminom: On je tako mračan da ne možete ništa vidjeti u njemu, nikakav kvalitet. Tako mračan da se ne može učiniti nikakva razlika između ružnoće i ljepote. Kakvu razliku možeš uočiti u mraku između ružne i lijepe žene? To može biti jedan od razloga zašto su ljudi vjekovima vodili ljubav u mraku: jer je to omogućivalo jednu stvar - da žena ne može vidjeti koliko je muškarac ružan, i obratno. To je donekle dobro. Ukoliko bi dvoje mogli vidjeti jedno drugo sasvim obnažene u svjetlosti dana, tada bi se možda javila neka ravnodušnost. Prikriveno ostaje privlačno.

Žene su znatno intuitivnije u tome. Zbog toga one uvijek sklope oči kada vas zagrlje, poljube, kada vas vole. Gledati vas u tom trenutku je neumjesno. Znatno bolje je doživljavati to zatvorenim očima nego gledanjem jer je gledanje djelimičan fenomen; osjećanje je potpuno. Kada neko poljubi neku ženu, ona želi da ga osjeti cijelim svojim bićem, od tjemena pa do peta, svojom kožom, kostima, svojom krvlju, do srži - ona želi da osjeti poljubac, da on proдре u nju što je dublje moguće - dok je muškarac sasvim drugačiji, on jednostavno nastoji da gleda. Muškarac je previše zainteresovan za spoljašnjost; on je posmatrač. Zbog toga je veoma zainteresovan za pornografske časopise

nalik Plejboju i sl. On je veoma predan gledanju tako da potpuno zaboravlja na osjećanja.

Putem negacije mistik odbacuje sve kvalitete Boga. Bog tako postaje čisti mrak, praznina; ti to moraš osjetiti. Jedini način da osjetite ispraznost Boga je da i sami postanete praznina. Bog je ništavilo, a pod pojmom "ništavila", ja podrazumijevam "ni-šta". Zato ako želiš da osjetiš Boga, moraš da postaneš ništavan. Buda je to stanje nazvao *shunyata*, ništavnost.

Postoje dva metoda. Institucionalna religija vjeruje u *put afirmacije*, a individualni stav mistika se očituje kroz *put negacije*. Odatle postoji sukob, neprestana borba između sveštenstva i mistika. Sveštenici su neprijatelji mistika. Sveštenici su nastojali na svaki mogući način da unište mistike jer mistik govori o jednom sasvim drugačijem procesu. Zato se ta dva različita procesa moraju shvatiti. *Putem negacije* znači da započinješ proces od nečeg pojedinačnog i krećeš se postepeno ka univerzalno. A univerzalno znači beskraj; određeno predstavlja nešto ograničeno. Ti započinješ od pojedinačnog.

Na primjer, ti se zaljubiš u Majstora. To predstavlja nešto određeno, pojedinačno: određeni kvalitet kod tog Majstora, određeni miris oko njega, određeni sjaj u njegovim očima, određeno ponašanje, određena finoća, bilo što, ali sve to je pojedinačno. A potom, od tog Majstora, vi polagano počinjete da se krećete ka vrhovnom Majstoru, ka Majstoru Majstora. To je univerzalno. Vi možete stisnuti ruke Majstora, ali ne možete stisnuti ruke Boga. Vi možete dotaći stopala svog Majstora, ali ne možete dotaći stopala Boga. Majstor je vidljivi fenomen, a Bog je neuočljiv. Majstor predstavlja sredinu. Ti si skoro stvar, Bog je ništa, a Majstor učestvuje u oboje. On učestvuje sa tobom - jer je i on ljudsko biće - ali učestvuje i sa Bogom jer je dostigao stanje ništavnosti.

Zbog toga je Isus neprestano ponavljao: Ja sam Božji sin ali sam i sin čovjeka. Odatle proističe paradoks njegovog kazivanja: sa jedne strane, on je sin čovjeka, a sa druge strane, on je Božji sin. Sa jedne strane je određeno ljudsko biće, a sa druge strane, on predstavlja samo jednu univerzalnu ništavnost. *Putem negacije* se otpočinje sa određenim da bi se završilo u univerzalnom, počne se sa nečim da bi se završilo sa ničim. Na *putu afirmacije* je prisutan sasvim drugi proces: počne se od univerzalnog - Bog kao beskonačnost, Bog kao neskončanost - a onda se dolazi do pojedinačnog, do određenog, do pape, do sveštenika koji predstavljaju Boga. Po njima, ti ne treba da brineš o Bogu; za to je dovoljno da postoji papa. On će se za to pobrinuti, on je taj posrednik.

Majstor nije posrednik; Majstor je samo prijatelj, on ti samo daje podsticaj. A Majstor, ako je on zaista istinski Majstor, je Majstor koji sve manje biva potreban na tvom putu. To je definicija savršenog Majstora: onaj koji nastoji da bude sve manje potreban učeniku. Zato je Buda rekao: Ako me sretnete na putu, odmah me ubijte - nemojte se promišljati ni jednog trena. Sveštenici kažu: Mi smo vam uvijek potrebni - bez nas ne možete dospjeti do Boga. Sveštenik kaže: Bez mene ti nema Boga; ja sam most, i to jedini most, jedina spona, zato ne idi drugim sveštenicima. Hindu sveštenici bi vas spriječili da odete hrišćanskim sveštenicima, a hrišćani bi vas odbili od pomisli da odete muhamedanskim bogoslužiteljima. Zapravo, šta više, katolici bi vas čak spriječili da idete protestantima, i obratno. Sveštenici, pape, imami i ajatolasi - ti ljudi stvaraju organizovane religije. Onog trenutka kada religija postane organizovana, institucionalna, ona zamire, postaje politika, postaje institucija.

Zato je, onako kako ja vjerujem, svrsishodnije da se On uvažava tako što ćemo odbiti a potom mu pripisati ona svojstva koja smo mu dali kada smo krenuli iz univerzalnog a onda prošli kroz srednje da bi dospjeli do određenog. Ali mi mu ovdje oduzimamo sve, krećući se od određenog ka univerzalnog, kako bi otvoreno saznali ono što se ne da spoznati, koje je skriveno ispod i unutar svih stvari koje se mogu spoznati. I mi uočavamo taj mrak izvan bića, ukriven ispod svog prirodnog svijetla.

On jednostavno želi da kaže, umjesto da razmišljate u pozitivnom smislu o Bogu, razmišljajte u negativnom smislu. Ovdje se Dionizije iskazao kao čisti Buda, samo je njegov jezik ostao hrišćanski.

Mi smo veličali te stvari koje su se skladno uklapale...

No, on je svjestan da to može biti klopka; ono što je rekao može biti opasno po njega od strane sveštenstva. Zato on odmah vješto dodaje:

Mi smo veličali te stvari koje su se skladno uklapale u teologiju potvrđivanja,

da božanska i savršena priroda može biti iskazana kao jedno, i kao troje; kako u skladu sa Očinstvom Boga može biti objašnjeno, a kako sa Sinom, i na koji način istina Duha može biti objavljena, kako iz bestjelesnog i nepodijeljenog savršenstva oni ističu ta tri unutarnja svijetla dobročinstva, a kako u sebi, i u njima, i u njihovom uzajamnom i vječnom prožimanju oni ostaju zajedno, a sadaovdje se razmiču; kako Isus, koji je iznad svekolikog stvaralaštva, može biti posve istinit i kao biće ljudske prirode. Već smo izrekli da se on može zvati dobro, biće, život, mudrost i moć, i bilo što drugo koje sadrži spiritualno imenovanje Boga.

On je odmah potom dodao: "Mi ne odbacujemo pozitivno."

On je dobro, biće, život, mudrost i moć, i bilo što drugo koje sadrži spiritualno imenovanje Boga.

"Sva imena Boga... mi veličamo i afirmišemo sve te stvari, takođe. Mi potvrđujemo da je Bog Otac, potvrđujemo da je Isus Sin, a potvrđujemo da je i Isus iznad svih tvorevina."

Sada to on tako govori kako bi zadovoljio glupu Crkvu, zaglupljene teologe. Inače, kako bi mogao reći da je neko iznad svih tvorevina? Čak ni Bog nije iznad svega. Bog je stvaralaštvo - kako onda Isus može biti iznad tvorevine? A ako je Isus iznad stvaralaštva, zašto to nije i Dionizije, zašto nije Buda, Krišna, Lao Ce? Tada je svako prosvijetljeno biće iznad stvaralaštva. Zašto onda neprosvijetljena osoba mora biti ispod stvaralaštva a ne iznad - i ona posjeduje mogućnost za prosvjetljenjem.

To je on rekao samo da bi zadovoljio zaludene, ali to nije bio njegov stvarni stav. On je jasno iznio da je najbolji način da se opiše Bog tako...

... umjetnost onih koji tešu životne likove u kamenu odbijajući od jasne vizije ono što zapreka je skrivenom

*obličju, pokazujući nam njegovu istinu
i sakrivenu ljepotu.*

Negacija, kaže nam on, je način da se unaprijed ne pripisuju pozitivni kvaliteti Bogu. Onog trena kada mu pripisujete pozitivne kvalitete, vi tada iznuđujete vjeru kod naroda, izazivate štovanje prema Bogu; tako stvarate crkve i hramove. Vi tako ne stvarate religioznost; tako stvarate lažnu religiju.

Kada Bogu oduzmete sve kvalitete, kada on ostane čista ništavnost, tada će oni koje *zaista* privlači spoznaja istine biti zainteresovani za Boga. Oni koji budu spremni da izgube sebe, koji budu spremni da odbace sebe, da se predaju, oni koji budu spremni da umru i da se ponovo rode u to ništavilo - samo ti pojedinci će biti zainteresovani, a oni su i jedini religiozni ljudi na ovoj zemlji.

Moji sanijasini treba da budu religiozni u tom duhu.

STVARNA ČAROLIJA

Prvo pitanje

Osho,

ja sam razumio da ste neki dan na predavanju rekli kako Isus nije hodao po vodi i da ne postoji takvih čuda. Ali praktikujući samyama iz Patandalijeve udana sutre, zar čovjek nije u mogućnosti i to da postigne? Molim vas da to rastumačite.

Anand Guenter,

ja sam rekao da ne postoji takvo čudo jer je cijela egzistencija samo čudo. Koje veće čudo od toga može biti? Svaki trenutak, svaki događaj je čudesan. Religiozna osoba je ona koju sve, od najobičnijih stvari pa sve do najneobičnijih, postaje čudarija. Iz sjemena niče zelena travka, zar i to nije veće čudo od nekog dase koji hoda po površini Galilejskog mora? Kada ptica leti nebom, zar to nije veće čudo od nekoga ko hoda po vatri? Ruže, lotosi, neveni, milioni različitih cvjetova... i ti ne vidiš u tome nikakva čuda, a tražiš neke glupe stvari. Neko materalizuje švajcarski ručni sat - to je za tebe čudo, a ruža nije čudo. Neko proizvede sveti prah - to je čudo; zapravo, taj koji proizvodi sveti prah nije ništa drugo do skladište prašine - a kukavica koja se čuje u daljini nije čudo. Ti si slijep, sasvim slijep i sulud. Ti samo vjeruješ u djetinjarije. Ti ne tragaš za istinskom čarolijom života; zbog toga te i mogu obmanjivati glupi mađioničari.

Jednostavno bitisanje je mnogo više nego što možete povjerovati. Biti u mogućnosti da dišeš, da vidiš izlazak sunca, da čuješ cvrkut ptica, biti u mogućnosti da osjetiš ljubav, molitvu, zahvalnost, tišinu... Baš ovaj trenutak - *ovo* je čudo. Tišina koja te prožima, ljubav koja se zbija između mene i vas, ovo zajedništvo, *satsang*, otvorenog srca nalik lotosu - vi me ispijate sa takvom osjećajnošću, sa tolikim povjerenjem - koje veće čudo je potrebno da se dokaže da je samo ovo bitisanje sama misterija?

Jednom se dogodilo:

Veliki mahatma - veliki, jer je običavao da hoda po vodi - je došao da posjeti Ramakrišnu Paramahansu. Ramakrišna je obično živio u Dakšinešvaru blizu Kalkute, na obali Ganga. On je sjedio ispod drveta i gledao kako predivni Gang protiče kada je došao mahatma. I naravno, takvi ljudi su bili veliki egocentrični. Pošto je mogao da hoda po vodi, naravno, on je bio veliki čovjek. Svaki njegov pokret je kazivao "svetiji od tebe".

Stao je pred Ramakrišnu i rekao: "Čuo sam da ljudi misle kako si ti veliki mistik - ali da li možeš i da hodaš po vodi?"

Ramakrišna je odgovorio: "Ne, ja ne mogu da hodam po vodi. Zapravo, ja ne umijem ni da plivam! A možeš li ti?"

Ovaj je odgovorio: "Da, ja mogu da hodam po vodi."

Ramakrišna ga na to upita: "Gospodine, molim te, reci mi koliko ti je bilo potrebno da naučiš tu vještinu?"

Čovjek je odgovorio: "Ja sam bio posvećenik osamnaest godina kako bih naučio vještinu hodanja po vodi."

Na to se Ramakrišna počeo smijati nalik djetetu, i reče mu: "To je zaista glupo, jer kada ja želim da pređem na drugu obalu, čovjek na trajektu mi za to uzme samo jedan cent! Samo za jedan cent, ja mogu da pređem na drugu obalu, a tebi je za to bilo potrebno osamnaest godina. To vrijedi samo jedan cent, ništa više. I ti misliš da si svetac?"

Ista priča se dogodila i sa onom tajanstvenom muslimankom, Rabijom. Hasan, jedan sufi mistik, je došao da posjeti Rabiju i da joj pokaže svoje moći. A težnja da ukáže na svoje moći je nešto zaista ružno; to je politično. To uopšte nije religiozno, uopšte nije spiritualno. On je govorio o nekim drugim stvarima, ali je čekao pogodan trenutak da se pokaže u svojim moćima.

Rabija mu reče: "Sada je moje vrijeme za čitanje Kurana. Da li ćeš učestvovati u čitanju sa mnom?"

To je bio pravi trenutak na koji je on čekao. Rekao je: "Izađimo napolje pored vode." Jezero je bilo upravo pored njih. "Hodaćemo po vodi dok budemo čitali Kuran!"

Rabija reče: "Hodati po vodi dok čitamo Kuran? To me ne privlači mnogo. Zar ne vidiš onaj bijeli oblak na nebu? Mi možemo otići do gore i sjesti na oblak dok budemo čitali Kuran."

Hasan na to odgovori: "Ali ja ne znam da letim. Je si li ti učila umijeće letenja?"

Rabija odgovori: "Ptice mogu letjeti; to i nije neka vještina. Ribe mogu plivati u vodi, u jezeru; ni to nije neka vještina. Hasane, dođi k sebi! Ja sam se samo šalila. Ja ne mogu dospjeti do oblaka, ne mogu ni hodati po vodi. Ali stvarno čudo je recitovati Kuran; ja se tada gubim, nestajem. Možeš li i ti to? Tada samo riječi ostaju, pjesma ostaje, pjevanje - pjevač tada nestaje, mene tu više nema."

Ja sam saglasan sa Rabijom. Bilo je samo nekoliko žena koje su seogle nazvati Majstorom. Rabija je jedna od njih.

Ti me pitaš, Guenter: *Osho, ja sam razumio da ste neki dan na predavanju rekli kako Isus nije hodao po vodi...*

Da, zato što ja Isusa veoma mnogo poštujem i ne mogu povjerovati da je bio toliko glup da bi hodao po vodi.

Još me pitaš: *Vi ste, takode, rekli i da ne postoje takva čuda.*

Da, ne postoji takvih čuda jer je život sam po sebi veliko čudo. Tvoje bitisanje ovdje, sada i ovdje - zar to nije čudo?

Priča se kako je jednom mula Nasrudin vodio ljubav sa prijateljvom ženom kada se ovaj pojavio na vratima. Žena reče Nasrudinu: "Brzo se sakrij negdje - evo mog muža!" Kako nije imao vremena, on se sakrio u kredenac.

Muž je ušao. Vidio je Nasrudinove cipele, i prepoznao ih je. Vidio je njegovu odjeću na stolu, i prepoznao je. Žena je bila gola i sa strahom u očima: "Gdje je mula Nasrudin?" - upitao je on.

Žena odgovori: "Ne znam. On nije dolazio!"

Na to se suprug razbijesnio - onako kako to muževi umiju. On je počeo da trči kroz kuću i da zagleda u svaki ugao, ispod kreveta, u kupatilo, u kuhinju. Na kraju je otvorio i kredenac i ugledao Nasrudina kako sasvim nag tamo čuči.

Prijatelj ga upita: "Zašto tu čučiš?"

Nasrudin mu na to odgovori: "To je jedno veliko metafizičko pitanje! Osoba *treba* da bude negdje, a ja nijesam neki ekspert za filozofiju. To tvoje pitanje je isto kao da si me pitao, zašto postojim. Zašto sam ovdje? Ti si mi to pitanje mogao postaviti bilo gdje drugdje. Bilo gdje da me sretnoš, ti me možeš pitati zašto sam tu."

Čovjek se saglasi: "U pravu si! To je zaista metafizičko pitanje."

Zašto si ovdje? Zašto postoji sva ova egzistencija? Zar sve to nije tako tajanstveno, čudastveno? A ti pitaš za neke tako minorne stvari. Sve te male stvari su izumljene; sve su to samo mali mađioničarski trikovi - ili sve to samo postoji u pričama.

Ja sam čuo priču kako su Isus, Luka i Jovan krenuli ka jednom čamcu nasred jezera. Luka i Jovan su stigli do čamca hodajući po površini vode. Isus je krenuo za njima i ohmah počeo da tone.

Luka reče Jovanu: "Hoćemo li mu reći gdje su podvodne stijene?"

Još i ova priča:

U jednom malom gradiću postojalo je jezero za čiju vodu se tvrdilo da je čudotvorna. Ljudi bi ušli u jezero i izašli na drugu stranu izliječeni.

"Ja sam se uvjerio u to" - potvrdi jedan vremesni mještatin. "Vidio sam slijepca kako je skočio u jezero i potom izašao vičući da vidi."

Jedan stari i siromašni bogalj čuvši tu priču odlučio je da se okupa u tom jezeru. Kada je stigao do jezera vidio je čovjeka sa jednom nogom kako ulazi u vodu i posle nekoliko trenutaka izlazi sa obje noge vičući da ponovo može da hoda.

Bogalj nije više moga da čega već se i sam uputio ka vodi pokrećući svoja stara invalidska kolica. Kada su ga mještani izvukli iz vode na drugu stranu, uočili su da je starac mrtav. Samo su njegova stara kolica dobila sasvim nove gume!

Izgleda da su ta kolica poznavale Patandžalijevo umijeće stvaranja čuda!

Patandžalijeve sutre zaista pominju čuda ali iz jednog sasvim drugačijeg razloga od razloga koji ti pominješ, Guenter. Patandžali je napisao jedno posebno poglavlje o *siddis*, o čudima, sa posebnom preporukom da se niko ne uvodi u te stvari. To je bilo sa naznakom zabrane, pod strogom kontrolom. Njegova namjera nije bila u tome da se neko zainteresuje za ta čuda. Njegova namjera je bila sasvim jasna. On je rekao za one koji se izgube u čudima da su izgubljeni u džungli. Istina je da postoje izvjesne moći unutar tebe, neke skrivene moći za koje nijesi ni svjestan da postoje. Onda kada počneš da ponireš

dublje u meditaciju, te skrivene snage se počnu ukazivati, i postoji mogućnost da budeš iskušan od strane tih moći. Nema nikakvog čuda u tome; to je prirodno kao svaki drugi zakon. Mi samo ne razumijemo zakonitosti koje se kriju ispod toga i zato to nazivamo čudima.

Na primjer, ako meditirate, vi ćete ubrzo razotkriti vašu sposobnost da možete da čitate tuđe misli. Sada vam to izgleda kao čudo: prije no ti neko i postavi neko pitanje, ti si spreman da odgovoriš. On će biti iznenađen, a vas će slaviti kao nekog velikog sveca. Ali ti si bio veoma zaglupljen; nekada si se oslobodio od svojih ideja, da bi se opteretio sa idejama nekih drugih ljudi. Vaše ideje su postale nekorisne; mislite li da su sada nečije ideje postale značajne? Potreban vam je bio dugi i naporni put da se oslobodite vlastitog uma, da biste sada zapali u veće nevolje. Milioni umova naokolo, i kada bilo ko prođe pored tebe, ti čitaš njegove misli. Ti si izgleda promašio cijelu stvar!

To uopšte nije inteligentno. To je zaista glupo sa tvoje strane, mediokritetski, da budeš privučen nečijim zamislama i da ih počneš čitati. Naravno, oni će time biti impresionirani i zbog toga će vas duboko poštovati, ali to njihovo poštovanje će samo izoštriti tvoj ego. A kada budeš uvidio da ti je ego postao jači, tvoje misli će se vratiti i ti više nećeš moći čitati tuđe misli. Potom će izvjesni ljudi da izume drugu strategiju: tvrđice da posjeduju moći da nestanu, da su tu, i da odjednom mogu nestati. Veoma je teško prihvatiti poraz. Tada ta osoba postaje šarlatan, kozer, prevarant. U početku to može i biti neka unutarnja moć koja se manifestuje u njemu; no, sada je to izgubio, to je iščezlo. Kako sada da kaže ljudima da je to nestalo? Onog trenutka kada topriznate, svi vaši poštovaoci i sljedbenici će vas napustiti.

Patandžali je napisao cijelo jedno poglavlje o tome samo zbog toga da bi vas uvjerio da su i takve stvari moguće. Postoje izvjesne skrivene mogućnosti u tebi, mogućnosti koje su usnule u tebi; one se mogu ukazati onog trenutka kada počneš ponirati u sebe. Ali nemoj nikada dopustiti da budeš uvučen u to, da se zaneseš; samo ostani svjedok. Nemoj se dati izazvati i nastojati da udeš dublje u to. Iskušenje će biti veliko. Ne postoji nekakvi đavo ili Satana koji će te iskušavati; to je samo tvoj um i tvoje unutarnje mogućnosti koje te iskušavaju.

Iz tog prostog razloga ja odbacujem čuda. Ja ne želim da se zainteresuješ za stvari koje mogu postati uzrok udaljavanja od tvog istinskog traganja. Ja znam savršeno dobro da ako ptica može letjeti, ako riba može plivati u vodi, da i ti možeš putem određenih yoga vježbi postići levitaciju. Ti se možeš lišiti sile gravitacije, možeš se osloboditi nje kroz određeni proces disanja. Možeš ostati skoro bez težine, tako lagan da bi mogao hodati po vodi ili letjeti. Ali ja odbijam sve te stvari iz istog razloga zbog kojih ih Patandžali navodi. Moje vlastito iskustvo

je sljedeće: da Patandžalijevo pominjanje tih moći nije bilo od neke pomoći. Bolje bi bilo da ih on uopšte nije ni pomenuo jer su ljudi budalasti, zaglupljeni,... Zapravo, ljudi su najviše čitali upravo to poglavlje. Patandžalijeve sutre posjeduju samo četiri poglavlja. Tri poglavlja treba da budu praktikovana a ono četvrto da se zapostavi. Ali ljudi bivaju zainteresovani samo za to četvrto. Ako su zainteresovani za prva tri, to nerijetko biva samo zbog nade da će putem njih doći do četvrtog. Patandžalijeva namjera je potpuno zapostavljena. Nakon pet hiljada godina spiritualnog tragalaštva, pipanja u mraku i promatranja miliona ljudi, moj zaključak bi bio sljedeći: da Patandžali nije pomenuo ta čuda, mnogo više ljudi bi bilo blagoslovljeno.

Ista je to priča... Bog je rekao Adamu i Evi da ne jedu voće sa Drveta Znanja - tako su oni postali zainteresovani upravo za te plodove. U Rajskom vrtu je bilo još mnogo drugih drveća; oni se više nisu interesovali ni za jedno drugo drvo. Oni su sve više bili iskušavani plodovima samo tog drveta. "Zašto je Bog zabranio to drvo?" Zabranjeno voće biva privlačnije. Svi mi znamo da je zabranjeni poljubac mnogo slađi - i da od ukradenog poljupca možeš dobiti dijabetes! To je čisti bijeli šećer.

Od onog dana od kada je Bog Adamu rekao da ne dotiče to voće, mora da je on neprestano sanjao samo to voće. Mora da je svakodnevno, po nekoliko puta, obilazio i zagledao to drvo, dolazio je da vidi da li još raste, da li napreduje, i koliko ima zrelih plodova. Možete samo pomisliti koliko su oni između sebe razgovarali o tome. A zaista je besmislica reći da je Đavo došao u obliku zmije da bi ih iskušao - Bog je bio dovoljan za to. Njegova zabrana je bila dovoljna da ih izazove. Nije bilo nikakve potrebe da dođe Đavo, nije trebalo da dođe zmija. Samo reci bilo kom djetetu da ne radi nešto, veoma je moguće da će ono baš to uraditi.

Otac mi je rekao: "Prije no što za to bude prekasno, želim da ti skrenem pažnju da *nikako* ne pušiš."

Ja sam mu rekao: "Sada će mi to biti zaista veoma teško!"

On me upita: "Što misliš pod time?"

Rekao sam mu: "Nikada nijesam mislio o tome. Zapravo, uvijek mi je tako nešto bilo glupo. Umjesto da dišem čisti zrak, ja treba da udišem prljavi dim... još treba da plaćam za to! Treba i da patim zbog toga. Ja sam vidio ljude koji su teško kašljali ali su i dalje uporno pušili."

Moj djed je cijelog života patio od kašlja. Ljekar bi mu govorio da ne puši, ali to nije imalo nikakvog značaja. On je pušio do zadnjeg trenutka.

Zato sam mu ja odgovorio: "Dovoljno je da samo pogledaš djeda. Zašto njemu to ne kažeš? Sada ti mogu zasigurno reći da ću propuštiti." I baš tog dana sam počeo da pušim. Naravno, to je bilo loše, jedno zaista loše iskustvo: došle su mi suze na oči i počeo sam da kašljem. Nijesam mogao povjerovati da su to činili milioni ljudi. Ali sam ipak rekao ocu: "Danas sam probao da pušim, i završio sam sa time. Da mi nijesi ono pričao, ja sigurno ne bih ni probao. Postoje mnoge stvari u svijetu koje mogu biti zanimljivije."

Istu zabunu je prouzrokovao i Patandžali iako je imao sasvim dobre namjere. On je u svim detaljima opisao *siddis*, sve moći koje su moguće, ali samo zbog toga da bi osvijestio spiritualne tragaocce - ali on nije bio svjestan kakvi sve zaglupljeni ljudi mogu čitati te njegove sutre. Zapravo, tih dana Patandžalijeve sutre nijesu bile pisane te su tako bile bezbijedne. One su se tada širile od strane Majstora ka učenicima usmenim putem. Te sutre bi se prenosile ljudima koji su bili dovoljno inteligentni, dovoljno moćni da to shvate. Ali sada je opasnost te vrste rasprostranjena. Bilo ko da čita Patandžalijeve sutre odmah biva zainteresovan baš za poglavlje koje ima namjeru da ti to zabrani. Ali to je pravi pokazatelj kakvi su ljudi. I to ne samo obični ljudi već i obrazovani, inteligentni i veliki ljudi, i oni bivaju zainteresovani za stvari koje se zabranjuju.

Na primjer, J. Krišnamurti, jedan od najinteligentnijih umova ovog vijeka, i sam je čitao detektivske romane iz prostog razloga što su mu bili zabranjivani onda kada je bio dijete i kada je trebalo da čita takvu literaturu. Sve je u njegovom životu bilo pod prismotrom: što je jeo, što je čitao, gdje je išao,... On je bio vaspitavan nalik zatočeniku. Od njegove devete godine pa sve do dvadeset i pete je bio neprestano promatran - nije bilo ni jednog trenutka kada je bio sam.

A taj prljavi starac Leadbeater, koji je bio postavljen od strane Anni Besant, predsjednika Teozofskog društva, da ga vaspitava i stražari nad njime, on ga je pratio nalik sjenci. Uvijek je bilo tu nekoga ko bi ga držao na oku jer je on bio pedodređen od te organizacije da bude Svjetski Učitelj. Zato se Svjetskom Učitelju nije moglo dopustiti da puši, da se kocka, da igra karte, šah ili da eksperimentiše sa psihodeličnim drogama, da se zaljubi u neku djevojku. Njemu nije bilo dopušteno druženje sa bilo kojom djevojkom njegovih godina. Kada mu je bilo trinaest godina, dopušteno mu je bilo da se druži sa ženom od četrdeset godina, pa se čak i tada govorkalo kako su njih dvojice zaljubljeni. Toj ženi je bilo četrdeset, i ona je njega sigurno gledala kao sina, ali govorkanja su se tako rasprostranila da su ih na kraju morali odvojiti. Oni su, na neki način, bili zaljubljeni: on je počeo voljeti tu

ženu kao svoju majku, a ona njega kao sina. Ali čak ni to nije bilo u redu - bilo kakva vezanost je mogla umanjiti napredovanje Svjetskog Učitelja. I, naravno, nikakvih priča ili detektivskih romana...

Kada je napunio dvadeset i pet godina, objavio je: "Ja ne želim da budem Svjetski Učitelj. Ja napuštam organizaciju koja je bila stvorena specijalno za mene..." Jedna velika i moćna organizacija je bila izumljena da prihvati Svjetskog Učitelja, da primi Zavjet Zvijezde Istoka; on je rastočio taj Zavjet. On je vratio sve posjede koji su pripadali Zavjetu; vratio je sve nagrade i donacije koje su darivane Zavjetu. U svojoj dvadeset petoj godini se oslobodio od Teozofa. Od tog vremena on više nikada nije čitao knjige kao što su Gita, Koran, Biblija, Upanišade, Tao te ching, Talmud. Otada je samo čitao detektivske romane. Na taj način um djeluje. Ta prohibicija je i dalje ostala njegov mamurluk.

Guenter, ne znači da ja nijesam svjestan činjenice da u čovjeku postoje mnoge mogućnosti ali ja ne želim da se ti opteretiš interesovanjem za njih. Zbog toga ti kažem da su te stvari jednostavno glupe. Mnogo veća čuda se događaju oko tebe. Zainteresuj se za njih! Sav moj napor je u tome da ti pomognem na spiritualnom putu razvoja, a ne da to sprečavam.

Drugo pitanje

*Osho,
da li je Bog zaista mrtav, kako kaže Fridrih Niče?*

Fridrih Niče je jedno od najznačajnijih bića koje je imala cijela istorija čovječanstva, biće istog kalibra kao što je bio Isus, Mojsije, Muhamed, Mahavira, Buda, Zaratustra. On je mogao postati prosvjetljeno biće, ali je nešto pošlo pogrešnim putem. Umjesto da prođe kroz to neokrnjen, on je doživio pad. To što je bilo loše u njemu je zapadnjačka atmosfera koju posjeduju svi zapadnjački intelektualci. Odgovornost za to stoji na hrišćanskoj crkvi. Hrišćanska crkva je krivac. Ona je uništila mogućnosti mnogih ljudi nalik Fridrihu Niču da se prosvjetle.

Hrišćanska crkva je poništila sve intelektualne slobode na Zapadu. Ljudi koji su pokazali imalo buntovništva su bili živi spaljivani; njihove knjige su bile spaljivane, zabranjivane. Ta Crkva je bila jedna od najvećih fašističkih organizacija u istoriji čovječanstva. Nije slučajno da su fašizam, nacizam, komunizam, sva tri diktatorska sistema ovog

vijeka, proistekla iz hrišćanstva. Istok se ne može smatrati odgovornim za tako nešto jer je na Istoku oduvijek bilo intelektualnih sloboda, te slobode su se uvijek poštovala. Nijedan intelektualac na Istoku ne bi bio razapet nalik Isusu Hristu; nijedan filozof ne bi bio otrovan kao Sokrat; nijedan mistik ne bi bio ubijen nalik Al-Hillaj Mansuru. A Istok je imao mnogo ljudi nalik Sokratu, mnogo više od Zapada; Istok je iznjedrio mnogo više ljudi nalik Isusu; imao je mnogo mistika nalik Al-Hillaj Mansuru. Ali nikada, nizašto, mi nijesmo povrijedili nečiju slobodu. Mi smo poštovali slobodu kao najvišu vrijednost. Odatle, kada bi neka osoba postala prosvjetljena, i kada bi dospjela do krajnje istine, mi bismo rekli da je dospjela do *moksha*. Riječ *moksha* znači apsolutna sloboda, neuslovljavana sloboda, sloboda odakle se nemoguće vratiti.

Ali hrišćanstvo je bilo diktatura. Krajnja konsekvencija toga je da su samo najveći mediokriteti ostali u Crkvi, a da su je inteligentni napustili, ili ako su ostali, to je bilo samo formalno; oni nijesu bili srećni sa Crkvom. Zato je Niče počeo osjećati gađenje prema hrišćanstvu... A on je poznavao samo hrišćanstvo; on nije nikada ništa saznao o zenu, sufizmu, inače bi bio jedan sasvim drugačiji čovjek. Taj njegov pad se možda nije morao dogoditi; taj pad bi se pretvorio u prolaz, proboj. On se borio protiv svekolike tradicije hrišćanske dominacije, borio se tako uporno da je na kraju postao Antihrist. On je bio oduševljen Isusovom ličnošću, ali pošto je Isus, nažalost, bio u temelju te Crkve, iako ne svojom voljom već se tako dogodilo, da je sva Crkva utemeljena na Hristovoj ideji - Fridrih Niče je postao Antihrist. Posljednjih dana života se počeo potpisivati sa "Antihrist Fridrih Niče". Na kraju je i poludio. On je rizikovao vlastito zdravlje da bi spasio svoju slobodu.

Ja poštujem tog čovjeka, ja volim tog čovjeka. Ja bih volio da je on postao Buda - on je ima sve mogućnosti za to - ali on je živio na pogrešnom mjestu, u lošoj atmosferi. On je trebao istočnjačku slobodu i istočnjačko podneblje. Njegov antagonizam je postao tako velik da on ne samo da je bio protiv Hrista već je postao prototip neprijatelja samog Boga. Kada bi dublje zagledao u taj sami fenomen, on bi otkrio da Isus nije stvarni temelj hrišćanstva - po njemu ostaje da je sama ideja Boga u temelju svega toga. Odatle proizilazi njegovo stanovište da je Bog mrtav. Ti možda nijesi čuo cijelu izjavu; to je samo jedan dio nje, ostatak je veoma bitan. Ta njegova izjava u cjelini izgleda ovako: "Raduj se! Bog je mrtav, i sada je čovjek potpuno slobodan." To ima smisla. "Raduj se što je Bog mrtav! Sada nema više nikoga da dominira nad tobom. Nikoga nema iznad tebe; više ne treba da se bojiš bilo kojeg boga - možeš zaboraviti sve o Bogu i Jehovi."

Prema jevrejsko-hrišćansko-muhamedanskoj ideji, Bog i nije neki dobar čovak; on uopšte nije fini džentlmen. Jevrejski Bog, koji je u temelju i hrišćanske i muhamedanske ideje, kaže za sebe: "Ja sam veoma ljubomoran Bog. Ja ću uništiti sve one koji su protiv mene. Svi oni koji nijesu sa mnom su protiv mene. Oni koji su sa mnom će zaslužiti sva nebeska zadovoljstva, a oni koji nijesu sa mnom će vječno patiti u vatri pakla." Niče je rekao: "Radujte se, Bog je mrtav! Ne postoji ni pakao ni raj. Nemojte se plašiti pakla i nemojte žudjeti za rajem jer Bog ne postoji. Bog je mrtav, i sada čovjek može biti sasvim slobodan."

To isto je urađeno i na Istoku ali na jedan mnogo suptilniji i rafiniraniji način. I Mahavira je rekao da nema Boga iz istog razloga iz kojeg i Niče. Mahavira je rekao, ako ima Boga onda čovjek ne može biti slobodan. U tome postoji jedna veoma značajna logika. Ako ima Boga, čovjek ne može biti slobodan. Kako čovjek može biti slobodan kada je stvoren od Boga? Bog je taj koji je odlučio da te stvori. Ako sjutra odluči da te ne stvara, on te više neće stvarati. Kakvu si to slobodu ti dobio? To je bila Božja odluka da te stvori takvog kakav si sada; ti nijesi odgovoran za to. Kako se možeš smatrati odgovornim za sve instinkte koje si dobio od Boga?

Mahavira kaže: "Uoči sav besmisao i izlišnost cijele argumentacije jednog teiste." Samo pogledaj kolika je smijurija u ideji samoodricanja čovjeka - bilo od seksa, bilo od ljutnje, pohlepe. Što onda čovjek može da uradi? Ako je Bog stvorio ovakvog čovjeka, onda je Bog za sve odgovoran a ne čovjek. I zašto je on stvorio ovakav svijet i ovakvog čovjeka? Ako iko treba da pati zbog toga, to Bog mora da podnese a ne čovjek. Čovjek je izumljeno stvorenje. To je isto kao kada bi ti pravio igračke. Ako ne bi igračka ispala kako treba, ko bi onda bio odgovoran za to? Ti ne možeš optužiti igračku. Ti stvaraš mašine. Ako mašina ne bude ispravna, tada si ti odgovoran a ne mašina.

Kada je atomska bomba bila bačena na Nagasaki i Hirošimu, ti za to ne možeš optužiti atomsku bombu ili atomsku energiju; ti samo možeš optužiti političare koji koriste tu energiju, možeš osuditi naučnike koji su izumili te atomske bombe. Albert Ajnštajn se posle Hirošime i Nagasakija osjećao tužno. Onoga dana kada je umirao, neko ga je upitao: "Ako bi se mogao ponovo roditi, što bi želio da budeš? Da li bi ponovo bio fizičar, matematičar ili ne? Ajnštajn mu je odgovorio: "Ne, nikada! Radije bih bio limar nego fizičar jer sam već počinio mnogo nevolje čovječanstvu" - nesvjesno, naravno. Ali ti ne možeš reći da je i Bog takav, ne možeš reći da je Bog nesvjesno stvorio čovjeka. Ako je Bog nesvjestan, kakva je uopšte mogućnost da čovjek postane svjestan?

Mahavira je rekao da nema Boga jer samo u odsutnosti Boga čovjek može postati odgovoran. Ja sam saglasan sa Mahavirom i sa Ničeom, sa Budom. Prvi i najbitniji kvalitet religiozne osobe je da posjeduje samo-odgovornost, da osjeti da je odgovoran za sve što preduzme, da je sve to samo *njegov* izbor. Da zna da su mu ponuđene sve mogućnosti; da je rođen kao potpuno otvorena mogućnost, da ništa nije unaprijed određeno, da može osjetiti: "Sve to što sam ja, to je moja odgovornost - bilo da je loše ili dobro. Ne postoji sudbina, nema Boga."

Mahavira je odbijao Boga ali nije nikada poludio kao Niče. Meditacija ga je spasila. Buda je odbacio Boga - i ne samo Boga, Buda je otišao i korak dalje; zapravo, poslije toga se nema kuda dalje otići - Buda je odbacio Boga i sebe. Buda je rekao da nema ni Boga ni jastva. On je rekao da ako postoji jastvo, ti ne možeš biti sasvim slobodan. Tvoje jastvo posjeduje određeni kvalitet koji će nastojati da istraje; to će biti stvarna unutarnja borba. Tvoja sloboda će biti uslovljavana. Prvo što treba da se uradi je da se oslobodite od Boga; a potom da se oslobodite i od sebe. Tek tada će vaša sloboda biti potpuna. Tada će biti samo sloboda i ništa drugo. Ali Buda nije poludio samo zbog toga što ga je meditacija spašavala.

Niče je mogao biti Mahavira ili Buda, ali tada mu nije bila pristupačna dimenzija meditacije. Kada se odreknete Boga tada se jedna cijela planina odgovornosti sruši na vašu glavu. To te može slomiti. To se Ničeju upravo dogodilo; njega je slomila vlastita sloboda, on nije bio sposoban da se nosi sa slobodom. Bog, onakav kakvog ga zamišljaju hrišćani, muhamedanci, jevreji i hindusi, ne postoji. Ali vam ja neću reći, nalik Mahaviri, Budi ili Ničeju, da nema Boga. Ja kažem *život* je Bog. Zapravo, ja i ne želim da upotrebljavam riječ "Bog" - ja to radije oslovljavam sa riječju *bhagavata*, božansko. Egzistencija je prepuna božanskog, a u dubokoj meditaciji vi bivate dio tog božanstva. Ako je Bog život, sinonim za život, tada se ne postavlja pitanje smrti Boga. Život ne može umrijeti, on je vječan.

Jednom sam čuo:

Postojala su dva nadgrobna spomenika na dva različita mjesta na planeti, međusobno veoma udaljeni. Na jednom kamenu je pisalo: "Bog je mrtav", u potpisu, Fridrih Niče. Na drugom je pisalo: "Niče je mrtav", a u potpisu, Bog.

Ja mislim da je ono drugo ispravnije - da je Niče mrtav. Bog nije mrtav u smislu Ničeovog pisanja jer je sama njegova ideja o poimanju Boga pogrešna. To je bila hrišćanska ideja: Bog kao osoba, i to dominantna ličnost.

Jedan veliki indijski mistik, baul mistik Bengala... Riječ baul znači ludak. Baul je zaista lud, lud od ljubavi za Bogom. Taj ljudi baul Čandidas je rekao: "*Sabar upar manusatya. Tahar upar nahin.*" - "Čovjekova istina je najviša. Ne postoji viša istina od te." On je govorio isto što i Niče ali na jedan pozitivniji način. On je proglasio čovjekovo božanstvo, čovjekovu božanstvenost. Niče je jednostavno sve odbacivao a ništa nije afirmisao, isticao. Takvo njegovo odbacivanje je donijelo negativnu prazninu. I Čandidas je odbacivao, ali njegovo negiranje je imalo pozitivnu prazninu. "*Sahar upar manusatya...* Najviša istina je čovjekova istina. Ne postoji više istine od te." I on je govorio da nema Boga, ali je istovremeno objavljivao da si ti Bog. Bog nije mrtav jer je život vječno živ. Cvijeće i dalje cvjeta, ptice i dalje pjevaju, egzistencija se nastavlja. - Kako onda Bog može biti mrtav?

Niče je mrtav. Njegov život je bio ispunjen velikim jadom. On je, nažalost, rođen na Zapadu, u hrišćanskom okruženju; on je trebao istočnjačku atmosferu. On je trebao da bude u zen manastiru ili u nekoj sufi zajednici. On bi i tada saznao da nema Boga ali ga tada to ne bi odvelo do ludila; naprotiv, on se mogao prosvijetliti.

Treće pitanje

Osho,

dali ste mi ime Devadata, a mnogi ljudi su mi rekli da je to ime čovjeka koji je mnogo puta pokušavao da ubije Gautam Budu. Zašto ste mi dali takvo ime?

Devadata,

to ime je predivno. Ono znači: od Boga, od milosti Božje, dar od Boga. To znači sasvim isto što i englesko ime Džon: milostivi dar Boga. Devadata znači isto to. To je bila samo slučajnost da je to ime imao i čovjek koji je mnogo puta pokušavao da ubije Gautam Budu. On je bio Budin rođak, i bio je veoma ljubomoran. On je postao Budin učenik, ali pošto je bio njegov rođak, pošto su bili skoro istih godina, i učili u istim školama, igrali se skupa godinama, išli zajedno u lov, on je mislio da je ravan Budi. Buda mu je stoga govorio puno puta: "Ne samo da si ti ravan meni, i svi drugi su isti kao ja. Onog trenutka kada sam se prosvijetlio, sva pitanja inferiornosti ili superiornosti su nestala. I stijenja je ravna meni - jer sve pripada jednoj egzistenciji."

Ali to nije bilo dovoljno da zadovolji ovoga jer je Buda već bio veliki Majstor i imao na hiljade učenika, a on je bio niko. Na

kraju se odlučio da se zavjeri protiv Bude. Okupio je nekoliko učenika i osudio Budu u nadi da će mu se u tome pridružiti i drugi. Ali niko mu se više nije pridružio sem nekolicine koji su kasnije i sami otišli od njega - jer im on nije imao što ponuditi. U njegovom iskustvu još nije bilo istine; on je bio nesvjestan koliko i svi drugi. On ih je mogao obmanjivati nekoliko dana - on je bio veliki intelektualac ali ne i prosvijetljeno biće - on je znao dobro raspravljati, argumentovati, znao je intelektualno da pobjeđuje ljude, ali to nije zadovoljavalo njihova srca željna duboke težnje za istinom. Tako su ga ljudi polako napuštali. On je zbog toga postao veoma ljut, osvetoljubiv. Tada je postojao samo jedan jedini izlaz za njega: da ubije Budu. On je to pokušavao nekoliko puta ali nije imao uspjeha.

Jedna priča postoji o tome:

Devadata je bio razočaran poslije zadnjeg neuspjelog pokušaja da ubije Budu. "Izgleda da je taj čovjek zaista božji čovjek", obratio se začuđeno vodi ubica. "Ja uistinu ne mogu doprijeti do njega."

Razočaran vlastitim neuspjehom kao spiritualni tragalac, on je odlučio da skonča zauvijek.

"U redu", reče on, "ja ću vam zavještati novac od mog životnog osiguranja na ime njegovog *sangham*, možda mi to donese neku korist. Kaži mi, stari moj prijatelju, koliko tražiš da me dokrajčiš."

Njegov stari drugar ga odmjeri na trenutak i reče: "O, Devadata, za tebe ću to uraditi besplatno!"

Upamti jedno: osobe koje ubijaju i osobe koje počinu samoubistvo nijesu različite osobe. Osoba koja želi da ubije nekoga je osoba koja može ubiti i sebe. I psiholozi će jednom razotkriti činjenicu da te dvije osobe nijesu različite. To je jedna ista energija, jedna ista nasilnička moć. Ako tu energiju usmjeriš ka drugima, to je ubistvo; ako je okreneš prema sebi, to će biti samoubistvo. Ako imaš takvu energiju, i ako si ekstrovertna osoba, ti ćeš ubijati; ako si introvertan, povučen u sebe, bićeš sklon samoubistvu.

Devadata nije uspio da ubije Budu; zbog tog neuspjeha, on je pomislio da počinu samoubistvo. Isto se dogodilo i Judi. Indijci su mislioci a ne pregaoci zato Devadata nije nikada počinio samoubistvo, on je samo pomislio na to. Ali Juda je zaista izvršio samoubistvo, i to već slijedećeg dana. Kada je Isus bio razapet, Juda se već sutradan ubio. On je bio odgovoran za Isusovo ubistvo, on ga je izdao za samo trideset srebrnih novčića. Ali kada je Isus bio ubijen, cijela scena se izmijenila, sav kontekst stvari je bio izmijenjen. Zapravo, ovo je vrijedno pamćenja: ako izgubiš prijatelja, misliš da nijesi izgubio mnogo, ali ako izgubiš

neprijatelja, ti gubiš mnogo. Onog trenutka kad umre tvoj veliki neprijatelj, ti osjetiš izvjesnu prazninu jer si se oduvijek borio sa njim, sukobljavao, bio si uvijek okupiran tom idejom. Nestankom vašeg neprijatelja, ništa se više ne može učiniti, nema što da se radi - sve je završeno.

Juda je razmišljao godinama kako da dokrajči Isusa, i ne znajući da će se nestankom njega sve promijeniti; poslije Isusove smrti, on će se osjećati prazno i nezadovoljno, besmisleno. Cio njegov smisao življenja je bio oko Isusa. To se i dogodilo. Narednog dana se osjetio tako prazno, besciljno, i bio je prinuđen na samoubistvo. To se događa svima na različit način, u drugačijim okolnostima, i zato svi to moraju da razumiju.

Upravo neki dan mi je je Šila napisala pismo u kojem se žali da se poslije Činmajove smrti osjeća prazno i da stalno misli na njega, a da je zbog toga njen odnos sa Vitragom na ivici opstanka. Izvjesna barijera se stvorila među njima; više nijesu odnosi tako skladni kao u vrijeme dok je Činmaja živio. Dok je Činmaja bio u životu, zaljubiti se u Vitraga, i nije bila stvar ljubavi koliko način da se pobjegne od Činmaja. Šila je tada bila presretna i ljubav sa Vitragom je dobro funkcionisala. Ja sam se pribojavao da će Činmajovom smrću umrijeti i ljubav prema Vitragu - to je ovisilo o Činmajovom prisustvu. Onda kada je Činmaja otišao, sa njim je otišao i cio konflikt među njima. Sada se um samo sjeća svih onih slatkih trenutaka provedenih sa njim, prisjeća se ljepote te osobe.

On je zaista bio jedan divan čovjek. On je živio divno, i umro divno. Patio je mnogo, ali je to činio na jedan fin način. Zato ja razumijem Šiline nevolje. Živjeti sa osobom koja je skoro stalno bila bolesna, koja je godinama bila na samrtničkoj postelji... ja sam ga poznavao skoro osam godina, i za to vrijeme je skoro neprestano bio na samrti. Kako možete voljeti osobu koja ima groznicu - na par dana se to i može podnijeti; ili, pak, hepatitis - za tri do šest nedelja se tome može sagledati kraj.

Ja imam razumijevanja i samilosti prema Šili. Znam da je teško, veoma teško, živjeti sa osobom koja je na samrti. Ljekari na Zapadu su predvidjeli da on ne može živjeti više od dvije godine; on je živio osam godina. Tih osam godina su bile ispunjene patnjom za Šilu, i ona je stoga trebala neku promjenu, neko mjesto gdje bi sasvim mogla zaboraviti Činmaju. On je trebao neprestanu, danonoćnu, njegu, a Šila mu je pomagala sa ljubavlju na najbolji humani način. On bi imao bolove tokom cijele noći, ječao bi i kašljao. Teško je disao kroz nos, a cijelo tijelo mu se grčilo od bola. To je bila tortura. On je bio svjedok

svega toga i u tome je rastao, ali za Šilu je to bilo prenaporno i zato je željela izvjesni prekid.

Ljubavna veza sa Vitragom nije imala ništa sa tim čovjekom. To je bilo moje promatranje: Vitrag ili bilo koji drugi, sasvim je isto. To je bila samo izvjesna nužnost, ali dok je bila sa Činmajom, to je bila ljubav. Sada Činmaje više nema. Plašim se da će se sada ispriječiti izvjesna barijera između nje i Vitraga jer je osoba zbog koje je ona nastojala da pobjegne na trenutak, da zaboravi sve i da se smjesti negdje drugo... Vitrag joj je poslužio nalik nekom protuotrovu, smirenju, zaokupljenosti nečim drugim u cilju zaborava Činmaje i njegove bolesti. To je bilo potrebno, to je bilo dobro u tom trenutku, zato ja i nijesam bio protivan tome; ja sam to podržao. Rekao sam joj da je to sasvim u redu. Ali druga bojazan je bila prisutna: da će jednoga dana Činmaja otići, i šta onda? On je bio središte njenog života. Sada više nema tog središta.

Zato se Vitrag počeo sve više udaljavati, a Šila je bila iznenađena zašto se to događa iako mu je ona sada potpuno na raspolaganju. Odakle su proistekle te barijere? Toga nije nikada bilo dok je Činmaja bio u životu. To je jednostavno psihološki uslovljeno, i to svako treba da shvati. Ti znaš da radiš mnoge stvari iako nijesi svjestan razloga; ti bivaš svjestan toga tek onda kada razlozi za to iščeznu.

Sada se takav jedan odnos samo može voljno produžavati; to ne može imati onaj isti ukus. To je bilo jedno negativno druženje, to nije bio pozitivni odnos. To je bilo osuđeno na propast prije ili kasnije. Ako bi to oboje mogli razumjeti, oni bi sa radošću dopustili da se to tako dogodi. Sve što im je do tada bilo dato je bilo divno. Zato su se mogli rastati sa zahvalnošću. Zašto tražiti više? Zašto u tome biti pohlepan? Kada dođe vrijeme da se jedan od partnera ohladi, treba mu dopustiti da tako i postupi.

Ja razumijem Šiline nevolje: Činmaja je otišao, i takav odnos je nestao. Njoj je izgledalo kao da je ostavljena sasvim sama. Nemoj uopšte brinuti, Šila, jer će se nešto zaista predivno ukazati iz te tvoje osame, nešto toliko lijepo što se nikada ne bi moglo dobiti iz takozvanih odnosa između dvoje. A ako bi mogla biti sposobna da budeš sama, ako bi u tome mogla uživati, ako bi zbog toga mogla plesati, tada bi bio moguć jedan sasvim novi pristup odnosima među ljudima. Tada bi mogla ponovo zavoljeti, ali bi ta ljubav tada proistekla iz obilja, iz tvog unutarnjeg bogatstva - pošto ti imaš puno, ti si spremna i da to podijeliš sa nekim. Inače, pošto smo prazni unutar nas, mi nastojimo da se ispunimo nečijom energijom - a taj je, isto tako, prazan. Dva prosjaka se nadaju da je onaj drugi bogat i da će nešto

dobiti od njega. No, obično se to završava neuspjehom, okončava se frustracijom. Oni su zle sudbine.

Ja sam mislio da pozovem Šilu i da joj sve ovo saopštim, ali sam onda pomislio da je, ipak, bolje da svima vama ovo prenesem jer je to značajno za sve pošto svako prolazi kroz jedno ovakvo iskustvo.

Zadnje pitanje

Osho,
jesu li hindusi zaista tako neinteligentni kao što ti
kažeš?

Sant Maharaj,
ne budi na pola srca! Ima ljudi koji su daleko gori od indusa - uvijek pomisli na njih i biće ti lakše, osjećaćeš se bolje i zadovoljnije. Postoje i Poljaci...

Bavita me je pitala: "Osho, zašto Poljaci drže otvorena vrata od spavaće sobe dok vode ljubav?"

Bavita, to je zato da niko ne bi virio kroz ključanicu. Zaista inteligentno!

Bavita je još pitala: "Osho, da li znaš što će Poljak odgovoriti svom susjedu kada ga ovaj bude pitao, gdje je to dobio, kada se jednoga dana bude vraćao sa vašara sa prasatom pod rukom?"

Bavita, prije no što će Poljak odgovoriti, prasence će se oglasiti: "Dobio sam ga kao nagradu na vašaru!"

Dakle, postoje i Poljaci... Sant, nemoj biti zabrinut.

Bavita je pitala: "Osho, da li si čuo za Poljaka koji je pokušao da odvede svoj novi automobil na prvi servis?"

Da, Bavita, nije ga mogao uvesti kroz crkvena vrata.

Bavita je još pitala: "Zašto je toalet papir kod Poljaka pet metara duži od običnog?"

Bavita, to je zato što je na tih prvih pet metara ispisano uputstvo za upotrebu.

Sant Maharaj, uspravi se! Nema potrebe za zabrinutost.

Bavita je pitala: "Zašto se Poljaci ne mogu sabiti u topove?"

Bavita, zato što je po Ženevskoj konvenciji zabranjena upotreba dum-dum metaka.

Još je Bavita pitala: "Zašto se poljske merdevine razlikuju od drugih?"

Bavita, zato što one imaju znak STOP na vrhu - inače se Poljak nikada ne bi zaustavio, on bi se penjao i dalje. Merdevine bi ostale za njim.

Ti me pitaš: "Jesu li hindusi zaista tako neinteligentni kao što ti kažeš?"

Ne svi Indusi... Sant nije neinteligentan. Ja sam mu dopustio da sjedi pored mene.

Postavljeno je još jedno pitanje. To je pitao Emilio Ducoli. "Osho, ako bi vam neko rekao: "Ne govorite, ali ne budite u tišini, samo mi recite ko ste vi? Što bi bio vaš odgovor?"

Zbog toga Sant sjedi pored mene: tada će ga on udariti što jače može! U stara vremena, zen majstori su običavali da lično udare nekoga. Ja sam lijen čovjek, a Sant je dobar bokser. A vi znate da boks ne treba veliku inteligenciju! Sant bi ga naučio pameti. To je specijalna svrha zbog koje Sant sjedi blizu mene. Ja uopšte ne bih odgovorio Ducoliju; samo bih pogledao Santa, i on bi mu dao odgovor.

Jedan čovjek mi je jednom došao i rekao: "Dvadeset četiri avatara je bilo rođeno u Indiji, dvadeset četiri tirtankare su bile rođene ovdje, Gautam Buda je rođen u Indiji, i u svim njegovim prethodnim životima je bio rađan u Indiji, isto tako i mnogi sveci i mudraci. A u Giti Bog kaže: 'Ja ću doći uvijek kada me budete trebali' - i on je uvijek dolazio u Indiju. Da li i dalje tvrdite da je Indija materijalistička zemlja, da li i dalje tvrdite da Indija nije baš inteligentna zemlja, da nije specifično spiritualna zemlja, da nije religiozna zemlja?"

Ja sam mu rekao: "Da, još to tvrdim. I sve to što si naveo je potvrda moje tvrdnje." U Giti Krišna govori: "Uvijek kada me budete trebali, ja ću vam doći." To pokazuje da Indija treba bogove mnogo više od drugih zemalja. Dvadeset četiri avatara, a gdje smo sada mi? Mi i dalje trebamo avatara; ni četrdeset osam avatara nam ne bi pomoglo. Bilo što da oni preduzmu, mi smo eksperti da se toga ne pridržavamo. Dvadeset četiri tirtankara, i što se dogodilo? To je isto kao kada bi se neko hvalio svojim zdravljem: "Svi ljekari ovog grada su me posjećivali.

Mora da sam najzdraviji na svijetu!" Mora da je taj najveći bolesnik dočim su ga posjećivali toliki ljekari.

Bog je posjećivao Indiju toliko mnogo puta da je stvorio gužvu. Da, Buda je inteligentan, ali koliko Buda imamo? Mahavira je inteligentan, ali koliko sada Mahavira imamo? Da, ponekada se dogodi da se iz toliko miliona ljudi rodi takav čovjek koji će dostići najviše visine duha - ali koliko takvih imamo? Oni se mogu izbrojati na prste vaših ruku. Ali nemojte pomišljati da je njihova inteligencija ista kao i vaša. Nemojte živjeti od pređašnje slave; to je sasvim glupo. To smo mi radili vjekovima: živjeli smo od stare slave. Krišna, Buda, Mahavira - mi smo se zato osjećali sasvim sretni te nismo ni pokušavali da uradimo nešto tome slično, da pokrenemo našu inteligenciju, da stvorimo nešto nalik tome što su oni postigli.

Da, bilo je i spiritualnih ljudi u Indiji ali Indija nije spiritualna zemlja; bilo je i inteligentnih ljudi, ali Indija još nije dokazala da je inteligentna zemlja. Mi smo kao zemlja bili u ropstvu dvije hiljade godina. Da li je to inteligentno? Kao zemlja, ja mislim da Indija posjeduje najniži nivo moralnosti u svijetu. Cijela indijska ideja o moralu se zasniva samo na seksu; ništa drugo nema veze sa moralom. Ti možeš lagati, i niko neće ni pomisliti da si nemoralan. Ti možeš obmanjivati, možeš biti nepošten, možeš obećati da ćeš doći danas, a ne pojaviš se mjesecima, i niko neće ni pomisliti da si nemoralan. U Indiji obećanje ne znači ništa. Ako vam neko kaže da će doći u pet, on može doći i u četiri, može doći i u šest, može da uopšte i ne dođe, a može da dođe i sutradan u pet, a ti ne smiješ ni reći da je to nemoralno. Ljudi su krivotvorili sve - i ne samo mlijeko, nijesu samo mlijeko miješali sa vodom, to su radili i sa lijekovima. Ti se ne možeš osloniti na indijske lijekove. Ti se samo možeš nadati da će te neka injekcija spasiti; a ona te može i ubiti jer se u njoj može sadržati tek samo obična voda. - čak ni čista voda. Sve je ovdje nestvarno, nepouzđano.

Sva moralnost se zasniva na tvojoj vezi sa suprugom, i obratno; tako postaješ detektiv i stalno pratiš svog partnera: to je tvoja moralnost. To je jedna veoma smiješna ideja o moralnosti, i veoma ograničena. Zapravo, živjeti sa ženom koju ne voliš je nemoralno; bilo da je ona tvoja supruga ili ne, ne mijenja stvar. Živjeti sa muškarcem koga ne volite, ići u krevet sa muškarcem kojeg ne volite - makar on bio i vaš muž - je nemoralan čin. To je prostituisanje - naravno, sa dozvolom društva, ali takva dozvola neće ništa izmijeniti. Koliko ima srećnih parova, koliko se parovi vole?

Ja sam bio gost u stotinama porodica po cijeloj Indiji ali sam našao tek nekoliko parova koji se zaista vole. Obično su oni i neprijatelji, u stalnom su sukobu jedno sa drugim, stalno pokazuju zube

jedno drugome, hvataju se za grla, vise o vratu jedno drugome, ali su moralni jer se supruga vjerno drži samo svog čovjeka - čovjeka kojeg ne voli. Kakva je ta vjernost? A muškarac ostaje vjeran ženi koju bi najradije ubio, ili se nada da će to neko drugi uraditi umjesto njega... da će kuću zahvatiti poplava ili da će nju oboriti neka neizlječiva bolest. A u Indiji se uvijek mogu dogoditi takve stvari: autobus se surva u rijeku, avion se sruši, vozovi se sudaraju... Zato se muškarac nada da će se jednoga dana nešto dogoditi i da će se on tako osloboditi od te žene. Ali do tada će ostati vjeran ženi koju nije nikada volio.

Da li je moguće povjerenje bez ljubavi? To je samo strah, to nije povjerenje. To je puka formalnost a ne povjerenje. To je kukavičluk, to nije povjerenje. Ako si hrabar, ako si *zaista* čovjek, ti ćeš reći ženi: "Ja te ne volim, i zato neću pristati da imam djecu sa tobom." A žena bi na to rekla: "Ni ja tebe ne volim, i zato bi bilo bolje da se odijelimo." Ali to je sva naša moralnost. Skoro cijela Indija je protiv mene iz prostog razloga što vjeruju da ja uništavam njihovu moralnost. Ja uopšte ne uništavam njihovu moralnost; ja samo donosim jedan istinski moral. Sada je moj pokret ka Kuću napadnut jer ću ja, kako oni kažu, "uništiti moralnost Kuća". Ali ja ne mogu uništiti moralnost samo Pune; ja ću ići i dalje, ja ću uništiti moral još nekolicine ljudi! Kakav je to moral koji vi posjedujete? Ja sam krenuo ka Kuću da uništim vašu *nemoralnost*. Ja nazivam nemoralnim sve to što ide pod imenom morala. Sve to je krajnje nemoralno.

Sama ideja braka je nemoralna, a namješteni brak je temeljno nemoralan. Samo je brak iz ljubavi moralan, i to samo dotle dok traje ljubav. Onog trenutka kada ljubav iščezne, moral iščezava. Da, mi smo u Indiji vidjeli velike prosvijetljene ljude, ali oni su bili nalik srebrnoj niti oko crnih oblaka. Nemoj misliti da je ta srebrna linija od neke velike pomoći; ti ne možeš ni čitati ispod takvog svjetla. Kada svjetluca, ti ne možeš čitati, ne možeš ništa zapisati. Da, na trenutak ćeš nešto vidjeti, a posle toga opet nastupa mrak - čak biva i mračnije nego prije.

Kada je Buda umro, ova zemlja je zapala u duboki mrak. Da, dok je Buda bio živ, oko njega je bilo malo slave, nešto sjaja, nešto svjetlosti, ali i to malo svjetlosti je pristupačno samo onim koji su hrabri. A Indija je zemlja kukavica - inače, kako objasniti dvije hiljade godina potčinjenosti? Da, zaista, ponekada, Sant Maharaj, bilo je ljudi koji su bili inteligentni i koji bi uvodili ponešto novo; oni su trebali Nobelovu nagradu.

Ja sam čuo ovakvu priču:

U Vatikanu, u Rimu, okupili su se misionari iz čitavog svijeta kako bi iznijeli svoje mišljenje o stanju u zemljama Trećeg svijeta.

Sveštenici koji su radili u Indiji i Africi su razmijenjivali svoja mišljenja.

"Dakle, Oče, kako stvari stoje u Indiji?" upita afrikanski sveštenik.

"Vrlo dobro, zahvaljujem, Oče", odgovori mu ovaj. "Mi radimo na planu obezbjeđenja sljedovanja hrane, a pronašli smo i novi način smanjenja populacije."

"Kako?", zapita afrički sveštenik. "Da li koristite nove metode kontrole rađanja?"

"Ne, ne. Poslije mnogo eksperimenata smo otkrili da to ne djeluje. Zato smo uveli jednu jednostavnu i veoma efikasnu tehniku: 'klep - tras metod'."

"Što ti je sada to?" upita ga zaintrigirano afrički sveštenik.

"U velikim centrima kao što su Bombaj ili Kalkuta, naša organizacija je počela sa izgradnjom novih higijenskih muških nužnika - ali sa najmodernijim dizajnom. Kada čova dođe da obavi nuždu i sjedne na šolju, njegova jajca propadnu kroz dvije specijalne rupe posebno izrađene. Ispod šolje stoji naš čovjek sa ciglama u obje ruke i - klep tras - odoše jajca!"

"Sveta Božja Majko!", uzviknu sveštenik vidno uznemiren. "Mora da to boli."

"O, ne, zaista, ne", odgovori mu indijski sveštenik, "samo ako držiš pažljivo palce na ciglama!"

JA SAM SE SMIJAO

Prvo pitanje

Osho,

duboko sam uvjeren da je naš put usmjeren ka odbacivanju ega, ka vraćanju našim potencijalima senzualnosti i emocionalne senzitivnosti, i rastu ka potpunoj svijesti. Nikada nijesam imao poteškoća da se uvjerim kako spiritualna kreativnost ne potiče prvenstveno od našeg prvobitnog sebe. U tom smislu, otkrio sam da se kreativni duh događa ovdje i da se novi oblik življenja ostvario upravo ovdje u Puni. Možemo li smatrati da su misli, zamisli i duh samo naši gosti, posjetioci, strani gosti koji nam dolaze bez naše mentalne aktivnosti - i da je samo svjesnost potrebna? Mislim da ovakva ideja uopšte nije lako pojmljiva zapadnjacima. To znači da je potrebno mjesto za skok, ali ako ne osjećam snažno povjerenje u tebe i spremnost za tvoju poruku, ja ne mogu biti ovdje. Molim te da budeš strpljiv.

Ilas,

ja zaista moram biti strpljiv! Kao prvo...

Ti kažeš: *Duboko sam uvjeren...*

Da li shvataš zašto mi ističemo takve navode kao "Ja jako vjerujem", ili "Ja sam duboko uvjeren"? Iстина je nešto sasvim drugo - to je samo prekrivač istine. Ako ti nešto znaš, ti to znaš; tu nema govora o nekom jakom vjerovanju ili dubokom uvjerenju. Jesi li ti uvjeren, duboko uvjeren, da sunce izlazi na istoku? Ti jednostavno to znaš, ne moraš da vjeruješ u to. Spoznaja ne treba vjerovanje, a svako vjerovanje je samo napor da se prikrije neznanje. Vjerovanje je lažno znanje. A pošto duboko u sebi osjećaš da ne znaš, to neznanje se treba potisnuti.

Sa jakom vjerom nastojite da potisnete taj osjećaj neznanja. Sa dubokim uvjerenjem ti prisiljavaš svoje prirodno stanje ne-znanja da ide ispod nesvjesnog nivoa tvog uma.

Čovjek od znanja uopšte ne vjeruje. On ne vjeruje ni u Boga, on *zna*, znanje mu je dovoljno. Nema nikakve potrebe da to bude jako vjerovanje - protiv koga ili čega? Zašto ti trebaš duboko uvjerenje? Možda zbog toga što postoji duboka sumnja koju treba potisnuti. Ti si podijeljena ličnost. Pogledaj u to! Ja ne govorim o nekoj teoriji, to je jednostavna činjenica. Pogledajte samo ispod vaših uvjerenja, tamo ćete naći potpovršinsku struju vaših snažnih sumnji. To je razlog što vjernici veoma lako mogu mijenjati svoje vjerovanje, ali oni ne mogu dopustiti da na površinu izađe prirodna sumnja. Teist može postati ateist; onda kada je bio vjernik, on je bio duboko uvjeren u svoju istinu; a kada postane nevjernik, on *ponovo* postaje duboko uvjeren u istinu ateizma.

Halil Džubran ima jednu predivnu priču na tu temu:

U jednom malom selu su živjela dva obrazovana čovjeka, dva filozofa. Selo je bilo zaista malo i nije moglo izdržati dva učena čovjeka. Jedan je bio vjernik, a drugi ateista - to je i razumljivo jer se učeni ljudi nikako ne mogu složiti; njihovo jedino slaganje je bilo u neslaganju. Oni su se zato neprestalno raspravljali, sukobljavali, svadali - i ne samo to, oni su poremetili i mir tog sela.

Ljude u selu nije bilo briga da li Bog postoji ili ne. Koga je za to briga? Sem nekoliko budala, niko drugi se nije brinuo da li ima Boga ili ne; to nije istinski predmet života. Pravi smisao života je drugačiji. Ljubav može biti pravi smisao, strah može biti istinski smisao. Nasilje može biti predmet života. Smrt, život - to su istinski predmeti zanimanja. Kakve veze Bog ima sa tobom?

Seljani su bili već umorni jer su obojica bili veliki logičari tako da su se ljudi u selu neprestano kolebali. Oni bi bili uvjereni u ateizam, a potom bi vjernik došao i srušio njihovo uvjerenje. Oni bi tako bili prevedeni u teizam. Ateista bi onda nastavio da ih prati. To je postao jedan košmarni fenomen.

Konačno su seljani odlučili: oni će pozvati oba učenjaka da za punog mjeseca održe raspravu pred cijelim selom. Ono što bude zaključak, seljani će se obavezati da to slijede. "Ova beskrajna rasprava se mora prekinuti kako bismo već jednom zaključili sa tim, a selo ponovo dobilo svoj mir. Odlučite da li postoji Bog ili ne. Raspravite to i odlučite se već jednom."

Tada su započeli veliki argumenti. To je trajalo cijele noći. To je bilo zaista kompleksno i zanimljivo tako da su seljani ostali da slušaju predivnu raspravu u kojoj se neprestalno ishod mijenjao. Kada bi

ateista govorio, seljani bi pomislili da je rasprava okončana. Kada bi teista počeo iznositi svoje argumente, oni bi se predomislili i pomislili da se više zaista ništa ne može reći.

Ujutro su bili izloženi velikom iznenađenju. Veliko čudo se dogodilo: vjernik je bio uvjeren u ateizam, a ateista je postao vjernik. Međutim, problem sela je i dalje ostao isti. Cijela jedna noć je utrošena ni za šta, ujutro nijesu imali ništa kao zaključak.

U tome nije teškoća. Zapravo, što si jače uvjeren, to je lakše da promijeniš svoje uvjerenje - jer što si čvršće uvjeren u nešto, ti daješ više pokazatelja da postoji veoma jaka sumnja u tebi koja treba još jače uvjerenje kako bi se mogla potisnuti.

Prije revolucije, Sovjetska Rusija je bila jedna od najteističnijih zemalja na svijetu. Čak ni Indija nije tako teistična. Ona je slijedila ortodoksno usmjerenje hrišćanstva, bila je veoma ortodoksna, dosljedna. I onda, u nekoliko godina, u periodu od pet do deset godina, cijela zemlja se preobratala iz striktnog vjerništva u striktni ateizam. Što se dogodilo?

Kina je bila jedna od najreligioznijih zemalja na Istoku pod uticajem Konfučija, Lao Cea, Menciusa, Čuan Cea, Li Cua - zaista veliko nasljeđe. A potom uticaj, i to veliki uticaj, Bude i Bodidarme. Na hiljade manastira, na hiljade monaha: taoista, budista, konfučijanista, i najmanje pet stotina godina razvoja tradicije da bi za deset godina posle revolucije svo to nasljeđe nestalo. Sada je Kina duboko ubijedena u ateizam, kao što je prije bila predana teizmu.

Ako bi se jednog dana dogodila ta nevolja Indiji, da ona postane komunistička zemlja, ona bi postala najateističija zemlja na svijetu. Ljudi koji sada izgledaju tako religiozno postaću anti-religiozni na isti način, istim zanosom, jer duboko prikrivena sumnja unutar njih čeka svoj pogodan trenutak da se ispolji. Vi ne možete od Amerike načiniti ateističku zemlju kao što to možete od Indije iz prostog razloga što je u Americi uvjerenje tako mlako da se ne može pokrenuti. Kod njih je Bog sama formalnost; religija nije ništa drugo do dokolica nedeljom ujutro, crkva nije ništa drugo do neka vrsta kluba. Neki ljudi idu u Rotary klub, neki u Lions klub, neki, pak, u katolički klub, a neki u protestantski, ... To su klubovi u kojima ljudi neobavezno razgovaraju o slatkim glupostima i tračaju o društvu - mjestu za ugodno okupljanje u čemu nema ničega lošeg, ali je sve to tako mlako; tu nema riječi ni o čemu što može biti snažno. Pošto nema jakog uvjerenja u Americi, ona nikada neće postati čvrsto usmjerena ka ateizmu.

To je razlog zašto komunizam nije uspio u Americi jer je komunizam ateistička filozofija, fanatično ateistička. Zapravo, Karl

Marks, Fridrih Engles, utemeljivači komunističke ideje, su prorokovali da će Amerika biti prva komunistička zemlja. Oni nijesu nikada ni pomislili, čak ni u snovima, da će Rusija postati prva komunistička zemlja jer su obojica bili ekonomisti - oni nijesu ništa znali o psihologiji i procesu unutarnjeg funkcionisanja ljudske psihe.

Da su mene pitali, ja bih im saopštio da će Amerika biti posljednja zemlja koja će prihvatiti komunizam. Ja bih im preporučio Indiju, Kinu, Rusiju - te tri zemlje posjeduju najveći potencijal da se preobrate u komunizam. Dvije su se već okrenule komunizmu, a treća je spremna za to - to je sve zbog toga što je pet hiljada godina potiskivanih sumnji postalo previše jak razlog. Zapamti jedno: uvjerenje putem kojeg ti potiskuješ sumnje postaje slabije jer se ta energija trošila u potiskivanju. To što je bilo potiskivano je postalo jače iz prostoga razloga što se nije trošilo, nije gubilo energiju; ono je sakupljalo snagu i čekalo pogodnu priliku.

Ilas, ti kažeš: *Duboko sam uvjeren da je naš put usmjeren ka odbacivanju ega...*

Samo nastoj da zagledaš u svoje uvjerenje, tamo ćeš naći veliku nedoumicu o tome što govoriš. Kada jednom budeš uhvatio tu sumnju, tada će se nešto moći uraditi jer je *sumnja* tvoja realnost. Niko te ne uči sumnji. Postoje mnoge škole, i hindu, i muslimanske, i hrišćanske, koje te uče vjerovanju. Ali te niko ne uči sumnji - čak ni komunisti ne podučavaju sumnji. Oni te uče novoj vrsti vjerovanja - vjerovanja u ne-Boga. Oni imaju svoju religiju. Naravno, Kaba nije njihovo svetište, to je Kremlj. Oni imaju i svoje trojstvo. Ti to ne moraš zvati svetim trojstvom, možeš ga nazvati i ne-svetim trojstvom. To trojstvo ne sačinjavaju: Otac, Sveti duh i Sin; to su Karl Marks, Fridrih Engels i V.I. Lenjin - trojstvo, isto trojstvo. Karl Marks je bio otac, Lenjin je sin, a Fridrih Engels je sigurno bio Sveti duh jer je njegova svrha u svemu tome bila da obezbjeđuje sve potrebe Karla Marksa. Vi ćete biti iznenađeni saznanjem da je Fridrih Engels bio veoma imućan čovjek, jedan od većih industrijalaca u Britaniji. Marks je živio na njegov račun cio svoj vijek jer nije nikada ništa zarađivao. Zahvaljujući Englesu i njegovom kapitalističkom novcu, komunizam je postao filozofija, način života za milione ljudi.

Svi vas uče vjerovanju, ali sumnja je prirodna. Odatle je i istinski Majstor na primjer, Gautam Buda je govorio svojim učenicima: "Nemojte vjerovati u ovo što govorim samo zbog toga što to ja kažem. Nemojte vjerovati ni kada Sveti spisi nešto nalažu. Nemojte povjerovati u nešto zato što u to vjeruju i velike mase ljudi. Sve dok vi

to ne iskusite, nemojte ni u šta vjerovati. Sumnjajte - ispoljite sumnju do krajnosti." Sumnja je prirodna, ona je sadržajni kvalitet tvog bića; to je od Boga dato. Iskoristi to jer je u tome sazdana ogromna snaga. To je instrument razotkrivanja istine.

Ilas, ja ti ne bih preporučio da budeš duboko uvjeren u bilo što, ja bih ti preporučio da sumnjaš, i to da sumnjaš potpuno tako da ti možeš otkriti tu istinu. Sumnja nije protivna istini, sumnja je metodologija otkrivanja istine. Sumnja nije neprijatelj istine već jedini prijatelj. Vjerovanje je neprijatelj istine jer te sama vjera spriječava da razotkrivaš, da istražuješ. Zato je prva i osnovna stvar koju ti mogu preporučiti: odbaci tu ideju o dubokoj uvjerenosti.

Ti ponovo na kraju kažeš: *... snažno povjerenje u tebe.*

Zaboravi na taj način izražavanja; to nije pravi jezik - makar ne na ovom mjestu. U ovom kontekstu ja poštujem sumnju, ja uopšte ne poštujem vjerovanje jer je svo moje iskustvo bazirano na tome da ljudi samo kroz sumnju mogu dospjeti do istine, a putem vjere, ljudi će samo zaobići svoj život, tako nikada neće razotkriti istinu. Ali sveštenici ti to neće nikada reći. Oni su svi samo za vjerovanje. Ako si ti *snažno* uvjeren, sveštenici će biti presrećni jer će te tada moći upotrijebiti kao fanatičnu budalu, ti si tako veoma pogodan da te sveštenici iskorištavaju.

Ja nijesam sveštenik, ja sam ti prijatelj. Ja sam ovdje da ti objasnim kako sam otkrio istinu. Sumnja je bila moj proces, moj put do istine. Zato bih volio da i vi budete mnogo oštriji, inteligentniji. Sumnjajte na naučan način. Isto kao što ti sumnja u nauci pomaže da nešto otkriješ, ona pomaže i u duhovnom putovanju unutar sebe. Zato prestani da osuđuješ sumnju a da veličaš vjeru, povjerenje, uvjerenje.

Ti kažeš: *Duboko sam uvjeren da je naš put usmjeren ka odbacivanju ega...*

Ko je taj "Ja sam"? Ko je uvjeren? To izgleda kontradiktorno.

Ti kažeš: *Duboko sam uvjeren da je naš put usmjeren ka odbacivanju ega...*

"Ja sam" nije ništa drugo do još jedno ime za ego. Ti ćeš tako sada zapasti u nevolje. Ako je ego uvjeren da treba odbaciti ego, ko

je taj što će ga odbaciti? I kako? To bi izgledalo kao da nastojiš da podigneš sebe vukući se za pertle. Izgledao bi zaista smiješno. Osmotri svaku riječ koju si rekao. "Ja sam" nije ništa drugo do ego. Druga stvar: niko još nije uspio da odbaci ego jer ego nije stvarnost koju ti možeš da odbaciš; nešto što može da se odbaci mora biti stvarno, supstancijalno. Ego je samo jedna pretpostavka, samo jedna ideja. Ti to ne možeš odbaciti, to samo možeš shvatiti. Možeš li se osloboditi svoje sjenke? Možeš trčati koliko te noge nose, ali i tvoja sjenka će trčati za tobom istom tom brzinom.

Postoji jedna taoistička priča o čovjeku koji se bojao vlastite sjenke. On je pročitao priču... Bio je sam jedne noći u kolibi na maloj farmi i čitao priču o tome da su sjenke duhovi. On se toga tako uplašio da je odmah pogledao u svoju sjenku i počeo trčati. Kada je malo kasnije opet pogledao, sjenka je još bila za njim. Logično je bilo pomisliti da ne trči dovoljno brzo pa je nastavio da trči što je brže mogao. Međutim, što je brže trčao, sjenka je sve brže za njim jurila. Bio je krajnje uznemiren i umoran, toliko umoran da više nije mogao ni korak napraviti pa je tako umoran sjeo pod jedno drvo. Onog trenutka kada je sjeo pod sjenku tog drveta, njegova sjenka je iščezla. Bio je veoma iznenađen: nije se mogao osloboditi sjenke dok je brzo trčao, a sada, čim je sjeo pod to drvo, njegova sjenka je nestala.

To je jedna divna parabola od velikog značaja. Ti ne možeš odbaciti ego. Kada pokušaš da odbaciš ego, ti ćeš zapasti u veliku zbrku: postaćes još više zabrinut i začuđen. To nije način oslobađanja od ega. Jedini način da se oslobodiš ega je da zagledaš u to. Prvo, pokušaj da pronađeš gdje je to, da li je to uopšte prisutno ili nije. Kod osobe koja nikada to ne može pronaći, to odmah nestaje. Ego je samo jedna ideja, zamisao ljudi koji nijesu nikada ušli unutar sebe. Oni pate samo zbog ega - a pošto je to lažno, to prouzrokuje najviše patnji. Zapamti, stvarnost uvijek donosi blaženstvo, a izvještačenost i lažnost, bijedu i patnju.

Pakao je izmišljena stvar, najlažnija stvar na svijetu - to ne postoji. Nebo je jedino stvarno. Mi smo u njemu upravo ovog trenutka. Mi ne možemo biti nigdje drugo. Ako si u paklu, to je tvoja zasluga, tvoja fantazija, gledaš samo svoje snove. Ako si u nebu, to nije fantazija, to nijesu tvoji snovi, to je pravo stanje stvari. Nebo je stvar ličnoga stava, način mišljenja. Samo pogledaj unutar sebe i pokušaj da to razotkriješ, da uvidiš gdje se ego nalazi; bićeš iznenađen jer ga nećeš moći nigdje pronaći. A kada ga ne budeš mogla naći, on će otići od tebe - bez da ga odbacuješ. Ali ako započneš sa odbacivanjem, to će biti što i

bježanje od vlastite sjenke. Ti ćeš tako biti nepotrebno uznemiren, nepotrebno umoran, i počćeš se osjećati krivim jer nijesi uspio da se oslobodiš ega. Ti ćeš početi da se osjećaš kao grešnik, počćeš da osuđuješ sebe. Cio tvoj život će biti uništen samo zbog jedne obične pogreške: ti si gledao spolja i počeo bježati, umjesto da si pogledao unutar sebe.

Samo jedno jedino iskustvo o unutarnjem svijetu je dovoljno da osvijetli činjenicu da je ego izmišljotina, da mi nijesmo podijeljeni, da smo sjedinjeni, da smo u jedinstvu, da smo samo dio jedinstvenog univerzuma. To jedinstvo je cilj istinske religije. Ti to jedinstvo možeš nazvati *moksha*, *nirvana*, Bog ili bilo kako ti drago, ali to je jedinstvo čitave egzistencije. Drveće, stijene, zvijezde, ljudi, životinje, ptice - sve je to u jedinstvu. Sve je to samo jedan život koji se manifestuje na hiljade načina, to je jedan okean koji se talasa na milione valova, ali je ipak to samo *jedan* okean. Svaki pojedinačni talas nema neku zasebnu individualnost.

Tu nije pitanje odbacivanja ega. Ilas, tu je u pitanju razumijevanje ega. Onog trenutka kada to shvatiš, njega više neće biti. Ako ne možeš shvatiti ego, on će ostati tu, a ti možeš činiti svakakve napore - možeš dubiti na glavi, možeš se odlučiti na dugo gladovanje, možeš otići u planine, u manastir - ali zapamti, tvoj ego će postati sve suptilniji, sve snažniji. Zato su vaši nazovi sveci znatno egoističniji od običnih ljudi. Čak ni političari ih ne mogu poraziti u tome. Vaši sveci su egoistični iz prostog razloga što pokušavaju da ostvare najtežu stvar na svijetu, najnemogućniju stvar - odlazak na Mjesec i nije tako teško, penjanje na Mont Everest nije tako teško - oni pokušavaju da se oslobode ega. I koliko se samo oni žrtvuju zbog toga: gladuju mjesecima, čitaju svete knjige po cio dan, ponavljaju djelove Kurana, Gite, rade svakakve glupe rituale, klanjaju bogovima koje su sami izmislili! Ako samo pogledaš pažljivije što ljudi rade, bićeš veoma iznenađen.

Neko klanja Hanumanu - bogu majmuna! Neko slavi Ganeša - boga slonova! Ljudska bića čine takve ludosti zbog kojih im se smiju majmuni, slonovi. Ja još nijesam vidio da se majmuni klanjaju statui čovjeka. Nijedan majmun nije toliko glup, nijedan slon nije toliko blesav. Ali ljudi ne samo da slave statue već i obično kamenje, drveće, rijeke - bilo što da nađu. Čovjek samo treba da bude hipnotisan tradicijom, konvencijama, masama, kolektivnim umom - on samo treba hipnozu.

Milioni ljudi idu u Kabu. Svaki muhamedanac ima duboko u svom umu ugrađenu ideju da ako ne ode makar jednom u Kabu, njegov život će biti besmislen. A što ima u Kabi? Samo jedan crni

kamen. Ali više ljudi je poljubilo taj kamen no ijedan drugi u svijetu. Zapravo, činjenica je da je veoma opasno ljubiti taj kamen - on na sebi sigurno ima bezbroj klica! Milioni ljudi su hiljadu četirsto godina neprestano ljubili taj kamen.

Sada naučnici tvrde da se samo sa jednim poljupcem između muškarca i žene ili, ako si gej, između dva muškarca, razmijeni najmanje sto hiljada klica. Što onda da se kaže o poljupcu kamena u Kabi? Toliko stotina godina, milioni ljudi su svakodnevno ljubili taj kamen. Mora da je to najopasniji kamen na svijetu. Ali svaki muhamedanac ima želju da ode na *hadj*, na sveto hodočašće kako bi mogao postati *hadjji*, hadžija. Tako bi on postao sveti hodočasnik - bio je u Kabu, poljubio je kamen, sveti kamen. Međutim, ako sva egzistencija nije sveta, nijedan kamen neće biti svet.

Hindusi idu na rijeke... Naučnici su otkrili da je Gang najzagađenija rijeka u Indiji; veoma je opasno zaroniti u Gang. Ali ko još sluša naučnike? Hindusi misle da je to sveta rijeka i da je jednom dovoljno da zaroniš pa da spereš sve svoje grijeh. A ja mislim da su naučnici bili u pravu kada su rekli da je to najzagađenija rijeka jer su mnogi u njoj sprali svoje grijeh... Ona nije samo zagađena, to je i najgorešnja rijeka jer su mnogi u njoj ostavili svoje grijeh. Sada je opasno i zaroniti u tu rijeku: ti možeš u nju sprati svoj grijeh, ali možeš i pokupiti tuđe grijeh. Ipak je uvijek bolje imati svoje grijeh, i makar si se već odomacio sa njima. Ako preuzmeš nečiji grijeh, teško da možeš saznati u što si se uvalio. Jedina istinska religija je religija razumijevanja, a razumijevanje dolazi samo kroz *agnosia*. Nikada nemoj zaboraviti tu predivnu Dionizijevu riječ: *agnosia*, stanje oslobođeno znanja, stanje neznanje.

Ilas, ja zaista treba da budem strpljiv sa tobom samo zbog toga što si prepun znanja, što si prepun riječi. Tvoja pitanja nijesu istinska traganja, ona su sva intelektualna, uopšte nijesu egzistencijalna.

Ti kažeš: *Duboko sam uvjeren da je naš put usmjeren ka odbacivanju ega...*

Ako si zaista duboko u to uvjeren onda to odbaci i završi sa time! Zašto onda to vučeš sa sobom? Sa takvom dubokom uvjerenošću, zašto onda vučeš svoj ego? Da li ti je potrebno još uvjerenosti? Kada ćeš biti u mogućnosti da odbaciš ego sa tolikom uvjerenošću? Ako nijesi bio spreman da odbaciš ni mali dio svojeg ega onda ti nikakva uvjerenost neće pomoći?

Još kažeš: *... ka vraćanju našim potencijalima senzualnosti i emocionalne senzitivnosti, i rastu ka potpunoj svijesti.*

Ti si samo naučio neke riječi, inače bi znao da nema nikakvog vraćanja. Osoba se ne može vratiti natrag u vrijeme, ona samo može ići naprijed. Zbog toga Isusove riječi nijesu... Zapamti te riječi. On je rekao: "Dok nijesi nalik sasvim malom djetetu, nećeš moći stupiti u Kraljevstvo božje." On nije rekao: "Dok ne postaneš dijete..." on je rekao: "Dok nijesi nalik sasvim malom djetetu..." Sasvim je jasno da je on govorio da treba da odrasteš ali da i dalje ostaneš nalik djetetu. To nijesu samo obična djeca koja će biti sposobna da uđu u Kraljevstvo božje već su to ljudi koji su prošli kroz sva iskustva života, dobra i loša, slatka i gorka, koji su dospjeli do određene zrelosti kroz iskustvo, koji su živjeli život u opasnosti, koji su zastranili mnogo puta i često pravili greške - jer je to jedini način, to je jedina vatra iskušenja kroz koju se kališ i usavršavaš. Takvi ljudi mogu ponovo postati djeca.

Ali to nije vraćanje, to je hod naprijed. To je najviši vrh, to je nalik snijegom prekrivenom vrhu Himalaja. On posjeduje čistotu koju nijedno dijete nikada ne može imati jer je ono neuko. Ona su čedna zato što su neuka. Njihova čedna bezazlenost nije vrednovana. Ona proizilazi iz neznanja i zato je bezazlena. Sve životinje su bezazlene jer su neuke. Ako ti želiš da se vratiš unazad, ti ćeš biti bezazlen ali i neuk. Ako napreduješ bićeš mudar i bezazlen. A razlika je veoma velika. U mudrosti, bezazlenost ima jedan sasvim drugačiji ukus, drugačiju ljepotu. Ako to prati neznanje, ono nema nikakvu vrijednost; prije ili kasnije će se izgubiti - ono i treba da se izgubi. To je nalik prvim zubima koji se mijenjaju, nalik mliječnim zubima - oni će otpasti. Tek poslije njih će doći pravi zubi. Dječja čednost je samo iz neznanja - to treba da prođe, ubrzo će biti bolje. Nemojte dijete štiti, i nemojte se nadati da se možete povratiti. Vraćanje vam neće nikako pomoći. To je mjesto gdje se ja ne slažem sa Primalnom terapijom.

Ta terapija je dobra kao jedan eksperiment vraćanja u svoje sjećanje. Ti se možeš vratiti samo u sjećanje a nikako u vrijeme. Dobro je ako se možete vratiti u sjećanje kako bi osmotrili kako je bilo kada ste bili mala djeca. Ali sama Primalna terapija ti neće pomoći ako ne budeš napredovao u meditaciji. Primalna terapija može postati izvjesni unutarnji poriv, jedna inspiracija, podsticajni fenomen - to ti može pružiti usmjerenje ka ljepoti bezazlenosti koju je imalo djetinjstvo. Ali tu postoji i nešto što je ružno, a to je neznanje. Sada ti to moraš da izbaciš iz sebe. Neukost se mora odbaciti da bi prepustilo mjesto bezazlenosti. Neznanje se može odbaciti samo putem mudrosti, putem

svjesnosti. To je put napretka, to nije nazadovanje. Međutim, ti si iz knjiga naučio divne riječi.

Ti kažeš: *Nikada nijesam imao poteškoća da se uvjerim kako spiritualna kreativnost ne potiče prvenstveno od našeg prvobitnog sebe.*

Prvobitno sebe uopšte i nije sebe, prvobitni lik i nije neki lik - to je samo čista praznina. U njemu ne postoji određeni centar koji se zove "sebe" jer je i to ponovo samo ego koji se prikrada sa začelja. A iz te praznine se rađa zaista jedna velika kreativnost rađa ali to nije *tvoja* kreativnost. Ti nemaš ništa sa time - ti tu ne postojiš - tada Bog počinje da protiče kroz tebe. Uslijed toga mi na Istoku tvrdimo da Vede nije napisao čovjek, da su one *apaurusheya*, da su božanske. Čovjek ih je samo zapisao; njih je razotkrio sami Bog. Isto je rečeno i za Deset zapovijesti iz Starog zavjeta - Bog je dao te zapovijesti Mojsiju. Mojsije nije bio tvorac, on je samo prenosilac poruke. To isto je rečeno i o Koranu: Koran nije Mohamedova kreacija, on to nije napisao, on je bio samo sredstvo.

Da, kada dospijete do praznine lišene ega, dogodi se veliko stvaralaštvo. Ali ta osoba nikada ne zna koje će vrste to stvaralaštvo biti. Ta osoba to ne može predvidjeti jer sa time nema ništa. Pojedinačnik nikada ne zna što mu je Bog namijenio. Bog može pjevati kroz tebe, može postati *bhagavad gita*, božanska pjesma; a može i slikati putem tebe ili može uraditi i nešto drugo. Niko to ne zna - nikada se ne zna - a pojedinac može samo čekati i dopustiti da ga sveobuhvatno obuzme. Stvaralac je onaj koga sveobuhvatno posjeduje. Devedeset devet zarez devet procenata vaših nazovi stvaralaca i nijesu pravi stvaralci, oni su samo egoistični ljudi. Vaši slikari, pjesnici, glumci, oni su vrlo egoistični ljudi. Sljedeća tri tipa ljudi su najegoističniji: sveci su na prvom mjestu, na drugom mjestu dolaze takozvani intelektualci, a treći su političari. Oni dolaze na treće mjesto jer je njihova moć najrasprostranjenija. Inteligentna osoba misli da je njegova moć nešto prefinjenija, a spiritualne osobe, naravno, misle da je njihova moć vrhovna.

Ti kažeš: *U tom smislu, otkrio sam da se kreativni duh događa ovdje i da se novi oblik življenja ostvario upravo ovdje u Puni.*

Mi ne činimo ništa kreativno - mi nijesmo činiooci, mi smo meditantanti. Mi smo se ovdje okupili da *ništa* ne radimo. Ali se onda

stvari počnu događati... Iz tog ništavila se dogodi da se mnogi pupoljci pojave, da se rascvjetaju. A kada se nešto ukaže iz tvog ništavila, to ima potpis Boga.

Ti kažeš: *Možemo li smatrati da su misli, zamisli i duh samo naši gosti, posjetioci, strani gosti koji nam dolaze bez naše mentalne aktivnosti - i da je samo svjesnost potrebna?*

Da, upravo tako stvari stoje. Ali, kada si ti u pitanju, Ilas, ja mislim da ti još nijesi kroz svoje iskustvo otkrio što svjesnost predstavlja. Da si to otkrio, ne bi bilo takvog pitanja. I to je neki ispitivački rad.

Zbog toga ti kažeš: *Možemo li smatrati da su misli, zamisli i duh samo naši gosti, posjetioci, strani gosti koji nam dolaze bez naše mentalne aktivnosti - i da je samo svjesnost potrebna?*

Svaka misao dolazi izvana i ponovo se vraća natrag. To je nalik disanju. Trilhard de Chardin je objavio kovanicu "nesfera". Isto kao što te okružuje vazduh, atmosfera, on je običavao da kaže kako je jedna druga suptilna atmosfera oko nas, nesfera. Isto kao kada udišeš ili izdišeš, to je zahtjev tvog tijela, a iz nefsere, iz misaone sfere, ti neprestano udišeš i izdišeš - to je zahtjev tvoje psihološke egzistencije. Sve misli nam dolaze izvana, i kako dođu, tako i odu natrag. Ali vi počinjete insistirati: "Ali to su *moje* misli!" Eto tu problem nastaje. Ako bi ti mogao samo promatrati...

Budin metod je bio: prvo promatraj svoje disanje kako dolazi i odlazi. Prvo započni sa disanjem jer je to elementarna stvar i lako se može promatrati. Započni sa nečim velikim: počni promatrati udisaje i izdisaje. On je podijelio tvoje disanje u četiri faze. Prvo dah ulazi. Samo treba promatrati kako dah ulazi, njegov suptilan dodir, tvoja pluća se ispunjavaju njime. Tada nailazi trenutak pauze, zastoja - za trenutak sve staje; dah je unutra, ništa se ne miče. Osmotri tu pauzu jer je to jedan veoma bitan momenat. Potom jedan drugi proces započinje: dah počinje da izlazi. Osmotri to ponovo. Tada su tvoja pluća prazna, ona se grče; vazduh je potpuno izašao iz pluća. Ponovo se ukazuje pauza - na trenutak ponovo sve zastaje. Osmotrite i to, jer su te dvije pauze najbitnije stvari za meditante. Tada će dah ponovo početi da ulazi.

Tako imamo četiri faze: dah ulazi, dah izlazi, i dvije pauze među njima. Ta dva zastoja, kada sve stane, su veoma ispunjeni tišinom. Ako možeš osmotriti te pauze, tada dolaziš do sljedećeg koraka: počni

da promatraš svoje misli. Svaka misao prolazi kroz isti proces, kroz te četiri faze. Misao dolazi, zadržava se na trenutak, izlazi van, i zastoj. Sljedeća misao dolazi, zastoj, misao odlazi. Počni da promatraš svoje misli. A treća faza je... Uslijed promatranja svog daha i misli, ti si razotkrio da nijesi ni dah ni misli, ti si samo promatrač, svjedok. To je svjesnost. To je ono što ja nazivam meditacija. Kada jednom spoznaš tu svjesnost, ti se više nećeš poistovjećivati sa svojim tijelom, sa svojim umom. Sada ti imaš iskustvo prostranstva; u jednom smislu nevjerojatna praznina, a u drugom smislu nevjerojatna preplavljujuća punoća. Uslijed te praznine, ti ćeš ostati smiren i opušten. A uslijed te punoće ćeš postati kreativan. Ali, molim te, llas, nemoj nastojati da ispituješ, promišljaš. Eksperimentiši, iskusi!

Ti kažeš: *Mislim da ovakva ideja uopšte nije lako pojmljiva zapadnjacima.*

To i nije ideja. Za tebe je to ideja, u tome je nevolja. To uopšte nije ideja, to je sasvim opipljiva stvarnost - to možeš stisnuti u svojoj šaci. Zbog toga sam ja ovdje: da ti pomognem da to imaš u ruci. Ova svjesnost, ovo ništavilo, ova punoća je najviša moguća stvarnost. To je prvo iskustvo Boga, ili božanstva. Ti misliš da je to teško pojmljivo na Zapadu? Nemoj brinuti za Zapad, bolje je da brineš o sebi. Što to ima sa Zapadom ili Istokom? To nema nikakve veze sa geografijom.

Bilo je i na Zapadu ljudi koji su iskusili to. Od Mojsija do Isusa, do Ekharta, bilo je mnogo njih koji su to iskusili. Kada bi neko prebrojao sve prosvjetljene ljude na Zapadu i uporedio ih sa brojem onih na Istoku, ja mislim da bi taj broj *morao* biti istovjetan jer postoji izvjesna suptilna ravnoteža u egzistenciji: Istok mora uravnotežiti Zapad, i obratno. Inače bi ravnoteža u prirodi bila poremećena a priroda ne dopušta remećenje. Ona uvijek održava ravnotežu.

Vi nijeste na Zapadu mnogo razmišljali o svojim prosvjetljenim ljudima zato su mnoga imena iščezla. Mi smo na Istoku veoma mnogo poštovali naše prosvjetljene pa su tako i mnoga imena ostala sačuvana. Ali u skladu sa zakonom ravnoteže, i Istok i Zapad su iskusili isti kvalitet svijesti sa istim brojem ljudi. Zato se nemoj brinuti o Zapadu. Ti si ovdje, iskusi to.

Ti kažeš: *To znači da je potrebno mjesto za skok...*

Što ti radiš? Zašto onda čekaš? Skoči! Koliko dugo ćeš čekati?

Još kažeš: *... ali ako ja ne osjećam snažno povjerenje u tebe i spremnost za tvoju poruku, ja ne mogu biti ovdje.*

Molim te da savršeno dobro zapamtiš da ja i ne očekujem nikakvo povjerenje ili neko vjerovanje u mene od tvoje strane. Ako si ti ovdje zbog toga da bi vjerovao u mene usled nekog dobrog razloga koji ti nazivaš "vjera", "uvjerenje", onda si ovdje sa pogrešnim razlogom. Budi ovdje da eksperimentišes, da iskusiš.

Ja nijesam filozof - ja te ne učim nekom filozofskom pravcu, ne pokušavam da ti pridodam bilo kakvo znanje ili informaciju - ja sam na raspolaganju za jedan sasvim drugačiji posao. To možeš nazvati transformacija ali nikako informacija.

Drugo pitanje:

Osho,
Što je bilo prvo što ste uradili poslije prosvjetljenja?

Ashu,

Ja sam se smijao jednim grohotnim smijehom kada sam uvidio svu apsurdnost *pokušaja* da dudem prosvjetljen. Cijela ta stvar je smiješna jer smo mi rođeni prosvjetljeni, a pokušavati da postignete nešto što već imate je zaista apsurdna stvar. Ako već to imate, vi ne možete to dostići; samo se može postići nešto što do tada nijeste imali, što nije bilo dio vas. Ali prosvjetljenje je u vašoj prirodi.

Ja sam se borio mnogo života unazad - to je bio moj cilj u mnogim životima. Činio sam sve što je moguće kako bih dostigao taj cilj ali sam uvijek gubio. To je moralo biti tako - jer to i ne može biti neko postignuće. To je u tvojoj prirodi, kako onda to može biti tvoje postignuće? To ne može biti nikakva ambicija. Um je ambiciozan - ambiciozan za novcem, za vlašću, za prestižem. Kada se jednoga dana dogodi da ostvari sve te spoljašnje ambicije, on postaje ambiciozan za prosvjetljenjem, oslobođenjem, za *nirvanom*, za Bogom. To je ona ista ambicija koja se povratila; samo se objekat promijenio. U početku je objekat bio spolja, sada je objekat iznutra. Ali tvoj stvav, tvoj pristup se još nije izmijenio; vi ste i dalje ona *ista* osoba sa istim ponašanje i istim navikama.

"Dan mog prosvjetljenja" jednostavno predstavlja dan kada sam razotkrio da se nema ništa postići, nikuda se ne mora ići, ništa se ne mora uraditi. Mi smo već božanski i već smo savršeni - *onakvi kakvi smo sada*. Nikakvo dokazivanje nam nije potrebno, nikakvi dokazi. Bog ne stvara nikoga nesavršenog. Čak ako bi i sreo nekog nesavršenog čovjeka, otkrio bi da je njegovo nesavršenstvo sasvim savršeno. Bog nikada ne stvara nesavršene stvari.

Ja sam čuo priču o zen majstoru Bokuju koji je kazao tu istinu svojim učenicima, da je sve savršeno. Jedan čovjek među njima, jedan veoma stari čovjek je ustao i upitao: "A što je sa mnom? Ja sam grbavac. Što kažeš za mene?"

Bokuju mu je odgovorio: "Još nijesam sreo tako savršenog grbavca kao što si ti."

Kada sam kazao "dan kada sam dosegao do prosvjetljenja", ja sam se poslužio pogrešnim jezikom - jer i ne postoji drugog jezika do ovog koji smo mi izumili. On se sastoji od riječi "postignuće", "dostignuće", "ciljevi", "dokazivanje", "napredak", "evolucija". Naš jezik nijesu izumili prosvjetljeni ljudi; zapravo, oni to i ne bi mogli izumiti ukoliko bi htjeli da dođu do prosvjetljenja koje se događa u tišini. Kako se ta tišina može prevesti u riječi? Bilo što da uradiš u tom smislu, riječi će biti samo remećenje te tišine.

Lao Ce je rekao: Onog trenutka kada se istina izrazi, ona biva lažna. Nema načina da se komunicira sa istinom. Ali i jezik se mora koristiti; nema drugog načina. Zato mi uvijek koristimo jezik uslovno; znamo da ne može biti adekvatan iskustvu. Uslijed toga ja navodim: "dan kada sam dospio do prosvjetljenja". To nije ni postignuće a nije ni moje. (*U ovom trenutku je nestalo el. energije; nije bilo ni osvjetljenja ni ozvučenja.*) Da, to se dogodilo nalik ovome! Niotkuda se iznenada dogodio mrak, onda svjetlost, i ti tada ne možeš uraditi ništa. Ti samo možeš promatrati.

Ja sam se smijao toga dana upravo zbog svih tih mojih smiješnih upinjanja da dosegnem prosvjetljenje. Toga dana sam se smijao sebi, smijao sam se i cijelom čovječanstvu jer su svi pokušavali da to dosegnu, da dospiju do toga, da dokažu da su to postigli. To se meni dogodilo u stanju potpune opuštenosti - to se samo tako i može dogoditi. Ja sam pokušavao sve, a onda kada sam uvidio izlišnost svega toga, odbacio sam sve... odbacio sam cio projekat, zaboravio sam na sve to. Potom sam sedam dana živio najjednostavnije moguće. Ljudi sa kojima sam živio su bili veoma iznenađeni jer me nikada do tada nijesu

vidjeli da živim tako jednostavno. Moj cio pređašnji život je bio podređen savršenoj disciplini i metodama.

Ja sam dvije godine živio sa tom porodicom; oni su znali da ja obično ustajem u tri ujutro, idem na desetokilometersku šetnju ili trčanje, a onda se kupam u rijeci. Sve je bilo apsolutno podređeno rutini. Čak iako bih bio pod temperaturom ili bolestan, to nije mijenjalo stvar: ja sam uvijek išao istim putem. Oni su znali da ću svakodnevno sjediti satima u meditaciji. Sve do tog dana sam veoma izbirljivo jeo. Nijesam pio čaj ni kafu, imao sam striktnu dijetu i pravila za ishranu. Tačno u devet sati naveče sam odlazio u krevet. Čak i ako bi neko sjedio sa mnom, ja bih samo rekao "zbogom" i otišao na počinak. Ljudi sa kojima sam živio su obično obavještavali posjetioce: "Sada možete ići. On će da ide na počinak." Ja nijesam čak gubio ni trenutak u obrazloženju: "Sada je vrijeme da idem da spavam."

Kada sam se opustio za sedam dana, kada sam po prvi put popio jutarnji čaj i ustao u devet, porodica je bila iznenađena. Rekli su: "Što se dogodilo? Zar si odustao?" Oni su imali mišljenje o meni kao o velikom joginu. Jedna moja slika iz tog perioda još postoji. Ja sam obično bio ogrnut samo jednim ogrtačem, i to je bilo sve od moje odjeće. Tokom dana sam se ogrtao samo time, dok bih se noću pokrivaio samo istim ogrtačem. Spavao sam na asuri od bambusa. To je bio sav moj komfor - taj ogrtač i jedna asura. Ja nijesam imao ništa - ništa nijesam posjedovao.

Oni su se iznenadili kada sam tog prvog jutra ustao u devet. Rekli su: "Nešto nije u redu. Jesi li bolestan, ozbiljno bolestan?" Rekao sam im: "Ne, nijesam ozbiljno obolio. Ja sam prije bio bolestan nekoliko godina, sada sam savršeno zdrav. Od sada ću se ustajati samo onda kada se dovoljno naspavam, a poći ću na počinak kada mi se bude prispalo. Više neću biti rob časovnika. Jest ću sve što bude godilo mom tijelu, i piću sve što mi se bude pilo."

Oni nijesu mogli vjerovati. Rekli su mi: "Hoćeš li piti i pivo?" Rekao sam im: "Donesite pivo!" To je bilo prvi put da sam okusio pivo. Nijesu mogli vjerovati svojim očima. Rekli su: "Ti si sasvim poludio. Postao si sasvim nespiritualan. Što to radiš?"

Ja sam im odgovorio: "Što je dosta, dosta je." Sedam dana sam zaboravio cio projekat. Tada sam ga zaboravio zauvijek. I sedmoga dana se dogodilo - dogodilo se niotkuda. Iznenada je sve bilo osvjetljeno; a ja nijesam ništa uradio, samo sam sjedio da se odmaram ispod jednog drveta, uživao sam. Kada sam se počeo smijati, vrtlar je čuo moj smijeh. On je, inače, mislio da sam ja malo čaknut ali me nikada do tada nije čuo da se tako smijem. On je dotrčao i upitao: "Što se dogodilo?"

Ja sam mu odgovorio: "Nemoj se brinuti. Ti znaš da sam bio ćaknut - sada sam sasvim poludio! Smijem se samom sebi. Nemoj se uznemiravati. Samo idi da spavaš."

Ti me, Ashu, pitaš: *Što je bilo prvo što ste uradili poslije prosvjetljenja?*

Smijeh. To je jedino što radim od tog trenutka. Ja se ne mogu smijati dok pričam neki vic. Ja se smijem *kroz* vas.

Mario je upao u omiljeni bar i naručio trodupli konjak.

"Što je sa tobom?" upita ga barmen.

"Ja sam jebeno lud!" reče Mario. "Sve je počelo kasno sinoć. Radili smo do kasno pa me je sekretarica zamolila da je odbacim do kuće. Kada sam okrenuo ključ za paljenje, on se polomio u mojoj ruci!"

"O, to bi me zasigurno sjebalo." reče mu barmen.

"Ne, od toga još nijesam poludio" odgovori mu ovaj.

"Onda smo uzeli taksi, došli do njenog stana i popili nekoliko pića koje je ona spremila. Zatim me je ona zamolila da se malo opustim sa njom na krevetu."

"I onda?" upita ga zaintrigirani barmen.

"Dakle", nastavi Mario, "kada sam krenuo da se skidam, patent na pantalonama se zaglavio i ja nijesam nikako mogao da ih skinem."

"Joj! To bi me zaista izludjelo!" uzviknu barmen.

"Pa... Ni to me nije baš pošasavilo. Mi smo u to krenuli dovoljno čvrsto i dovoljno prodorna, kada smo dočuli da se ključ okreće u vratima.

"Brzo", reče ona, "to mora da je moj muž. Sakrij se negdje!"

"A sada je to zaista bilo izluđujuće!" reče barmen.

"Ne", reče Mario, "to me nije izludjelo. Morao sam se brzo sakriti. U plakaru i iznad kreveta je bilo uočljivo pa sam se okačio o sims prozora držeći se rukama."

"I onda?" reče barmen.

"Pa, suprug je upao i zaurloao. 'Gdje se taj kurvin sin sakrio?' I bez čekanja odgovora, on pogleda iznad kreveta, u plakaru, a onda i kroz prozor gdje je ugledao mene kako tu visim potpuno go."

"I onda?" upita barmen.

"Pa, onda je on potrčao do svog plakara, izvukao štap za golf iz torbe i zelen u licu od bijesa skočio na prozor i počeo lupati moje prste jedan po jedan."

"Isuse! Tada si zasigurno poludio!" reče mu barmen.

"Ne! Ni zbog toga nijesam poludio!" reče Mario. "To se dogodilo tek kada je on krenuo da udari po mom zadnjem prstu i kada sam se ja osvrnuo da pogledam koliki je ambis ispod mene. Poludio sam onog trenutka kada sam otkrio da ispod mojih nogu do tla ima samo dvadeset santimetara prostora. Zbog toga sam poludio!"

Ja mislim, takode, da ti razumiješ da je rasprava o pojedinačnom znatno duža od tumačenja univerzalnog. Što upornije težimo višim stvarima, naše rasprave o intelektualnom su kraće; čak toliko da kada uđemo u taj mrak koji prevazilazi poimanje, mi nećemo naći nikakvu jezgrovitost izražavanja već samo savršenu tišinu i neznanje. Stoga, govor potiče od univerzalnog i ide ka pojedinačnom, a kada stigne, on narasta do mjere mnogostrukosti stvari. Ali sada, uistinu, on se kreće od pojedinačnog ka univerzalnog, i kako se penje do izdignuća, on se povlači, a posle potpunog izdignuća postaje unutarnje smiren, krajnje sjedinjen sa neizrecivim. Mi kažemo, zato, da činilac preobražavanja od svih stvari čini lišavanje od bića i života, od uzroka i misli, čak ni tijelo nema; nema ni oblik, ni lik, ni kakvoće, ni količine, nema ni veličine, ni zapremine, niti je vidljiv, niti se može dotaći; niti osjeća, niti se može osjetiti, nije on nered ni metež, nije uznemirenje ni materijalna strast; nije on bez moći, podložan neizbježnim osjećanjima, nije ni svjetlost nekih nedostataka, niti promjena, ni izopačenost, niti razdor, ni nedostatak, manjkanje, ni priliv, niti je on, niti posjeduje bilo kakve druge osjetljive stvari.

STARE NAVIKE TEŠKO UMIRU

Jedan engleski lord je igrao golf sa svojom suprugom, ledi Evelajn, koja je slabije vidjela na jedno oko posle saobraćajnog udesa. Tokom igre, lord pogodi lopticom zdravo oko ledi Evelajn i ona potpuno obnevidje. Poslije par trenutaka oklijevanja, on reče:

"Izvini, draga.... laka noć, draga!"

Švajcarski vodič je predvodio grupu turista ka planinama. Bilo je potrebno veoma vješto penjanje. Prije no su stigli do vrha, prošli su pored jednog dubokog ambisa gdje im vodič reče: "Preporučujem vam da ne gledate dolje kako biste izbjegli vrtoglavicu." Nastao je tajac... " Ali, ako se nekim slučajem neko od vas oklizne i padne u ambis, nemojte zaboraviti da se osvrnete nadesno i pogledate panoramu od čije ljepote zastaje dah!"

Umoran i žedan, čovjek je izgubio suprugu u pustinji. Poslije izvjesnog lutanja, on sreće još jednog jahača. Radostan da vidi nekoga, on pozdravi jahača sa prijateljskim "zdravo".

"Zdravo", odgovori mu ovaj.

"Ja sam Englez", reče prvi.

"Ja sam Englez, takode", odgovori drugi.

"Ja sam iz Oksforda", nastavi prvi.

"Ja sam iz Kembriđža", ču se odgovor.

" Žao mi je!"

Veoma je teško da se oslobodite svih navika; to mora da je bio slučaj i sa Dionizijem. On je bio obučavan za teologa; on je govorio jezikom teologa iako nije bio teolog, on je bio mistik. Ali kada je počeo da se iskazuje, bilo je prirodno da će se njegova obučenost, njegovo vaspitanje ispoljiti. Zato mu oprostite zbog njegovog

izražavanja. Ono nije jasno kao kod Upanišada jer su Upanišade ispjevali ljudi pjesnici a ne teolozi. Odatle je ljepota navoda u Upanišadama.

Srećom, Isusa nijesu obučavali rabini; inače, bili bismo lišeni velike poezije i ljepote iz Novog zavjeta, posebno onog: "Blagoslovljen je onaj što je krotak, njegovo je Kraljevstvo Božje. Blagoslovljeni su siromašni duhom, njihovo je Kraljevstvo Božje. Blagoslovljeni su oni što su posljednji, u mom Kraljevstvu Božjem će biti prvi." Ovo nijesu riječi rabina; to su riječi jednog običnog čovjeka - ne baš vičnog izražavanju, ne baš obučenog u rezonovanju. On je jednostavno to izjavio bez da je dao bilo kakvo objašnjenje za to; on nije argumentovao. To su bili uzvici ushićenja. To je bilo nalik uzvicima djece koje se igraju, vrište, viču i trče bez ikakvog razloga; u njih samo preplavljuje energija. To su bile bezazlene izjave.

Vi veoma lako možete uočiti razliku između Isusa i Dionizija, između Lao Cea i Dionizija, između Zaratustre i Dionizija. Na nesreću, ovaj izuzetno veliki čovjek je morao proći kroz teološku obuku. To je bilo upravo slučajno. Ali je njegova obuka ostala prisutna u njegovom životu; veoma je bilo teško da se oslobodi starih navika. Ono što je on rekao je od veoma velikog značaja, ali način na koji je to izrazio je obično teološki. Poslušajte samo te izjave:

Ja mislim, takođe, da ti razumiješ da je rasprava o pojedinačnom znatno duža od tumačenja univerzalnog.

Lao Ce nije nikada govorio o pojedinačnom i univerzalnom, nije to ni Buda radio, ni Isus, ni Kabir ni Farid. To je filozofski problem: to ima značaja u svijetu filozofije ali je sasvim nebitno kada je u pitanju mističko iskustvo. Ali Dionizije nije mogao naći nijedan drugi način da se izrazi; zato morate biti malo strpljivi. To što je govorio je bilo značajno ali način na koji je to izražavao je bio besmislen. Vi morate nastojati da pronađete dijamant koji je sakriven ispod njegovog izraza.

Pod "pojedinačnim" je podrazumijevao ispoljavanje egzistencije. Postoje ljudi, životinje, ptice, drveće, rijeke. Među ljudima ima i crnaca i bijelaca, ljudi žute kože i crvene. Među bijelima imamo muškarce i žene, djecu i starce. A ako bismo išli dalje u pojedinačnom došli bi do atoma. Na kraju te analize bismo došli do nepodijeljenog jedinstva koje se ničim ne može dijeliti. To je upravo u početku bilo značenje "atoma". Konačno je otkriveno da se i atom može dijeliti ali i dalje zadržava staro ime. Sada je atom izdijeljen u elektrone, neutrone,

pozitron; oni su postali nevidljivi. Ali ko zna? Prije ili kasnije, neko će uspjeti da izdijeli i elektrone. Mora da postoje muški i ženski elektroni - za to postoje sve mogućnosti. Pozitivni i negativni elektroni postoje, privlačenje među njima je poznato. Možeš to nazvati yin i jang, muško i žensko, Šiva i Šakti; sve ovisi kakvo izražavanje odabereš. "Neutron" ili "pozitron" je naučni način izražavanja ali će jednoga dana i njih neko razdijeliti.

Nauka se tako kreće ka pojedinačnom i zato se nikada neće zanimati za Boga jer je Bog najviše univerzalno. Bog predstavlja sve, organsku cjelinu, a nauka i njeno zanimanje je okrenuto ka partikularnom, ka krajnje djelimičnom. Možete zapaziti kako nauka i religija idu različitim smjerovima. Nauka se kreće od univerzalnog ka pojedinačnom; religija se kreće od pojedinačnog ka univerzalnom. Zbog toga se njih dvije ne mogu složiti; skoro je nemoguće da se usaglase. One ne mogu naći nijedno zajedničko pitanje po kojem bi se usaglasi. Nauka je sklona da vjeruje u analize jer je to metodologija za dospijevanje do pojedinačnog, a religija vjeruje u sinteze jer su sinteze stepenice koje vode ka svemu, ka univerzalnome.

Sigmund Frojd je svoju psihologiju nazvao "psihoanaliza". On je bio u pravu kada je to nazvao tim imenom jer je sav njegov napor, sav njegov život bio posvećen jednoj stvari: kako od psihologije načiniti nauku. Ona je mogla postati nauka samo ukoliko bi sadržala analizu. Njegov uvid je bio veoma jasan.

Asagioli svoju psihologiju naziva "psihosinteza". On je bio na pravom putu da od psihologije stvori religiju. Ali on nije imao dovoljno uvida kao Sigmund Frojd. Njegove sinteze nijesu bile baš sinteze. Sigmund Frojd je *zaista* analizirao, a ono što je Asagioli radio je sakupljanje parčića Sigmunda Frojda. To je isto kao kada bi tijelo bilo izdijeljeno, kada bi kasapskim nožem bilo iskidano u komade i potom sastavljeno ili izlijepljeno, i kada bi ti pomislio da se povratila cjelina. Nijesi u pravu. Nikada više nećeš moći tog čovjeka sastaviti; tako ćeš samo dobiti leš. Zbog toga Asagioli nije mogao privući neku pažnju; on je samo dobio leš. On je pokušao da rastumači Sigmunda Frojda; on je samo stavio zajedno sve ono što je Frojd izdijelio. Ali on nije bio mistik, a ako nijesi mistik ne možeš dospjeti do živog univerzuma. Pojedinačno je obično i materijalno; dijelovi ne mogu sačinjavati život. Život pripada cjelini. Život je kvalitet koji proizilazi iz čudesnog načina kada su dijelovi sinhronizovani, kada su u harmoniji.

Vi možete secirati cvijet, ali kada to učinite vi ste ga i ubili; kada se on jednom izdijeli, više nikada se ne može sastaviti. Da, vi to i možete sastaviti, ali tom cvijetu više nikada nećete moći uliti život. Više mu nikada nećete moći vratiti njegovo organsko jedinstvo.

Rad Sigmunda Frojda je ostavio veliki utisak na čovječanstvo jer je ovo doba nauke a on je pomogao da se psihologija makar malo približi nauci. Asagiolijeva ideja je bila dobra ali on nije bio sposoban da ostvari tu svoju ideju: on je obećavao nešto za što nije bio sposoban. On nije bio Lao Ce, Buda ili Dionizije. Dionizije sasvim sigurno zna što se događa u ta dva procesa. On nije mogao biti svjestan moderne nauke ali je u svojim riječima to opisao u potpunosti, sasvim precizno. Od univerzalnog ti dolaziš do pojedinačnog; to je naučni pristup.

Prije hiljadu godina je bila poznata samo jedna nauka. Zbog toga se na starim, drevnim univerzitetima kao što je Oksford nauka nazivala odsjek prirodne filozofije. Bila je samo jedna nauka, filozofija prirode; zbog toga se i danas sa time možemo susresti. Vi možete doktorirati psihologiju ali ćete dobiti titulu Ph. D. - to znači doktor filozofije. Vi možete doktorirati hemiju ali će vas i dalje oslovljavati sa Ph. D. - ludost. Vi nemate ništa sa filozofijom, ali tih dana nije bilo ničega do filozofije; to je bila jedina nauka: filozofija. Onda se u ovih hiljadu godina nauka izdijelila u mnoge dijelove. Hemija je postala zasebna nauka, fizika je postala zasebna nauka, takođe. Potom se čista fizika odvojila od primijenjene fizike; organska hemija je postala nauka odvojena od neorganske hemije. A sada imamo i neke druge hemije - biohemiju... uskoro će biti još podjela. Sada postoji skoro tri stotine naučnih vrsta. Samo za hiljadu godina se nauka izdijelila u tri stotine vrsta.

Cijeli proces nauke se sastoji u tome da se sazna sve više o sve manje stvari. Nauka je postala ekspertiza, a stručnjaci treba da znaju sve više o sve manje stvari. Samo prije dvadeset godina, ukoliko se razboliš, trebao si da odeš do ljekara, i to je bilo sve; sada to više nije dovoljno. Ti odeš kod ljekara, a on te potom uputi kod još nekoliko specijalista jer on ne može ništa reći o tvojim očima. Još prije dvadeset godina je on mogao uraditi sve za tebe; za tvoje oči, tvoj nos, tvoje uši,... cijelo tvoje tijelo je bilo u njegovom domenu. Više nije tako. Ako vas bole oči, on će vas poslati očnom specijalisti.

Ja sam čuo da će u dvadeset i prvom vijeku ovako biti liječeno. Pacijent će otići očnom ljekaru, i prije no što će ga specijalista pregledati, on će ga upitati: "Koje vas oko boli?"

Pacijent će odgovoriti: "Desno oko."

Ljekar će mu na to odgovoriti: "Žao mi je, moraćete otići drugom specijalisti jer vam ja o tom oku ništa ne mogu reći. Ja sam stručnjak samo za lijevo oko."

I nemojte se tome smijati jer je i samo jedno oko cio univerzum sam za sebe. Samo da shvatite rad samo jednog oka, lijevog ili desnog, dovoljan je posao za cio životni vijek. Zapravo, ne postoji osoba na svijetu koja može reći da je pročitala sve što je napisano o oku. Toliko mnogo istraživanja je napravljeno tako da ima mnoštvo stručnjaka; ti bi morao da odeš kod mnogo specijalista. A veliki problem je u tome što te niko od njih ne može sagledati u cjelini, kao jednu organsku cjelinu. Neko liječi samo tvoje oči, a ne zna ništa o tvom srcu. Neko drugi liječi tvoje srce, a ne zna ništa o stomaku. Opet neko drugi liječi samo stomak... Tebe tretiraju parcijalno tako da niko ništa ne zna o tvojoj cjelini - a šta reći o sveukupnom jedinstvu egzistencije?

Tako su eksperti proizveli mnoge konfuzije. Očni specijalista može prouzrokovati neke smetnje na srcu ili mozgu. Ekspert za mozak može uraditi nešto što može biti loše za oči ili nos. Kardiolog može proizvesti nešto loše stomaku ili bubrezima, i tako dalje. Sada se pred svim naučnicima svijeta postavlja jedini problem: kako sjediniti sve te različite grane. U drevnim vremenima, u Aristotelovo vrijeme, jedna osoba je mogla da piše o cijeloj nauci. Samo jedan čovjek, Aristotel, je pisao o svim naukama. Više nikada neće biti moguće to postići; niko više ne može biti Aristotel; ti dani su prošli. On nije samo pisao o tome što je nauci dostupno, pisao je i o Bogu, nebu, paklu - o natprirodnom svijetu. Odatle je i riječ "metafizika".

Metafizika ima veoma čudno porijeklo. Aristotel je pisao o matematici, hemiji, fizici, o svemu što je bilo naučno tih dana. I posle svih tih poglavlja, on je napisao poglavlje o Bogu. Bilo je sasvim slučajno da je posle napisa o fizici pisao o Bogu; sljedeće poglavlje je bilo o Bogu. "Metafizika" znači "posle poglavlja nazvanog fizika." Tako je postalo pravo ime te filozofije - metafizika, iza fizike. Zapravo, to potiče iz Aristotelove knjige: to je poglavlje koje slijedi posle poglavlja "Fizika". Ali više nikada se neće moći sresti čovjek nalik Aristotelu. Nauka se previše razgranala, u budućnosti će se razgranavati još i više. Zapamti definiciju: znati sve više o sve manje stvari. Tako će religija biti obrnuti proces: znati sve manje i manje o sve više stvari. Zato za religiju niko ne može biti stručnjak. To je jedan pokret koji kreće od pojedinačnog ka univerzalnom.

Misticizam je najviši vrh religije. I misticizam se može definisati na isti način: znati ništa o svemu. Tako je Dionizije to objasnio: *agnosia*, znati ništa. Ništa se ne može znati o svemu, o cjelini, o univerzumu jer ti pripadaš tom univerzumu, ti si nedjeljivi dio toga. Poznavalac i spoznato više nijesu odvojeni; oni su sjedinjeni. To je upravo ono što je on govorio jezikom teologije. Ono što je on govorio

je značajno. On je veoma jasno definisao nauku bez da je i bio svjestan da govori o nauci. On je veoma jasno i precizno opisao religiju i misticizam.

Ja mislim, takođe, da ti razumiješ da je rasprava o pojedinačnom znatno duža od tumačenja univerzalnoga.

Naravno, opisivanje i rasprave o pojedinačnom i treba da budu veoma duge. *Encyclopaedia Britanica* se ne može napisati na dopisnici. Ali suština Upanišada, sto osam Upanišada, se može ispisati na samo jednoj dopisnici, čak i jedna dopisnica može biti prevelika. To sve čak može biti kondezovano u samo jednoj sutri, u samo jednom navodu. Upravo takva vrsta navoda je dostupna. Upanišada govori: *Tattvamasi*, Ti činiš to - oni kažu da je sve sadržano u ovome. Sve što je rečeno u Upanišadama nije ništa do samo pojašnjenje ovog navoda sadržanog u ove tri riječi: "Ti činiš to". Ne postoji razlika između tebe i univerzuma. Ti si to.

Ali ti ne možeš opisati nauku na taj način. Nauka zahtijeva da se opisuje naširoko i nadugo - nauka treba da pokrije milione stvari. Čak ni sada mi ne znamo koliko sve živih bića egzistira na zemlji. Poslije tri stotine godina istraživanja, svakodnevno ljudi otkrivaju nove vrste insekata, leptira - neke nove vrste koje nijesu bile poznate do sada. Mi još ne znamo koliko sve ima biljnih vrsta na zemlji; već su milioni vrsta katalogizovani, a još je mnoštvo ostalo nepoznato. Ne postoji nikakvih teškoća ući u istraživanje kada je u pitanju nauka; hiljade nepoznatih predjela je još neistraženo. Milioni zvijezda je već izbrojano ali još mnogo njih je ostalo da se izbroji. Izgleda da je univerzum beskonačan tako da nikada nećemo biti u mogućnosti da otkrijemo sve oblike postojanja. A biti zainteresovan za pojedinačno znači biti zainteresovan za sve pojave.

Dionizije kaže:

*Što upornije težimo višim stvarima
naše rasprave o intelektualnom su kraće; čak toliko,
kada uđemo u taj mrak koji prevazilazi poimanje,
mi nećemo naći nikakvu jezgrovitost izražavanja
već samo savršenu tišinu i neznanje.*

Vi se obično krećete od pojedinačnog ka univerzalnom, a to je ono što on podrazumijeva pod "višim stvarima" Zapamtite, on

ovdje ne govori o nikakvim moralnim procjenama, on samo govori o višim stvarima u smislu univerzalnog. Na primjer, biti hindus je niže nego biti samo ljudsko biće, biti muhamedanac je niže od ljudskog bića. Biti muškarac ili žena je niže nego biti samo ljudsko biće. Ali biti ljudsko biće je niže od samog bića jer ono pokriva znatno širu teritoriju. U tome su smještene i životinje, insekti, drveće je u tome. Biti je čak viša forma i od bića jer su u tome sazdate i stijene. I stvari za koje vi smatrate da su mrtve stvari su uključene u to jer i one *postoje*. Čak i snovi pripadaju tome jer i oni *postoje*. Bilo kako lažno, ili bilo kako izmišljeno ali i oni *postoje*. *Biti* je poistovjećeno sa Bogom.

Ovo je značenje njegovog ići više: *više* znači približavanje univerzalnom. Treba razumjeti pravo značenje riječi "univerzalno": to znači jedno, "uni"; "uni" znači jedno. To nije multiverzalno već univerzalno. Zbližavajući se sa jednim je značenje onoga što on podrazumijeva sa ići više; približavati se mnoštvu on opisuje sa padati niže. Njegovo vrednovanje nije moralističko, ono je mnogo značajnije - egzistencijalno je. On kaže:

*Što upornije težimo višim stvarima,
naše rasprave o intelektualnom su kraće...*

I zaista, ako budete stremili navise sve manje ćete težiti ka intelektualnom jer intelekt nije ništa drugo do instrument analize. Sada možete razumjeti zašto su svi mistici bili protiv uma: iz prostog razloga što um predstavlja obično analiziranje a analiza vodi ka pojedinačnom. Ako odbaciš um, univerzum je jedan, biva sjedinjen. Sve razlike nestaju jer razlike samo bitišu kroz intelekt. Intelekt kaže: "Ovo je drugačije od onog." Intelekt je proces etiketiranja: "Ovo je muškarac, ono je žena. Ovo je hindus, ono je muhamedanac, a ono hrišćanin." I ne samo to: "Ovo je hrišćanin katoličke vjere, a ono je hrišćanin protestant", i tako dalje. To samo vodi podjelama i etiketiranju.

Što se penješ više, funkcije intelekta ima sve manje i manje. Drugim riječima, ako želite da se izdignete, morate otići iza intelekta. To je ono što je on želio da kaže, ali njegov način izražavanja je bio teološki. Da je on bio zen monah nalik Bodidarmi, iskazao bi to sve u jednoj riječi: "ne-um".

Car Wu je upitao Bodidarmu: "Kuju poruku imaš za mene?" Ovaj mu je odgovorio: "Ne-um" - i to je bilo sve.

Kada je filozof upitao Lin Chija ... Lin Chi je sjedio na obali rijeke, ovaj mu je prišao, poklonio mu se i upitao: "Koja je tvoja suštinska poruka?"

Lin Chi pogleda filozofa i ništa ne reče. Filozof pomisli: "On je veoma star, možda je nagluv." Zato viknu: "Izgleda da me ne čujete! Pitao sam vas: koja je vaša suštinska poruka?"

Lin Chi se nasmija. Filozof pomisli: "Nešto je čudno. Prvo me nije čuo, a sada se i smije! Možda se on samo pretvara da me je čuo, ali pošto mi nije odgovorio izgleda da ne čuje. Taj smijeh znači samo prikrivanje." On je potom viknuo još glasnije: "Pitao sam vas: koja je vaša suštinska poruka?"

Lin Chi progovori: "Prvo sam ti rekao tišinom. Ti to nijesi razumio; stoga sam morao sići nešto niže. Rekao sam ti smijehom. Ti ni to nijesi razumio, zato ću se spustiti još niže." Onda je prstom ispisao po pijesku riječ "Meditacija", i rekao: "To je moja poruka, to je suštinska poruka."

Filozof na to reče: "Razjasnite mi to, malo mi više to pojasnite."

Lin Chi reče: "To se ne može jasnije reći! Sve što se o tome može reći iskazuje se na taj način."

Ali filozof bi uporan, zato Lin Chi napisao velikim slovima: "MEDITACIJA".

Filozof se sada malo razljuti i reče: "Šališ li se ti sa mnom? Ti si sada napisao istu riječ samo sa većim slovima! Ja želim još više pojašnjenja - ja sam profesor filozofije!"

Lin Chi na to reče: "Zašto mi to nijesi rekao prije?" Zato on napisao: "Ne-um."

Filozof ga na to udari šakom po glavi i ode bez pozdrava, gundajući: "Kakav je ovo čovjek? Prvo je napisao 'Meditacija', a onda samo 'Ne-um'."

Ali Lin Chi je rekao upravo ono što je ispravno, do krajnosti. Lin Chi nije teolog ili filozof; on je čisti mistik. Lin Chi je prenio Bodidarminu poruku iz Kine u Japan. Lin Chi je preporučio cio Japan. Japan duguje Lin Chiju više no ikome drugom. On je prvi japanski Buda, a onda sa jedne svijetle na drugu... potom su se rascvjetali mnoge Bude. Ali Lin Chi je bio početak: on je prenio sjeme iz Kine. Upravo kao što je Bodidarma prenio Budinu poruku iz Indije u Kinu, Lin Chi je uradio isto, prenio je to iz Kine u Japan. Ali Dionizije je bio rijedak slučaj. Nije poznato da su teolozi bili mistici, zbog toga je on, na neki način, još značajniji.

Ja sam čuo:

Jednoga dana su umrli veliki mistik i veliki pandit, učeni čovjek - bilo je to baš istog dana i u isto vrijeme. Oni su živjeli u istoj ulici, nasuprot jedan drugome.

Mistik je bio iznenađen da anđeli smrti i pandita, učenog čovjeka, vode u raj. On nikada nije to mogao zamisliti, nijedan mistik to ne bi mogao pomisliti, da pandit može ući u raj. Postoje mogućnosti da i grešnici mogu ući u raj, ali ne i učeni ljudi, teolozi ili filozofi. Oni su svjetovni ljudi, oni ne znaju ništa ali se pretvaraju da sve znaju. Oni su najveći prepredenjaci na svijetu ali oni koriste velike riječi, koriste se visokim žargonom.

Mistik je ostao smiren i poslije tog prizora. No, on se još više iznenadio kada su se vratnice raja otvorile: sv. Petar je prvo primio pandita, mistika je skoro ignorisao, i uz veliku dobrodošlicu, aleluje, i božanski orkestar, pandit je bio uveden u raj. Niko nije obratio pažnju na mistika koji je stajao pred vratima i sve to posmatrao.

Kada se primanje učenog čovjeka, pandita, završilo, sv. Petar pozva mistika da uđe - bez muzike, pjesme, bez orkestra, samo mu reče "Uđi".

Mistik reče: "Ja sam malo zatečen. Cio svoj život sam živio u molitvi, u tišini, u meditaciji. Da li je ovo ispravan način primanja mistika? A ovog čovjeka ja poznajem savršeno dobro, on je samo jedan pametnjaković. On, zapravo, i ne zna ništa, nikada nije ništa iskusio, a bio je primljen na takav način.

Sv. Petar se nasmija i reče: "Ti ne razumiješ. Mistici dolaze ovamo svakodnevno. Ovo je bio prvi put da je učeni čovjek došao. To je zaista veoma rijetka prilika i zbog toga je bio posebno primljen. Ovo se neće dogoditi ponovo ni za milion godina jer se nije ni dogodilo Već milion godina. Možda se više nikada neće ni dogoditi, zato je ovo bila jedinstvena prilika da primimo učenog čovjeka."

Dionizije je bio u tom smislu jedan rijedak cvijet, jer teolozi, rabini, panditi nijesu umjeli znati. Oni su imali znanja, raspolagali su sa mnoštvom podataka, mogli su navoditi spise ali nijesu ništa iskusili u svom životu. Dionizije *jest* iskusio. Ali se ovo mora razumjeti: bilo što da si sada, ako si iskusio, ti to moraš ispoljiti na stari način, na način koji si znao prije tog iskustva. Na primjer, ako si slikar i ako si iskusio Boga, što ćeš potom raditi? Ti ćeš slikati - naravno, sa jednim novim kvalitetom - isti izlazak sunca, isti zalazak ali sa nekim novim dodatkom, sa nekim unutarnjim kvalitetom, sa nekom dubinom.

Jedna poznata zen priča govori:

Kineski car je upitao zen Majstora: "Želio bih da mi nešto naslikate na zidu da gledam dok meditiram. Ja imam jedan mali hram. Volio bih da mi nešto nacrtate na zidu."

Majstor mu reče: "U redu, ja ću obaviti to, ali za to će mi biti potrebno jedna, dvije ili čak i tri godine. Nikada se to ne zna - jer ja slikam samo onda kada on slika kroz mene. Nekada se to dogodi, nekada se ne dogodi. Ja sam samo njegovo sredstvo."

Car mu odgovori: "Samo ti radi."

Poslije tri godine, djelo je bilo završeno. Majstor je islikao sve unutrašnje zidove hrama prizorom divnih planina, proljeća, rijeka i vodopada. Nije dopustio caru da uđe u hram sve dok sasvim nije završio svoje slikanje. Tako je car čekao cijele tri godine, uvijek se raspitujući: "Kada? Kada ću moći ući?"

Nakon tri godine, jednoga dana Majstor mu reče: "Sada možeš ući."

On je ušao. Bio je iznenađen: hram je bio veoma mali ali način na koji je Majstor slikao planine dao je neku prostranost. Imao je osjećaj kao da stoji usred planinskog predjela a ne u hramu. On počeo da ga ispituje o svemu: "Šta je to? Koja je to rijeka? Koje su to planine? Kako se taj vrh zove?"

Onda su stigli do najljepšeg vrha. Vidjeli su i jednu usku stazu koja je krivudala ispod vrh planine. Car ga upita: "Kuda vodi ta staza?"

Majstor mu odgovori: "Zapravo, ja nijesam još išao tom stazom ali ću pokušati. Sačekaj me."

Onda je Majstor ušao u sliku... i nikada se više nije vratio!

Ovo je jedna veoma čudna priča ali je ja volim. Ona je zaista predivna: to pokazuje koliko je njegovo slikarstvo bilo živo. Majstor je sebe sasvim prelio u to. U tome se sastoji njegovo nestajanje u sliku, to je bio razlog što se nikada više nije vratio. Kada Majstor slikarstva slika, onda slikar iščezava, samo slika ostaje. Kada Majstor muzike svira, muzičar nestaje, samo muzika ostaje. Kada Majstor pjevanja pjeva, tada postoji samo pjesma, pjevača više nema. Bilo što da uvijek bavaš prije tvog prosvjetljenja, to će postati tvoje ispoljavanje poslije prosvjetljenja.

Dionizije je bio teolog, biskup. A biti biskup Atine znači da je morao biti veoma spretan, veoma obrazovan jer je bio najvažniji biskup tih dana; Atina je bila jedan od najkulturnijih gradova koje je svijet ikada poznao. Zato je on govorio tim jezikom, ali ti nemoj dopustiti da se izgubiš u tom jeziku. Samo pokušaj da otkriješ suštinu toga.

On kaže:

Kada se naše rasprave izdignu do univerzalnoga, intelektom su kraće; čak toliko, kada uđemo u taj mrak koji prevazilazi poimanje, mi nećemo naći nikakvu jezgrovitost izražavanja već samo savršenu tišinu i neznanje.

Ovo je jedan veoma sadržajan navod i, na neki način, jedinstven. Bilo je mistika koji su puno govorili o znanju koje prevazilazi poimanje. To se mora razumjeti: znanje koje prevazilazi razumijevanje. Ti nešto znaš, ali to ne možeš shvatiti. Ti poznaješ ljepotu ruže, ali da li to razumiješ? Ako te neko upita: "Što je ljepota?", ti ćeš biti u nedoumici. To ne znači da ti to ne znaš. Ti si je vidio u zalasku sunca, u zvijezdama, u licu žene - vidio si je mnogo puta, ti je znaš - ali ne možeš reći da je razumiješ. Znati je jedno, a razumjeti je potpuno drugačije. Razumjeti znači obuhvatiti nešto umom. Znati je egzistencijalno, životno, a shvatanje je intelektualno.

Mnogi mistici su rekli: "... to znanje koje prevazilazi razumijevanje", ali Dionizije je bio nešto posebno u tom smislu. On je rekao *ta tmina koja prevazilazi poimanje*. Zašto to nazvati i "znanje"? - Jer znanje na neki način nosi nešto spoznaje. Onog trenutka kada kažeš "Ja znam", tu se krije ideja da to donekle i razumiješ. Sv. Avgustin je zabilježio da je negdje izjavio: "Ja znam koje je vrijeme, ali me ne pitajte za to. Onog trenutka kada me to upitate, ja neću znati."

Svi znaju koje je vrijeme, ali možete li objasniti koje je vrijeme? Zapravo, fizičari su pedeset godina radili na fenomenu vremena i uopšte nijesu mogli doći ni do kakvog zaključka što je to što mi nazivamo vrijeme. Mi imamo neke nejasne predodžbe o vremenu ali one su zaista samo mutne pretpostavke. Kada počnete razmišljati o tome, otkrićete da su sve to samo pogrešne pretpostavke. Na primjer, mi kažemo: "Vrijeme prolazi" - isto kao da je vrijeme rijeka. Da li je vrijeme rijeka koja protiče? Da li vi stojite na obali vremena koje protiče? To nije tako jer se sa vremenom i ti mijenjaš; sa rijekom se ti ne mijenjaš. Ti čak možeš stojati u rijeci i osjećati njen tok, protok rijeke, ali se ti ne mijenjaš; ti si i dalje ista osoba. Ali vrijeme ne dopušta da ostaneš ista osoba. A rijekom ti možeš ići i unazad, uzvodno, dok u vremenu ne možeš ići unazad - izuzev u romanu *Vremenska mašina* H.G. Wellsa.

H.G. Wells je u svom romanu izmislio mašinu u koju možeš ući i koja te može vratiti u vrijeme. Ti samo treba da okreneš

prekidač, da kažeš: "Dvadeset godina natrag", i ti ćeš se vratiti dvadeset godina unazad i postati dijete. Ideja H.G. Wellsa je proistekla iz uobičajenog poimanja vremena, da vrijeme prolazi. Ako vrijeme prolazi, zašto se onda ne možemo vratiti nazad? Ako možemo ići naprijed, zašto se ne možemo vratiti i natrag? Što je loše u vraćanju? Ali ta ideja o vremenu se ne može dokazati. Ti čak i ne možeš osjetiti da to prolazi. Ti osjećaš lahor, osjećaš kako voda teče; ti ne osjećaš da vrijeme prolazi, uopšte to ne osjećaš.

Odakle vrijeme dolazi? Rijeka dotiče odnekuda; rijeka Gang dolazi iz Gangorija, iz Himalaja. Odakle vrijeme dolazi i gdje odlazi? Od nikuda ka nikuda, od ništa ka ništa. To bitiš samo na jedan trenutak, sada. A onda, kuda ide? Može li nešto iščeznuti u ništa? Može li nešto proisteći iz ništa? Tada bi hiljadu i jedno novo pitanje proisteklo? A Sv. Avgustin je u pravu kada kaže: "Ja znam da vrijeme postoji, ali molim vas, nemojte me pitati. Ako mi budete postavili pitanje o tome, ja to neću uopšte više znati."

On je rekao da su znati i razumjeti različiti pojmovi. Ali u znati postoje nejasni nagovještaji razumijevanja. Da bi to izbjegao, Dionizije je bio jedini mistik koji nije koristio riječ "znanje". Umjesto toga, on je rekao *mina koja prevazilazi razumijevanje*, neznanje koje prevazilazi razumijevanje, *agnosia* koja prevazilazi razumijevanje. A onda je rekao: Kako se izdižeš, to ne znači da nalaziš i jezgrovitost izražavanja... Da, postoji stanje, Patandžalijeva sutra, *Brahmasutras*, *Bhaktisutras*... Na Istoku, svi veliki spisi su pisani u sutrama. *Sutre* su najsazetiji navodi, tako tanke kao da su od konca. Literarno *sutre* znače končici, tanke niti. Sve što je nesuštinско će se pokidati; samo će gola suština opstati. To je skoro telegrafsko izražavanje. Zbog toga su na Istoku prisutni veliki komentatori. Na Zapadu uopšte ne postoje komentari jer se na Zapadu *sutre* nijesu pisale. *Sutre* trebaju komentare.

Na primjer, sve velike *sutre* na Istoku započinju sa jednom riječju, *athato* - sada. *Athato* znači sada. Svi najveći spisi na Istoku - *Brahmasutras*, *Bhaktisutras*, *Yogasutras* - sve one počinju sa *athato*. *Brahmasutras*, najvažnija sutra na Istoku, započinje sa navodom: *Athato Brahma jigyasa* - Sada istraživanje Boga. Što oni podrazumijevaju pod "sada"? Hiljade komentara je napisano za samo jednu riječ "sada". Zašto "sada"? Zar nije dovoljno reći "istraživanje Boga"? Ili, "Mi započinjemo istraživanje Boga"? Ali "Sada"? To ima određeni značaj.

Moja objašnjenje je: sve dok ne iskusiš *sada* - sadašnji trenutak - ti nećeš moći istraživati Boga. "*Sada istraživanje Boga*". Zapravo, biti u sadašnjosti predstavlja istraživanje Boga. Um je uvijek u

prošlosti ili budućnosti. Prošlosti više nema, budućnost još nije stigla. A Bog uvijek *jest*, Bog je uvijek sada. Istraživati sadašnji trenutak je zaista istraživanje samog Boga. Ali sutra je tako sažeta, ona nije ništa rekla o "sada" - tek samo "sada"... i gotovo. Sutra predstavlja sićušno sjeme koje sadrži hiljade cvjetova. Ali ti moraš prvo da ga posiješ, da iskljija, da ga zaštitiš i da sačekaš proljeće. Kada se počneš izdizati, prvo dolazi jezgrovitost - tvoji navodi postaju *sutre* - a onda se ukazuje savršena tišina. Čak izgovaranje i najmanje riječi izgleda kao loš postupak.

Lao Cu je rekao: Izreći istinu je što i krivotvoriti je. Zato je on izbjegavao da to radi; on nikada nije napisao nijednu riječ. On je ukazivao na to na jedan posredan način, nagovještavao je to ali nije nikada ništa direktno rekao o Bogu, nikada nije pomenuo Boga.

Kada je Buda postao prosvjetljen, sedam dana je bio u tišini. A priča se da su bogovi bili veoma uznemireni jer je to bila rijetka privilegija - da se čovjek prosvjetli. "Da li će on govoriti ili ne? Ako ne bude o tome govorio, svijet će izgubiti tako dragocjeno blago." Zato su bogovi sišli sa neba, kleknuli pred Budu i zamolili ga da govori. Oni su neprestano ponavljali: "Gospodaru, govorite jer je to rijetko iskustvo! Samo ponekad čovjek postaje Buda - on tada *treba* da govori. Budi milostiv jer su milioni na putu traganja za istinom. Svaka tvoja riječ će biti kao kap nektara za njih."

Ali je Buda ostao u tišini. No, kada su oni i dalje insistirali, on je progovorio: "Sedam dana sam se promišljao da li da govorim ili ne, i uvijek sam zaključivao da je bolje da ne govorim. Kao prvo, nijedna riječ nije dovoljno precizna da opiše moje iskustvo. Drugo, bilo što da kažem biće pogrešno protumačeno. Ja znam da će to biti tako jer sam i ja prije prosvjetljenja znao da pogrešno tumačim neke stvari. Dakle, kakve koristi od nepotrebnog krivotvorenja istine, od pogrešnog tumačenja i proizvođenja pometnje kod ljudi?"

"Treće, od sto ljudi, devedeset devet zarez devet posto njih neće biti uopšte od koristi; oni će ostati isti. Da, samo jedan promil njih će biti blagodetni; a ja mislim da će taj jedan promil, ukoliko bude razumio to što ja govorim, čak iako ne bude čuo moje riječi, biti dovoljno inteligentan da i sam, prije ili kasnije, otkrije istinu. Zato, zašto mu onda ne dopustiti da to sam razotkrije? Možda će to potrajati nešto duže - pa što onda? Beskonačnost je tu."

Ali bogovi su se međusobno počeli dogovarati kako da ga ubijede, kako da to rasprave sa njim. Taj čovjek je govorio ispravno, oni to nijesu mogli poreći. Ali su uspjeli da pronađu nešto sa čime će ubijediti Budu da govori. Oni su rekli: "Mi se slažemo sa tobom po svim pitanjima - samo nam je još jedna sumnja ostala. Mi poznajemo

nekoliko ljudi, tek nekoliko - a i ti moraš biti svjestan da postoje i takvi ljudi - možda jedan u milion, koji će biti dovoljno inteligentan da te razumije ali neće biti dovoljno sposoban da to sam postigne, koji će biti tek na granici postignuća. Treba samo malo da ga gumeš, i on će skočiti. A ako nema nikoga ko će ga malko gurnuti, on neće nikada skočiti. On se može i predomisli i vratiti natrag, može izgubiti sve što je do tada postigao. On se može vratiti svijetu, svijetu pojavnosti. Što sa takvim čovjekom? A njih nema mnogo, složili smo se sa time, pitanje nije u množini, nije pitanje u kvantitetu. Pitanje je: ako makar i jedan čovjek postigne prosvjetljenje kroz tvoje riječi, to je dovoljno, i više ne dovoljno, još neko će pitati za to."

Buda je morao da prihvati tu okolnost. Ali sve što je on potom rekao je bilo sažeto. *Dhammapada*, njegov navodi, su tek samo male sutre; one se moraju razjasniti, moraju se rastumačiti. One su samo sjeme; one se moraju otvoriti. One sadrže misterije, ali te tajne su sakrivene.

Najvažnija stvar koju je Dionizije izrekao:

... mi nećemo naći nikakvu jezgrovitost izražavanja već samo savršenu tišinu i neznanje.

Ovo i neznanje je njegova specijalnost, njegov jedinstveni doprinos ukupnoj istoriji misticizma. Čak i Buda je rekao: "Ja ne mogu izreći to što znam jer se to ni u jednu riječ ne može smjestiti." Dionizije kaže: To je stanje neznanja, kako onda bilo koja riječ to može sadržati? Ako bi to bilo stanje znanja onda bi možda neki dio toga bio i sadržajan, ili bi se neka veća riječ mogla pronaći ili neka bolja riječ izreći... Zašto ne? Ako bismo bili sposobni da izumimo riječi koje mogu izraziti ljepotu, ljubav, blaženstvo, zašto onda ne bi mogli izumiti riječi da opišu istinu, *nirvanu*, *mokshu*? Riječi mogu to popraviti. Ali ako je to stanje neznanja onda se tu više ništa ne može uraditi. Tu više uopšte nije u pitanju jezik; to se samo može prenijeti u tišini.

Da li si uvidio što je on govorio? On je zakoračio korak naprijed ispred svih Buda u iskazivanju činjenice, pošto je to stanje neznanja, da je to nemoguće izraziti.

Stoga, govor potiče od univerzalnog i ide ka pojedinačnom, a kada stigne, on narasta do mjere mnogostrukosti stvari. Ali sada, uistinu, on se kreće od pojedinačnog ka univerzalnog, i kako se penje do izdignuća, on se povlači, a posle

*potpunog izdignuća
postaje unutarnje smiren,
krajnje sjedinjen sa neizrecivim.*

Pojedinačno se može izraziti. Odatle je nauka veoma precizna u iskazivanju svojih stavova; ona može iskazati stvari sa apsolutnom jasnoćom. Na primjer, H₂O; više se ništa tome ne može dodati, to se ne može pogrešno protumačiti. H₂O znači jednostavno H₂O. Nauka je pronašla matematički jezik da bi ispoljila sebe jer je njeno interesovanje usmjereno ka pojedinačnom. Ali kako se ti krećeš od pojedinačnog ka univerzalnom, ti postaješ nejasan. Sve više tajnovitosti te okružuje, sve više misterije. Na kraju bivaš sjedinjen sa neizrecivim, sa neiskazivim.

Postoje neke stavke koje se moraju zapamtiti. Prva stavka po Dioniziju - a ja se sasvim slažem sa njim - je stanje neznanja. Ako budete proistekli iz toga, drugo stanje će biti mutno znanje. Vi ste svjesni da nešto znate, ali šta je to, još vam nije sasvim jasno. To je nešto nalik jutarnjem praskozorju, prije no što sunce izađe, kada te okružuje velika sumaglica. Tada ne možete daleko vidjeti ali ipak nešto možete vidjeti. Još nije svanulo, ali nije ni sasvim mračno. U Indiji jezik mistika nazivaju *sandhya bhasha*, jezik predvečerja. To nije ni noć ni dan; to je nešto između. U tome ima još nečeg mračnog, a ima i nečega svijetlog. Odatle proističe Dionizijevo izlaganje: osvjetljeno, osvjetljena tmina.

Prvo stanje je stanje neznanja; o tome se ništa ne može reći. Ali, ako želiš da prideš ljudima, ako se u tebi javi milosrđe... Buda je rekao da postoje dvije vrste prosvjetljenih ljudi: jedne je zvao *arhata*, a druge *bodhisattvas*. *Arhata* su oni koji ostaju u stanju neznanja; oni ni o čemu ne brinu. To je ono o čemu je Buda razmišljao sedam dana: on je razmišljao da li da ostane u stanju *arhata*. Niko ne bi ništa čuo o njemu, niko ne bi saznao ništa o njemu; on ne bi nikada nikome ništa prenio. On bi se rascvjetavao nalik usamljenom cvijetu u nekoj dalekoj šumi. Niko ne bi ni njegov miris osjetio. Niko ne bi znao da se to rascvjetavanje dogodilo, da se cvijet, taj predivni cvijet, rastvorio. Ni pčele ne bi stigle do njega, ni leptiri ne bi slijetali na njegove latice.

Drugu vrstu prosvjetljenih je zvao *bodhisattvas*: ljude koji su zbog svoje milostivosti prema drugima počeli govoriti. Bogovi su takvim pomogli da postanu *bodhisattve*. Tada su oni cijelog svog života insistirali da *bhikkus*, da svi njegovi sanijasini, postanu ljubavni i milostivi što je više moguće, jer kada dotaknete istinu, ako je vaše srce

ispunjeno milostivošću, vi postajete *bodhisattva*. Ako ne sakupite nimalo milosti u svom srcu, ako ostanete suvi nalik pustinji, vi možete dospjeti do istine, ali nikome to neće biti od koristi. Vi ćete dospjeti na drugu obalu, ali ćete biti sami.

Arhata ostaje u stanju neznanja, u *agnosia*. On nestaje u univerzalno bez da ostavi ikakvi trag. On nikome nije pomogao. *Bodhisattve* dolazi iz tih visina. On je upoznao suncem ogriježane vrhove *Gourishankara*, *Everest*, i sjetio se svih onih miliona paćenika iz mračne doline života i sišao je, vratio se njima. To je silazak: od neznanja, on je sišao ka mutnom znanju; od mutnog znanja do razgovijetnog znanja; od razgovijetnog znanja do ispoljavanja, do jezika, do riječi, a putem jezika i riječi je dospio do slušaočevog uma; onda je slušaočev um to interpretirao; a onda je osoba koja je slušala one koji znaju počela to pričati i drugima.

To su sedam nivoa, ali se mnogo izgubi dok se dođe do sedmog; skoro se sve izgubi. No, ništa se tu ne može uraditi, tako stvari stoje. *Ais dhammo sanantano*, rekao je Buda - takav je zakon života. I *Dionizije* je pokušao da bude *bodhisattva* ali je mogao koristiti samo svoj stari jezik.

*

Jevrej je zatražio čekić od svog susjeda.

"Zar ti nemaš nijedan?" upita ga susjed iznenađeno.

"Da, imam ga i ja", odgovori mu Jevrej, "ali je sasvim novi i bojim se da ga ne istrošim!"

*

Dva Jevreja su ispijali piće u vrtu jedne luksuzne vile. Jedan je rekao drugom: "Pa, da, dragi moj, ja sam ti sam svoj majstor. Počeo sam ni od čega, apsolutno ni od čega... Sada imam preko dva miliona dolara duga!"

*

Jevrej je čuo da se na nekoj benzinskoj pumpi besplatno pumpaju gume. On je otišao tamo i sa uzbuđenjem napumpao preko mjere sve četiri gume.

Stare navika teško zamiru. Veoma je teško naći čovjeka koji nema navika. Život prirodno postaje navika, struktura. Inače, istina se može izreći znatno jasnije.

Sada samo pogledaj ove riječi:

Mi kažemo, zato, da činilac preobražavanja od svih stvari čini lišavanje od bića i života, od uzroka i misli, čak ni tijelo nema; nema ni oblik, ni lik, ni kakvoće, ni količine, nema ni veličine, ni zapremine, niti je vidljiv, niti se može dotaći; niti osjeća niti se može osjetiti, nije on nered ni metež, nije uznemirenje ni materijalna strast; nije on bez moći, podložan neizbježnim osjećanjima, nije ni svjetlost nekih nedostataka, niti promjena, ni izopačenosti, niti razdor, ni nedostatak, manjkanje, ni priliv, niti je on, niti posjeduje bilo kakve druge osjetljive stvari.

Sada je i ovo samo jedna stara navika! Jadni drugar to ne može nikako zaboraviti, ne može se toga osloboditi - mamurluk. Izraziti nešto što je neizrecivo, dijete bi bilo znatno uspješnije; ali dijete o tome još ništa ne zna, u tome je nevolja. Ako bi dijete znalo istinu, ono bi to ispoljilo veoma jasno, bilo bi direktno. Zbog toga ja vidim ljepotu u *Isusovim* riječima: on je više nalik djetetu. On je bio veoma mlad, imao je tek trideset godina kada je počeo da se ispoljava. Mora da je *Dionizije* već bio dosta star kada je napisao ove traktate.

Učitelj je opisivao *Sudnji dan* dramatičnim riječima: "Gromovi će udarati! Munje će dolaziti sa neba! Nastupiće zemljotresi i poplave! Zemlja će se rastvoriti i progutati milione!"

Upravo tada, *Džoni* podiže dva prsta i upita: "Hoćemo li toga dana morati dolaziti u školu?"

Djeca su veoma jasna i oštroumno direktna! "Kakve besmislice govorite, u tome nije stvar. Stvar je u tome, da li ćemo mi dobiti slobodan dan da vidimo tu scenu ili ne!"

Dok je pomagala svom sinu da speluje riječi, majka je došla do riječi "Svijest" i "Savjest". Da li je on znao njihovo značenje?

"Naravno, mama," on reče, "Svijest je kada si nečega svjestan, a savjest je kada želiš da toga ne budeš svjestan!"

Savim jasno!

*

Šestogodišnji Jojo prišao je svoj susjedi, jednoj prelijepoj dami i upitao je: "Hoćete li se udati za mene?"

Ovo mu je odgovorila dama: "Ja ne volim dječake!"

Mali Jojo reče: "Onda ih nećemo imati!"

*

Dvije bebe su razgovarale u jaslicama. Jedna reče drugoj: "Šta si ti - dječak ili djevojčica?"

"Ja ne znam", odgovori manja beba. "Dobro", reče prva, "sačekajmo da negovateljica izađe pa ćemo to razjasniti."

Kada su bili sigurni da je negovateljica izašla iz jaslca, krupnija beba ustade, osvrnu se pažljivo oko sebe, onda brzo zaviri ispod pokrivača svog malog susjeda i reče:

"Ti si djevojčica", reče on.

"Kako to znaš?" upita njegova mala prijateljica.

"Vidio sam tvoje male roze štiklice!"

Kada bi djeca mogla pisati o Bogu, stvari bi bile mnogo jasnije. Ali to pišu teolozi, učeni ljudi ili ljudi koji su nekada bili učeni a potom su postali mistici. Ali njihov stari jezik je i dalje ostao; oni se i dalje služe njime. Problem postaje sve veći usljed toga što se stalno udaljavaju od istine. Od neznanja do pomućenog znanja se mnogo toga izgubi. U neznanju je ostalo sve onako *kako je bilo*; u mutnom znanju, tvoj um je počeo da se upliće. Onda se u razgovjetnom znanju, na trećem koraku ka dolje, tvoja logika se pomalo uključuje - ne samo um već i logika. A zatim na četvrtom koraku, kada ti to ispoljavaš, nije samo prisutna logika već i jezik, a jezik su izumili drugi. A postoje stvari koje se ne mogu prevesti ni na jedan jezik. Onog trenutka kada to prevedete, nešto se poremeti.

Firma koja je eksperimentisala sa elektonskim mozgom koji bi prevodio sa engleskog na ruski jezik je pokušala sa rečenicom: "Duh(igra riječi:spirit. engl. -"špirit"-alk. piće. Prim. prev.) je voljan ali tijelo je slabašno."

Mašina otpoče sa prevodenjem na ruski: "Viski se uklapa ali meso je loše."

Uvijek je problem sa prevodom. Što je stvar poetičnija, to je opasnost od lošeg prevoda veća. Zbog toga se mnoge divne knjige i ne mogu prevesti; ako bi ih preveli, pokvarili bi suštinu. Knjiga *Tao Te Čing* od Lao Cea je prevedena mnogo puta, i svaki novi prevod je

donosio nešto svoje. Ali ako bi se svi prevodi pročitali zajedno, vi biste bili iznenađeni: izgledalo bi da prava suština i dalje nedostaje jer ima nečega u jednom prevodu, nečeg drugog u drugom, a, opet, oba prevoda izgledaju ispravna. Kada ih čitaš izgledaju ti logično.

Onog trenutka kada počneš koristiti jezik za nešto što je doživljeno u tišini, pojavi se velika udaljenost. Ti to znaš savršeno dobro, da se sada krećeš u svijetu pojavnosti. A kada te jednom riječi napuste, ti više ne gospodariš tim riječima; tada se uključuje slušaočev um. Sve do sada sve je prošlo kroz *tebe* i ti si spoznao najviše, zato ti i znaš kakva greška je nastala, kakav propust je načinjen. Dakle, kada se jednom istina ispolji, to ulazi u um slušaoca koji ne zna ništa o visinama. Što će ta osoba pomisliti, sve zavisi o njemu; njegov um će biti određujući faktor.

Jednoga dana je jedan nezadovoljni građanin Nju Delhija lutao sam zabitim ulicama mrmrlajući nešto kao za sebe: "Mrzim ih", govorio je, "te prljave profitere, derikože, rasipnike. Mrzim ih, mrzim, mrzim."

U tom trenu ga policajac potapša po ramenu i reče: "Uhapšen si jer si vrijeđao Državu."

"Ja nijesam ni pomenuo Državu." odgovori mu ovaj.

"Ja prihvatam to, ali ti si je savršeno opisao!"

Šesta stvar je kada slušalac nije samo slušalac već i interpretator. A sedma je zaista veoma udaljena od prvobitnog izvora: onda kada slušalac počne govoriti drugima u skladu sa njegovim interpretacijama. To je ono što su dvije hiljade godina radili hrišćanski misionari, što su budistički monasi radili, što su pet hiljada godina hindu panditi radili. Oni su slušali... Svaki budistički spis započinje sa: "Ja sam čuo..."; to je početak svake budističke lekcije. To je bilješka nekoga koji je nešto čuo. Ono što je on čuo ne mora biti i ono što je rečeno.

Mladi Vladimir je po prvi put posjetio veliki grad i bio oduševljen njegovim velikim zdanjima i kulturnim događanjima. Dok je obilazio gradske muzeje, Vladimir je dobio nagli nagon za velikom nuždom. Kada je njegov napor da pronađe toalet postao izlišan, on je bio prinuđen da pronađe jedan ugao i da raširi svoju maramicu na mermernom podu. On se nategnu, grunu i izbaci dobru količinu materijala.

Vladimir potom napusti muzej sa punom maramicom u ruci. Baš u tom trenutku, jedan lopov istrča sa komadom mesa od pola kile iz obližnje mesarnice.

Policajac se nađe istog trena na licu događaja, masa se okupi, i u toj zbrci se odnekud pojavi i Vladimir. Odmah je bio sumnjiv sa svojim zavežljajem i bio priveden u policijsku stanicu. Posle bezuspješnog ispitivanja, policajac odluči da izvaža Vladimirov zavežljaj posle čega zaključi da je on težak samo 400 gr.

Vladimir tada bi oslobođen i vrati se u svoj grad. On je bio dočekan na stanici od strane prijatelja i susjeda koji su bili radoznali da čuju kako je u velikom gradu.

"Predivno je", reče im Vladimir, "zaista zapanjujuće! Ali dopustite da vas upozorim - ako vaša nužda bude teža od 400 gr. bićete u velikim nevoljama!"

To se dogodilo svim religijama. Zbog toga u svijetu ima tako mnogo nevolja, zaista mnogo nevolja. Ljudi govore o velikim Majstorima iz svog ugla. Ne znajući ništa, ne shvatajući ništa, nikada ne meditiraju, oni nastoje da se pretvaraju kako znaju. To su samo riječi, a u tim riječima oni umeću svoje poimanje stvari.

Utakmica između Seltika i Rendžersa je bila u dvadeset i devetom minutu kada su igrači Seltika dali gol. Jedan gledalac je oduševljeno navijao zajedno sa publikom Seltika iako nije nosio ničije obilježje.

Deset minuta kasnije Rendžeri izjednačiše. Tada su obožavaoci Rendžera u oduševljenju divlje navijali, kao i onaj usamljeni navijač.

Čovjek koji je stajao pored njega uzviknu: "Ej, stani malo, Đoko - ti navijaš za oba tima?"

"U pravu si", reče gledalac, "ja uživam u samoj igri i nije me briga ko će pobijediti."

"O, još jedan ateist, eh?" reče onaj drugi.

Ako ti uživaš u svemu, onaj drugi odmah pomisli da si ti ateista, da ne pripadaš nijednoj religiji - hrišćanstvu, hinduizmu, muhamedanstvu. To nije problem sa mojim sanijasima: ja uživam u svemu i vi uživate u svemu. Inače bi hindusi slušali o Dioniziju, ili bi hrišćani slušali o Rinzaju ili bi Džaini slušali o muhamedanstvu - nemoguće. To se još nije dogodilo u svijetu. Zbog toga ima puno njih koji me nazivaju ateistom. Oni uopšte i ne znaju što je teizam, ne znaju ni što je ateizam ali nastoje da koriste riječi kojima ne znaju ni značenje. No, to se obično događa. Ljudi moraju biti svjesni toga - vi morate biti svjesni toga.

To što ja govorim, nikada nemoj pokušavati da objašnjavaš. Samo slušaj u tišini, upijaj to. Neka to postane dio tvoje krvi, kostiju i moždine. Tada ćeš spoznati to značenje daleko jasnije nego putem uma.

STVARNI ALKOHOLIČARI

Prvo pitanje

Osho,
sudeći po onome što sam čuo od tebe,
naslov ove serije predavanja, Mistična teologija, izgleda
mi protivrječno.

Yoga Anurag,

To je istina, ali taj naslov je dao sam Dionizije, pa ja nemam nikakve odgovornosti za to. Na neki način, misticizam treba da bude kontradiktoran u terminologiji bilo da je riječ *teologija* uključena u to ili ne. Sam misticizam, po samoj svojoj prirodi, je kontradikcija jer to i nije neki *izam*. To nije nikakvo pravilo ili dogma u koju treba da vjeruješ. Ti možeš biti mistik ali ne postoji ništa pod pojmom misticizma. A kada je neko mistik, paradoks se produbljuje, on ne nestaje. Kada je neko mistik, onda ne postoji ništa drugo. Postoji misterija ali bez nekog centra u njoj. To je nalik oblaku: osvjetljena tmina, beskonačni mrak.

Jedan od najbitnijih navoda o zapadnom misticizmu je knjiga *Oblak neznanja*. Ime autora te knjige nije poznato; i to je dobro da ne znamo ko je to napisao. To ukazuje na jednu stvar: prije no što je to napisao, autor je nestao u oblik neznanja. To je jedina knjiga u cijelom zapadnom svijetu koja se približava Upanišadama, *Tao Te Chingu* ili *Dhammapadi*. Postoji jedan zaista rijedak uvid u njoj.

On je prvo to nazvao oblak. Oblak je nejasan, bez određenih granica. On je u stalnom mijenjanju; on nije statičan - nikada, čak ni u dva uzastopna trenutka on nije isti. On je u protoku, on je čisto mijenjanje. U njemu ne postoji nikakva sadržina. Ako bi pokušao da ga uhvatiš rukom, samo bi sumaglica ostala, ništa drugo. Možda bi se tvoja ruka samo ovlažila, ali ti ne bi našao ništa od oblaka u svojoj ruci. To je

ono što se dogodilo mistiku: on je postao vlažan, sasvim mokar. One zemlje u kojima je na zabrani alkohol, piće nazivaju suvo piće, a one gdje je alkohol u slobodnoj prodaji, oni to nazivaju mokrim. Ali jedina mokra osoba je mistik. On je stvarni alkoholičar! Njemu ne može pomoći anonimni alkoholičar. Ako bi mistik ušao tamo, svi bi oni postali i sami takvi alkoholičari.

Ali za Dionizija je čak i to bila kontradikcija jer je on bio teolog. Cijela njegova knjiga je bila napisana načinom ukrivanja, isto kao da su to traktati o teologiji. Misticism je bio sasvim po strani, bio je nešto drugorazredno a ne primarno. Odatle i ime Mistična teologija - isto kao da je misticism nešto što se razotkriva dubokim ulaskom u svijet teologije. Zapravo, istina o tome je nešto sasvim suprotno.

Riječ "teologija" znači logika o Bogu; *theo* znači Bog. Ali logike o Bogu ne može biti. Postoji ljubav o Bogu ili ljubav za Boga ali nema logike o Bogu. To se nikako ne može dokazati. Jedini dokaz je egzistencija mistika. Prisustvo Dionizija, Ramakrišne, Bahaudina - prisustvo takvih ljudi dokazuje da Bog postoji, inače, ne postoji drugog dokaza. Pošto je Buda hodao ovom zemljom, ostalo je nekoliko tragova stopala Boga na obalama vremena. Filozofi su argumentovali vjekovima ali svi njihovi argumenti su bili krajnje besmisleni i nemoćni; oni nijesu stigli ni do kakvog zaključka.

Mistik govori protivvrječno jer on govori o cjelini, a cjelina sadrži kontradikcije, suprotnosti. To sadrži i noć i dan, oboje. Ako boga nazoveš Dan, onda je to samo poluistina; ako mu daš ime Noć, i to će biti samo polovina istine. Zbog toga je Dionizije Boga zvao *osvijetljena tmina* - kao da je sunce ogrijalo usred noći.

Cjelina sadrži oboje, i život i smrt. Ako Boga zoveš život, to je samo polučinjenica. I zapamtiti, poluistina je znatno opasnija od potpune laži jer će se laž otkriti prije ili kasnije - samo malo inteligencije je potrebno. Ali poluistina je veoma opasna; čak i inteligentni ljudi, veoma inteligentni ljudi možda ne bi bili sposobni da otkriju da je to neistina. U tome se sastoji opasnost poluistine; to izgleda istinito ali nije. Oni te mogu vjekovima obmanjivati.

Misticizam je cjelokupna istina; ona treba da je protivvrječna. Negdje se logika i ljubav moraju susresti jer oboje postoje. Odatle i *mistična teologija*. Negdje se muškarac i žena moraju sresti, pretopiti i iščeznuti jedno u drugo jer oboje postoje i oni su samo polovine jedne iste cjeline. Odatle proističe ljepota i blaženstvo pravog susreta između muškarca i žene: orgazmičko zadovoljstvo je moguće samo usljed susretanja dvije polovine jedne iste cjeline. Oboje su patili, nešto im je nedostajalo. Potom je iznenada osjećaj neispunjenosti i

nekeg nedostatka nestao. Naravno, susretanje između muškarca i žene može biti samo trenutačno. Oni će se potom opet razdvojiti, opet će se u njih useliti jad i tuga, i opet želja za sjedinjenjem. Pošto je to fizičko susretanje, ono i ne može biti tako duboko i ne može dugo trajati.

Susret mistika sa cjelinom je apsolutan; tu više nema povratka. On je otišao iza tačke mogućeg povratka. On je sebe prelio nalik kapi vode sa latice lotosa koja je kanula u jezero. On je postao jezero. Tada će biti kontradiktorno sve što bude rekao jer će dio njega biti viđenje jedne kapljice a drugi dio će biti viđenje cijelog jezera; dio će tako biti stepenica ka dijelu i ka cjelini. Zbog toga svi mistici govore kontradiktorno. To je jedan od razloga zašto su intelektualci protiv njih jer intelektualci zahtijevaju dosljednost a mistici ne mogu biti dosljedni. To nije moguće ostvariti po samoj prirodi stvari. On je bespomoćan - on mora biti kontradiktoran. On kaže: "Ja sam kontradiktoran usljed toga što sam toliko prostran da obuhvatam i protivvrječnosti."

Logika je malena, ljubav je beskonačnost.

Drugo pitanje

Osho,

Ovih dana su javna glasila prepuna izvještaja o opštim neredima šitom Indije. Nikakvog posebnog razloga za to nasilje i uništavanje imovine nije bilo, tek samo nejasno objašnjenje da su to "Anti - društveni elementi", bilo što da to znači. Možeš li nam rasvijetliti što se to događa u ovoj zemlji i zašto je toliko upadljivog i ljutitog nemira?

Krišna Prem,

Prva stvar je: Indija je religiozna zemlja, a sve religije u prošlosti su ovisile o strahu. One su znale da koriste instinkt straha kod čovjeka, načinili su čovjeka bojažljivim. Odatle i riječ "bogobojažljivost" - ta riječ postoji u skoro svim jezicima svijeta, a kažu da ta riječ predstavlja "religioznost". To je čista besmislica. Religiozna osoba nije bogobojažljiva već bogoljubljena. Bogobojažljivi čovjek je lažno religiozan: osoba koja nije vidjela religiju svojim očima već je bila prisiljavana od strane drugih da bude religiozna. A samo dva načina postoje da se neko prisili - zapravo ne dva već samo dva aspekta jedne iste stvari - strah i nagrada, kazna i nagrada, strah i pohlepa. Odatle proističu pakao i nebo. Nebo je pohlepa, nagrada; pakao je strah, kazna.

Indija je religiozna zemlja, prepuna bogobojažljivih ljudi. A sa postojanjem straha mnogi problemi se javljaju. Prvi problem je taj

da je ljubav iščezla. Zapamtite, mržnja i nije istinski protivnik ljubavi; istinski protivnik ljubavi je strah. Ti još i možeš voljeti osobu koju mrziš. Zapravo, zadnja istraživanja kažu da uvijek mrziš osobu koju voliš. Mržnja i ljubav su dva pola jedne iste energije: one se nadopunjuju, one nijesu suprotne. Odatle ti uviđaš konflikt između ljubavnika, jedan stalni sukob. Oni se uvijek svađaju, isto kao da je to jedan bitni dio ljubavne avanture - to i jeste. Ljubavna avantura nije moguća bez sukobljavanja; ljubav je moguća kroz konflikt. Ti se boriš sa osobom koju voliš, ti mrziš osobu koju voliš svom snagom, i usljed te mržnje, te borbe i tih konflikata, vi nastojite da proizvedete izvjesnu distancu između sebe.

Postoji jedan određeni trenutak kada ta distanca postane tako velika da se probudi želja za ponovnim susretanjem. To se pojavi samo u određenom trenutku udaljavanja. Ako je vaš muškarac ili vaša žena bila odsutna ne nekoliko dana, onda kada se vrati nastaje velika ljubav. Tih nekoliko dana je izazvalo veliki apetit. Naravno, ako bi jeo neprestano tokom cijelog dana, ti više ne bi imao apetita. Apetit ovisi o gladovanju između dva obroka. Svi gladuju između dva obroka; odatle proističe i engleska riječ za doručak "breakfast"- doslovni prevod "prekid gladovanja": ti si gladovao tokom cijele noći dok si spavao. Naravno, kada se probudiš, ti više ne možeš gladovati ali dok spavaš, šta možeš da radiš?

Neki ljudi tvrde da ustaju noću i da idu u kuhinju ili ka frižideru; oni hodaju u snu. Ali... jedna čudna stvar: mjesecari uvijek idu ka frižideru. Oni otvore frižider - a i dalje spavaju - pojedu nešto, zatvore frižider, vrate se ponovo u mrak i odu na spavanje. Oni tako dobijaju na težini a po danju nastoje da uvedu dijete. I uvijek su iznenađeni: "Što je ovo? Zašto mi se težina uvećava?" Inače, obično ljudi ne jedu po osam sati. Poslije tog vremena, apetit se pojavljuje.

Borba među zaljubljenima je nalik gladovanju: udaljavanje jednog od drugog, onda žudnja - jer je ljubav hrana. Zapamti, ljubav je hrana. Ona je hrana kao i svaka druga hrana ali jedna veoma prefinjena hrana - hrana za dušu. Dakle, kada se zaljubljeni sukobljavaju, oni svojevrsno gladuju. Ubrzo će se apetit probuditi i oni će se početi ponovo približavati jedno drugom. Poslije svakog sukoba, oni mogu voditi ljubav daleko bolje no obično. To ima intenzitet, u tome je strast. Ali poslije svakog obroka, ti imaš odbojnost prema hrani. Ako si dobro jeo, bilo koja pomisao o hrani će izazvati gađenje. Onome što je jeo dovoljno, ukoliko ga okružite najfinijim jelom, on će izludjeti. On će zamrzeti hranu, on će i tebe mrzjeti; nastojaće da pobjegne iz te prostorije. Postojaće izvjesna netrpeljivost; to je i prirodno, inače, kako bi prestao da jede?

Zato kada dvoje završe ljubavni čin, javi se izvjesna averzija. To je jedan prirodan fenomen. Kada jednom to razumijemo, neće biti problema. Posle svakog ljubavnog čina suprug se okrene i zaspe, a supruga zaplače i zarida jer se osjeti iskorišćenom. Taj isti čovjek koji je prije par trenutaka vodio ljubav sa njom, sada joj okreće leđa i hrče, taj isti čovjek, taj kurvin sin, taj koji je upravo prije nekoliko trenutaka izgovarao divnu poeziju, više nije zainteresovan. Ona se osjeća prevarenom. Ali to je loš stav; to je pogrešno tumačenje. To je prirodan fenomen: kod ispunjenja ljubavlju, javlja se averzija. Naravno, posle dvadeset četiri sata apstinencije, on će ponovo govoriti poeziju. Tako se točak okreće.

Ljubav i mržnja nijesu suprotni, ali ljubav i strah jesu. Zaplašeni čovjek nije za ljubav. Sve religije su ovisile o strahu vjernika. Tako su milione ljudi učinile nesposobnim za ljubav. A ljudi koji su nesposobni da vole su jedino sposobni za nasilje. Dakle, Prem Krišna, to nije ništa novo u Indiji. Ta erupcija se dogodi skoro svakih deset godina; deset godina izgleda kao granica. Za deset godina svi akumuliraju toliko mnogo agresivnosti u sebi tako da to mora nekako izaći, inače bi ih to uništilo. Oni bi bili opterećeni vlastitom agresivnošću. Zato oni nastoje da pronađu neki izgovor: politički, religiozni, društveni - bilo koja vrsta izgovora će djelovati. A ta granica od deset godina nije samo indijska granica; izgleda da je to univerzalno. Svake decenije se pojavi neki veliki rat. Cijelo čovječanstvo je uključeno u destruktivnost.

Religije su odgovorne za sve to jer nijesu upućivale ljude u ljubav, nijesu ih učile kako se voli, samo su ih učile kako da se plaše. Zapamti, strah je ista energija kao i ljubav ali je ta energija otrovana - vaše energije su trovane vjekovima. Tako je to postao jedan rutinirani fenomen koji se poslije par mjeseci, nakon nekoliko godina ili po određenom periodu akumulira velikom agresivnošću... koji ne bi bio prisutan ukoliko bi ljubav proticala. Pošto je ljubav zaustavljena u tvom životu nema protoka. Tvoja energija ide protiv tebe; ona postaje destruktivna. Tada je bilo koji povod dovoljan - neki tako glupi povodi koji te samo mogu zasmijati; oni su zaista smiješni!

U Moradabadu, gdje je cio ovaj problem otpočeo - a sada se raširio skoro po cijeloj zemlji - uzrok je bio zaista smiješan. Muhamedanci su se okupili da se mole u svom *idgah*, molitvenom mjestu. To je jedan otvoreni prostor; oni bi se samo okrenuli ka Čabi i klanjali. Jedan policajac je bio tu na dužnosti kada je neka krava došla među vjernike. Krava je simbol hinduizma pa su se muhamedanci razljutili. Oni su rekli: "Policajac je odgovoran. On je mimo stojao tu. Zašto je dopustio kravi da tu dođe?" Zapravo, rekli su oni, on ne samo

što je to dopustio već je i sam *doveo* kravu tu. I ubijanje je otpočelo. Sto trideset osoba je stradalo samo zbog toga što je jedna sveta krava bezazleno došla na to mjesto. Oni su počeli urlati cijelom zemljom - više nijesu znali koje mjesto je hinduističko a koje muhamedansko. I pošto je tu poginulo sto trideset osoba, a to je samo službena informacija ... Službene informacije nijesu nikada tačne. Pomnožite to sa četiri i naći ćete pravi broj. To je oduvijek bilo moje gledanje: pomnožite sa četiri. Najmanje petsto ili šesto osoba mora da je tu bilo ubijeno. Potom se osveta morala dogoditi na drugim mjestima.

Možeš li sagledati taj uzrok, tu zaglupljenost ljudskih bića? Taj povod nije ni vrijedan imena povoda! Ali tako su te stvari počele. Međutim, prava stvar je ta da su ljudi akumulirali previše agresivnosti, veliko nasilje i bijes. Ako ne možete ostvariti svoju ljubav, vi ćete akumulirati bijes. Ljubav tako postaje bijes. A kada se bijes previše nagomila u tebi, ti tada samo tražiš neki povod. Ako ne budeš imao nikakav povod, ti ćeš nastojati da ga izmisliš, izmislićeš bilo što samo da opustiš napetost, da ostvariš katarzu. To je katarza; na kojem polju se to događa, to je irelevantno.

Ljudi koji govore hindu jezikom ubijaju ljude koji ne govore tim jezikom; ljudi koji ne govore hindu počinju da ubijaju ljude koji govore hindu. Ljudi iz Gudžarata počinju da se bore sa onima iz Marata, muhamedanci sa hindusima, džaini sa hindusima, siki sa nesikima. Svi su spremni da se bore proti svih; tek samo mali povod je potreban, stvaran ili izmišljeni, nije bitno. Prvo se borba dogodi, tek posle otkrijemo što je bio povod.

Ljudi su sakupili previše otrova, bijesa, tako da se te ludosti moraju dogoditi. Političari to ne shvataju pa obično tome daju naznake "anti-društveni elementi", kao da se ti elementi samo ponekada pojave i nestanu. Oni su uvijek tu ali nemiri nijesu uvijek prisutni. Godinama su ti elementi bili veoma mimi i gandijevski raspoloženi, bili su veoma ne-nasilni, a onda jednoga dana iznenada eksplodiraju, i to posvugdje, to je skoro nalik lančanoj reakciji. Političari treba da kažu nešto. Oni nijesu uopšte shvatili što se događa, a ako su i shvatili, nijesu imali hrabrosti da bilo što kažu.

Pravi uzrok su hiljadugodišnja nametanja straha, zabranjivanja ljubavi. A vi ste toga ovdje sasvim svjesni... Ako se dvoje mojih sanijasina sa ljubavlju u vrtu drže za ruke, to je za nekoga sramno. Dvoje zaljubljenih se drže za ruke, i to je bestidno, dvoje zaljubljenih se zagrlili, to je sramota - ako se dvoje ljudi ubijaju, to nije sramno. Ako se dvoje ljudi tuku na ulici, ljudi se okupe i svi uživaju u tom prizoru. Potom će svi otići kući veoma zadovoljni, veoma spokojni jer će kroz borilaštvo to dvoje i njihov nagomilani bijes dostići katarzu.

Ali kada vide dvoje zaljubljenih, oni bivaju ljubomorni, javlja se velika ljubomora i bijes. Ali to je pokazatelj kako su ljudi bili vaspitavani vjekovima - to oni nazivaju religijom. Pošto sam ja protiv takvog poimanja, oni misle da ja pokušavam uništiti njihovu religiju, njihov moral. A kakav su oni moral dobili? To je moral: da se svakodnevno negdje rađa nasilje. To je indijska kultura, indijski moral - ti hindusi, muhamedanci i džaini! Svi oni lijepo govore ali se ružno ponašaju. Pošto sam ja ukazao na голу istinu, svi oni su se suprotstavili.

Političari vam neće reći istinu, čak i da je znaju. Kao prvo, oni istinu ne znaju jer nijesu toliko inteligentni - inače ne bi bili političari. Drugo, čak iako bi imali neku ideju o tim događanjima, oni to ne bi rekli jer su ovisni od izbornih glasova tih istih ljudi. Ako bi rekli istinu, oni bi izgubili glasače zato oni navode neke nejasne povode - "anti-društveni elementi". A što su to "anti-društveni elementi"? - Jesu li to hinduisti, mohamedanci, hrišćani, džaini, budisti? Šta je to antisocijalni element? Je li to samo riječ, etiketa? Ti možeš prebaciti svu odgovornost na to i tada ćeš se osjećati rasterećenim.

Ti me pitaš, Krišna Prem: *Ovih dana su javna glasila prepuna izvještaja o opštim neredima širom Indije. Nikakvog posebnog razloga za to nasilje i uništavanje imovine nije bilo, tek samo nejasno objašnjenje da su to "Anti - društveni elementi", bilo što da to znači. Možeš li nam rasvijetliti što se to događa u ovoj zemlji i zašto je toliko upadljivog i ljutitog nemira?*

To će se nastaviti - sve dok ova zemlja ne odbaci tu glupu ideju da bude religiozna, dok ova zemlja ne odbaci tu ukorijenju kulturu koju vuče vjekovima i koja sada liči samo na lešinu. To već zaudara ali oni to i dalje vuku jer je to drevna kultura; to je njihova prošlost, njihovo "nasljedstvo". Ova zemlja treba da potpuno odsječe sebe od svoje prošlosti; izvjesni diskontinuitet je potreban. Samo tada će Indija biti preporođena.

Jedan od mojih političkih prijatelja, Set Govinda je bio član indijskog parlamenta duže vremena. Zapravo, sem Vinstona Čerčila i Set Govinde, niko nije tako dugo mogao biti član nekog parlamenta. Njega su zvali "ocem indijskog parlamenta". On je bio na toj dužnosti oko pedeset godina. Obično bi govorio: "Bilo je mnogo civilizacija u svijetu ali su sve umrle." I sa velikim ponosom, a on je bio veoma ponosan na to, nastavio je: "Gdje je sada Navelon? Gdje je Sirija? Gdje je Grčka? Gdje je Egipat? Sve one su nestale iz svijeta. Jedina živa drevna civilizacija je indijska civilizacija."

A ja bih mu na to uvijek rekao: "Nemoj biti ponosan na to - bolje se stidi! Sada je vrijeme da ova zemlja nauči kako se umire i ponovo rađa." Prije no što umreš ne možeš se ponovo roditi. Ova zemlja treba smrt - i ne pojedinačnu smrt, *potpunu* smrt - tako da novi, svježi, zrak uđe u tvoj život. To i nije tako teško. Ali stečeni interesi su protivni preporodu. Oni nastavljaju da predlažu stare tradicije. Novorođena zemlja, novorođena vrsta ne bi bila tako lako obrobljiva. Oni bi izgubili, a oni ne žele da izgube. Zato su oni protiv mene. Vi to možete i uočiti. Razloge koji su naveli protiv mene je korisno razjasniti, protumačiti. Oni kažu da ja uništavam njihovu kulturu, da uništavam njihov moral, njihovu civilizaciju, da sam neprijatelj. Na jedan način, oni su u pravu, ali na drugi, oni apsolutno griješe. Oni su u pravu jer sam ja zasigurno protiv svega što je mrtvo, i ja želim da se to spali - spaliti to i reći tome zauvijek zbogom, sa svim dužnim poštovanjem. Nemoj nkada gledati nazad, gledaj naprijed, gledaj ispred sebe!

Tako su oni, u jednu ruku, u pravu da sam ja protiv svih tih stvari, ali i griješe. Ja sam protiv takvih stvari ne zato što sam protiv religija, kultura, morala i civilizacija već zato što je sve to mrtvo. Ja sam sasvim naklonjen novoj kulturi koja bi se rodila, novoj civilizaciji, rađanju novog morala, humanosti novog čovječanstva. U protivnom, ova zemlja će ostati siromašna, izgladnjela; u stalnim sukobima, borbi i ubijanju jednih i drugih. Zato ova zemlja treba da nauči puteve ljubavi. Ovoj zemlji treba reći: Osim ljubavi, ne postoji drugig Bog. Odbacite sve strahove! Nemoj iz straha ići u crkvu i nemoj klanjati glupim idolima i bogovima zbog pohlepe. Odbaci strah i pohlepu i živi od ljubavi. Voli ljude, voli drveće, voli životinje, voli ovu egzistenciju jer Bog nije nigdje drugo. Bog je svuda oko nas. Bog je samo drugo ime za život, bitisanje, za ono što postoji.

Na tome se bazira moj rad ovdje. To je opasan posao - opasan zbog toga što se ja borim sa moćnim snagama, opasan jer se borim protiv skoro svih uložениh interesa. Niko neće biti na mojoj strani; ja treba da ostanem sam. Samo nekoliko ljudi dovoljno hrabrih da budu uz mene, spremnih da rizikuju život sa mnom će ostati uz mene; inače, niko drugi neće biti uz mene. Ali to je jedan uzbuđljiv projekt; veoma je avanturističan. To je veliki izazov; on je vrijedan prihvatanja. Putem toga ne samo da će se ova zemlja suočiti sa rađanjem novog čovječanstva, putem ovoga ćemo pokazati svijetu pravi put jer cijeli svijet, manje ili više, treba novo rođenje, treba novog čovjeka.

Treće pitanje

Osho,

ja se ne mogu odlučiti da li da ostanem ovdje sa tobom ili da odem, i da li da postanem sanijasin ili ne. Možeš li mi pomoći da se odlučim?

Džone,

baci novčić! Ako bude glava, ostani ali nemoj postati sanijasin - jer kada novčić pokaže glavu, pokazuje da si i ti glava. Zato nastoj da sakupiš što je moguće više intelektualnog smeća, a ako si nekim slučajem još i Nijemac, utoliko će biti zaista dobro za tvoju glavu, biće to dobro đubrivo.

Jednog dana sam pogledao kroz moj prozor i vidio dva sanijasina kako napolju rade - to su bili dvojica Dekšinih radnika, jedan Italijan i jedan Nijemac. Oni su radili na tucanju kamenja teškim maljem i dljetom. Nijemac je pridržavao dljetu a Italijan je trebalo da lupa maljem.

Pri prvom pokušaju Italijan je promašio i udario Nijemca u glavu. Nijemac, bez da se pomjeri, nastavi da drži dljetu i čeka sljedeći pokušaj. Italijan ponovo promaši i još jednom udari Nijemca u glavu. Bez da je i podigao pogled, Nijemac je nastavio da pridržava dljetu. Kada je po treći put pokušao, i opet promašio i udario Nijemca u glavu, ovaj ga pogleda sa ljutnom u očima i reče:

"Swami, molim te budi pažljiv. Ako me pogodiš po prstima možeš me ozlijediti!"

Ali ako ti novčić pokaže drugu stranu, onda podvij rep i bježi odavde što prije. Prvobitno značenje riječi "hipik" - proizilazi iz engleske riječi "hips": onaj koji se ne može suočiti sa izazovom, koji slegne ramenima i bježi. Zato ako bude druga strana novčića, onda shvati poruku - bježi nalik hipiku. Ali ponekada se i čuda događaju! Ako stanete na ivicu, onda postajete sanijasini. Ja tu više ne mogu pomoći. Bog je tako odlučio.

Četvrto pitanje

Osho,
 Dionizije je još jedan muški prosvijetljeni
 Majstor. Da li je mnogo teže za ženu da postane
 prosvjetljene nego za muškarca?

Samya,

ti ne razumiješ tu nevolju!

Temeljni razlog što žena ne dopijeva tako visoko kao muškarac je zato što žene nemaju supruge. Sve dok nauka ne ispravi tu grešku prirode, bojim se da ćemo i dalje ostati slabiji pol.

Muškarac je slabijeg pola. A pošto ga supruga izluđuje na svaki mogući način, oni počinju da jurcaju na sve strane, da streme ka svim pravcima, pokušavaju na svaki mogući način da pobjegnu. Nekolicina njih slučajno postaju Majstori; neki postaju slikari, neki postaju pjesnici, a neki postaju i naučnici...

Žene ne mogu dospjeti tako visoko iz prostog razloga što ne postoji niko ko ih može *vozati*. Naravno, muškarac ne može otvoreno reći: "Ti me dovodiš do ludila." On kaže: "Ti me inspiriš! Bez tebe bih bio niko." A to je istina, prava istina. Zato treba osjećati milostivost prema jadnim muškarcima. Oni *treba* da postanu Majstori, Bude, Zaratuštre, Dioniziji. Samo pomislite na Sokrata i njegovu suprugu Ksantipu... bez supruge ne bi bilo ni Sokrata. To je bila žena koja ga je otjerala u svijet filozofije. Što drugo možeš da uradiš da bi zaštitio sebe? Moraš da filozofiraš.

Jedan mladi čovjek je upitao Sokrata: "Ja mislim da se ženim, a pošto sam oduvijek tvoje savjete smatrao veoma značajnim, došao sam da te pitam. Što mi predlažeš? Treba li da se ženim ili ne?"

Sokrat mu reče: "Ti ćeš to uraditi, ti *treba* da se ženiš."

Mladić je mislio da će ga Sokrat odbiti od te namjere jer je on znao što je Ksantipa činila Sokratu. Jednoga dana je čak sasula pun lonac vrele vode na njegovu glavu - cio lonac vrele vode! Ona je tada izgorjela pola njegovog lica tako da je on ostatak svog života proveo sa polovinom unakaženog lica. Ona ga je ponekada i tukla - mora da je bila izuzetna žena, prava Amazonka!

A taj mladi čovjek je mislio da će mu Sokrat reći: "Nemoj se nikada ženiti. Pogledaj samo moju ženu!" Ali Sokrat mu reče: "Ti treba da se oženiš."

Mladić mu na to odgovori: "Ja sam u većoj nedoumici no što sam bio prije. Ti kažeš da se treba ženiti? Sa kojim razlogom?"

Sokrat reče: "Ako dobiješ divnu ženu, živjećeš jedan spokojan život, a ako budeš imao ženu nalik mojoj, postaćeš veliki filozof!"

Žene neće dospjeti daleko ni u jednom pravcu, ni u jednoj dimenziji iz prostog razloga jer one nemaju nikakvu unutarnju težnju ni napetost da nešto ostvare. Šalu na stranu, one nemaju nikakvu unutarnju težnju za postignućem. One su znatno opuštenije od muškaraca, znatno su uravnoteženije od njih. Muškarac ima duboku neravnotežu i nemir u sebi. Psiholozi kažu da je to usljed toga što muškarci ne mogu radati - oni ne mogu biti majke - osjećaju duboko u sebi određenu zavist. Žena izgleda kreativnije, ona donosi život na svijet, a muškarac izgleda skoro jalovo. Kao nadomjestak tome, on stvara veliko slikarstvo, poeziju, skulpturu, arhitekturu; on kreće u traganje za istinom.

Žena je opuštena, osjeća se kao u svom domu. Zapravo, ona ne može razumjeti kako muškarac nalik Mahaviri može mučiti sebe dvanaest godina. Ja još nijesam čuo u čitavoj istoriji čovječanstva da je ijedna žena to činila sebi ni dvanaest dana što je Mahavira činio sebi dvanaest godina. "U traganju za istinom? Kojom istinom?" To nije uopšte koncepcija žene. Ona je više zainteresovana što radi susjedova supruga. "Kakva istina? Što ćete uraditi i ako to dobijete? Može li se to jesti? Možeš li to prodati? Hoće li to povećati tvoj u'log u banci? Što ćeš uraditi sa istinom?" One su nemoćne da shvate zašto su ti ljudi toliko ljudi za istinom, "za najvišom istinom"? Oni žele da dospiju do vječnog života a ne znaju kako da žive ni ovaj mali život!

Interesovanja žena su drugačija. Njena interesovanja su više pragmatična, manje metafizička. Ona se više zanima za ljubav nego za logiku. Logika nema značaja za žene. Ja još nijesam sreo jednu uistinu intelektualnu ženu. Danas, usljed uticaja Pokreta za oslobođenje žene, mnoge žene pokušavaju da budu intelektualci, da puše kao muškarci i da razgovaraju o velikim stvarima, ali vi možete uočiti kako je to sve plitko, kako nema neke dubine. To nije u njenoj prirodi. Njena priroda je nešto sasvim drugo, u tome nema ništa loše.

Muškarac ima svoj put. I naravno, pošto su sve istorijske knjige pisali muškarci, oni su pisali knjige o drugim muškarcima. Žene su bile zapostavljane, nipodaštavane. Bilo je velikih žena, ali naravno, one su bile velike na drugačiji način - velike ljubavnice, velike majke, velike supruge. One možda ne mogu biti velike pjesnikinje ali mogu biti velike kuvarice.

Prije neki dan je menadžer hotela Taj Mahal bio ovdje. Taj Mahal je najveći hotel u Indiji, najskuplji, svjetski poznat indijski hotel. Čak je i on pitao Lakšmi: "Možeš li poslati tu italijansku mamu Dekšu da makar jedan mjesec uči moje kuvare?" Ko bi pisao o jednoj Dekši kao o prosvijetljenoj kuvarici? Niko ne bi pisao jer to nije muško zanimanje. A, zaista, hrana je mnogo važnija od poezije. Ako bih mogao da biram, ja bih prije izabrao Dekšu nego Dionizija. Što bih sa Dionizijem? *Mistična teologija* - ja to mogu i sam napisati, ali ko će mi dati dobru hranu? I sve dok ne budeš imao pun stomak špageta nećeš moći napisati ni *Mističnu teologiju* - nemoguće. To je samo jedan suptilni uticaj špageta unutar tebe; špagete uđu u tebe i proizvedu veliku misteriju!

Ja ne želim da žene poredim sa muškarcima; one će jednostavno biti svoje. Ovo do sada još nije rečeno, a to je istina, da će žena biti svoja sama od sebe, i bilo što da je u njenoj prirodi, ona će nastojati da meditira u skladu sa tom prirodom. Njena meditacija će biti njen vlastiti, prirodni i spontani način življenja. Tada će biti prosvijetljenih žena. One neće biti nalik Budi - one ne mogu biti takve, i one ne trebaju da su takve, i ne treba da se u bilo kom smislu osjećaju inferiornim - ali one će imati svoje visine koje Buda nikada neće moći imati. One će posjedovati svoja iskustva koja Mahavira nikada neće moći imati. Žena ima drugačiju unutrašnjost od muškarca. Muškarac je agresivan.

Samya, ti pitaš: *Dionizije je još jedan muški prosvijetljeni Majstor...*

Zapravo, biti Majstor znači da moraš imati malo agresivnosti u sebi, inače ne možeš biti Majstor. Žena može biti neizmerno divan učenik ali ne može biti Majstor. I zapamti, nema ničega lošeg u tome, a ona nije ništa manje značajna ako ne može biti Majstor. Učenik treba da ima osjećaj za prijemčivost; on mora znati da prima. Čak i muškarac kao učenik treba da funkcioniše na ženski način. Sa Majstorom, on je nalik materici, nalik primaocu, prihvatocu. Zato žena dokazuje da može biti savršeni učenik. Marija Magdalena je savršeni učenik. Nijedan drugi Isusov učenik se nije toliko približio njemu kao ona. Zapravo, jedan od njegovih učenika, Juda, je prouzrokovao njegovo stradanje, a svi drugi učenici su se razbježali kada su Isusa razapeli na krst. Ko je skinuo njegovo tijelo sa krsta? - To su bile tri žene. Jedna je bila njegova majka, Marija, druga je bila Magdalena a treća njena sestra. Gdje su tada bili muškarci? Svi su

pobjegli. Oni su se uplašili da ne budu uhvaćeni. Ali te tri žene se nijesu bojale - ljubav ne zna za strah. I njihovo učenje bilo savršeno.

Biti savršeni učenik je što i biti savršeni Majstor. Ali tu je samo izražen drugačiji pristup. Muškarcu je veoma teško da bude savršeni učenik; on tu ostaje nesavršen. Ja još nijesam sreo muškarca koji bi mogao biti zaista savršeni učenik: devedeset devet procenata, možda čak i devedeset devet zarez devet, ali pošto je muškarac, nešto, njegova agresivnost, negdje ga zadržava. Ali on može postati savršeni Majstor. Toliko je dovoljno: ako je muškarac devedeset devet zarez devet procenata učenik, on će postati prosvijetljen, postaće savršeni Majstor. Ali žena je savršeni učenik - toliko savršena da se nikada u njoj i ne pojavi ideja da bude Majstor. Ona je zadovoljna što je savršeni učenik, ona je time ispunjena, ne postoji neke unutarnje nužnosti da bude Majstor. Ovo je moje sagledavanje: svaki muški učenik duboko u sebi ima želju da jednoga dana postane Majstor. Zato su mnogi muškarci odbacili svoje Majstore jer nijesu imali strpljenja.

Jedan od Mahavirinih najvećih učenika je bio Gošalak koji ga je iznevjerio jer je jedna stvar bila jasna: dok Mahavira ne umre, on neće moći zauzeti njegovo mjesto, neće imati moć. Čak i ako se prosvijetli, pored Mahavire će biti samo njegov prosvijetljeni učenik. Tako je Mahavirova smrt bila nužnost. A Mahavira je bio veoma dobrog zdravlja; zapravo, Gošalak nije bio baš najboljeg zdravlja. Bilo je nemoguće više čekati. On ga je izdao. On je sebe proglasio za Majstora iako još nije bio ni savršeni učenik. Njegova uloga kao Majstora je bila jadna, to je razotkrio prije no što je umro. Njegova oporuka je glasila: "Neka se objavi svijetu da sam iznevjerio svog Majstora, da sam pokušao da se lažno predstavim za Majstora iako u svom životu još nijesam razotkrio istinu. Zapravo, ono što se događalo dok sam bio Mahavirov učenik prestalo je onog trenutka kada sam ga napustio."

Budin bliski učenik Devadata, koji je bio i njegov rođak, je iznevjerio Budu. A Juda je bio najinteligentniji Isusov učenik, najintelektualniji. Zapravo, on je trebalo da postane poglavar kada Isus umre. Možda se on samo nesusvesno zavjerio i pomogao neprijatelju da se domogne Isusa, jer, ja mislim da on sigurno nije bio zainteresovan za tih trideset srebrnjaka koje je dobio. On nije bio čovjek te vrste - veoma intelektualan, prefinjen, veoma kulturnan. On nije mogao prodati Isusa za samo trideset novčića. Ali mora da je u njemu postojala neka nesusvesna težnja: ako bi se Isus uklonio tada bi on mogao preuzeti dominaciju nad cijelom tom scenom. A on je, naravno, bio najinteligentniji i najobrazovaniji osoba pored Isusa. Drugi Isusovi učenici su bili farmeri, ribari, stolari, vrtlari - siromašni i obični ljudi.

Muškarac nesvjesno u sebi nosi ideju da će prije ili kasnije biti Majstor. I ako ostane uz Majstora, prije ili kasnije, on će biti Majstor. Ali tu postoji i veoma nestrpljivih osoba koji se toliko žure da ne mogu čekati. Ali učenice nemaju žudnju da postanu Majstori. One samo žele da budu potpuni učenici, apsolutni učenici - a one to i mogu biti stopostotno.

Ja sam razmišljao da odaberem i učenike za posredništvo. Mnogo puta sam razmišljao o tome, mnogo puta sam odlučivao da će moji posrednici biti grupa učenika. Ali kada bih se osvrnuo oko sebe, nailazio sam na teškoće: muškarci se nijesu mogli potpuno opustiti. Da, bilo je nekoliko ljudi nalik Tirti - ima nekoliko muškaraca koji bi mogli biti posrednici bez neke teškoće. Ali ja nijesam mogao naći makar dvadeset muškaraca koji bi mogli biti medijumi, koji bi mogli biti potpuno opušteni, na raspolaganju. Ali kada su žene u pitanju moj problem je sasvim drugačiji: koju da odaberem a koju ne, jer nekoliko stotina mojih učenica su ovdje koje su sposobne da budu medijumi. Meni je samo žao što još nemamo dovoljno prostora. U novoj komuni će biti znatno više prostora za sve. Zato ako se neka žena ne odabere, nemoj brinuti za to, nemoj misliti da nijesi vrijedna toga. To je samo zbog toga što je Chuang Tzu auditorijum veoma mali; sada ovdje ne može boraviti više od trideset mojih posrednica. Dakle, problem nije u tome da se one ne mogu odabrati; nevolja je u tome koju odabrati a koju razriješiti jer su skoro sve za to spremne, sve su sasvim predane.

Sama, tvoje pitanje je ovakvo: zašto uvijek samo žene mogu da budu majke a nikada muškarci, što bih im ja odgovorio? Što ja mogu tu uraditi? Njihova biologija, kao i njihova psihologija, je drugačija. One su zaista kao neka drugačija vrsta, a odatle proističe i privlačnost među njima. Oni žive na različitim planetama. Muškarac živi u intelektu; intelekt je agresivan. Žena živi instinktivno, intuitivno, što je odlika prihvaćanja. Muškarac živi glavom, žena živi srcem. On živi logikom, ona živi sa ljubavlju. Za muškarca je ljubav samo relaksacija od logike. Za ženu je logika samo igra; ona ponekad zaigra samo da bi pokazala da i ona to umije, inače to nju zaista ne zanima.

Kada govorim ovo, ja ne vodim računa o nekim izuzecima, zapamti to. Izuzeci samo dokazuju pravila; ja govorim o pravilima. Bilo je nekoliko žena Majstora: Rabija el Adavija, Sahajo, Daja, Lala, Mira - nekoliko, tek samo nekoliko njih, nekoliko žena Majstora. Mora da su one imale mušku psihologiju. A bilo je mnogo velikih učenika. Buda ih je imao mnogo: Sariputra, Manjušri, Modgalijan, Ananda, Maulingaputa i mnogi drugi - potpuno predani.

Manjušri se prosvijetlio; on je bio prvi Budin učenik koji se prosvijetlio. A Buda bi pitao svakog dana: "Gdje je Manjušri?" Ovaj ga je izbjegavao. Konačno ga je Buda jednoga dana uhvatio. On ga je uhvatio na spavanju jedne noći, inače mu je on uvijek bježao.

On mu reče: "Što je sa tobom? Ti ne možeš sakrivati tu činjenicu od mene - ja znam da ti se to dogodilo! Zašto me onda izbjegavaš? Ti treba da dođeš da ja to potvrdim."

Manjušri odgovori: "Zbog toga vas i izbjegavam. Ja znam da se to dogodilo i ne želim nikakvu potvrdu od vaše strane jer bi svaka vaša potvrda značila da ste mi rekli: 'Manjušri, sada idi! Širi moje riječi među ljude.' A ja ne želim nigdje da idem. Ja želim da ostanem ovdje. Bolje je da ne budem prosvijetljen, ali da budem sa vama, nego da budem prosvijetljen a da moram da odem od vas. Zato me nemojte otkrivati kao prosvijetljenu osobu - ja taj nijesam! Ja vam kažem da nijesam! A ako čak i osjetite da sam taj, nemojte reći, molim vas, držite to u tajnosti."

Kada se jednom prosvijetlite, Majstor će vam reći: "Sada idi, pomoz drugima." Ovaj Manjušri je bio jedan iznimak: on nije imao želju da bude Majstor. Sariputra je bio drugačiji. Kada se prosvijetlio, on je odmah upitao Budu: "Pošto sam sada prosvijetljen, što treba da radim? Gdje treba da idem? Koga treba da podučavam?" Zapravo, prije no što je i bio prosvijetljen, prije no što je i postao njegov učenik, on se mnogo godina unazad pretvarao da je bio Majstor. On je imao pet stotina učenika kada je došao pred Budu. Sa pet stotina učenika za sobom, on je zaista mogao da izjavi: "Ja sam u pravu, a ti griješiš." On je došao da ubijedi Budu da bude *njegov* učenik. Ta žudnja da bude Majstor mora da je i sada tu prisutna.

Vi i ovdje možete naći takve primjere. Sada je ovdje Tirta - on je isti tip nalik Manjušriju. Čak i ako postane prosvijetljen, on neće doći preda mnom da to potvrdim. Ja ću morati da ga budim usred noći. Zato sam mu i dao sobu blizu moje kako ne bi mogao pobjeći! A ovdje je i Somendra. Somendra je oduvijek želio da bude Majstor. On se toliko žuri da sam mu morao reći: "Idi na Zapad. Pomoz ljudima tamo." U početku je boravio po mojim zapadnim Centrima kao sanijasin jer se plašio da ako ode kao nesanijasin da ga neće niko podržati. Ali sada, baš prije dva dana, je došla poruka da je odbacio sanijas i da se proglasio prosvijetljenim. To sam i očekivao, znao sam da će to uraditi. To je ono što je on želio da uradi ali ovdje to nije mogao da objavi. Sada na Zapada on može da objavi što god želi. Ali se nadam da neće patiti kao Gošalak. Nadam se da će se ubrzo osvijetliti.

Kada je Gošalak umirao, rekao je: "Neka cio svijet zna da sam obmanjivao ljude." I ne samo to, on je osjetio toliku krivicu da je rekao jednom od učenika: "Vuci moj leš po ulicama grada, neka me ispljuju i neka cio grad zna da sam uradio nešto veoma podlo i da zaslužujem kaznu." Ja se nadam da Somendra neće čekati tako dugo, da će ubrzo to shvatiti. On posjeduje mogućnost da jednog dana bude prosvijetljen, ali ga žurba sprečava; njegova velika žudnja je prepreka.

Zadnje pitanje

*Osho,
moj mladić želi da izazove svađu sa mnom.
To me zabrinjava. Što da radim?*

Prem Toshi,

To jednostavno znači da te još voli. Onoga dana kada prestane da te izaziva, budi sigurna da je prestao da te voli. To je znak da se ljubavna avantura među vama nastavlja. Ali, veoma je teško da se dvoje vole dvadeset četiri sata dnevno. Ti možeš da voliš nekoliko minuta, a ostatak vremena... ? To je savršeno u redu da se započinje svađa. Samo neka to bude malo prefinjenije. Nemoj dopustiti da to bude nalik svađi Aste i Dipaka. Asta neprestano začikuje svoje mladiće; ona uživa u tome. Ako se ne bi posvađala, to bi značilo da tu neće imati uzbuđenja. Dipak je veoma mek čovjek ali Asta zna da ga dovede dotle da on može samo da je odalania tako da joj glava udari o zid i dobije potres mozga. Sada je ona začutala! To je ljubavna avantura, ali zaista malo primitivna.

Zato, Toši, nema zašto da brineš. Zašto bi bila zbunjena? Ljubav je, kao prvo, luda stvar - to je ludovanje; ako to nije ludovanje, onda nije ni vrijedna. A kada si u ljubavnoj avanturi moraš da znaš da prihvatiš jedan dio ludovanja koje je nužno; ti to moraš da prepoznaš. Ti si znala da pratiš neka suluda ponašanja. Zato se to i zove "padanje u ljubavi, zaljublivanje; inače bi se to zvalo "izdizanje u ljubavi". Ti se ne izdižeš, ti padaš.

Ministar je posjetio jednu novu bolnicu za mentalne bolesti. Kako ga je direktor vodio okolo po bolnici u namjeri da ga upozna za bolnicom, stigli su do bazena prepunog ljudi koji su uživali. Neki su čak skakali sa platforme visoke tri metra.

"Jesu li ovo vaši pacijenti?" upita iznenađeni ministar.

"O, da, sigurno", uzviknu ponosno direktor, "ali to nije ništa. Vidjećete ih tek kada se bazen napuni vodom!"

Ljubavna avantura je nešto nalik bazenu bez vode: skočiš i zaplivaš, a tamo nema vode. To je ludačka avantura. Pošto ne možeš biti sam, ti nijesi dovoljno zdrav da možeš biti sam, nijesi dovoljno usredsređen u svom biću da bi mogao biti sam, zato trebaš nekoga. A taj drugi je u istoj situaciji: on treba tebe ili ona treba tebe jer bez druge osobe, on je sasvim prazan. Tako dvije praznine nastoje da ispune jedna drugu. Zar to nije suludo, krajnja ludost? Kako je to moguće? A ljudi su različiti. Postoje sadisti koji muče žene; prije no što ih ne iznuče, oni ih ne mogu ni voljeti. Prvo će je on istući, natjerati je da plače od bola, da vrišti; samo tada će se moći uzбудiti. Dok ne vide ženu kako plače i vrišti, oni se ne mogu uzbuditi. Njihovo uzbuđenje je moguće samo kada žena izludi.

Riječ "sadist" dolazi od imena poznatog romanopisca de Sade. On je bio zaista stručnjak. On je obično sa sobom nosio torbu nalik ljekarskoj koja je bila prepuna svakojakih instrumenata koje je sam izmislio kako bi mučio žene - svakakve instrumente. A on je bio jedan veoma lijep čovjek, veoma bogat i imao je određenog šarma. Bilo je zaista nemoguće ne zaljubiti se u njega. Tako su žene koje bi došle u kontakt sa njim veoma brzo dospijevale do njegovih prostorija za mučenje - a ne ljubavnih odaja. On je imao divnu nastambu, a njegove ljubavne odaje su bila mučilišta. On bi zaključao vrata i pokazao sva svoja pomagala - otvorio bi svoju torbu. A na zidovima je, takođe, bilo mnogo instrumenata koje žene nijesu nikada vidjele do tada.

Rečeno je, i pored toga što su te žene bile mučene, bijene da im je krv tekla cijelim tijelom, mnoge žene su se ispovijedile na sudu - jer je konačno on morao biti uhvaćen - posvjedočile su: "Iako nas je mučio, mi još nikada do sada nijesmo imali tako uzbuđljivu orgazmičku ljubav ni sa kim drugim." Zato postoje žene koje su mazohisti, takođe. A najbolji brak, savršeni brak, je između sadiste i mazohiste. Postoje i muškarci koji su mazohisti: oni žele da ih njihove žene zlostavljaju, da ih muče, da ih ljute. To im donosi nešto više života - tako postaju živahniji. Ljudi su različiti. Kada voliš nekoga, ti ćeš to znati. Nikada ne pokušavaj da mijenjaš nekoga jer niko nije uspio nikoga da promijeni. Ti možeš promijeniti svoju ljubav od A do B, ali nemoj pokušavati da A mijenjaš u nešto drugo; to nikada nije bilo moguće. To je samo gubljenje vremena.

Vilma, Marta i Liza su se srele u Harlem perionici, i kao obično, započele su razgovor o seksu. Počele su da razgovaraju o svojim ljubavnicima i da im daju nadimke.

"Ja zovem mog čovu Rols", poče Vilma, "po automobilu Rols Rojs jer on počinje sa pritiskom na dugme, nikada ne omane, i pokreće se tako glatko i tiho, dakle, što mi ugađa svaki put."

"Moj čovjek je kao Ford", reče Marta, "možda kao jedan stari Model T. Nekada treba da ga potegnem za kurbu da bi upalio, on počne da kašlje i baca oganj, ali kada zakreše, dakle, on može da vozi cijelu noć da ne stane."

"Pa", reče Liza. "ja moga zovem Drambu."

"Drambu?" upita Marta. "Zašto sada po tom ukusnom liker?"

"Takav je moj muškarac!"

SAVRŠENI MAJSTOR

Prvo pitanje

*Osho,
Koja je razlika između Majstora i
savršenog Majstora?*

Tiko,

Prvo pokušaj da shvatiš razliku između učitelja i Majstora, a onda i između učitelja i savršenog učitelja. Tek tada ćeš biti u mogućnosti da shvatiš razliku između Majstora i savršenog Majstora.

Učitelj je onaj koji podučava naučeno znanje. On ništa ne zna, on nije ništa iskusio - to se nije dogodilo njemu - ali je on to negdje čuo, pročitao. On je uspješan u verbalnom prenošenju toga, intelektualno: on je sposoban za komunikaciju. Savršeni učitelj je onaj koji zna: da on ne zna. Učitelj zaboravlja na to, nastoji da to zaboravi. On počinje da vjeruje u ono što podučava druge. On nije samo obmanjivač, on je i samoobmanjivač, obmanuti. Počinje da živi u dubokom auto-hipnotičnom snu. Prvo on ubijedi druge, a kada oni budu ubijeđeni u to što im on govori, vidjevši da su oni ubijeđeni, i on postaje ubijeđen u to. Ponekada se dogodi i da sami učitelj dobije savršenog učenika u kome može vidjeti kako se čuda događaju. Tada se javi veliko iskušenje da povjeruje da on mora da je neko poseban, da je neobičan.

To se dogodilo u Marpinom životu: on je došao do jednog učitelja. On je bio veoma poznat po svom učiteljskom pregalaštvu, bio je poznati pandit, i mnogi sljedbenici, mnogi studenti, mnogi učenici bi se okupljali oko njega. Marpa je tada tragao. On je došao do tog učitelja, predao mu se i potom su se počela događati čuda.

Drugi studenti su bili veoma ljubomorni, to je bilo upadljivo. Učitelj ga je počeo posmatrati; nije mogao vjerovati svojim

očima - Marpa je postao sposoban da hoda po vodi. On je upitao Marpu: "Koja je tvoja tajna?"

On je rekao: "Vi ste moja tajna. Ja samo izgovorim vaše ime i to bude sve. Ja kažem u svom srcu: 'Majstore moj, odvedite me do druge obale.' " Njegovo povjerenje je bilo toliko veliko da je mogao da hoda po vodi, da gaji kroz vatru.

Njegov učitelj je pokušao da ga testira. Rekao mu je da skoči sa stijene u jedan duboki ambis. Onog trenutka kada je rekao: "Skoči!", Marpa je skočio. Bilo je sigurno da će poginuti, da neće pronaći ni komad njegovog tijela. A kada su učitelj i masa ljudi sišli dolje, vidjeli su Marpu kako sjedi u meditaciji, neozlijeđen, neogreben.

Učitelj ga je ponovo upitao: "Koja je tvoja tajna?"

On je odgovorio: "Vi ste moja tajna. I svakoga puta kada se dogodi nešto ovako, moje predanje tebi biva još dublje, postaje savršenije no što je bilo prije toga. Ono je bilo savršeno i prije, ali postoje mogućnosti i dimenzije u kojima ono može biti i savršenije."

Čuvši to, učitelj posta uvjeren da on posjeduje neke posebne moći kojih nije ranije bio svjestan. On je pokušao da hoda po vodi. On reče sebi: "Ja sam učitelj, veliki Marpin učitelj, i hoću da pređem na drugu obalu!" Njega su morali spasavati jer se počeo tonuti. On nije mogao vjerovati svojim očima! Ali od tog trenutka, Marpina čuda su nestala. Vidjevši kako Majstor tone, moć koju je on stekao povjerenjem je isparila.

Mnogo puta se događalo da su kroz učitelje mnogi ljudi iskusili spiritualno otkriće. Ali ako se učitelj obmane, samo-hipnotiše, tada je on samo učitelj, obično biće.

Vedant i Kamal su upravo došli sa Zapada. Oni su imali veliku želju da putuju na Zapad, i sada su se vratili sa velikim iskustvom. Posebno u Kaliforniji, oni su pomisli da mogu biti veliki Majstori. I stvari su se počele ljudima događati. Oni nijesu ovdje napravili nijednu grupu, a tamo su postali veliki voditelji grupa, pravi tantra Majstori! Ljudi su počeli da ih slave i da ih preklinju da tamo ostanu.

To je ono što se događalo i ljudima kao što je Muktananda; tu nema razlike. Kamal i Vedant su inteligentniji od Muktanande. Kamal je bio iznenađen kada se prvi put to dogodilo. U jednom od naših centara, oni su vodili jednu grupu. Kamal je tamo došao i sjeo. Kada se u nekoliko ljudi kundalini izdigla, oni su se počeli njihati, i naravno, jedini vidljivi povod je bilo Kamalovo prisustvo. Oni su ničice pali pred njegove noge: "Veliki Majstor je došao sa Istoka!"

Ja sam čuo da je Yogi Bhajan, koji je veoma poznati učitelj u Americi, bio portir na delhijskom aerodromu. Vidjevši Muktanandu kako dolazi sa sedamsto svojih američkih učenika na delhijski aerodrom, bolje ga osmotrivši, on pomisli: "Kako ja ovdje gubim vrijeme noseći tuđi prtljag!" I zaista, Yogi Bhajan je bio znatno ljepše spoljašnjosti: on je bio sik, religiozan, visok, zdrav, izgledao je divno, impresivno, reprezentativno. Muktananda je upravo ružan, pačjeg izgleda! Yogi Bhajan je odmah napustio taj posao i otputovao za Ameriku. Njegovo ime je bilo Sardar Bhajan Sing; tamo je postao Yogi Bhajan. A sada je on najviši poglavar sik religije na zapadnoj hemisferi i ima hiljade sljedbenika.

Kada su drugi postali ubijedeni - a uvijek postoje ljudi koji nose krivicu i koji su spremni da vjeruju, koji su zaista imaju veliku potrebu da vjeruju, koji ne mogu stati na svoje noge, koji žele očinsku zaštitu kako bi se mogli lišiti lične odgovornosti, kako bi se rasteretili... Oni su spremni da vjeruju. Tada, naravno, zakon ekonomije počinje da djeluje: gdje god da je zahtjev, tu je i opskrba. Sada je teško za Kamala i Vedanta da počnu da rade ovdje. Vedant je uvidio da je teško da se vrati u Vrindavan, a i Kamal je zaključio da je to teško - oni su okusili nešto od ega. Jedina stvar koja ih može zaštititi od toga je da postanu umorni od zapadnjačkog brzog načina života, da postanu krajnje umorni. A druga stvar koja ih još drži ovdje je njihova duboka ljubav prema meni; inače bi već postali veliki Majstori na Zapadu.

Učitelji postaju auto-hipnotisani. Veliki učitelj je onaj koji podučava ali koji zna da: "To nije moje." I ne samo da to zna već i da svima to otvoreno kaže: "Ja sam samo jedan interpretator, komentator. Ja sam to studirao, učio; ja sam učen čovjek, profesor. Ja vas podučavan stvarima koje ni sam još nijesam iskusio", a ko bude imao toliko svjesnosti, taj nikada neće sebe obmanuti. Čak i ako drugi počnu vjerovati u njega, on neće vjerovati sebi sve dok to ne iskusi.

Onoga trenutka kada se osoba suoči sa iskustvom, ona tada postaje Majstor. To više nije pozajmljeno; to je tada njegovo autentično znanje, to je njegova mudrost. Ali nije svaki Majstor sposoban da svoju mudrost prenese i drugima, onima koji su krajnje neuki; da osvijetli svojom svjetlošću one koji su slijepi, koji još žive u mraku. Majstor je onaj koji je iskusio. On je veći od savršenog učitelja ali on je samo *arhata*, u budističkoj terminologiji: on zna ali to svoje znanje ne umije prenijeti drugima. Ako je prije bio savršeni učitelj, samo tada je moguće da ti prenese nešto od svog otkrovenja. Ako, pak, nije bio savršeni učitelj, onda će to biti zaista nemoguće, i neće biti nužno. Osoba može ući u svijet Majstorstva direktno, nema potrebe da on to postaje posredstvom bitisanja kao savršeni učitelj. Ali ako je kada

bio savršeni učitelj, onda neće potrajati dugo da postane i savršen Majstor.

Od stotinu Majstora samo jedan može biti savršeni Majstor. Devedeset devet od njih to znaju i pokušavaju na razne načine da pomognu drugima ali njihov put je hazardan, njihova sredstva su primitivna; ono što oni podučavaju izgleda djetinje. Njihove metode, kada su u pitanju učenja, su veoma ograničene. Oni znaju više, daleko više nego što su sposobni da objasne, da poduče. Savršeni Majstor je taj koji je sposoban da načini pravo zajedništvo. Savršeni učitelj je onaj koji je sposoban da napravi komunikaciju, a savršeni Majstor je taj koji je spreman na zajedništvo. On ti može pomoći putem intelektualnog poimanja ali to nije i jedini način, nije potpun način i nije uvijek uspješan. Ali on je i spreman da ti pruži dio svoje energije, sposoban je da ti prenese svoj plamen. Dovoljno je da samo budeš sa njim, da budeš u njegovom prisustvu, nešto se može prenijeti. Dovoljno je da budeš blizu njega, sve što on radi je savršenstvo. Njegova sredstva...

Na primjer, *vipasana*, metoda Gutam Bude je savršena metoda. Prošlo je dvadeset pet vjekova od tada, ali se ništa njoj ne može dodati. Hiljade prosvijetljenih ljudi je prošlo kroz nju, ali još niko nije nastojao da je dorađuje. Ona je apsolutno savršena; ništa joj ne nedostaje. Zato je Buda savršeni Majstor.

Patandali je savršeni Majstor. Sve što je on uradio na polju joge je pravi vrhunac, krešendo. Pet hiljada godina je prošlo ali njegove *sutre* su svježije nalik jutarnjim ružama. One ne stare, ne mogu ostariti. Ništa nije moguće da potisne njegove sutre. A hiljade knjiga o jogi je napisano za pet hiljada godina, ali nijedna knjiga do sada nije uspjela da porazi njenu slavu, životnost, savršenstvo. Patandali je savršeni Majstor; drugi mu samo mogu biti šegrti. Nijedna knjiga nije dovedena do tog savršenstva. Isto je i sa Lao Ceom: njegov Tao, njegov pristup najvišoj istini, izgleda da je nemoguće prevazići. Veoma se rijetko događa da ti neka osoba može priuštiti potpuno savršenstvo, ali se ipak događa.

To se događa i u drugim umjetničkim pravcima: Mikelandelo se ne može prevazići, ni Leonardo da Vinči, Šekspir se ne može prevazići, ni Kalidas - to su savršeni Majstori. Postoji na hiljade slikara, ali ima nešto što Vinsenta Van Goga čini savršenim. Niko mu se još nije približio: ostali su veoma daleko za njim. Što je to što ga čini savršenim? Nemoguće ga je prevazići. Bilo što da uradite, pokvariće tu ljepotu, uniziće je; isto kao da je cijela dimenzija iscrpljena i da si dospio do tačke u tome.

Bilo je zaista tek nekoliko savršenih Majstora. Hindusi ih nazivaju *avataras*, džaini ih zovu *teerthankaras*, budisti ih zovu Bude.

U zapadnom svijetu, Isus je bio savršen Majstor, Mojsije je bio savršen, Ekhart je bio savršen i Francis je bio savršeni Majstor. Sve što su radili, radili su potpuno, tako da su u tome dospjeli do vrhunca. Sada se više ništa ne može uraditi sa time, sve je kompletirano.

Biti učitelj je opasno jer ne samo da možeš obmanuti druge već možeš i obmanuti sebe samog. Zato sam ja veoma radostan što se Kamal i Vedant nijesu obmanuli. Oni su pokazali da imaju više inteligencije od Satprema i ili Somendre - oni su se samoobmanuli. Zbog toga što se nešto počne događati sa drugim ljudima, ti ne moraš da pomisliš da je to zbog tebe; to može biti i samo njihova sudbina. Ti možda uopšte i nijesi dio toga; možda je to samo njihovo auto-hipnotično stanje.

Veliki učitelj ima ljepotu zato što je svjestan i zato što nastoji da druge uvjeri kako: "Ništa se ne može dogoditi putem mene jer se tada ništa ne događa meni. Nauči što je više moguće od mene kao jedan student, jer ja nijesam Majstor i ti nijesi učenik." Velika hrabrost je potrebna da se bude veliki Majstor. Samo ako veliki učitelj postane Majstor, on je sposoban da pomogne jer je naučio sve tehnike pomoću kojih se može pomoći. Sada je iskustvo tu; on može primijeniti svo svoje iskustvo i upotrijebiti te tehnike. Inače, postoje mnogi prosvijetljeni ljudi koji jednostavno postaju Majstori. Tu je razlika između *arhata* i *bodhisattvas*. *Arhata* je samo Majstor, prosvijetljeni čovjek. Ništa njemu ne nedostaje sve dok je u pitanju njegovo iskustvo; to je isto kao i iskustvo *bodhisattve*. Jedina razlika je u tome što je *bodhisattva* u mogućnosti da prima učenike, *arhata* nije tome vičan.

U budizmu postoje dvije škole: hinajana i mahajana. Hinajana pripada *arhata* svijetu. *Hinajana* znači mali čamac, toliko mali da samo ti možeš u njemu preći na drugu obalu; ne možeš primiti nikoga drugog jer tada ne samo da se on može udaviti, utopićeš se i ti sa njim. Taj čamac je premali... *Mahajana* predstavlja veliki brod; to je put *bodhisattve*. On poziva ljude: on stvara Noevu arku i poziva sve ljude da budu dio njegove komune, njegove *sanghe*, jer brod ubrzo isplovjava. On sakupi na hiljade ljudi i onda se uputi ka dalekim obalama. On je veliki Majstor.

Drugo pitanje

Osho,
baveći se jutros uvidima o nauci i
misticizmu, naveli ste ove riječi D.H. Lorensa:

"Lako je zaključiti zašto je čovjek uništavao stvari koje je volio. Upoznati život znači da ga treba ubiti. Pojedinaac mora biti dovoljno inteligentan i zainteresovan da bi mogao da sazna poprilično o nekoj osobi sa kojom je stupio u kontakt. O njoj. O njemu. Ali nastojati da upoznaš bilo koje živo biće, znači da treba da iscijediš cio život iz njega. A posebno, iz žene koju voliš. Svaki sveti instinkt uči da se ona mora ostaviti neupoznata. Vi poznajete svoju ženu mračno, u krvi. Pokušati da upoznamo njen mentalitet je isto što i ubiti je. Čuvaj se, o ženo, od muškarca koji želi da otkrije ko si ti. I, o muškarče, čuvaj se hiljadu puta više od žene koja te želi upoznati, ili te imati, ili znati ko si ti. Muškarac tako strašno želi da svojim umom zavlada tajnom života i individualnosti. On drži znanje o svijetu materije, moći i djelovanja. To nema ništa sa bićem."

I zatim:

"Ljubav ne treba da bude savršena. Ona samo treba da ima savršene trenutke i divlje čupanje žbunja koje posjeduje. Savršenog odnosa izgleda da i ne može biti. Svaki odnos mora imati svoj apsolutni limit, zavisno od suštine duše svake individue. Istinski savršeni odnos je onaj u kojem svaka strana ostavlja veliko područje one druge strane neupoznato."

*Zar nije ovo opis jednog pjesnika - mistika?
Ah, Osho, nadolazi bljesak tvog tajanstvenog,
proncljivog osmjeha. Ti nikada ne prekidaš svoj ljubavni
zagrljaj sa životom.*

Anand Džeri,

Ja neizmerno volim ta dva čovjeka: Fridriha Ničea i D.H. Lorensa. Obojica su imali mogućnosti da postanu prosvijetljeni Majstori ali su propustili tu priliku. Oni još isijavaju bljeskove - bljeskove velikih uvida.

D.H. Lorens je veliki pjesnik a posjeduje nešto i od mistika, takođe, ali jedina njegova nesreća je ta da nikada nije bio zainteresovan za meditaciju, nikada nije pokušao da traga za svojim

najdubljim bitkom. A on je bio veoma blizu toga, toliko blizu da nije ni znao da je nešto od toga prodrlo u njegove riječi.

Oba ta navoda su veoma istinita. Spoznati nešto znači da ga morate dovesti do smrti. Život kao takav je krajnje misteriozan: on se ne može fizički spoznati, može se upoznati samo na poetski način, kako to poezija umije. Pjesnici znaju sve o ružama, ali njihovo znanje je sasvim drugačije od znanja jednog hemičara, biologa ili fizičara. Ako bi fizičar pokušao da upozna cvijet, on će o njemu razmišljati u smislu elektrona, neutrona, pozitrona. Ako hemičar pokuša da upozna ružu, za njega ruža neće biti ništa do jedna hemijska supstanca, hemikalija.

Pjesnik ne gleda na cvijet u duhu fizike ili hemije; zapravo, on ne promatra cvijet na način kako to rade naučnici. Naučnik ostaje gluv na poziv cvijeta, nedotaknut. On ne ulazi u taj eksperiment unutar sebe - on je samo promatrač; on samo bilježi ono što se događa. Pjesnik u tome učestvuje. U svijetu poezije, znanje se ne ostvaruje putem dijeljenja već putem simpatije - ili bi možda bilo bolje da koristimo termin "poistovjećenje". Poistovjećenje je vrhunac simpatisanja. U simpatisanju ti osjećaš kako se onaj drugi osjeća. Onaj drugi je u bolu, ojađen, tužan je ili ljubomorani: ti to osjećaš. Tvoje srce kuca u ritmu sa drugim; to je simpatija. To je vrsta simfonije. Ali u poistovjećenju, ti bivaš sjedinjen sa tim bićem; tu nije samo pitanje sklada, ritma, to je i pretapanje, prožimanje.

Istinski pjesnik se prožima sa ružom. Posmatrač i promatrano postaju jedno; oni više nijesu odijeljeni. Nema pjesnika koji stoji po strani, udaljen od ruže; nema ruže koja je odijeljena od pjesnika. Oni se prožimaju u jednom dubokom plesu. Pjesnik je ruža, ruža postaje pjesnik. Tu nema nikakve udaljenosti; oni su ušli jedno u drugo. Tada se ostvaruje jedno sasvim drugačije znanje; takvo znanje se više i ne može zvati znanjem. Nauka je znanje; pravo značenje riječi "nauka" predstavlja znanje. Poezija nije znanje. Naravno, i to je vrsta spoznaje, ali drugačija, kvalitativno drugačija, pa je i nepravedno nazivati je znanjem. Ali mi nemamo nijednu bolju riječ. Na sanskritu mi imamo dvije riječi: znanje se označava sa *gyan*, a spoznaja sa *pragyan*. Na engleskom se može reći da je spoznavanje iskustveno - ne i iskustvo, to isključuje, već proživljavanje. To je stanje dubokog prožimanja. Kada se pjesnik vrati sebi, on uvijek sa sobom donese predivni dijaniant.

Vinsent Van Gog je slikao drveće koje doseže do zvijezda. Niko još nije vidio takvo drveće - takvo drveće i ne postoji - ali kada su ga za to upitali, on je rekao: "Tako ja to osjećam. Uvijek kada se sjedinim sa drvetom, ja osjetim težnju zemlje da se vine iza zvijezda pomoću drveća. Ja to osjećam, ja sam to iskusio, i ne samo jednom već uvijek, bez ikakvog iznimka. Uvijek kada ugledam neko

lijepo drvo, i kada se sjedinim sa njim, ja osjetim nagon zemlje da prevaziđe zvijezde. Moje slikarstvo je prožeto tim unutarnjim nagonom, tom žudnjom, tom žeđi zemlje."

Naravno, naučnici ne znaju ništa o tome. Tenison je rekao: "Kada bih mogao u potpunosti razumjeti jedan cvijet, ja bih onda mogao spoznati cijelu egzistenciju" - jer i taj mali cvijet sadrži cio univerzum. Međutim, pjesnik se stapa sa cijelim univerzumom, on dospijeva do cvijeta na svoj subjektivan način. On poznaje jedan unutarnji put, jednu tajnu stazu: njegov pristup je intuitivan. Naučnik posmatra sve kao objekat. Riječ "objekat" treba shvatiti. "Objekat" znači nešto što stoji pred tobom kao prepreka. To je nalik zidu koji se ispriječio - on mora biti osvojen. Zato naučnici govore u duhu osvajanja svijeta. Čak i čovjek nalik Bertrandu Raselu je napisao knjigu *Osvajanje prirode*.

Pjesnik nikada ne govori o osvajanju; ne može biti riječi o tome jer ne postoji osvajač i nema onoga što treba osvojiti. Sve je jedno, jedna organska cjelina. Ali pjesnik spoznaje te trenutke samo ponekada.

D.H. Lorens je bio pjesnik i posjeduje kvalitet mistika, ali to mu se ukazuje samo ponekada; inače je veoma intelektualan, sklon argumentisanju. Čak je i Bertrand Rasel bio iritiran njegovom pojavom. Bertrand Rasel je bio jedan od najvećih intelektualaca ovog vijeka, ali način na koji je D.H. Lorens rasuđivao je ljutito ovoga. Bio je veoma argumentativan, previše racionalan, ali ponekada bi se izvukao iz mozganja i tada bi se ukazali veliki i značajni uvidi.

Ovo mora da je jedan takav uvid:

Lako je zaključiti, kaže on, zašto je čovjek uništavao stvari koje je volio...

Jer kada volite nekoga, neki duboki instinkt u vama se javlja da upoznate dublje tu osobu. A zapamtite, znanje je uvijek jedan napor da se osvoji, da se posjeduje. A pošto želite da posjedujete osobu koju volite, vi morate da znate sve njene tajne jer je to jedini način da vladate njom. Ako nešto ostane nepoznato, taj nepoznati dio te osobe neće biti u tvom posjedu. Zato se supruge i supruzi, i ljubavnici, igraju detektiva među sobom; oni žele da znaju sve. Oni nastoje da zahtijevaju: "Otvori srce. Iskaži to, bilo što da je u pitanju. Izbaci to iz sebe!" To je zaista ružno jer ti možeš da saznaš i nešto više o toj osobi, ali u isto vrijeme, ta ljubav zamire jer ljubav bitiš samo između dvije misterije - između dvije osobe koje su međusobno tajnovite.

Lako je zaključiti zašto je čovjek uništavao stvari koje je volio. Upoznati život znači da ga treba ubiti.

Ako zaista nešto želiš da upoznaš, ti to moraš secirati. Ako hemičar želi da upozna ružu, on će je secirati; on će je rastaviti na osnovne elemente od kojih je nastala. Zemlja će biti izdvojena, svaka hemikalija će biti izdvojena, voda će biti izdvojena; tek tada će biti u mogućnosti da to upozna. On treba da rastavi to kako bi mogao saznati kako je to sastavljeno.

Pjesnik čak ni ne dotiče cvijet. Tu nije pitanje seciranja, analiziranja; on ga jednostavno voli. On može plesati oko njega, on može pjevati pjesmu o ruži, on može nasloniti svoj obraz na njene latice. Ponekada može zatvoriti i oči dok promatra ružu; to naučnik ni ne može razumjeti. "Što se tu događa? Ako želiš da upoznaš ružu, moraš širom da otvoriš oči!" Ali pjesnički način je sasvim drugačiji: to nije put znanja, to je put ljubavi. A ljubav uzdiže život dok ga znanje ubija.

Pojedinac mora biti dovoljno inteligentan i zainteresovan da bi mogao da sazna poprilično o nekoj osobi sa kojom je stupio u kontakt.

To ne znači da ti ne treba da upoznaš neku osobu; ako želiš da živiš sa nekim, ti ga moraš upoznati. Ali upoznavanje treba da bude sasvim drugačije. Upoznavanje je potreba svakog odnosa.

O njoj. O njemu. Ali upoznati bilo koje živo biće znači da treba da iscijediš život iz njega.

Nikada nemoj pokušavati da to saznaš. Nikada nemoj pokušavati da prodreš do najdubljih tajni neke osobe; ostavi je na miru. Ljubav daje slobodu - tu nije pitanje osvajanja. I što više slobode nekome daš, to ćeš i više doznati o njemu - ali to nije znanje. To je osjećanje, to je intuicija.

A posebno, iz žene koju voliš...

Jer je žena daleko tajanstvenija od muškarca, zapravo, ona je najtajanstveniji fenomen u cijeloj egzistenciji, i veoma delikatan, veoma osjetljiv. Ljubav je uvijek osjetljiva i krhka - rukuj pažljivo sa time.

Svaki sveti instinkt uči da se ona mora ostaviti neupoznata.

Nikada ne pokušavaj da upoznaš ženu koju voliš jer kada počneš da je upoznaješ počeo si i da je uništavaš. Ubrzo će se ona pretvoriti u suprugu, ali tada ona više neće biti žena koju si volio. Ta misterija je nestala - a ti si uzrok tome.

Vi poznajete svoju ženu mračno, u krvi.

U kosti, u srži.

Pokušati da upoznamo njen mentalitet je isto što i ubiti je. Čuvaj se, o, ženo, od muškarca koji želi da otkrije ko si ti. I, o, muškarče, čuvaj se hiljadu puta više od žene koja te želi upoznati, ili te imati, ili znati ko si ti.

Zašto hiljadu puta više? - jer je ženski način upoznavanja daleko dublji od muškarčevog načina. Muškarčev način spoznaje je naučnički i površan, objektivan; ženski način je intuitivan, subjektivan. Ona može prodrijeti do najdublje suštine muškarca, a to je i razlog zašto ona može lakše ubiti ljubav koja je među njima. Odatle proističe i duboki strah od žene koju voli - prisutno je neko intuitivno osjećanje da žena predstavlja, ne samo život, već i samu smrt.

Na Istoku, posebno u Indiji, mi imamo lik boginje Kali, boginje- majke, Kali. Ona predstavlja dvije krajnosti, veliku ljubavnicu i velikog rušioca. Ako bi vidio neku njenu sliku ili skulpturu, bio bi iznenađen - posebno su iznenađeni ljudi koji dolaze sa Zapada - ali u tome ima velikog psihološkog uvida. Kali pleše na grudima svog ljubavnika Šive. Na sanskrit jeziku *shiva* (*Šiva*) predstavlja jedan aspekt Boga, a *shava* znači leš. Ona pleše na grudima Šive, uništava ga, čini leš od njega. Šiva postaje *shava*! Ona ima ogrlicu od ljudskih kostiju a u ruci drži upravo odsječenu glavu iz koje kaplje krv. Odakle taj čudan lik? To uopšte nije čudno, to je veoma psihološki: žena ima veliku moć jer je intuitivna. Zato je Lorens u pravu kada kaže:

.... čuvaj se hiljadu puta više od žene koja te želi upoznati, ili te imati, ili znati ko si ti...

Jer ti možeš znati ili pokušati da upoznaš ženu ali taj tvoj napor će ostati površan; ali ako ona počne da prodire u tebe, ona će

dospjeti do prave suštine. Zato nije čudo što su svi muževi papučari: žene su ih pretvorile u roblje.

Muškarac tako strašno želi da svojim umom zavlada tajnom života i individualnosti. On drži znanje o svijetu materije, moći i djelovanja. To nema ništa sa bićem."

I drugi navod je veoma važan.

Ljubav ne treba da bude savršena...

Jer bilo koji savršeni trenutak mora umrijeti. Savršenstvo predstavlja umiranje.

Ona samo treba da ima savršene trenutke i divlje čupanje žbunja koje posjeduje. Savršenog odnosa izgleda da i ne može biti.

Kada jednom neki odnos postane savršen, više ništa ne ostaje - više nema ničega što treba iskusiti. Sva misterija je nestala, isparila je.

Svaki odnos mora imati svoj apsolutni limit, zavisno od suštine duše svake individue. Istinski savršeni odnos je onaj u kojem svaka strana ostavlja veliko područje one druge strane neupoznato.

Džeri, pružiti nekome slobodu je najbitniji dio ljubavi; učiniti nekoga apsolutno slobodnim je najviše u ljubavi. Samo oni koji pružaju slobodu znaju što je ljubav, i samo oni koji vole znaju što je sloboda.

Treće pitanje

Osho,

Osjetiš li ponekada potrebu da treba da uzmeš slobodan dan i da se odmoriš?

Nandan,

Ne samo ponekada, svaki dan to osjetim! Ali tu ima jedan problem...

To je bio prvi dan školske godine kada je gospođa Džons umarširala u spavaću sobu svog sina kako bi ga probudila na vrijeme za školu. Prodrma ga za rame i reče: "Dobro jutro, Tomas, vrijeme je da ideš u školu! Ustaj - mi ne želimo da zakasnimo - hoćemo li?"

Tomas samo navuče čaršav preko glave i odbi da ustane. "Hajde, Tomi, moraš da spremiš knjige. Ne budi smiješan!"

"Ne, ja *ne* idem! Ja neću više nikada da idem tamo, muzim to mjesto."

"Slušaj, Tomi," reče majka strogo, "nema nikakve koristi od raspravljanja, moraš da ideš."

"Daj mi samo tri dobra razloga zašto ja moram da idem!" promrmlja Tomi ispod deke.

"Pa, sine, ti si upravnik, znaš!"

A taj jedan razlog, Nandan, je dovoljan!

Vivek me podsjeća na to svakog jutra. Ona me prodrma i kaže: "Ustaj! Ti si upravnik, znaš! Treba da kreneš!" Tako sam ja ovdje!

Četvrto pitanje

Osho,

kako da pobijedim pohlepu, bijes i seks - tri velika iskušenja Đavola?

Virendra,

To je bila jedna od opsesija koju su Indijci nosili vjekovima, a jedini rezultat svega toga je taj što su postali najpohlepniji ljudi na svijetu, najbješnji i najseksualniji. Vjekovima su se oni borili protiv te tri stvari - pohlepa, bijes, seks - i što je ishod svega toga? Da li možete vidjeti bilo gdje drugdje toliko pohlepe kao u Indiji? Indijci nastoje da prozovu zapadnjake materijalistima, a da i ne pomisle da posjedovati ne znači da treba biti materijalist već da je *žudnja* za posjedovanjem osnova materijalizma.

Zapad je posjednički orjentisan; ali to ne znači da je materijalističan. To jednostavno znači da je naučnički, tehnološki; zna kako da stvara materijalna dobra. On je duboko prodro u svijet objektivnog i upoznao je njegove tajne. On je radio veoma teško. Zapad nije materijalističan, on je samo tehnološki više razvijen. Ali Indijci imaju veliku *žudnju* za posjedovanjem. Vi ne morate imati ništa a ipak

možete biti materijalista ako je prisutna želja za posjedovanjem. Vi možete posjedovati malu kolibu ili samo prosjački čanak ali to je dovoljno da vaša posesivnost bude fokusirana. Tako ćete biti materijalista a ne spiritualist.

Materijalizam nema ništa sa pohlepom; materijalizam je način života, isto kao što je i spiritualizam način života. Ako vi stalno mislite o stvarima, i ako ničeg drugog nema u vašem biću, nikakve druge želje, tada ste vi izabrali materijalizam za način života.

Ovdje možete vidjeti ljude iz mnogih zemalja, a pitanja uvijek postavljaju Indijci: "Zašto ovdje ima tek nekoliko Indijaca?" Ima ih malo zato što je samo mali broj Indijaca zainteresovan za spiritualizam kao način života. Da, oni mogu pričati o tome, mogu se hvalisati - to pothranjuje njihov ego - ali oni zaista nijesu spremni da žive takav život. Čak i kada dolaze ovdje, oni to čine sa određenom namjerom, da im pomognem preko nekih zapadnih sanijasina da odu na Zapad kako bi se školovali na Kembridžu, Oksfordu ili Harvardu. Tako bi oni postali sposobniji da zarađuju više novca.

Mnoga mi pisma stižu sa porukom: "Vi imate mnogo učenika u cijelom svijetu. Možete li pomoći nama, siromašnim Indijcima, da dobijemo neku stipendiju od fondacija kao što su Ford fondacija ili Rokfeler fondacija.?" Svo njihovo interesovanje je upućeno ka posjedovanju što više moći, više materijalnih dobara, više novca, više ugleda. Oni uopšte nijesu zainteresovani za meditaciju.

Koji je razlog za to? Što se dogodilo? Što je bilo loše? Pet hiljada godina oni su samo mislili kako da se bore protiv pohlepe, bijesa i seksualnosti, a krajnji rezultat toga je da je indijski um prepun seksualnosti. Oni govore o spiritualnom ali ako zagledate u njihove umove, ako bi mogli načiniti male prozorčiće u njihovim umovima, bili biste iznenađeni... U njihovim filmovima čak ni poljubac nije dopušten. Vlada ima odlučujuću riječ koliko se na filmu mogu približiti usne ljubavnika: tri santimetra - sve preko je bestidno. A ako biste mogli načiniti male prozorčiće na umovima Indijaca, vi biste mogli vidjeti tako bestidne scene koje se ne bi mogle ni uporediti sa Plejboj magazinom. To je pokazatelj cijele istorije Indije.

Prve knjige sa seksualnim položajima su napisali Indijci - Vatsjajanina *Kama sutra* - veoma bestidno i ružno. Drugu knjigu je napisao Kašmirac, braminski učenjak Pandit Koka, *Koka shastra*. Ja se ponekada zapitam nije li on možda otkrio koka-kolu - njegovo ime je Koka. Njegova knjiga je jedna od najprljavijih na svijetu! Vi možete otići da vidite Kađurah, Konarak i Puru - a postoji još mnogo takvih hramova. Vi to čak ni ne možete zamisliti - čak će i vaša fantazija biti poražena kada vidite skulpture u Kađurahu. Kakve li imaginacije! Oni

mora da su radili stotinama godina jer postoji na hiljade takvih skulptura za njihove hramove. To je jedan čitav grad hramova - sve sami hramovi - jer je sada taj grad pust. Na stotine hramova je nestalo ali i dalje još postoji na stotine takvih: nekoliko ih je sasvim netaknuto.

Mislite li da su grupni seks otkrili Amerikanci? Grijehite! U Kađuraho hramovima imate scene grupnog seksa. To ne možete ni zamisliti - Kađuraho šokira svakoga. Žena dubi na glavi a muškarac vodi ljubav sa njom - ljubav naglavačke! Muškarac dubi na glavi a žena vodi ljubav sa njim. Svakovrsne bestidnosti, besmislenosti, gluposti! I Indija predstavlja duhovnu zemlju! A bijes možete svakodnevno vidjeti na javnim skupovima. Svugdje su ljudi spremni da ubijaju, a trenutak prije toga su se molili, obavljali su svoj *namaz*, svoju molitvu. Ali je veoma čudno da ljudi naoružani idu na svoj *namaz*, jer poslije njihove molitve počinje ubijanje - kao da moraju uvijek biti spremni za to! I hindusi idu u hramove sa oružjem!

Svi politički lideri Indije govore o nenasilju, a sve sama ubistva, masakri, nasilje, nemiri...! Kuće su spaljivali, pošte su spaljivali, policijske stanice su palili. Ljudi su živi spaljivani! Ima toliko mnogo silovanja, a političari i dalje samo pričaju o nenasilju. A čudo nad čudima je da su sve te stvari prouzrokovale i vodile upravo opozicione partije. Sve te građanske nemire su počinili, inspirisali i izazvali isti ljudi koji su došli na vlast sa Moradži Desajem prije tri godine. Isti ljudi, isti opštinski ljudi, isti hindu šovinisti stoje iza te cijele scene - to je zato što su jednom okusili zadovoljstvo vlasti i sada ne mogu bez nje. Zato sada oni nastoje da ostanu na vlasti po svaku cijenu.

Prvo će oni nastojati da proizvedu kaos u cijeloj zemlji. I naravno, kada država ne bude u mogućnosti da kontroliše taj kaos, tada će "država biti nemoćna". Tada za vladu ostaju samo dvije mogućnosti. Jedna je da ostanu po strani i posmatraju, jer "to je demokratija i svako ima zagarantovanu slobodu da ispoljava..." A u Indiji ljudi imaju samo te potiskivane želje da ispolje: bijes, nasilje, pohlepu, seks. Onog trenutka kada se dogodi metež, odmah nastaju silovanja, krađe - iznenada se počnu te stvari događati - sve zajedno. Izgleda da je to najviše trojstvo u indijskom umu: seks, bijes, pohlepa; sve to dolazi istovremeno.

Sve to je rukovođeno od strane političkih partija. Zato Indiri Gandhi ostaju samo dvije alternative. Jedna je: ne činiti ništa, samo posmatrati, pokušati da nekako upravlja - što neće biti moguće. Drugo: biti striktan, nametnuti nešto nalik mjerama hitne intervencije. Tada će oni reći: "Vidite, govorili smo vam, da ukoliko vratite tu ženu na vlast, ona će odmah zavesti hitne mjere. Demokratija će biti uništena. Zar vam nijesmo govorili da će biti kraj demokratiji ako ponovo dovedete Indiru

Gandhi na vlast? Gledajte!" Sada su samo te dvije alternative ostale; ne postoji drugog rješenja. A to je pokazatelj kako se oni nadaju da mogu doći na vlast.

Ako budete stajali po strani bez preduzimanja mjera, tada će kaos pokazati sasvim jasno da je država nemoćna, da ne može da uradi ništa - to treba da se promijeni. Ili, ako preduzmete nešto, to znači da uništavate demokratiju, da oduzimate slobodu ljudima, a to može biti dovoljan razlog da vas sklone sa vlasti. Zato je moja sugestija Indiri Gandhi: unaprijed zavedite striktnu mjeru i nemojte dopustiti izbore makar petnaest godina. Za petnaest narednih godina ova zemlja ne treba demokratiju! Ova zemlja još nije spremna za demokratiju - ovdje ne postoji toliko inteligencije. Oni su živjeli dvije hiljade godina u ropstvu; oni samo znaju da žive mimo u ropstvu. Ako dobiju slobodu, oni neće znati što da rade sa njom. A u roku od tih petnaest godina treba naporno raditi na obučavanju ovog naroda da žive nezavisno. Niko još nije učio ovu zemlju kako se živi u nezavisnosti.

A ti me pitaš: *Postoje tri velika iskušenja Đavola. Kako da ih pobijedimo?*

To je pitanje koje su Indijci postavljali pet hiljada godina, Verendra, a rezultat je potpuna anarhija. Ja ti ne mogu preporučiti nijedan metod pobjede nad time jer i ne postoji. Razumijevanje je moguće, pobjeda je nemoguća. Putem razumijevanja, i pobjeda je moguća, zato pokušajte da pobijedite prije no što i razumijevanje postane nemoguće. A što više budete pokušavali da pobjegnute tim đavoljim iskušenjima, još više ćete biti u njihovoj zamci jer će svako iskušenje potom tražiti da dalje bježite.

Jedna zgodna žena je posjetila starog i iskusnog ljekara. Tokom pregleda on je primijetio dvije čudne zelene mrlje sa unutrašnje strane njenih bedara, i upita je: "Jeste li udati?"

"Zaručena", odgovori žena.

"Koje je profesije vaš vjerenik?"

"Pa, doktore, on i nema neku profesiju. On je ciganin."

"Pravi?"

"Da, doktore, on je pravi ciganin."

"Vidite, damo", reče ljekar, "on i može biti pravi ciganin ali njegove naušnice nijesu prave!"

Pet hiljada godina ste upražnjavali religiju koja je lažna. Ishod pokazuje da je to apsolutno tačno, a vi i dalje postavljate ista pitanja.

Žena se vratila iz kupovine obučena u jednu veoma modernu haljinu. Njen suprug je pitao za cijenu haljine, ljutito protestvujući da ne mogu rasipati novac na taj način.

"Pa", reče žena, "bojim se da me je Đavo iskušao!"

"Zar ne znaš, kada te Đavo bude iskušavao" zaurla suprug, "da treba da mu kažeš: 'Skloni to iza mene.'?"

"Da", odgovori ona, "ja sam to učinila ali je on rekao: 'Draga moja, tako ti dobro stoji odpozadi!'"

Nikakve stare strategije više neće pomagati. Bolje bi bilo da se prođe kroz sva ta iskustva pohlepe, bijesa i seksa. Zato ne budi kukavica, Virendra. Tvoje ime znači hrabrost, odvažnost, a to što pitaš je kukavičluk. Prodi kroz ta iskustva. Prihvati ih kao dio života, kao božanski dar - mora da ima nečega i u njima. Ima! Ako prođeš kroz pohlepu, znati ćeš da daješ. Ako sasvim prođeš kroz bijes, u jednom dubokom svjesnom i meditativnom stanju, ljubav će se javiti, milostivost će se pojaviti. Ako svjesno uđeš u seks, ako tome pristupiš meditativno, ti ćeš dobiti prve bljeskove *samadija*, znaćeš da se otvaraju prvi prozori ka božanskom.

Starac je pokazivao svom sinu porodični album. Mladić je ugledao sliku na kojoj je sjedio njegov otac duboko zavaljen u fotelji, prekrštenih nogu, dok je pored njega stajala njegova majka sa bolnim izrazom na licu.

"Hej, tata, što je ovo?" upita sin.

"Što to, sine?"

"Ova fotografija!" reče mladić. "Zašto si dopustio da majka stoji dok ti sjediš? To uopšte nije džentlmenki!"

"Ah, sine", objasni otac, "ta fotografija je nastala na našem medenom mjesecu. Tih dana tvoja majka nije mogla sjedjeti a ja nijesam mogao stojati!"

Virendra, tebi je potrebno iskustvo, potrebno ti je razumijevanje. A kroz razumijevanje je moguća transformacija, preobražaj.

*Uspinjući se još više, mi kažemo da on nije
ni duša ni um, da nije predmet znanja;
niti je mišljenje, niti razumijevanje,
a ni intelekt;
niti je on razlog, ni misao, niti je izreciv ili
spoznatljiv; nije ni broj, ni red, ni veličina,
ni malenkost, niti je jednakost, ni nejednakost,
sličnost ili nesličnost; niti on stoji niti se kreće,
niti je miran; a nije ni moćan, nije ni moć,
ni svjetlost;
niti on živi, niti je život, nije ni biće,
a nije ni vječnost,
nije vrijeme, niti je njegov dodir znan,
nije on znanje,
ni istina, ni kraljevstvo, ni mudrost,
nije jedan, ni
jedinstvo, nije božanstvo, ni božje, niti je Duh,
kako mi to zamišljamo, ni Sin, i sveti Otac,
niti bilo šta drugo
znano nama ili nekom drugom stvorenju;
niti je on
od stvari koje postoje, niti od stvari
koje ne postoje,
niti stvari razumiju njega, onakvog
kakav je, niti on
razumije njihov unutarnji život, niti postoji
njegov izraz, niti ime, ni znanje, niti je mrak,
ni svjetlost, ni lažnost, ni istina; niti
postoji neka
cjelovita tvrdnja ni negacija sa kojom bi se on
bavio. Ali, s druge strane,
mi potvrđujemo i odbijamo*

*stvari koje su manje od njega (i koje on vodi),
ali zbog njega,
mi niti potvrđujemo niti odbijamo,
do on koji je iznad svih obilježja i
koji je savršeni i sami uzrok
svoga - iznad svih negiranja visina
onoga što je sasvim
slobodno od svega i iznad svega.*

NI OVO NI ONO

Moj Bože... ovo je čista besmislica! Najbolja stvar u svemu tome je što je ovo posljednja sutra. Ovo je teologija u njenom najboljem ili najgorem obliku - što je jedno te isto kada je teologija u pitanju. To je sve obična koještarija! Treba da uskočiš u to i da pokušaš da izvučeš nešto što ima bilo kakvog smisla.

Poslije teškog jutarnjeg rada na svom novom poslu na konstrukcijama, Poljak je upitao poslovođu gdje može obaviti nuždu. Ovaj ga je uputio ka malom šatoru. Unutra je bila mala rupa sa ukrštenim daskama preko.

Kako se ni poslije cijelog sata Poljak nije pojavio, poslovođa ode da ga potraži. On uđe u šator i ugleda ovoga kako čepka po izmetu i mokraći. "Što pobogu tu radiš?" zavapi šokirani poslovođa.

"Tu je moj kaput, gospodine. Objesio sam ga na tu kuku ali je on upao unutra!"

"Ali ti ga više takvog ne možeš obući!" reče njegov šef.

"Naravno da neću", odgovori mu Poljak, "ali mi je sendvič ostao u džepu!"

To igleda malo teško - mora da je i Dionizije to osjećao - ali to je bio način teološkog izražavanja. To je način, jedini način na koji su oni to mogli razumjeti. To je njihov jezik. To nije greška jednog Dionizija. On se obraćao teolozima, a pošto je i sam bio teolog, on je bio opremljen tim žargonom. Kako se vrijeme mijenjalo, i jezik se tako mijenjao. Savremeni jezici su postali veoma senzibilni do matematičke i naučne tačke gledišta. Oni se ne okreću beskonačno u krug. Postali su telegrafični: sve što je nebitno je odbačeno.

Ali Dionizije nije savremenik; to nikako nemojte zaboraviti. A tu postoji i nekoliko dragulja izuzetne vrijednosti, veoma fini dragulji, koji nadilaze sav taj teološki žargon. Zanimarite žargon, ali nemojte baciti i bebu sa prljavom vodom od kupanja. Iskušenje je

veliko: osoba osjeća da sa vodom od kupanja prosipa i bebu i sve drugo! Ali bebu treba sačuvati - ona ima neizmjernu vrijednost.

Baš neki dan neko je pitao: "Osho, vi ste rekli da su hinduističke *shastras* pune govana, ali zašto onda tu ima nekoliko dragulja, prelijepih dragulja? Tu nema proturječnosti: dragulji se mogu naći i u govnama. Zapravo, gdje se drugo i mogu pronaći? To je najbolje mjesto gdje se oni mogu sakriti! Niko ih odatle ne može ukrasti - niko neće ni pomisliti da mogu biti tamo. A on je koristio taj jezik iz dva razloga. Jedan: to je jedini jezik koji je poznavao, jedini jezik sa kojim se srodio. I drugo: to je bio jedini jezik u koji je on mogao sakriti svoje velike uvide. On nije bio na Istoku gdje se hiljadama godina prihvatala činjenica da pojedinac može direktno govoriti o istini, gdje se nije moralo zakulisno izjašnjavati. Na Zapadu to još nije postala prihvaćena stvar.

Zapadnjački teolozi i dalje pišu na isti način, razmišljaju na isti način. Pravo je mučenje čitati djela tih ljudi! I kada neko nalik De Šardinu piše o Bogu, ljubavi, istini, kada piše otvoreno, naučno - jer je on naučnik - Katolička crkva zabranjuje njegov rad jer je i on bio sveštenik. Crkva je naredila da može da piše što god hoće ali da to ne može da objavljuje. I sve što je on napisao morao je da preda Vatikanu. Vi možda nijeste ni znali da je jedan tako inteligentan čovjek bio sasvim nepoznat za života. On je počeo da biva poznat široj javnosti tek poslije smrti, jer su njegove knjige bile objavljivane od strane drugih tek posthumno. On je bio tako pokoran glupoj Crkvi da je prihvatio da piše ali da ništa ne objavljuje. Bilo je dobro što i njegovi prijatelji nijesu bili tako glupi; kada je umro, oni su počeli da objavljuju njegova djela.

Sada se ta ista Katolička crkva hvališe De Šardinom samo zbog toga što joj je pripadao. Njegov jedini grijeh je bio taj što je pisao otvoreno i jasno kako samo svaka inteligentna osoba može to razumjeti. Razumjeti ovakvu vrstu teološkog znanja je zaista veoma teško; to je postalo sve komplikovanije za um savremenog čovjeka. A teolozi još nijesu postali savremeni. U njihovim manastirima, njihovim crkvama oni i dalje govore na stari način, prastarim žargonom - oni su to proizveli. Oni su postali veoma vješti u te dvije hiljade godina da na izopačeni način stvaraju jednu izopačenu hijerarhiju sveštenstva. Oni su izumili jezik; oni uopšte i nijesu bili zainteresovani da nešto saznaju o istini.

Čovjek je došao kod prostitutke i rekao da želi specijalnu uslugu.

"U redu, pače", reče mu ona, "ali će te to koštati ekstra groznice."

On se sa tim složi i objasni da želi da obuče plastični kišni mantil, a da ona treba da se popne na sto i da lupajući zvonima prosipa po njemu vedra puna vode.

Tako su počeli: čovjek je stao obučen u plastični kišni mantil, dok se prostitutka penjala stepenicama na sto i prosipala vedrice vode po njemu lupajući zvončićima. Posle jednog časa, iznervirana prostitutka je počela vrišteći vikati: "Hej, gospodine, kada ćemo se početi ševiti?"

"Što", uzviknu ovaj, "zar po ovakvom vremenu?"

Oni prvo proizvedu nevjere a onda bivaju sve više i više konfuzni u vremenu koje su sami izmislili. Sve te riječi proizvode određenu klimu raspoloženja - pravo smeće - ali, nažalost, takav je bio put teologa oduvijek. Hindu teolozi, muhamedanski, hrišćanski, jevrejski, svi oni govore na isti način. To nije ispoljavanje mistika. A problem kod Dionizija je taj što je on bio teolog po profesiji, a spiritualno, egzistencijalno, on je bio mistik - što se zaista veoma rijetko događa. Ja još nijesam naišao na slučaj sličan Dioniziju, pogotovo ne u istoriji zapadne misli. Na Istoku se to dogodilo nekoliko puta, da je jedna ista osoba bila i mistik i teolog, i uvijek kada se to dogodilo na Istoku, isti problem je proizašao. Jezik je bio teološki, a u jeziku, u toj mračnoj šumi riječi, istina se gubi.

Ali istina je od velike vrijednosti i treba biti spašena. Zbog toga sam ja odlučio da govorim o Dioniziju. Ja sam bio svjestan da ne mogu voljeti način na koji on govori, kako se izražava - ja to mrzim! Ali ja volim istinu koju je on želio da ispolji. Ja sam čak čuo i glasine da je on porijeklom Italijan koji je emigrirao u Atinu i tamo se nastanio. To može da objasni mnoge stvari: previše špageta, i eto čestog smotavanja, izmotavanja, zamotavanja.

Italijani, otac i sin su putovali autobusom kroz London.

"Tajo, kakva je to tamo građevina?"

"Ne znam, sine."

"Tajo, kakva je to statua tamo?"

"Ne znam, sine."

"Tajo, koji je to park?"

"Ne znam, sine."

"Tajo, ne smeta ti što ti postavljam ovakva pitanja, zar ne?"

"Naravno da ne, sine. Kako bi inače nešto naučio?"

Italijani imaju svoj način.

Oni kažu: Kako ćeš potopiti italijanski brod?
Pokreni ga!

Jeste li vidjeli neku gozbu gdje su svi Talijani na krovu?
Oni su čuli da je piće "na kući".

"Zašto ne obrišete blato sa cipela prije no što uđete u
predsoblje?" hotelski momak upita Italijana.
"Kakvih cipele?"

"Dragi", obrati se talijanska supruga svom mužu, "zašto
uvijek o meni govoriš gadosti u snu?"
"Ko kaže da sam spavao?" reče Italijan.

Italijanski par je igrao šah, kada supruga primijeti: "Ovo
me podsjeća na naše izlaske!"
"Mi nikada nijesmi igrali šah tih dana."
"Ne, ali i tada ti je trebalo dva časa da se pokreneš!"

*Uspinjući se još više mi kažemo da on nije
ni duša ni um...*

Gautam Buda je rekao - on je bio prvi čovjek koji je to
izgovorio - da ne postoji sebe, jastvo, da ne postoji duša. Njegova riječ
za to je bila *anatta*; *anatta* znači ne-sebe. Dionizije govori istu istinu:

... on nije ni duša...

On nije jastvo. Ljudi obično misle da je Bog vrhovno
jastvo - ne samo jastvo već i najviše jastvo. Mi smo svi jastva, a on je
vrhovno jastvo. Buda je rekao da mi nijesmo jastva i da ne postoji ni
vrhovno jastvo. Buda je u Indiji bio proglašen za ateistu. Dionizije nije
bio spreman da dopusti da od strane Katoličke crkve bude proglašen za
ateistu. To je bilo u redu da Buda kaže da nema jastva jer u Indiji, ni u
to vrijeme, nijeste za tako nešto mogli biti spaljeni. U protivnom, možda
ni Buda ne bi izrekao to tako otvoreno, možda bi zaokolišao kako bi
obmanuo lude koje su oduvijek dominirale u organizovanim religijama.

Zapravo, nijedan mistik neće pristati da bude dio bilo koje
institucionalne religije; to je veoma teško - on bi morao da stvori mnoga
nepotrebna prerusavanja kako bi zaštitio sebe i svoje učenje. Ali

Dionisije je mislio drugačije; možda je to bio jedini mogući put otvoren
za njega. On je izrekao nekoliko zaista predivnih stvari. Jedna je: Bog
nije duša. Tu je on bio apsolutno u skladu sa Gautam Budom. Zapravo,
ako Bog nije duša, to je još jedan način da se kaže da nema Boga. Ali
on nije rekao to tako jasno i otvoreno kako je to Buda rekao.

On je još rekao:

... ni um...

To je bilo Bodidarmino ispoljavanje. Bodidarma je
definirao meditaciju kao stanje ne-uma. Onog trenutka kada um iščezne,
tek tada možete nešto spoznati. Spoznaja se dogodi samo onda kada
nestane um; um je prepreka za znanje.

Dionizije je rekao da Bog nije um.

*... nije predmet znanja; niti je mišljenje, niti
razumijevanje,
a ni intelekt;...*

On je nastojao da sve odbaci ali je i dalje govorio "on".
On se koristio trikom za svoje prijatelje teologe. On je nastojao da
razgrađuje Crkvu ciglu po ciglu, na kraju bi se sva Crkva srušila; ali on
je micao cigle i objašnjavao kako on tako gradi Crkvu. On je micao
ciglu po ciglu polagano a i dalje koristio riječ "on", on je nastavio da
upotrebljava riječ "Bog".

Mahavira je govorio da nema Boga, i da je to samo tako, i
završio sa time zauvijek; on više nikada nije govorio o tome. Ako ga
nema, što ima da se govori o njemu? Potom je on pomišljao da bude
ateista, a stotinama godina je bio poštovan od strane hrišćanstva kao
veliki teist, veliki teolog. On je uspio da zaluduje lude!

Rekao je:

*... niti je on razlog, ni misao, niti je izreciv
ili spoznatljiv;
nije ni broj, ni red, ni veličina, ni malenkost,
niti je jednakost,
ni nejednakost, sličnost ili nesličnost;
niti on stoji niti se kreće,
niti je miran; a nije ni moćan, nije ni moć...*

Religije, a posebno institucionalne religije, su uvijek davale tri određena kvaliteta Bogu. On je svemoćan - sa apsolutnom moći; sveznajući - zna apsolutno sve: što je, što je bilo, što će biti; i on je sveprisutan - on je svugdje prisutan, ne postoji mjesto gdje njega nema. Organizovane religije su veoma ovisile o tim kvalitetima. Zašto? - Jer se ljudi mogu obrobiti samo ukoliko je Bog svemoćan.

Zapravo, ljudi uvijek tragaju za nekim ko je moćniji od njih kako bi svu svoju odgovornost mogli svaliti na njegova leđa. Bog treba da bude svemoćan; niko ne može biti moćniji od njega. On je čista moć. To je bila strategija sveštenika sa ciljem da podjarme ljude. Ako je on moć, čista moć, najviša moć, svemoguća moć, onda, naravno, sve što možeš da uradiš je da budeš rob. Pokušaj da pobjegneš od njega je besmislen, pokušati da budeš neovisan je besmisao, pokušaj za oslobođenje je besmislen. Onda je bolje da mu služiš, da budeš samo sluga.

Vi ne možete pobjeći od njega jer je on svemoćan; bilo gdje da odete srešćete njega. On uvijek posmatra, uvijek gleda za vama. I ne samo da on promatra vaše radnje, on vidi i vaše misli, tako da ni u razmišljanju ne možete biti slobodni, nikada nijeste sami; tu nema privatnosti. Ako je Bog svemoćan onda nikako ne može ni biti ličnih intimnih trenutaka. Ti tako više nijesi nikada sam, on je uvijek prisutan. To proizvodi strah. Ti ne možeš ništa uraditi a da to On ne zna. Zapravo, i prije no što ćeš bilo što uraditi, on će to znati. On je i sveznajući: on zna sve - prošlost, sadašnjost, budućnost. Zato, on ne samo da zna tvoju prošlost, i ne samo sadašnjost, on zna i tvoju budućnost. Što onda ima da radiš? Ti si potpuno uhvaćen, apsolutno zatočen. Ti nikako ne možeš pobjeći od Boga.

To je razlog zašto Jevreji, hrišćani, muhamedanci i hindusi svemu vjeruju. To je namjera da se stvori pokornost u narodu. A to se uklapa i u vaspitanje ljudi - jer se djeca rađaju ovisna, bespomoćna. Ona su ovisna o ocu, majci, i to krajnje bespomoćno, da ne mogu sama opstati. Ono treba da čini kompromise, treba da sluša i bude pokorno, a ako učini nešto protivno volji roditelja, ono počinje da osjeća krivicu. Roditelji su ti koji proizvode krivicu. To je najveći grijeh protiv čovječanstva. Stvoriti osjećaj krivice kod djeteta je kriminal jer kada jednom bude stvorena ta krivica, dijete se više nikada neće osloboditi toga. Dok ne postane dovoljno inteligentno, biće nemoguće da se oslobodi toga; nešto od svega toga će ostati oko njega nalik mamurluku.

Ali sveštenici i političari u zajedničkoj zavjeri nastoje da proizvedu krivicu kod ljudi. Političari žele da obrobe tvoje tijelo, a sveštenici nastoje da obrobe tvoju dušu, tvoju um. Tvoja unutrašnjost i

tvoja spoljašnjost su bile obrobjene od strane političara i sveštenika. Oni su oduvijek bili u dubokoj zavjeri protiv čovjeka. Zar nije čudno da u eri elektronike, političari idu kod svetaca, u hramove i na sveta mjesta. Zbog čega? Jednostavno da izjave sveštenicima: "Mi smo sa vama, i nikada nećemo biti protiv vas." A sveštenici su uvijek voljni da pomognu političarima - njihova svrha je ista. Jedni žele da rukovode čovjekovim unutarnjim životom, a drugi žele da upravljaju njegovim spoljnim životom, ali obojica nastoje da upravljaju čovjekom.

Krivica koju roditelji stvaraju kod svoje djece veoma pomaže, od velike je pomoći obroblijačima, jer osoba sa osjećajem krivice uvijek osjeća da mora da prima naredjenja od drugih i da ih sprovodi. Da li su sinovnici toga političari ili sveštenici, ne mijenja stvar - neko treba da naređuje. On je uvijek taj koji prima. Njegova funkcija je da besprekorno ispunjava naredjenja. Njegov zadatak nije da misli, on ne mora biti svjestan, njegova funkcija nije odlučivanje. Zato svi roditelji vole glupu djecu jer su ona poslušna. Inteligentno dijete treba da bude buntovno. Inteligencija posjeduje aromu buntovništva. Ona mora biti uništena i umjesto nje se nastoji proizvesti mediokritetni um.

Moje promatranje ukazuje da je svako dijete rođeno *veoma* inteligentno ali naši uslovljavajući procesi su takvi da je ta njegova inteligencija počela kupiti prašinu. A mi *dopuštamo* da se ta prašina sakuplja: njegova oštroumnost je izgubljena, njegov mač je zarđao, a to je upravo ono što mu želimo. Mi ne želimo da ono ima izoštrenu inteligenciju jer bi moglo početi da postavlja pitanja - a roditelji, sveštenici i političari ne znaju odgovore. Oni nemaju nikakve odgovore. Oni imaju moć - oni te mogu kazniti ako postaviš neko neumjesno pitanje. Oni ti neće dopustiti da pitaš; tvoj zadatak je samo da ispunjavaš naredbe, da radiš i da ne pitaš zašto. Cijelo čovječanstvo je uniženo do ropstva.

Ovo je zaista duhovno ropstvo! Političko ropstvo nije ništa pri usporedbi sa time. Režimi se mijenjaju - kapitalističke zemlje mogu postati komunističke, socijalističke zemlje postaju fašističke, hinduističkom zemljom mogu upravljati hrišćani ili muhamedanci, muhamedanske zemlje mogu voditi hrišćani - to uopšte nije važno; duhovno obrobliavanje se nastavlja. To ovisi o ideji da je Bog svemoćan, sveznajući, sveprisutan: ne možete mu pobjeći, ne možete ga prevariti. To je zaista ružno, ta sama ideja da te on uvijek vidi, da te nikada ne ostavlja samog.

To što je Dionizije govorio je upravo ono što je Niče izrekao mnogo jasnijim riječima: Bog je mrtav, čovjek je slobodan. Ali on je to govorio na takav način da teolozi to ne bi mogli razotkriti. On kaže:

On nije moć, ni svjetlost; niti on živi niti je život...

Niče kaže da je Bog mrtav, a Dionizije kaže: *niti on živi niti je život*. Ima li tu neke razlike? Zapravo, Dionizijev navod je daleko prodorniji - jer rekavši da je Bog mrtav, ti prihvataš jednu stvar, da je on nekada ipak bio živ. Kao da je makar do sada bio živ, možda i na samrtničkoj postelji, ali je ipak bio živ. Niče tvrdi jednu stvar, da je on bio živ do sada; sada je mrtav. Ali Dionizije kaže da on nikada nije ni živio, on nije živ, nije nikada živio i nije život.

...nije ni biće, a nije ni vječnost, nije ni vrijeme...

U mnogo čemu on ide dublje od mnogih drugih mistika. Upanišade govore da Bog nije vrijeme. Isus je jednom rekao: "Što će biti najvažnija stvar u kraljevstvu božjem?" I dao je odgovor: "Vrijeme neće postojati više." To nije zabilježeno u hrišćanskim jevandjeljima, to dolazi iz sufi tradicije, ali je i Gurdžijev to veoma mnogo volio. Sve Upanišade govore: Otići iza vremena je način da se spozna Bog, jer je on bezvremen, vječan.

Dionizije kaže:

... a nije ni vječnost, nije vrijeme...

I zaista, njegovi navodi su daleko dublji od svih Upanišada kada govore o Bogu kao vječnosti: da je on vječan, da nema ni početka ni kraja, da je navijek i zauvijek. Zašto je njegov navod mnogo dublji? Obično vrijeme predstavlja nešto trenutačno, ograničeno; ono dolazi i odlazi. Vječnost predstavlja nešto što nikada ne dolazi i nikada ne odlazi, ali je uvijek tu. To nije nešto trenutačno; ono je stalno, apsolutno trajno. Ali odakle vam dolazi ideja trajnosti? Tu ideju dobijate iz vremena. Što je tvoja vječnost? Koja je definicija tvoje vječnosti? Bezvremenost. Ali definicija, ta stvarna definicija, potiče od vremena.

Ako detaljno zagledate u naše definicije, bićete veoma iznenađeni: sve vaše definicije su tautologije, ponavljanje istog pojma drugim riječima. Ako potražite u rječniku pojam materije, naći ćete objašnjenje da to "nije um". A ako potražite objašnjenje za um, u rječniku ćete naći da to "nije materija". Ništa se ne definiše, objašnjava. Vi ne poznajete materiju, ne poznajete ni um. Kada treba da objasnite materiju, vi samo upotrijebite "um", što je nepojmljivo kao i materija, tako nepojmljivo, tako nedefinisano isto kao i materija. Vi pokušavate

da objasnite jednu neobjašnjivu stvar drugom neobjašnjivom stvari. Ali tako izgleda sav naš jezik.

Ako neko pita: "Što je svjetlost?", ti ćeš reći, "Nije mrak". "A što je mrak?" "Nije svjetlost." Tada se osjećaš savršeno opušteno i misliš da si definisao tu stvar. Ali što sa time postižeš: varaš druge i sebe. Umjesto da potvrdite svoju *agnosia*, vi potvrđujete svoje neznanje, tako obmanjujete sebe da to znate. To je način našeg definisanja. Veoma rijetko se nađe čovjek koji zastane, osmotri i zagleda u riječi. Sve riječi su varljive.

D.H. Lorens je šetao sa djetetom u vrtu. Dijete je upitalo: "Zašto je drveće zeleno?"

Bilo koji znalac bi odgovorio: "Ono je zeleno usljed hlorofila." Ali D.H. Lorens je zastao, zatvorio oči, sačekao nekoliko trenutaka, odmeditirao i rekao: "Ono je zeleno zato što je zeleno!"

Dijete je reklo: "To je u redu, apsolutno u redu! Tako sam i ja oduvijek mislio, ali kada bih nekoga za to pitao, uvijek bi mi davali druge odgovore. Vi ste prvi čovjek koji mi je dao sasvim zadovoljavajući odgovor. Ono je zeleno zato što je zeleno!"

Na neki način, to i nije odgovor; na neki način, to je i potvrđivanje svog neznanja. D.H. Lorens je rekao: "Ja ne znam. Ono je zeleno jer je zeleno!"

To je način ispoljavanja svih onih koji su istinski tragaoci. Inače, mi idemo iz vremena u vječnost, iz smrti u život, iz mraka u svjetlost. I nastavljamo da objašnjavamo krug to što nikada nije bilo objašnjeno. Svi još vjeruju da je sve objašnjivo i jasno. Mi *želimo* da vjerujemo da je sve objašnjivo i jasno; još nijesmo dovoljno hrabri da živimo u neznanju. Zaista je potrebno hrabrosti da se živi u neznanju, ali je i neizmjerana radost onoga ko je spreman da živi u neznanju jer je njegova tišina beskonačna, njegova dubina je neizmjerana.

Znanje je plitko, neznanje je duboko. Znanje je površno, ne-znati vas vodi do najvećih dubina, do bezdana. Vi počinjete da padate u ambis same egzistencije. A Dionizije je dao jednu predivnu riječ: *agnosia* - "ne znati". To je svijet mistika.

... niti je njegov dodir znan, nije on znanje, ni istina...

Upanišada govore: Bog je *satchitananda*. *Sat*, *chit*, *ananda* - oni su ga opisali sa te tri riječi. *Sat* znači istina, *chit* znači svijest, *ananda* znači blaženstvo. Niko se, sem Dionizija, nije usudio da

kaže da Bog nije istina. On je rekao: ... *ni istina*. Ništa više se ne može odbiti. Postoji još jedna definicija u indijskim spisima: *satyam, shivam, sunderam* - Bog je istina, Bog je dobar, Bog je divan. Ali Dionizije je odbacio sve kvalitete, sve moguće kakvoće. Odatle proističe to dugo, dugo poricanje:

... *ni kraljevstvo, ni mudrost, ni jedan, ni jedinstvo...*

On ne želi da ostavi nijedan izlaz; inače bi ti rekao da je Bog mudrost, *pragya*. To je ono što Upanišade govore, što i Vede navode: Bog je čista mudrost.

... *ni jedan...*

Bog nije jedan. Šankarčarija kaže da je Bog jedan, da nije dvojnost, da je jedinstvo. Dionizije kaže da on nije ni jedan ni jedinstvo.

... *ni božanstvo...*

Inače biste odmah rekli da Bog nije ništa drugo do božanstvo, kvalitet božanstvenosti. On je i to odbacio. On je Bogu oduzeo sve, sve pojmljivo.

... *ni božje; niti je Duh, kako mi to zamišljamo, ni Sin...*

Sada, poslije toliko puno odbacivanja, on je dospio do odbacivanja i same hrišćanske ideje. On nije mogao to reći direktno, ali poslije toliko odbacivanja, poslije toliko vatre, on je morao nešto reći i na posredan način što hrišćanska crkva nikada ne bi prihvatila direktno. Sada, kada je odbacio i samog Boga, biće, istinu, mudrost, jedinstvo, red, veličinu, moć, sebe, koji prigovor možete imati poslije tolikih odbacivanja, velikih odbacivanja? On kaže:

... *ni Sin, ni sveti Otac...*

Cijelo hrišćanstvo je tako uništeno jer svo počiva na ideji da je Bog Otac, da je Bog trojstvo: Otac, Sin i Sveti Duh. O je odbacio svo troje: Bog nije Duh - svet ili ne, nije u tome pitanje - on uopšte i nije Duh; on nije Sin, on nije Isus Hrist. Samo osmotrite koliko je to veliko buntovništvo. Ali jezik koji je on koristio je konvencionalan. On je sakrivao svoju vatru iza suptilnih riječi, i u tome savršeno uspio.

... *ni sveti Otac...*

Reći da Bog nije Otac, Sin, cijelo hrišćanstvo bi se šokiralo. Ništa nije ostalo! Više nema načina za predavanje u poštovanju, nema molitve, nema nikakvog rituala, katoličkog ili protestanskog.

... *niti bilo što drugo znano nama...*

On nije želio da propusti nijednu stvar koju bi vi mogli povezati sa Bogom, zato i kaže:

... *niti bilo što drugo znano nama ili nekom drugom stvorenju; niti je on od stvari koje postoje, niti od stvari koje ne postoje, niti stvari razumiju njega, onakvog kakav je, niti on razumije njihov unutarnji život...*

Ali je koristio riječi koje mogu zadovoljiti teologe. On je nastavio:

... *unutarnji život, niti on razumije njihov unutarnji život,...*

On je sve odnio. "On" je ostalo sama praznina; niti je on znan niti *on* zna. I to je nešto sasvim novo. Bilo je mnogo mistika koji su govorili da se Bog ne može spoznati, on je nespoznatljiv, ali Dionizije je jedini koji je izrekao da ni sami Bog ne zna. To ne znači da samo mi njega ne poznajemo, ni on samu ne zna koje je čudo. Ne samo da smo *mi* u neznanju, i on je u neznanju. On je samo zadržao riječ "on", ali sada je ona sve više postala isprazna - sav sadržaj je nestao. Ali riječ "on" pomaže njegovoj knjizi; usled toga je ona odolijevala vjekovima. Ona se izučavala na hrišćanskim školama gdje su se mladi pripremali za zvanje teologa i gdje su te riječi bile izuzetno poštovane. Samo uslijed tog praznog "on"...

... *niti postoji njegov izraz...*

Ništa se ne može reći o njemu.

... niti ime...

Ne postoji ime za njega. Hindusi kažu da on ima hiljadu imena - oni posjeduju jednu cijelu knjigu posvećenu samo njegovim imenima: *Vishnu Sahasranam*, "Hiljadu božjih imena". Sufiji kažu da on ima sto imena; to je bolje su odbacili devet stotina. Oni kažu da ima stotinu imena, ali kada zatražite da oni navedu ta imena, oni će vam samo reći devedeset devet imena. Ako ih pitate koje je stoto ime, reći će vam da je to ime neizrecivo - da je to njegovo pravo ime.

Baš prije nekoliko dana me je neko pitao: "Osho, Lord od Pune ima jedan automobil, a broj vaših Rolseva je 99. Postoji li i u tome neka ezoterijska stvar?" Postoji! Devedeset devet je sufi broj - "devedeset devet brojeva o ništa" kažu sufiji. Istinsko ime je sto, ali ono je neizrecivo. I Jevreji, posebno mistici rođeni u jevrejskoj tradiciji, su govorili da je grijeh pominjanje imena Boga. U drevnoj judaističkoj tradiciji samo je najvišim sveštenicima velikih hramova Jerusalima bilo dopušteno da koriste ime Boga, i to samo jednom godišnje, jedan put. Ali čak ni tada se to nije smjelo činiti pred narodom. Sveštenik bi ušao u hram i zatvorio sva vrata. Tamo bi ušao u najvećoj tajnosti, najvećoj čistoti, i to samo jednom godišnje, i u najvećoj tišini, gotovo šapatom, izgovorio ime Boga - to niko nije smio čuti. To bi mogao prenijeti najviši sveštenik samo svom nasljedniku; on mu je morao samo šapnuti njegovo ime. Jednostavno mu je rekao da nema imena za Njega.

Jevreji, čak i danas, bilo gdje da napišu riječ "Bog", nikada je ne ispišu potpuno B-O-G jer je to za njih prestup; oni uvijek napišu B-G. Odbace slovo O da bi bili svjesni da štogod da iskažemo je nepotpuno. Nedostaje to slovo O - centralni dio nedostaje. O je i simbol nule - a nula je najbitnija suština bitisanja - ništavnost, *shunya*. To je najljepši način ispisivanja imena Boga, B-G; O nedostaje jer je ono istinski Bog. Ali ako uzmete O zasebno, to nije ništa do nula. Ono jednostavno predstavlja ništavnost. To su načini da se ukaže da je Bog apsolutna ništavnost. Vi ne možete klanjati Bogu. Sve što možete uraditi je: vi možete postati ništa. To je istinsko klanjanje, to je molitva.

To je ono čemu vas ja ovdje učim: da budete niko, da budete ništavnost. Sanijas, učenje, se može definisati kao način života koji vjeruje samo u ništa-vnost. Živjeti samo kao nula, to je upravo smisao sanijasa. To je ono što je Dionizije radio sa odbacivanjem. Ja još do sada nijesam sreo takvu listu ispunjenu samoodbacivanjima.

... niti postoji njegov izraz, ni ime, ni znanje;
niti je mrak...

Sve do sada je govoreno da je Bog mrak. To je samo malo pomagalo da vas pomjeri ka konačnoj ništa-vnosti. Ako ste u mogućnosti da birate između svjetlosti i mraka, Dionizije bi vam rekao da je Bog više mrak no što je svjetlost. I po tome je on zaista jedinstven. On posjeduje mnoge jedinstvene stvari; to je razlog zašto sam ja, uprkos svih njegovih teoloških besmislica, odabrao da govorim baš o njemu. On je bio po mnogo čemu jedinstven.

Na primjer, po Kuranu, Bog je bio definisan kao svjetlost; po Bibliji, kao svjetlost, i po Vedama kao svjetlost. Sve svjetske religije koje su vjerovala u Boga su ga objašnjavale kao svjetlost. Zašto? Hrišćani se ni u čemu drugome ne slažu sa hindusima, muhamedanci se ni u šta, sem u jedno, ne slažu sa hindusima, sem da je Bog svjetlost; svi su sa time saglasni. Koji je razlog takvog saglašavanja? Razlog je veoma jednostavan - svi se plaše mraka. Hindusi, hrišćani, muhamedanci - svi se oni plaše mraka. Strah od mraka je razlog objašnjenja Boga kao svjetlosti. Svi oni objašnjavaju smrt kao mrak a život kao svjetlost. U čitavom svijetu, čak i crnci, vjeruju da je Đavo mrak. Koliko bi mračan on mogao biti? Ako bi se on pomiješao sa crncima, ja mislim da ga u toj crnini ne biste mogli ni pronaći.

Mula Nasrudin je sjedio u hladovini jednoga parka sa svojim prijateljem fotografom. Ispred njih prođe jedan crnac. Mula Nasrudin reče: "Gledaj! Gledaj! Negativ!"

On je govorio jezikom fotografa - negativ. Neko je zaboravio da napravi pozitiv tog jadnog čovjeka!

Smrt je razmišljanje u negativu, život je pozitiv i, naravno, Bog je pozitiv, afirmativ. A postoje i površni mislioci, posebno na Zapadu, koji nastoje da istaknu pozitivno mišljenje, o pozitivnim kvalitetima Boga. Sve je to iz straha. Svako dijete se boji samo zato što u mraku ne može vidjeti majku. Ono počinje da plače, da rida., jer ne vidi majku - majka je cio njegov život. Ako ne vidi majku, ono postaje uplašeno. Koliko dugo ono može opstati bez majke? Odakle će pristići njegova njega i hrana? Ono se počinje osjećati iskorijenjeno. Taj strah od mraka je proizveo ideju o Bogu kao svjetlosti i smrti kao mraku, o Đavolu kao mraku i Bogu kao svjetlosti.

Dionizije je jedinstven. On kaže, ako možete da birate između te dvije riječi, između svjetlosti i mraka, ako morate da nekim imenom oslovite Boga, bolje bi bilo da ga oslovite sa mrak - jer je mrak

bezuzročan isto kao što je i egzistencija bezuzročna. Svjetlost treba uzrok. Svjetlost treba gorivo, mrak ne treba gorivo. Svjetlost je uslovljena da bude ograničena vremenom; prije ili kasnije će gorivo nestati, a sa time će i svjetlost iščeznuti. Mrak nikada ne dolazi niti odlazi; on je uvijek tu. Ako donesete svjetiljku, nećete vidjeti mrak, to je sve. Ako odnesete svjetiljku, ponovo ćete moći vidjeti mrak. To je nalik zvijezdama na nebu: tokom dana vi ne možete vidjeti zvijezde - to ne znači da su sve one nestale; vi ih jednostavno ne možete uočiti zbog prisustva svjetlosti. Ponovo ih uočavate noću jer je svjetlost iščezla i uprkos mračnoj pozadini, te zvijezde opet počinju da sijaju - to je zbog kontrasta.

Mrak je znatno trajniji od svjetlosti, vječan je. Osoba koja se oslobodi straha biće u mogućnosti da osjeti ljepotu mraka. Njegov dodir je baršunast, njegova dubina je neizmjenjama. On vas ostavlja same, potpuno same... cio svijet tada iščezava, vaša svijest tada samo ostaje. Tada ne postoji nikakav predmet spoznaje, tada je samo prisutan mrak. Ništa nema da se sazna... vi počinjete da se stapate i rastapate u tome. Niko još nije razmišljao o mraku kao o jednoj veoma važnoj meditaciji, a ona to jeste.

Ovo je samo za početnike; na kraju se i to mora odbaciti jer kako objasniti mrak bez svjetlosti? A Bog nije svjetlost, tako ne može biti ni mrak. To su uvijek samo dvije strane jednog istog medaljona.

... ni lažnost...

On je rekao da Bog nije istina. Naš um potom odmah skoči na drugu stranu, na suprotnu stranu. Ako on nije istina, onda je lažnost. Ako neko kaže: "Ja ne vjerujem u Boga", mi odmah pomislimo da je on nevjernik. On to nije rekao. Ako neko kaže da Bog nije istinit, mi odmah zaključimo da je on rekao da je Bog lažan. To je jedan nužan zaključak; vi prerano stvarate zaključke. To nije dobro, nije logično. Ali da bi otklonio bilo kakvu sumnju, on kaže:

... ni lažnost, ni istina; niti postoji neka
cjelovita tvrdnja
ni negacija kojom bi se on bavio.

Ništa se o njemu ne može potpuno reći jer bilo što da kažete o njemu biće loše shvaćeno i nešto će nedostajati. Ako kažete da je on mrak, što je onda svjetlost? Ako kažete da je svjetlost, što je onda

mrak? To je jedan od najvećih problema koji je metafizika neprestano tumačila.

Šankara je u Indiji rekao da je Bog apsolutna afirmacija: Bog postoji, a svijet ne postoji. Da bi potpuno afirmisao Boga, on mora da odbaci sav svijet, egzistenciju jer ako u svijetu ima imalo egzistencije, toliko će nedostajati samom Bogu. Kako bi od Boga stvorio cjelokupnu, potpunu, savršenu afirmaciju, on je rekao: *Jagat mithya*, svijet je neistinit; *Brahma satya*, Bog je istinit. A bilo je i ateista u Indiji, jedna duga tradicija Čarvaka; oni su činili isto samo u suprotnom smjeru. Čarvake su isto što i epikurejci na Zapadu. Oni su govorili da je svijet istinit, a da je Bog neistinit. Bog je izum sveštenika sa ciljem eksploatacije ljudi; svijet je jedina istina. To je upravo ono što govore i Karl Marks, Fridrih Engels i komunistički metafizičari; to je jedna ista tradicija kao i kod Čarvaka. Ali tu i nema neke bitne razlike između Čarvaka i Šankare.

Vi ćete biti iznenađeni mojim stanovištem da se Šankara i Karl Marks slažu po jednom pitanju: da se samo jedno može istaći, nikako oboje. Sada je na tebi da odabereš koje ćeš istaći. Ako budeš sasvim zagovarao opciju Boga, tada će svijet za tebe biti iluzija; to će biti *maya*. Ako se založiš za Boga, nećeš moći isticati svijet; ako afirmišeš svijet, Bog će nestati. Tako Bog postaje izmišljotina, epifenomen; to je Marksova riječ za *maya*. On postaje iluzija; on je samo halucinacija nekolicine glupaka.

Vi možete još jednostavnije stvoriti iluziju. U roku od tri nedjelje vi možete iskusiti Boga; svi uslovi su jednostavni. Prvo treba da vjerujete u određenu ličnost Boga: hrišćanskog, hinduističkog, muhamedanskog. Možete izabrati bilo koju ličnost - Boga sa hiljadu ruku, Boga sa tri glave i četvoro ruku, bilo što da želite - treba da razmišljate u smislu neke ličnosti, a onda da odete da postite na nekom usamljenom mjestu. Za tri nedjelje posta, stalnog gladovanja, vaša tjelesna energija će se spustiti... I zapamtite, kako vaša tjelesna energija bude opadala tako će i efikasnost mozga slabiti, gubiće jasnoću. Um će postati zamućen, zamagljen, pospan; tako započinje halucinacija. Dakle, ako imate određenu ideju o Bogu, i ako gladujete tri nedjelje na nekom usamljenom mjestu, bez prisustva ljudi, javiće se velika potreba za nekim...

Kada ste okruženi drugim ljudima, ta potreba nije tako izražena jer je uvijek neko sa vama. Vaša supruga je tu, djeca su tu, vaši roditelji su prisutni, porodica, prijatelji. A posebno kada ste na religioznom postu, rođaci i prijatelji će doći da vas vide. Mnogo ljudi će učestvovati u svemu tome, a vaš ego će usled toga biti zadovoljen.

Idite u planine, u pećine, budite sami. Gladujte tri nedjelje sa određenom idejom o Bogu u vašem umu, i koncentrišite se na tu ideju. Poslije tri nedjelje ćete biti u mogućnosti da halucinirate: Bog će stajati pred vama veoma stvaran kao niko prije toga. Vi ćete moći sa njim razgovarati, a on će vam čak i odgovarati na vaša pitanja. Zapravo, tu neće biti nikoga da vam da odgovor; vi ćete obavljati obje stvari, pitaćete i odgovoraćete na svoja pitanja. Jedan dio vašeg uma će postavljati pitanja, a drugi dio uma će odgovarati na ta pitanja. Ti odgovori će biti veoma zadovoljavajući jer će to biti odgovori koje si oduvijek želio da čuješ. Sve je to samo tvoje i ničije drugo. To je bio monolog.

Po Marksu, Bog je samo halucinacija; po Šankari, svijet je halucinacija. Ali obojica nastoje da urade jednu stvar, a što je neostvarivo: oni pokušavaju da nešto sasvim afirmišu ili sasvim negiraju. Dionizije ima veoma značajan doprinos. On kaže:

*... neka cjelovita tvrdnja ni negacija sa kojom bi se
on bavio... nije u redu.*

Ništa se ne može reći o tome što je on ili što nije. Što onda treba da uradimo? Mi treba da odbacimo bilo kakav intelektualizam o Bogu. Treba da zaboravimo sve ideje znanja o Bogu. Mi treba da se opustimo u svom neznanju, da odbacimo svo traganje za znanjem. I u toj *agnosia*, u tom stanju neznanja, neko čudo se dogodi, i ti počneš da osjećaš... To što osjećaš nije Bog, to što osjećaš nije život, to što osjećaš nije ograničeno nijednom riječju. Ono je toliko prostrano da svaka riječ postaje besmislena, neadekvatna.

Mahavira je to zvao *moksha* - sloboda - a to je znatno ljepša riječ od riječi "Bog". Buda je tome da ime *nirvana* - lišavanje od ega, smrt ega. I to je daleko ljepša riječ od riječi "Bog" jer se slobodi ne može klanjati - sloboda ne treba sveštenstvo, neegocentričnost ne treba sveštenike. Ideja o Bogu kao nekome ko boravi negdje na nebu je proizvela hramove, mošeje, crkve i cio jedan biznis sveštenstva, a usljed toga se velika eksploatacija masa nastavlja vjekovima.

*Ali, na drugoj strani, mi potvrđujemo i odbijamo
stvari koje su manje od njega (i koje on vodi), ali zbog
njega, mi niti potvrđujemo niti odbijamo, do on koji je
iznad svih obilježja i koji je savršeni i
sami uzrok svega ...*

Sada vidite njegov problem: on treba da zadovoljava, neprekidno da zadovoljava želje svojih kolega, svojih šefova, Vatikana, pape. Dakle, poslije svih tih odbijanja i poslije tako dubokih kazivanja, on nazaduje. On završava u istom tonu. On ponovo kaže:

*On je savršeni i sami uzrok svega -
iznad svih negiranja
visina onoga što je sasvim slobodno od svega
i iznad svega.*

On oklijeva da upotrijebi riječ "on", i na kraju kaže:

On je savršeni i sami uzrok svega...

Čuvajte se njegovog jezika. On nije pokušavao da kaže ono što uistinu osjeća. On to kaže, ali odmah potom odjene sve to u određeni žargon kako ga ne bi mogli uhvatiti. On nikada nije ni bio uhvaćen - on je uspio. Zapravo, da bi ga mogli uhvatiti bio bi potreban još jedan genije, neki drugi Dionizije. Te glupe pape nijesu bile u mogućnosti da ga razotkriju. On je podigao tako mnogo teološke prašine oko svega toga tako da se nije jasno moglo vidjeti što je zapravo htio da kaže. A postoje ljudi svugdje u svijetu koji misle ako nešto ne mogu da shvate da je to duboko.

Jedan američki teolog je bio u obilasku grada Rima; njegov vodič mu je pokazivao poznate spomenike drevnog grada. U Panteonu, italijanski vodič ponosno naglasi: "Ovo je naš poznati Panteon - jedan predivni, tihi spomenik naše slavne prošlosti!"

Teolog ga brzo pogleda, a onda se vrati vodiču i upita: "Koliko je trebalo vremena da se ova konstrukcija izgradi?"

Malo iznenađen tim pitanjem, vodič mu odgovori: "Trebalo je preko dvjesto godina ljudskog pregalaštva da se stvori jedno ovakvo arhitektonsko remek djelo."

"Oh!" uzvratil američki teolog. "Mi bi u Americi to izgradili za deset godina!"

Vodič bi malo uvrijeđen i povede Amerikanca dalje ka Koloseumu gdje uzviknu još ponosnije: "Sinjor, Koloseum!" Ali prije no što išta više reče, američki teolog mu upade u riječ: "Koliko vam je trebalo da se ovo podigne?"

"Pedeset godina", reče Italijan ljubazno.

"Kod kuće bi mi to napravili za pet godina." reče mu Amerikanac.

Vodič već bi iznerviran pa ga brzo odvede do Kapitola. "Za ovo je bilo potrebno tri godine", reče on žustro.

"Pa, mi bi to u Americi napravili za tri mjeseca!"

Italijanski vodič, sada već previše iznerviran, nastavi sa obilaskom. Prolazili su pored Vatikana; vodič nije ništa rekao.

"Što je ovo?" upita američki teolog, posmatrajući Sveti grad.

"Što je to?" ponovi vodič uzgredno. "Zaista nemam pojma. Nije bilo ovdje juče!"

RAZUMIJEVANJE JE DOVOLJNO

Prvo pitanje

Osho,
kada sam bio dijete, i prisustvovao nedjeljnoj školi, na zidu je bila napisana hebrejska misao. Pisalo je: "Začetak mudrosti je u strahu od Boga." Mnogo godina sam bio uvjeren da je Bog uplašio čovjeka da postiže bilo kakvu mudrost. Konačno, zar on nije zabranio čovjeku da jede voće sa Drveta Znanja?

A onda mi je jednoga dana to bilo objašnjeno: "Strah od Boga je prvi korak na čovjekovom putu ka razumijevanju." Ponovo je to stvorilo savršeni smisao. Konačno, zar nije Jehova bio neustrašivi, svemoćni Bog koji zna da kažnjava? Sada sam otkrio da je zaista teško osloboditi se te ideje, koja se upliće u moju ljubav prema tebi. Uprkos "boljeg znanja", ja vidim tebe kao svemoćnog; moram da budem ovisan o tebi na mom putu oslobođenja; a ponekada slijedi i pomisao da moram da se bojim tebe i tvoje "kazne". Ako razumijevanje ne uslovi iscjeljenje, što da radim?

Anand Nirgrantha,
sveštenici su najlukaviji ljudi na svijetu. Oni kažu da je prostitucija najstarija institucija; to nije tačno. Sveštenstvo je najstarija institucija na svijetu jer da nije bilo sveštenstva, ko bi stvorio prostitutke? Sveštenik je u osnovi svakog problema sa kojim se čovjek susreće danas. A jedan od najvećih problema je: pošto smo uslovljavani od strane sveštenika hiljadama godina, on je postao skoro sastavni

elemenat naše krvi; oni i nije negdje spolja. Te osobe - imami, ajatolasi, pape - oni samo predstavljaju nešto što je postalo dio našeg unutarnjeg svijeta. Zapravo, sve ono što je poznato pod pojmom savjesti, nije ništa drugo do sveštenstvo i eho njihovog glasa u tebi. Ali sada vi mislite da je to vaš glas; poistovjetili ste se sa time.

Zbog toga mi ni ne možemo razumjeti naše probleme i pronaći rješenja za njih. Inače, svaki problem, pravilno shvaćen, je odmah rješiv. Ako to možete uvidjeti, možete i naći izlaz iz toga. Ne znači da i poslije razumijevanja problema još nešto treba da se uradi; razmišljanje je sasvim dovoljno. Ono rastapa i razrješava probleme. To je nalik suncu koje izlazi jutrom... i kapi rose počinju da isparavaju.

Nirgrantha, kažeš da si u svom ranom djetinjstvu pročitao tu poslovicu - i da si to morao čitati neprestano je je to uvijek visilo na zidu učionice - "Začetak mudrosti je u strahu od Boga." To je početak neznanja, a ne početak mudrosti. To je početak ropstva. To je početak ludila. Ali sveštenstvo i želi da čovječanstvo bude u stanju ludila; samo tada bi oni i njihova profesija napredovali. Postoje izvjesne profesije u svijetu koje su proturječne, protiv sebe su. Na primjer, profesija ljekara, to je profesija koja ide protiv sebe. Ako bi ljekari uspjeli da eliminišu sve bolesti u svijetu, morali bi izvršiti samoubistvo. U jednu ruku, oni pokušavaju da liječe - pokušavaju da pronađu sve bolje metode, tehnike, lijekove, a s druge strane, duboko u sebi, oni se nadaju da neće uspjeti. Ta nada može biti i nesvjesna, ali je prisutna, jer njegov je uspjeh za njega samoubistven. Koja bi bila funkcija ljekara ako bi sve bolesti iščezle?

Konfučije je bio veoma mudar kada je rekao da će ljekari biti plaćeni ne zato što će liječiti određene bolesti već zato što neće dopuštati da se bolesti razviju. To je jedan sasvim drugačiji pristup. Vi ćete plaćati vašim ljekarima zato što cijele godine nijeste bili bolesni; oni su vodili brigu o vama. Ako biste bili bolesni, vi im ne biste plaćali; zapravo, oni bi plaćali vama. Dok se to ne dogodi, liječnička profesija će sebi protivrječiti. Oni će živjeti i bogatiti se na vašoj bolesti. Oni se mole da još više ljudi bude bolesno. Kada se dogodi neka epidemija, ljekari to nazivaju "sezona". To, naravno, i jeste sezona za njih.

Isto je i sa sveštenicima, čak u jednom širem i dubljem smislu. Sveštenici će postojati samo ukoliko ste vi uplašeni, zastrašeni, bojažljivi. Inače, koja bi bila potreba za njima? Ako si se oslobodio straha, ako živiš u slobodi, sveštenici bi postali apsolutno nekorisni. Ko bi išao kod njih? Zbog čega? Vi sada idete njima zato što želite da vas neko utješi. Želite da vam neko pruži nadu, ohrabrenje, da vam na neki način ulije sigurnost u jednom neizvjesnom životu. Život je neizvjestan, nema ničega lošeg u tome. Zapravo, život i ne može biti drugačiji. Smrt

je izvjesna, život je nepredvidljiv. Brak je sigurnost, ljubav je neizvjesna. Što si životniji, to će tvoj život biti neizvjesniji jer će takva osoba više tragati za nepoznatim u životu, biće avanturista. To je u prirodi života, njegov zakon, njegova istinska duša.

Sveštenici su to koristili. Oni su ti davali utjehu, sigurnost, osiguranje, i ne samo u ovom životu već i u svim budućim, takođe. Sveštenik bi rekao: "Nemojte se brinuti. Ako budete slijedili određene načine ponašanja, ako budete kultivisali određeni karakter, ako budete slijedili zapovijesti date u spisima, onda nemate čega da se plašite. Bog će vas za to nagraditi. Bićete kažnjeni samo ukoliko se budete protivili pravilima, tradiciji." To znači: ako se budete protivili *njemu*, jer je on taj koji predstavlja pravila, tradiciju, prošlost, zadesiće vas ta nesreća. Ali on to nikada ne kaže direktno: "Ako mi se budete suprotstavljali, stići će vas kazna". On kaže: "Ako se budete protivili Koranu, ako budete protiv Biblije, protiv Veda, bićete kažnjeni jer su to sve sami božji zapisi, sami Bog ih je pisao. Oni se doslovno moraju slijediti, riječ po riječ. Ako zastranite, preuzimate veliki rizik, a onda vam ja neću moći pomoći."

Sveštenik vam nalaže da ostanete u okviru granica, ograničenja i zatočeništva koja su izmislili on i njegovi prethodnici. To je zatvorska ćelija. Oni vas veoma plaše od otvorenog neba, čistog zraka, sunca, zvijezda. Ako bi bilo sveštenika u ptičjem svijetu, nijedna ptica ne bi poletjela; sve one bi ostale zatočene u svojim gnijezdima. Nijedna ptica ne bi skupila hrabrost, sem nekoliko ludih ptica - Buda, Isus, Zaratustra, Lao Ce. Ali oni ne bi bili pravilo, oni bi bili iznimak, i sveštenici bi uvijek bili protiv njih, zapamtite to.

Sveštenik je protiv Isusa, sveštenik je protiv Bude, protiv Zarature, protiv Lao Cea. Koja je bila njihova greška? Zašto su sveštenici bili protiv njih? Sveštenici su bili protiv njih jer su oni u korijenu zasijecali njihovu profesiju. Oni su govorili ljudima da treba da se oslobode straha, pomagali su ljudima da se oslobode straha. Oni su im govorili da treba da žive hrabro, nalik buntovnicima, da pokopaju prošlost i da žive u sadašnjosti.

Buda je govorio: "Budi svoja svjetlost". Tako nije ostavio mjesta za sveštenike. Sveštenici su govorili: "Ja sam svjetlost; ne trebate drugu svjetlost. Ja predstavljam cijelu svetu tradiciju - ja sam nosio to svjetlo vjekovima. To je dovoljno. Vi ne trebate nikakvo lično svjetlo." Ali njegove posljednje riječi su bile, *posljednje* koje je uopšte izrekao: "Budi svoja svjetlost". On je to rekao Anandi, jednom od najdražih učenika, pošto je izrekao sljedeće: "Došao je posljednji dan, i ja treba da odem danas. Moj brod je stigao. Imate li još nešto da me pitate?" Tada

je nastao veliki tajac. Bili su svi šokirani. Ananda je počeo da plače. On je sjedio baš pored njega.

Buda reče: "Ananda, to ne dolikuje tebi. Zašto plačeš?"

On odgovori: "Ja se nijesam mogao prosvijetliti za tvog života. Kakva nada sada ostaje meni pošto ti budeš otišao? Ja ću ostati da živim u mraku zauvijek. Ja mislim da ne bih bio ponovo takav srećnik da opet sretnem nekog Budu. Ti ćeš iščeznuti u univerzum, a ja ne mogu zamisliti da ću ikad više sresti Budu čak ni u nekom mom drugom životu. Ako i sretnem nekoga, mogu ponoviti istu grešku jer ću zaboraviti sve o tebi i o ovome što se ovdje dogodilo, što se dogodilo između mene i tebe.

Ja sam sa tobom proveo četrdeset dvije godine i propustio svaku priliku; zato ja plačem. Ja sam zastiđen. Ja plačem zbog sebe, plačem što sam bio tolika budala."

Buda se nasmija i reče: "Ananda, ti ne ovisiš o meni. Ti se možeš prosvijetliti i bez mene. I, zapravo, možda se to nije moglo ostvariti upravo zbog mene, zbog mog prisustva jer si se oslanjao na mene, mislio si da ću ja uvijek nešto uraditi za tebe. Zato sam ti ja uvijek govorio: 'Budi neovisan'."

Ali niko ne želi da bude neovisan iz prostog razloga što nezavisnost donosi i strah, odgovornost. Svako traga za nekom vrstom zavisnosti kako bi svu svoju odgovornost mogao da svali na leđa druge osobe.

Buda kaže: "Možda će vam moja smrt pomoći - neće biti nikoga o kome ćete ovisiti. A jedna stvar je sigurna: poslije četrdeset dvije godine provedene sa mnom, vi ne možete ovisiti ni o kome. Nećete moći pronaći drugog Budu, to je sigurno." A dogodilo se upravo ovako: Ananda se prosvijetlio baš posle Budine smrti, svega dvadeset četiri sata poslije toga. Anandi je Buda rekao, to je bila pozdravna poruka: "Budi svoja svjetlost - *appo dipo bhava*."

Kako sveštenici mogu oprostiti Budi? On im je pokvario sav posao, uništio im je profesiju. Sveštenici su samozvani posrednici između tebe i nekog nepoznatog Boga o kojem oni govore. Oni ništa ne znaju o Bogu - nijedan sveštenik nije nikada saznao ništa o Bogu; to i nije u njihovom interesu. Zapravo, ja sam posmatrao sve vrste sveštenika: oni su najateističniji ljudi na svijetu. Sveštenik ne vjeruje u Boga, on ne može vjerovati u Boga. On zna da je i to njegovo stvaralaštvo, kako onda on može vjerovati u Boga? To je iskušano u mnogim sferama života.

Imao sam jednog prijatelja, veoma fini bengalski džentlmen, koji je pomogao mnogim ljudima liječeći ih homeopatskom medicinom. Ali kada bi se on osjećao loše, otišao bi kod alopatskog

doktora po savjet. Upitao sam ga: "U čemu je stvar? Pomogli ste mnogim ljudima i mnoge ste izliječili..." On je znao da postiže čuda svojim načinom liječenja. "Kada se ti razboliš, zašto ideš kod običnog ljekara?"

On mi reče: "Stvar je u tome što ja nemam povjerenja u te slatkaste pilule. Ja znam sve o njima - one djeluju ako u to vjerujete, ali kako ja mogu u to vjerovati? Ja sam napravio sve te ljekove! Ponekada su one samo šećerne pilule i ništa drugo. Zapravo, ja bivam iznenađen kada vidim da mnogo pomažu."

Razlog je u tome što je devedeset procenata bolesti kod ljudi lažno, zato postoji i tako puno "načina" u liječenju. Inače, sem alopatrije, sve je drugo nenaučno. Ali je devedeset procenata bolesti lažno, a u tim lažnim bolestima, alopatrija može biti opasna. Ona ti daje pravi lijek a tvoja bolest je lažna, i pravi lijek može nešto da prouzrokuje kod tebe. Vi trebate lažne ljekove za lažne bolesti; to vas ne može ozlijediti. Zato homeopatija nikoga ne ozljeđuje. Vi nećete naći na bočicama homeopatskih ljekova da velikim slovima piše "otrov". Homeopatija nikome ne smeta, ali je mnogima pomogla iz prostog razloga što ako je vaša bolest lažna, sve što vam treba je vjera, povjerenje. Ako imate povjerenja u čovjeka koji vam daje lijek, to povjerenje vam pomaže.

Sveštenik ne može vjerovati u njegovog boga - to je nemoguće jer je vidio kako pas mokri na njegovog boga, vidio je kako miševi trče po njegovom bogu. On zna sve o bogu - on je to i izumio. Zapravo, bog treba *njegovu* brigu; bez njega bog ne predstavlja ništa. Postoji jedna vrsta psihološke atmosfere koju on stvara oko boga za vrijeme poklonjenja: sa molitvom, tamjanom, svijećama, sa cvijećem i pojanjem drevnih spisa. On je izmislio određenu nesferu, određenu psihologiju oko lažnih fenomena kako bi mogao eksploatirati - a vi trebate nekoga o kome bi ovisili. Sada je taj Bog veoma nejasan, mutan; vi ne možete ovisiti o nekim tako nejasnim idejama. Vi trebate nekog stamenijeg, nekog temeljnijeg kako bi ga mogli predstavljati. U tome se sastoji posao sveštenika. On stoji na vratima hrama i kaže: "Ti ne možeš vidjeti Boga, ali ga ja mogu vidjeti. Ti ovisiš o meni, možeš me pratiti."

Kalil Džubran ima jednu predivnu priču:

Jedan čovjek je običavao da putuje zemljom i razgovara sa ljudima, da im propovijeda divne zapise, da im govori: "Ako krenete za mnom, ja ću vas povesti do najvišeg doma gdje Bog obitava."

Ljudi su mu se klanjali i govorili: "Da, kada dođe vrijeme, kada prilika bude prava, kada situacija bude najpogodnija, mi ćemo te

sigurno slijediti. Mi smo ubijedeni da si ti u redu, mi smo svjesni da ti znaš put."

Niko ga nikada nije slijedio, iako niko nije znao da on ne zna ništa o tom putu, o Bogu, o vrhovnom. Ali se jednom dogodilo da je jedan suludi mladi čovjek stao pred njega i rekao: "U redu, ja idem sa tobom. Ja ću te slijediti. Dok ne stignem do najvišeg doma Boga, neću te napustiti."

Čovjek je bio malo uplašen ali je pomislio: "Ja ću mu dati neke gluposti da radi dok se dobro ne zamori i pobjegne od mene." Ali mladić je bio zaista lud; sve što je stari propovjednik rekao, on bi izvršio. Zapravo, on bi uradio i više no što je ovaj tražio od njega. Ako bi on rekao da stoji na glavi jedan sat, on bi stojao na glavi dva sata. Ako bi rekao da gladuje jedan dan, ovaj bi gladovao tri dana. Ako bi rekao da treba da da ponavlja neku mantru stotinu puta, on bi je ponavljao hiljadu puta.

Priča kaže da je to tako išlo sedam godina. Umjesto da je mladiću bilo preko glave držanja stare lude, staroj ludi je mladić već dozlogrdio - jer je zbog mladića bila uništena njegova reputacija. Sada su ljudi počeli pitati: "Što je sada? Sedam godina te slijedio taj mladi čovjek i ništa se nije dogodilo!" Mladić bi rekao: "Ja sam činio sve, ali se nije ništa dododilo." On je uništio svoju njegovu profesionalnu karijeru.

To je nalik čovjeku koji sjedi u čekaonici nekog ljekara i koji kaže novom pacijentu: "Čuvaj se ovog ljekara! Ovaj čovjek me liječi već sedam godina i još ništa se nije dogodilo!" Koliko dugo se može istrajavati u tome?

Ljudi su počeli da misle da taj starac ne zna ništa. Posjetilaca je bilo sve manje. Na kraju je samo taj mladić ostao. I jednog dana je starina klekla pred noge svog učenika i rekao: "Molim te, napusti me. Ostavi me samog!"

Ali mu mladić odgovori: "Ja još nijesam stigao do najvišeg doma. Ja *treba* da iskusim Boga!"

Na to mu starac reče: "Zapravo, ja sam znao put do tamo prije no što sam sreo tebe. Od kada si sa mnom, zbog tebe sam i ja izgubio taj put! Ja sada više ni ne znam gdje je ta staza i gdje je taj najviši dom. Molim te, izvini, oprost mi, i ostavi me samog. Ti si uništio sav moj posao!"

Sav posao takvih profesija je ovisio o ljudima koji slušaju ali nikada ne slijede.

Sveštenik savršeno dobro zna da ništa ne zna, sve dok navodi autoritete iz spisa. On je postao posrednik nekog izmišljenog

Boga... Možda to i nije izmišljeno od strane njega već od svešteničke profesije sa kojom je on povezan.

Ljudi trebaju nekoga o kome će ovisiti jer su od svog najranijeg djetinjstva bili podizani od strane roditelja - oni su bili ovisni još od najranijih dana svog života; ovisili su o ocu, ovisili o majci. Nije sasvim slučajno da imamo dvije vrste bogova: ili je to Bog Otac ili Bog Majka. Da li si ikada čuo za nekog drugog boga - Bog Ujak, Bog Brat? Samo dva: ili Bog Otac ili Bog Majka jer su djeca ovisna o to dvoje ljudi. Dijete raste samo fiziološki; psihološki je retardirano.

Prosječna godina psihološke zrelosti ljudskog bića je samo dvanaest godina. To je šokantno saznanje: svijest dvanaestogodišnjeg djeteta u tijelu osamdesetogodišnjaka, sedamdesetogodišnjaka. Samo je tijelo staro, ali um je iznutra veoma djetinjast. To biće i dalje želi da se drži za ruke, da se osmatra, da se podržava; treba nekoga ko će ga voditi, ko će mu pokazivati put, ko će preuzeti njegovu odgovornost. Sveštenik ispunjava tu ulogu: on postaje tvoj otac, postaje tvoja majka ili biva oboje na neki način. On se ponaša očinski, majčinski. On ti zato ne može dopustiti da psihološki rasteš; on ti ne dopušta da zriješ psihološki. To bi bilo samoubistveno za njega i njegovu profesiju.

Odatle je i istrajavanje na ideji: "Začetak mudrosti je u strahu od Boga". On vam ne može reći: "Plasite se mene". To ne bi bilo nimalo lako jer bi vi uvidjeli sve njegove ljudske mane, njegove ljudske ograničenosti. Vi biste vidjeli da je i on slabašan kao i vi, vidjeli biste da je i on pohlepan kao i vi, da je ljutit kao i vi, ljubomoran kao i vi. Tako mu ne bi bilo moguće da se pretvara da je uzvišenije biće od vas. Jedini način na koji bi mogao to postići je da vam govori kao je on odabran od Boga da bude posrednik. On je prorok, izaslanik, *paigambar*. On nije niko i ništa ali Bog govori kroz njega; Bog je njega izabrao kao instrument, kao sredstvo.

On nastoji da vam nametne strah, strah od pakla, strah od velike kazne ukoliko ga ne budete slušali, a onima koji ga budu pokorno slušali i slijedili obećava nagradu. U jednu ruku, on stvara strah, a u drugu ruku vam pruža pohlepu: pohlepu za nebom, rajem, za prelijepim ženama koje bitišu u raju. Ovdje su oni protiv lijepih žena - za njega žena predstavlja vrata pakla - ali u raju vam svaka religija obezbjeđuje lijepe žene, uvijek mlade, ne starije od šesnaest. Njihova tijela se ne znoje i ne vonjaju - one ne trebaju dezodorans. Njihova tijela su od zlata. Sve religije ti u raju obezbjeđuju sva ona zadovoljstva koja ti zabranjuju na zemlji za života. To je zaista čudna logika! Ovdje na zemlji je vino zabranjeno, a sveci koji nikada u svom životu nijesu

dotakli vino će ići u *firdaus*, u raj, gdje se vino ne prodaje u dućanima već slobodno teče potocima.

U Indiji su sveštenici govorili ljudima: "Odbacite sve želje jer su one grešne", a u hinduističkom raju, u *svarga*, postoji *kalpavriksha*, drvo koje ispunjava vaše želje. Vi samo treba da sjednete ispod tog drveta, da poželite, i odmah vam se ispunjava vaša želja. Ali kakva je to logika? - Te iste stvari se ovdje zabranjuju. Zašto se onda te iste stvari nude kao nagrada, i još više od toga? Ako to razumijete, stvar je jasna. Sveštenici znaju vaše želje - svi znaju vaše želje; oni trebaju da vas obezbijede sa time.

U muhamedanskom raju, ne da su samo prelijepe žene obezbijedene, tamo je moguće dobiti i lijepe dječake, takođe, jer u mohamedanskim zemljama homoseksualnost ima dugu tradiciju; to se i danas nastavlja. Zato, ako ste homoseksualac, i ako vas upitaju na samrti u koji raj želite da idete, izaberite muhamedanski jer je on raj za pedere. Ako zagledate u sve religije, pronaćete tu čudnu logiku: iste stvari se zabranjuju. Sveštenici znaju savršeno dobro da postoje dvije sile vodilje u čovjeku: strah i pohlepa. Ako upotrijebite obje, možete obrobiti čovječanstvo. A sve do sada, Nigrantha, oni su cijelo čovječanstvo držali u potpunom ropstvu.

Ti kažeš: *Mnogo godina sam bio uvjeren da je Bog uplašio čovjeka da postiže bilo kakvu mudrost.*

Bog ga nije uplašio jer on i ne postoji kao ličnost, ali su vas sveštenici plašili i sve to predstavljali kao volju božju. Sveštenici se veoma boje da vi ne postignete mudrost. Odatle i biblijska priča. Ona ništa ne govori o Bogu, ona veoma mnogo govori o ljudima koji su je pisali. Ta biblijska priča govori kako je Bog zabranio ljudima da jedu plodove sa dva drveta: jedno drvo je bilo Drvo znanja, a drugo je bilo Drvo života, vječnog života. Sveštenici su se bojali toga, zapamti to. Zaboravi Boga jer on nije bio taj koji je stvorio tu priču, to je napisao sveštenik. Sveštenik se plaši dviju stvari, on je jasno iskazao da se boji da ukoliko bi se ljudi oslobodili straha onda ne bi bili Jevreji, hinduisti, mohamedanci, hrišćani, džaini, budisti - ne, ne bi toga uopšte bilo. Oni bi postali Bude. Oni bi postali Hrist a ne hrišćani; čak ih ni krst ne bi plašio. Oni ne bi bili mohamedanci već Mansuri; ni vlastita smrt ih ne bi uplašila.

Mansur se smijao dok su ga ubijali. Isus je bio ispunjen ljubavlju i na krstu - bez straha. Zapamti, ljubav je sasvim suprotna strahu. Umjesto da se plaši, on je prepun ljubavi. On se molio Bogu:

"Oprosti ovim ljudima jer ne znaju što čine". To je ogromna ljubav, bezgranična ljubav.

To je bio sveštenik koji je izumio tu priču i to razjasnio. Ako bi analizirao tu priču, otkrio bi velike uvide. Kao prvo, on se plaši da ne postanete mudri. Zato su se svi sveštenici trudili da društvo bude što je moguće više neuko.

U Indiji se ženama nije dopuštalo da čitaju svete spise; za njih su bile izmišljene glupe priče. Ona može čitati *Ramajanu*, može čitati *puranas* - sve same glupe priče, nelogične, nevjerovatne priče, zabavne, bez ikakvog značaja. Njoj nije bilo dopuštano da čita Vede, Upanišade, *Brahmasutre*; to im je bilo zabranjeno. Potom i *sudras*, nedodirljivi, su bili zabranjivani. Oni nijesu smjeli da čitaju Vede. Riječ *veda* je predivna; to znači mudrost. Korijen riječi mudrost proističe iz osnovice *vid*; *vid* korijen *veda* i korijen riječi "mudrost". *Vid* znači znati. Osoba koja zna biva oslobođena. Drži ga u neznanju. Zato su nedodirljivi, najsiromašniji dio naroda, zabranjivani. To znači da je jedna četvrtina stanovništva ponovo zabranjena.

Zatim, *vaishyas*, poslovni ljudi: oni ne treba da čitaju Vede. Oni nijesu zabranjivani ali nijesu ni čitali svete knjige. Oni nijesu imali vremena. A sveštenici su govorili: "Mi ćemo raditi što bude potrebno. Ako vi budete trebali hram, mi ćemo ga podići. Ako trebate molitvu, mi ćemo to raditi umjesto vas. Mi ćemo čitati, pojeti - mi ćemo raditi sve za vas. Vi samo to treba da platite." Poslovni ljudi su zaključili da je lakše da iznajme sveštenika nego da se bace sa Vedama i sličnim naslovima. On je tako bio odbačen.

Ratnik, *kshatriya*: oni nijesu morali biti mudri već samo ratoborni. Krišna je rekao Ardžuni u Giti: "Ovo je tvoja religija: boriti se." Ardžuna je pokušavao da postane *brahmin*. On je govorio: "Previše mi je svih tih gluposti! Ja mogu vidjeti besmislenost nasilja. Milioni ljudi će biti ubijeni bez ikakvog razloga. A ja nijesam zainteresovan da budem kralj ako bih morao ubiti mnogo ljudi. Ja želim da se odreknem svijeta, da odem u šumu i da meditiram." To znači da je on pokušavao da postane *brahmin*. Kada čovjek pokušava da postane *brahmin* znači da pokušava da postane najviša istina ili da spozna najvišu istinu, što je jedno te isto. Znati je i biti: biti je znati.

Krišna kaže: "To nije za tebe. *Swadharma nedhanam shreyah*. Dobro je da umreš u vlastitoj religiji. *Per dharmo bava baha*. Tuđa religija je veoma opasna. Čuvaj se toga! Tvoja religija je da budeš ratnik, tvoja religija nije da budeš sanjasi. Tebi nije blisko da budeš meditant, ti si rođen da budeš borac. Izvrši svoju dužnost!"

Čak je i čovjek nalik Rami mogao skoro da ubije sirotog nedodirljivog čovjeka jer je taj slušao neke sutre iz Veda. Rami je bilo javljeno - a on je bio kralj - da: "Taj *sudra* je pokušao da sazna nešto o Vedama. Kada su Vede bile pjevane od strane bramina u jednom hramu, on se sakrio ispod prozora i slušao". Čak je i čovjek nalik Rami mogao da počinji jedan tako prljav čin. On je naredio da se užareni otopljeni čelik sipa u uši tog jadnika. Taj mora da je zauvijek ogluvio; mora da mu je čak i mozak bio u opasnosti. Rastopljeni čelik! Njegove uši su bile začepljene zauvijek, a to je bila i lekcija svim drugima širom zemlje: da nijedna osoba kojoj je to bilo zabranjeno ne smije da sluša. Ako bi to pročitao, njegove oči bi bile izvađene; ako bi slušao, uši bi mu uništili.

Rama se i dalje poštuje kao jedna od inkarnacija Boga. Zapravo, u Indiji se Rama poštuje više od ikog drugog iz prostog razloga što on podržava sveštenstvo više nego iko drugi. On je tako najdraži bog kod sveštenika. Sveštenik se plaši da ljudi ne postanu mudriji jer ako to postanu onda će biti u mogućnosti da im postanu suparnici. Ako oni postanu mudri, lako će uvidjeti zaglupljenost sveštenstva, vidjeće sva praznovjerja. Ako postanu mudriji, lako će rastumačiti sve strategije koje su sveštenici nametali ljudima - svu njihovu eksploataciju, svu njihovu mašineriju. Oni će tada biti revoltirani. Zato se u biblijskoj priči, u ime Boga, Adamu i Evi zabranjuje da se oslade voćem sa Drveta znanja.

A drugi strah je ako neko postane vječan... Samo pomislite: ako bi smrti nestalo sa zemlje, i religija bi, takozvana religija, nestala, takođe. Samo nešto što ja nazivam religijom može i dalje opstati; inače, hindusi, mohamedanci, hrišćani, džaini, svi oni će nestati sa lica zemlje. Svi oni ovisе o smrti. Smrt im daje mogućnost. Oni te plaše: "Smrt se približava. Učini nešto prije no što te smrt uništi. Prije no što smrt dođe moraš da slijediš izvjesna uputstva, da stвориш određeni karakter, određeni moral, da ispuniš neke zapovijesti. Smrt dolazi! A smrt može doći bilo kog trenutka, zato treba biti brz. Nemoj gubiti vrijeme, nemoj to ostavljati za sutra. Možda toga sutra neće uopšte biti, zato ako želiš da uradiš nešto, uradi to sada."

Što oni preporučuju? Njihov savjet je: udijeli crkvi; to će vam dati veliku *punya*, veliku vrlinu. Pokloni nešto braminima jer ćete tako zaraditi veliko bogatstvo na drugom svijetu. Budisti kažu: "Nemojte davati braminima, dajte bikuima." Džaini kažu: "Nemojte davati bikuima ili braminima, dajte minijima, džainskim monasima." Ali poklanjajte - svi se slažu sa time. Druga je stvar kome treba poklanjati. Naravno, to će biti uvijek različito. Džaini će željeti da sve poklone dobiju muni, budisti će željeti da sve donacije stignu do budističkih

bikua, a hindusi će željeti da sve dobiju samo bramini. Ali donacija je najviša religija. Dobročinstvo - ali za koga?

Isti ljudi koji vas uče dobročinstvima, nalažu da im treba davati. Oni vam govore: "Novac je prljav!" Potom vas pitaju: "Dajte nam taj novac kako bi mogli obezbijediti za sebe vrline na onom svijetu." Čudno! Ako je novac prljav, dajte onda svu prljavštinu sveštenicima. Nemojte im davati novac, dajte im prljavštinu! Svakog dana sakupite što više prljavštine i odnesite na poklon bikuima, munima i braminima. Pošto je novac prljav, prljavština je novac! To je jednostavna logika. Novac je prljav; ali poklanjajući ga, on postaje vrijedan.

"Činite dobra djela." A što su dobra djela? Pokornost društvu, utemeljenom redu stvari. Nikada ne biti nepokoran. Zbog toga su Adam i Eva bili kažnjeni, otjerani iz raja, jer su bili neposlušni. Neposlušnost je najveći nereligiozni čin. Naravno, sveštenici se plaše neposlušnosti. A oni se boje i ako ljudi postanu vječni... Samo pomislite: ako jednoga dana nauči uspije da odloži smrt zauvijek, sve religije bi tada nestale. Sve one iskorišćavaju smrt. Pošto je smrt prisutna, vi počinjete da razmišljate što će biti poslije smrti; nešto valja spremiti za to veliko putovanje. A pošto se ništa ne zna o tom putovanju, vi morate da ovisite o tim ljudima koji se pretvaraju da o tome znaju sve. To su sve *same* obmane jer se još niko nije vratio iz smrti i niko još nije sasvim tačno rekao što se događa poslije smrti. Niko to ne zna, ali postoje obmanjivači, a sveštenici su prevaranti.

Priča je veoma značajna: ta dva drveta su bila zabranjena. Ali obično ste čuli samo za jedno drvo jer kada je Adam zagrizao voće sa Drveta znanja, bogovi - a to znači sveštenici koji se kriju iza maske boga - su se uplašili i Adama otjerali iz raja. Bilo im je jasno da će potom uslijediti sljedeći korak, a to znači da će početi jesti i sa Drveta života. A kada okusi plodove sa Drveta života, to čak i Biblija kaže, on će postati bog. Mudrost, vječnost... Što je još potrebno? A ako je i Bog, naravno, i Bog je ljubomoran. On neće dopustiti da iko drugi postane Bog. To je sve samo posao sveštenstva u ime Boga!

Već tri stotine godina se sveštenici bore protiv nauke. To nije slučajno da su baš oni bili prvi u tome, a pošto se nauka prvo razvila na Zapadu, Katolička crkva je bila prva koja se počela boriti protiv naučnika. Kepler, Kopernik i Galileo su bili mučeni na svaki mogući način jer su sveštenici postali svjesni opasnosti. Ako bi nauka slijedila svoj put, krajnji rezultat bi bio da Adam i Eva okuse plodove i sa drugog drveta, takođe. To bi bio krajnji rezultat nauke. Zapravo, to je ono za čime nauka teži: tajna života. Tome se približavamo svakog dana jer kada jednom bude analizirana osnovna ćelija koja čini tvoj život, kao

što je analiziran atom, ako bi se ta ćelija mogla secirati - jer ona nosi cio program - ako bi se ona mogla secirati i njen program mogao promijeniti, cio tvoj život bi se tako mogao izmijeniti.

Na primjer, kada se rodi dječak ili djevojčica, to dijete u svojoj ćeliji ponese kompletan program za cio svoj život: da će živjeti sedamdeset godina, da će imati kosu crne boje, određeni oblik nosa, određenu vrstu kože, da će bolovati određene bolesti. On sa sobom nosi cio jedan program, čak i detalje tog programa: kada će umrijeti... Dakle, ako bi se taj program mogao izmijeniti, ako bi se mogao reprogramirati, ako bi se ćelije mogle urediti na drugi način, ako bi im se moglo narediti da žive sto godina a ne sedamdeset, smrt bi se tada mogla odložiti. Kada bi jednom saznali kako se to odlaže, to bi se moglo odlagati do beskonačnosti. Tada bi to ovisilo o tvojoj odluci kada želiš da umreš.

Upravo kao što ljudi sada pišu svoju posljednju želju, svoj testament, izražavajući što će se dogoditi sa njihovom imovinom, sa njihovim novcem poslije njihove smrti, u jednom budućem vremenu, kada život bude prolongiran, ljudi bi pisali svoj testament da žele da umru u određeno vrijeme, u određeno godišnje doba, na određeni dan, na određeno, mjestou. Sada postoji pokret u cijelom svijetu, posebno na Zapadu, jer na Istoku smrt nije problem, ovdje je problem rođenje... Ovdje imamo problem kako zaustaviti rađanje, zato razmišljamo o kontroli rađanja. Na Zapadu se problemi kreću ka nekom drugom ekstremu. Sada je medicina u mogućnosti da prolongira ljudski život, a pitanje je: ako neka osoba želi da umre, što da se uradi? Stari zakon ne poznaje eutanaziju.

Ako je čovjek od sto godina osjetio da je živio dovoljno, da je saznao sve što život pruža, da je osjetio svu gorčinu i slast života, da je vidio sve što se može vidjeti, iskusio sve što vrijedi iskusiti, sada više ne želi da se lomata okolo, to je postalo opterećenje za njega. Svi njegovi prijatelji su već umrli, sve njegove dužnosti su odavno nestale. Njegovi praunuci ne mogu imati nikakve odnose sa njim; oni sada žive u jednom sasvim drugačijem svijetu. On je rođen prije sto godina, toliko mnogo vode je proteklo Gangom za to vrijeme da djeca sada govore jednim sasvim drugačijim jezikom koji on ne može razumjeti, a ni jezik kojim on govori, oni ne mogu shvatiti. Tu ne postoji nikakve komunikacije. Zašto onda živjeti? Zato je sada pitanje: ima li on pravo da kaže ljekaru: "Ubij me"! Ima li on pravo da bude milostivo ubijen, ima li pravo na eutanaziju? Može li on uzeti veliku dozu pilula za spavanje i legalno umrijeti? To je postao problem.

Ima zemalja na Zapadu koje sada to propagiraju: da svaki čovjek ima pravo na smrt. Niko to još nije čuo, da svaki čovjek ima pravo na smrt; mi smo samo čuli da svaki čovjek ima pravo na život.

Sve do sada su sve religije zabranjivale samoubistvo; samoubistvo je bilo veliki grijeh. Sada izgleda da je samoubistvo postalo jedna od najviših sloboda. Sveštenici su se uvijek plašili: ako bi se život produžio, oni bi bili zapostavljeni. Ako bi se život mogao beskrajno produžavati, oni ne bi mogli praviti nikakve kombinacije sa teorijom o životu poslije smrti. Ako bi čovjek jednog dana postao besmrtn - što i ne izgleda nemoguće, iako ja ne vjerujem da bi iko imalo inteligentan poželio da bude besmrtn... Ali ta mogućnost postoji. Ako tijelo može živjeti sedamdeset godina, zašto ne bi moglo živjeti i sedam stotina godina? Ako je tijelo sposobno da se obnavlja sedamdeset godina, može se razmišljati o tome da ono može biti obnavljano sedam stotina godina.

Postoji drveće u Kaliforniji koje je staro četiri hiljade godina. Ako drveće može živjeti četiri hiljade godina, zašto ne bi i čovjek mogao toliko živjeti? U Himalajima postoji drveće staro po sedam stotina godina. Ako to drveće može živjeti sedam stotina godina, zašto i čovjek ne bi mogao živjeti toliko? Ta tajna se može spoznati.

Biblijska priča je zaista veoma čudna, kao da su od samog početka sveštenici bili svjesni dvije stvari: mudrost i vječnost - te dvije stvari se moraju držati u tajnosti, samo tako čovjek može biti u podjarmljenom položaju.

Nirgranta, Bog se ne plaši da čovjek postane mudar - toga se plaše sveštenici. Ali oni uvijek govore u ime Boga.

Potom, ti kažeš, jednog dana je bilo objašnjeno: "Strah od Boga je prvi korak na čovjekovom putu ka razumijevanju."

Naravno, sveštenici bi željeli da se plašiš Boga. Religiozni ljudi se svugdje u svijetu oslovljavaju sa "Bogobojažljivi". Ja sam otkrio da je ta riječ veoma kontradiktorna. Religiozna osoba je bogovoljena a ne bogobojažljiva, a osoba koja je bogobojažljiva nikada ne može biti religiozna. On može biti hinduist, može biti mohamedanac, može biti hrišćanin ali ne i religiozan jer je strah otrov; to uništava svaku tvoju mogućnost za religioznošću.

Neustrašivost, kaže Buda, je u temelju svake istinske religije - neustrašivost. Zato nije čudno zašto su hinduistički bramini iskorijenili budizam iz Indije, zašto su budisti bili ubijani, zašto su bili tjerani iz zemlje. Na neki način je to bilo dobro jer se tako budizam rasprostranio po cijeloj Aziji. Budisti su morali da bježe iz Indije kako bi se spasili. Oni su išli za Kinu, Tibet, Koreju, za Japan, Šri Lanku, Burmu. Oni su se raširili po cijeloj Aziji - tako su morali. Inače, Indijci nikada ne bi otišli tako daleko! Nijedan Indijac ne bi ni pokušao da ode za Tibet, da ode u Kinu, da pređe himalajske vrleti; nijedan Indijac se o

tome nikada nije brinuo. Ali su na to bili prinuđeni jer su ih bramini jednostavno žive spaljivali, u vatru bacali, nemilosrdno ubijali. Cio budizam je bio iskorijenjen iz Indije, sasvim iskorijenjen.

Vi ćete sigurno biti iznenađeni saznanjem da u mjestu gdje se Buda prosvijetlio, Bodh Gay, postoji memorijalni hram koji je pod kontrolom bramina jer više nijedan budista nije ostao da bi bio sveštenik u hramu gdje se Buda prosvijetlio. Razlog je u tome što je Buda govorio da je neustrašivost u temelju istinske religije, i bio je apsolutno u pravu. Ali u tom slučaju, sveštenstva uopšte ne bi više bilo.

Ti kažeš: *Konačno, zar nije Jehova bio neustrašivi, svemoćni Bog koji je znao da kažnjava?*

Sve su to izmišljotine raznih sveštenika: jevrejskih, hrišćanskih, muhamedanskih, hinduističkih - ali svo sveštenstvo ima iste izmišljotine, istu strategiju. Njihova dogma, njihova teologija se razlikuje ali njihovo oružje je isto. Oni koriste različite otrove, različito etiketirane, drugačijim jezikom ali svi oni ubijaju ljudsku slobodu, čovjekovu ljubav, čovjekovu samostalnost, poštenje, iskrenost, autentičnost. Oni čovjeka poistovjećuju sa artiklom.

A vi još kažete: *Sada sam otkrio da je zaista teško osloboditi se te ideje...*

Prirodno. Navike, posebno stare navike, teško zamiru. Nirgranta, ja sam ti dao to ime - dopusti mi da te podsjetim što ono znači. To predstavlja čovjeka bez straha, bez ikakvog kompleksa. To je ime Mahavire, jednog od najvećih prosvijetljenih duša na zemlji. On se zvao Nirgranta: onaj koji je izbacio sve predrasude iz svog uma, iz svog bića; onaj koji se oslobodio svih kompleksa, svih poteškoća; koji je postao jednostavan; čiji život više nije raspet u problemima. Ali te stare navike stvaraju probleme. Te stare navike su ukorijenjene u tvom nesusjesnome; one djeluju odatle. Tako su i kroz vas, moji sanjasi, one prisutne i ovdje, i vi ste naišli na teškoće da se oslobodite takve ideje. A ja tučem tu ideju svakoga dana, dvadest četiri sata dnevno, iz godine u godinu. Što ja ovdje radim? - Uništavam tvoje komplekse, uništavam sve vrste sjemenja koje je posijano od strane sveštenstva. Ali stare navike teško zamiru...

"Hej, Sol, kako je tvoja sestra Rena prošla na polaganju vozačkog ispita?"

"Pala je. Kada se auto zaustavio, ona je po navici preskočila na zadnje sjedište!"

Ljudi uglavnom žive automatski. A ideja o ljubomornom Bogu je jedna nesusjesna sjenka: to te može plašiti čitavog života, može uništiti svu tvoju radost, može te iscrpiti, ali je to tvoja zamisao.

Bila je ponoć i ulice Londona su bile puste, prekrivene gustom maglom. Žena u bundi od nerca je šetala sama, gledajući okolo bojažljivo. Samo se zvuk potpetica čuo mračnom ulicom; klik, klik, klik. Iznenada se začu bat još jednih potpetica: bup, bup, bup. Uplašena, žena poče trčati: klik, klik, klik. Ali teški koraci se začuše za njom: bup, bup, bup. Zaslijepljena od straha, ona poče trčati još brže: klik, klik, klik. Ali ubrzo se začu: bup, bup, bup.

Žena, trčeći sve brže i brže, vidje da je zašla u neku slijepu ulicu a koraci - bup, bup, bup - bijahu sve bliži. One se okrenu i vrisnu: "Ah! Ijuh! Londonski monstrum!"

Crna sjenka joj polako pride, pogleda je i reče: "Dakle, ko ti je rekao da si zgodna, hm?" i okrenu se razočarano.

Ta ružna žena je izgleda zaista zaželjela da je neko prati: to mora da je bila jedna odavno priželjkivana težnja. Tog dana je iznenada, pošto je naišla na pogodnu priliku, izašla na vidjelo. Nikoga nije tu bilo. To je bila samo njena ideja, njena želja, jedna duboko pritajena težnja koja se te mračne noći ostvarila u toj pustoj ulici. Ona je tako auto-hipnotisala sebe.

To je ono što mi radimo: mi nastojimo da ponavljamo naše stare navike. Što ih više ponavljamo, one sve dublje prodiru u nas, sve više postaju ukorijenjene.

Još kažeš: *koja se upliće u moju ljubav prema tebi.*

To će se uplitati sa svim mogućnostima ljubavi. To se neće uplitati samo u ljubavi prema meni, to će se uplitati u sve tvoje ljubavi: ljubavi prema ženi, prema djeci, prema majci, prema ocu. To će se uplitati i u ljubav uopšte, jer je strah otrov koji truje ljubav. A strah proizvodi i ljutnju. Kada ne možeš voljeti, kada tvoja energija ne protiče u ljubav, onda bivaš ljutit. Ista energija se pretvara u gorčinu, ljutnju; ona biva zatrovana.

To uvijek predstavlja problem. Svi Majstori to poznaju; mnogi su i ukazivali na to. Majstor mora uvijek biti svjestan ljutnje i bijesa kod učenika iz prostog razloga što učenici nailaze na poteškoće u

ljubavi. Oni *žele* da vole ali nailaze na poteškoće uslijed svog vaspitanja. Njihova nesvjesnost, čak i kolektivna nesvjesnost, je protiv ljubavi. Kada osoba ne može voljeti, ta ista energija se preokreće u ljutnja. A kada je to ljutnja, on postaje negativan.

To se svakodnevno događa i ovdje. Ovdje je mnogo sanijasina, na hiljade sanijasina. Svakoga dana ja primam mnogo negativnih pisama. Od toga je devedeset procenata sa pozitivnom sadržinom, samo deset je sa negativnim sadržajem. Pozitivna pisma su poetična, divna, sa ljubavlju napisana. Jedna čudna stvar je ta: imena ljudi koji pišu veoma pozitivna pisma ja potom zabilježim jer očekujem da će se, prije ili kasnije, naknadno obratiti sa negativnim pismom. To se i dogodi, takvo pismo stigne neizostavno. Upravo poslije nekoliko dana oni nastoje da se revanširaju jer osjete da su uradili nešto loše. Pismo sa toliko ljubavi? Toliko puno povjerenja i predavanja? To ide protiv njihovog ega koji se počinje osjećati povrijeđen, ranjen. Tada oni tragaju za izvjesnim izvinjenjima - a vi uvijek možete naći ono za čime tragate, vi to *uvijek* možete naći; ako toga nema, vi ćete ga izmisliti. Tako se oni potom okrenu protiv tebe.

Jedna žena mi je slala na poklon knjige, novac, žurnale i razne poklone iz Amerike - jedna veoma ljubavna žena. Lakšmi je uvijek mislila da je ona veoma draga osoba. Ona čak nije ni bila sanijasini. Kada je jednoga dana stiglo pismo u kojem ona izražava želju da postane moj sanijasini, osjetio sam: "Sada su stvari postale znatno opasnije." Ona je postala sanijasini i samo poslije šest mjeseci mi uputila pismo sa sadržinom: "Moj istinski Majstor je Isus, a ne vi!" Ko joj je ikada rekao da me proglasi njenim Majstorom? Ona je postala *zaista* ljuta jer je počela osjećati krivicu, odbačenost, kao da se odrekla Isusa. Zato sam naložio Lakšmi da joj odgovori: "Odbaci sanijas i budi spokojna sa Isusom."

Ona je primila to pismo. Juče je *mala* i povelja sa njenim imenom stigla pismeno natrag. Sada je ona počela da se osjeća krivom što se odrekla mene, što se odrekla sanijasina - je li to u redu ili ne? Zato je ona ponovo napisala jedno pismo sa upozorenjem pri vrhu: "Niko ovo ne smije pročitati sem Majstora." U pismu je bio iznesen problem kako ona misli da je to moje prvo pismo, u kome sam nalagao da odbaci sanijas, bilo napisano bez mog znanja jer, inače, kako bi čovjek nalik meni, prepun milostivosti i ljubavi, mogao od nekoga tražiti da odbaci sanijas? "Ja to ne mogu vjerovati. To mora da je djelo ljudi iz uprave! Molim vas da mi izravno odgovorite." Sada je ona izmislila i svoju igru. Ja uopšte ne pripadam toj igri.

To je svakodnevni problem. Jedan prijatelj je pitao: "Somendra je bio posvećenik, Osho. On vas je volio, a i vi njega. Da

nijeste možda malo bili grubi prema njemu?" Nije stvar u grubosti. On me je volio, u tome je bio problem. A vi ste vaspitavani u takvom duhu da je ljubav bila nemoguća. Voljeti znači biti protiv svoje prošlosti. On me je zaista volio... a ja sam čekao. Ja sam mu govorio i dok je bio ovdje da će me se odreći, da on može biti Juda. On se tada tome samo smijao. A kada se vratio na Zapad on je počeo da piše pisma nekim sanijasinama ovdje, nekim ljudima koji su bili oko mene i čiju sadržinu pisama mogu prenijeti meni. U tim pismima je pisao: "Osho je sa mnom, ja ga volim, i on voli mene." Takva pisma su neprestano stizala. Iznenada su prestala da dolaze. Ja sam znao da će se to dogoditi. On me je volio - u tome je i bio problem. Jer kada volite, vi volite uprkos vašem egu. Zato vaš ego čeka pogodan trenutak da vam se revanšira.

Mora da je i Juda volio Isusa, zato ga je i izdao. Vi ne znate smisao ljubavi. Sve dok ne budete budni, dovoljno svjesni, i dok potpuno ne odbacite vlastiti ego, promišljeno, i ne dopustite da vam se to prikrada sa leđa, takva vaša ljubav će postati opasnost za Majstora. Ti ćeš ga voljeti i mrziti, i to sa malim izgovorom.

On me i dalje voli, voljeće me cio život; u tome je nevolja. Pošto me i dalje voli, on će pričati protiv mene. Pošto me voli, on će ići ka suprotnom ekstremu i potiskivaće tu ljubav. On će to raditi samo da bi zadovoljio svoj ego. Vi ne možete postići oboje: ne možete zadovoljiti i ljubav i svoj ego. A ego su stvorili sveštenici. Strah pomaže egu. Strah je hrana egu a ljubav je hrana za oslobađanje od ega. Ti to mora da shvatiš, Nirgranta. Tvoje ljubav za mene postoji ali tvoja sva prošlost se upliće.

Ja i dalje volim Somendru i uvijek ću ga voljeti. On je jedan divan čovjek sa velikim potencijalom, baš kao i Nirgranta, ali moja ljubav prema njemu postaje teškoća za njega. Vi ne znate vaše limite. Vi ne možete ni ljubav prihvatiti jer su vas još od ranih dana učili da ste bezvrijedni, da nijeste vrijedni ljubavi. To vam je govorila majka, to vam je govorio i otac, to su vam govorili učitelji, sveštenici su to govorili - sa svih strana su stizale poruke da ne vrijedite ništa dok se ne dokažete. Nigdje nijesi prihvaćen takav kakav si.

Ja te prihvatam takvog kakav si, volim te takvog kakav si. Ja ništa ne očekujem od tebe. Ja ne želim da te ispitujem, da te učinim boljim, ne želim da te napravim velikim, neobičnim, spiritualnim. Ja te volim takvog kakav si obično, a ti to teško prihvataš. Ti ćeš odbiti tu moju ljubav. To je ono što predstavlja grubost - ne moja ljubav već tvoje odbijanje. Ti bi zaista želio da te kazni! Da sam kaznio Somendru, on bi sigurno još bio ovdje. Bio bi ovdje da sam ga dovoljno kaznio kako bi to mogao prihvatiti - jer su svi bili kažnjavani još od ranog djetinjstva. Zapravo, ti si to naučio: dok te neko ne kazni, ti

misliš da te ne voli. Tvoja majka te je kažnjavala, otac te je kažnjavao, učitelji su te kažnjavali - svi su te kažnjavali jer su te previše voljeli i željeli da postaneš neko veoma važan. Zbog toga su te kažnjavali: ti si bio kažnjavan zbog vlastite koristi.

Ja ne kažnjavam nikoga. U tome je nevolja, to je *taj* dio grubosti. Vi ne možete prihvatiti taj moj nekažnjavajući stav. Ja ne stvaram osjećaj krivice kod tebe. Ako imaš negativno poimanje o meni, ja to tako prihvatam. Ja ti ne govorim: "Nemoj biti negativan - to je grešno." Ja ti samo kažem: "Osmotri to, prihvati to. To je dio tvog vaspitanja. To će lako nestati; nema žurbe. Ja vas volim sa svim vašim ograničenjima, sa svim vašim propustima."

To je jedan od razloga zašto sam ja u Indiji bio zabranjivan i suprotstavljan jer je njihova ideja o spiritualnom čovjeku ta da on mora da popravlja, oplemenjuje ljude. Ja nikoga ne pokušavam da popravim. Ko sam ja da bih te popravljao? Ja mogu rasuti moju ljubav po tebi, i ako se ta ljubav prihvati, ti ćeš početi da rasteš; ta ljubav će te uzgajati. Ali ti odbijaš to. Najteža stvar u životu je prihvatiti ljubav. Kada ti neko kaže: "Volim te", oslušni to. Bilo da kažeš ili ne, negdje duboko u tebi postoji jedno ne - jer ti ne možeš da prihvatiš tu ideju da si vrijedan nečije ljubavi, da te neko može voljeti. Mora da te on laže, da te obmanjuje; mora da ima neku skrivenu namjeru. On želi da te iskoristi.

Nijedna žena vam ne vjeruje kad joj kažete da je volite. Ona misli: "Ovaj čovjek pokušava da me iskoristi, da obljudi moje tijelo. On želi da me iskoristi kao seksualni objekt." Ona je neodlučna, stvara svakovrsne prepreke; ona odbija, odbojna je. To je njen način testiranja da li je zaista volite. Ona će stvoriti svakojake prigovore i čekaće da se uvjeri da li je tvoja ljubav i dalje živa. Dok se potpuno ne uvjeri da je voliš, ona neće prihvatiti tvoju ljubav. Pa čak i tada je to prihvatanje samo površno; ubrzo će početi da negoduje i gundđa, brzo će nastojati da ti se osveti, da ti uzvrati, ubrzo će početi da se svađa sa tobom.

Isto je i sa muškarcima - čak i više. Zato nijedna žena ne kaže muškarcu da ga voli. Ona nikada ne započinje taj proces jer smatra da je to opasnost po nju. On će pobjeći, odmah će pobjeći od nje. Žena se povlači ali to ne radi potpuno; ona to radi tek izdaleka, postepeno. Ona to čini tako da je uvijek pomalo prisutna, uvijek ostaje malo na raspolaganju. Čak i kada kaže "ne", ona to radi na jedan divan način da ti pomišljaš da će tu ipak biti nešto nalik "da".

Jednog dana sam vidio Nasrudina veoma sretnog pa sam ga upitao: "U čemu je stvar?"

On mi reče: "Žena koju volim mi je rekla 'Ovo je posljednji put da ti kažem ne!' "

Muškarac misli da žensko ne znači da. Nekako, način na koji ona to kaže... riječ je ne, ali ona u sebi nosi prizvuk da. Ona oklijeva izdaleka da ti to saopšti. Ali muškarac biva zabrinut, veoma mnogo se toga plaši. On je slabijeg pola. To je moje kategoričko stanovište: muškarac je slabiji pol. Žena je daleko jača. Priroda ju je stvorila takvom. Ona i mora da bude jača kako bi mogla da rađa, da devet mjeseci nosi dijete u svojoj utrobi. Ona ima znatno otpornije tijelo, ona živi duže od muškarca, zdravija je od njega. Muškarci su više od žena skloniji samoubistvima, skoro duplo više. Iako žene pričaju o samoubistvu - ponekada i uzmu pilule, ali uvijek samo toliko da bi mogle biti spasene. Od deset pokušaja samoubistava samo jedno uspijeva, a i to je, po mom mišljenju, počinjeno greškom. Ali dvostruko više muškaraca poteže za samoubistvom; isto tako, dvostruko više muškaraca završava u ludnici. Muškarac je znatno slabiji pol. On je neotporniji: on se lakše razboljeva, kraće živi - pet godina kraće od žena... Zato kada žena kaže da ga voli, muškarac se veoma uplaši.

Jedan sanijasin je pitao: "Zašto se uvijek uplašim i skamenim kada mi žena priđe?" To uopšte nije individualni, pojedinačni, lični problem. Svaki muškarac se uplaši kada mu žena priđe. Zato su žene svugdje u svijetu odlučile da ne prilaze muškarcima, da ne započinju prve - samo čekaju. Žena djeluje nalik mišolovci: ona jednostavno čeka da se miš ulovi. I miš dođe! On će doći okolišajući, napraviće nekoliko krugova, pogledati okolo, osmotriti, približiti se i zagledati prijati li mu neka opasnost ili ne... i onda, malo po malo, biva uhvaćen.

Potom će mu žena uvijek govoriti: "Ja te nijesam nikada pratila!" A ona ga sigurno uvijek prati. Ta mišolovka ga uvijek posmatra, ona uvijek gleda gdje je miš otišao, što radi, koliko je daleko od zamke. Ali žene uvijek ostaju nezainteresovane, kao da ih sve to ne zanima; a to je dio njene ženstvenosti, ljepote i privlačnosti. Ako bi ona skočila na tebe, ti bi pobjegao! Samo pomisli kako bi bilo kada bi mišolovka trčala za miševima - misliš li da bi se tako uhvatio ijedan miš? Nemoguće! Miš bi otrčao u svoju rupu i više se nikada ne bi pojavio!

Nirgranta, ti kažeš: "Uprkos 'boljeg znanja', ja vidim tebe kao svemoćnog..."

Zbog toga su vam sveštenici i govorili da ste bespomoćni, da bez Boga nemate moći. Bog je svemoćan, sveznajući, sveprisutan. Oni nastoje da Boga predstavljaju kao svemoćnog kako bi o njemu ovisili, Naravno, biti ovisan o Bogu znači i ovisiti o sveštenicima.

Ja nijesam sveštenik. I sasvim se slažem sa Dionizijem da Bog nije svemoćan, on uopšte nije moćan. Postoji jedan veliki uvid u toj izjavi. Zapravo, Bog uopšte i nije osoba. Bog je samo kvalitet, kakvoća - ljepota koja okružuje egzistenciju, miris, ples, slavlje koje se neprestano odvija u krošnjama drveća, u pticama, u životinjama, u stijenama, u muškarcima, u ženama. Bog je ovo organsko jedinstvo, ova organska veza koja bitiše između najmanje vlasi trave i najvećih zvijezda. Tu postoji zajedništvo, postoji ljubavna avantura. Bog je jedna velika ljubavna avantura! I to se uvijek nastavlja, to je uvijek medeni mjesec - izuzev za čovjeka jer je on iskočio iz te sveobuhvatne harmonije. A sveštenici su ti koji ne žele da se vratite u harmoniju. Ako vi ponovo budete u harmoniji, sav njihov posao će propasti. To je jedna velika investicija; milioni ljudi su uključeni u to.

Postoje hiljade religija na zemlji - tri stotine velikih religija, a onda mnoštvo podreligija, sekti i podsekti, kultova i podkultova. To je nalik kineskoj magičnoj kutiji - kutija u kutiji, i tako u beskonačnost. Ti ćeš početi to da otvaraš ali nikada nećeš stići do kraja. Postoje hrišćani, a onda i protestanti i katolici. U okviru katoličanstva postoje različite crkve, i u okviru protestantizma postoje različite sekte, a onda i manje sekte... Tako je cijeli svijet eksploatisan od strane sveštenika. Ako se tako nastavi, biće ih na milione. To je jedna od velikih investicija.

Ja nijesam moćan ni na jedan način. Zapravo, ja ne postojim. To je jedini način da komuniciraš sa mnom - niko i ništa. Ja živim u *agnosia*, u stanju ne-znanja, u prostoru tišine. Ti možeš opštiti sa mnom samo ukoliko dospiješ u isto stanje: stanje ne-znanja. Zbog toga ja nastojim da uništim znanje. Ja treba da poništim sve znanje koje si stekao. Sve to treba spaliti, sasvim spaliti. Dok ne postaneš ne-um, nećeš biti u mogućnosti da me vidiš, da me shvatiš. Bivajući ne-um, vi iznenada postizete transformaciju; vaše uviđanje će se razbistriti.

Ti kažeš: *Moram da budem ovisan o tebi na mom putu oslobođenja ...*

Nikakva ovisnost te nikada neće moći odvesti do bilo kakvog oslobođenja; ovisnost te može odvesti samo ka većoj ovisnosti. Oslobođenje znači oslobađanje od samog početka. Ja nijesam ovdje da bih vas učinio ovisnim o meni. Ja sam ovdje da vam pomognem da

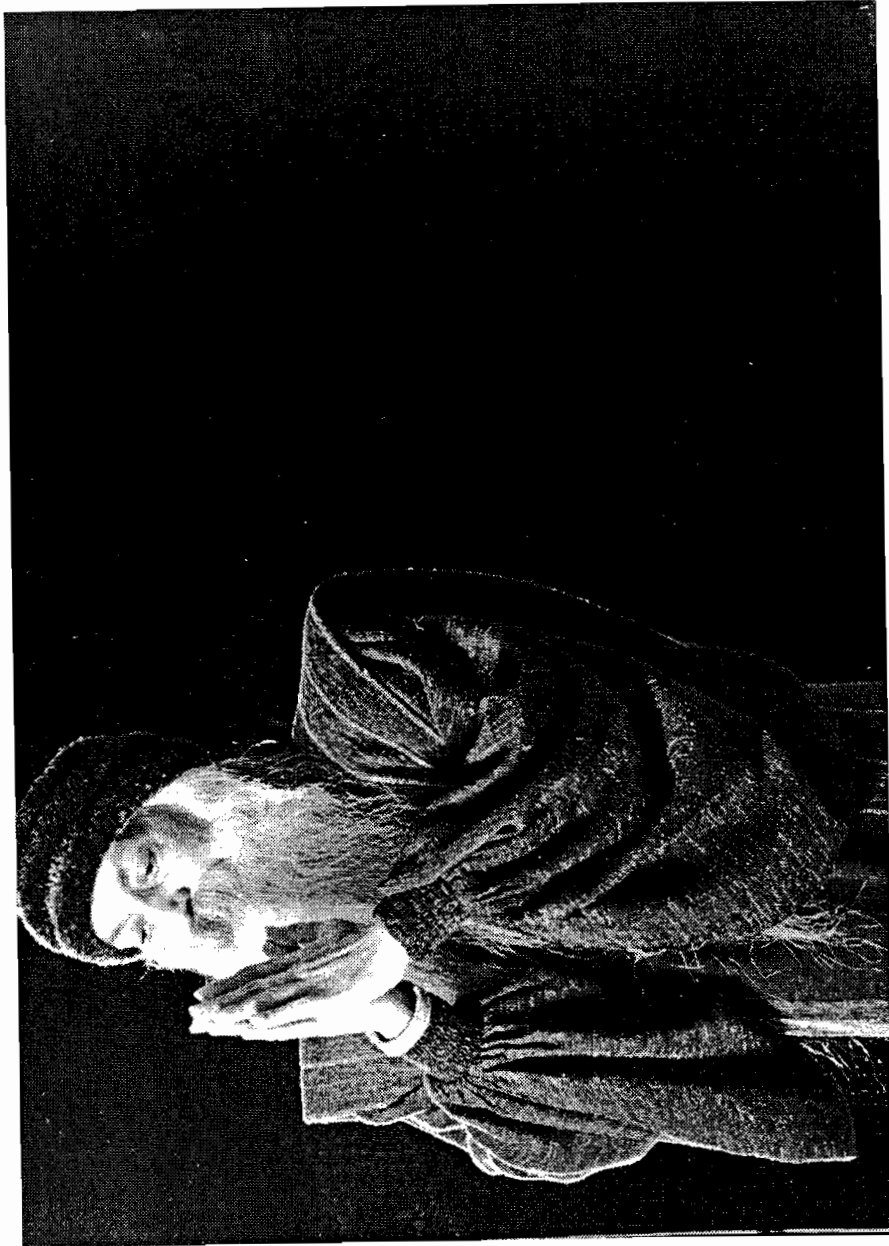
budete nezavisni. U tome se ogleda funkcija Majstora: da pomogne učenicima da budu potpuno nezavisni.

Ti kažeš: *... a ponekada slijedi i pomisao da moram da se bojim tebe i tvoje "kazne".*

Ti samo bezrazložno to iščekuješ. Ja nikada nijesam kaznio nikoga; niko ne treba da se boji mene. Svi vi možete krenuti protiv mene, možete me izdati, odbaciti, možete svi biti moji neprijatelji, ja vas zbog toga neću kazniti. To uopšte i nije moguće. Ja se samo mogu pomoliti za vas, mogu vas samo voljeti.

Ti kažeš: *Ako razumijevanje ne uslovljava iscjeljenje, šta da radim?*

Ne. Razumijevanje će donijeti iscjeljenje. Ti to još nijesi shvatio, Nirgranta. Shvati cio proces sveštenstva i njihovu investiciju; uoči sveštenika unutar sebe i budi svjestan kada ti se sveštenik obraća. Nemoj se poistovjećivati sa tvojom unutarnjom savješću, budi oslobođen toga. Onog trenutka kada budeš svjestan tog cijelog procesa, tada ćeš se osloboditi. Taj problem će nestati kao da i nije nikada postojao.

SAMO PUTEM LJUBAVI

Prvo pitanje

Osho,
da li ti zaista još voliš Somendru?

Manu,

Moja ljubav nije uslovljena. Ljubav ne može biti uslovljavana - ili je ima ili je uopšte nema. Ona nije prouzrokovana ničim, tako je ništa i ne može uništiti. Ali ti poznaješ i nešto drugo u ime ljubavi: zasljepljenost, privlačnost, požudu. Tvoja ljubav nije ništa drugo do jedna suptilna strategija za iskorišćavanje drugoga, zato ona nestaje prije ili kasnije - a ti uvijek pronalaziš dovoljno razloga zašto ona nestaje. Ali moja ljubav nije odnos. Ja vas vo'im, ja *sam* ljubav. Čak iako bih to i želio, ne bih mogao da vas ne volim.

To što Somendra radi, što govori, kako se ponaša, nema nikakve veze kada je u pitanju *moja* ljubav - njegova djela i izjave su apsolutno irelevantne. Moja ljubav postoji i uvijek će postojati. To je jedina nada za njega jer je on veoma inteligentna osoba koja je okusila nešto od moje ljubavi; on je znao nekoliko puta da otvori svoje srce. Jednom je bio veoma blizu, zaista veoma blizu, samo je malo nedostajalo. Osoba može doći do ponora i vratiti se natrag. Još samo jedan korak je trebao da postigne ono za što se sada pretvara da je postigao.

Zato mu ja još nedostajem, nedostajaću mu veoma mnogo. On će se, prije ili kasnije, vratiti. Ja ću ga pozvati da se vrati kada za to bude vrijeme, kada bude pravo vrijeme da svoj ego ostavi po strani i vratiti se domu. Ali ja ću morati malo da pričekam pravo vrijeme. Teško je pronaći pravi trenutak za to, veoma lako ga je izgubiti.

Gautam Buda je običavao da kaže da je život sličan prostranom zamku sa hiljade vrata. Sva vrata, sem jednih, su zatvorena.

A slijepac u mraku, u mračnoj noći, se izgubio u tom zamku. Nema nikoga da mu pokaže put ka izlazu; svi stražari su otišli, zamak je sablasno pust. On je pipao, saplitaio se; pokušavajući da nađe izlaz obišao je hiljade zatvorenih vrata. Malo po malo - a to je i prirodno - zaključio je da nijedna vrata nijesu otvorena. Onda je iznenada dospio do vrata koja su bila otvorena. Ali on je prije toga, opipavao, udarao, saplitaio se o pragove deset hiljada vrata koja su bila zaključana. Bio je premoren i razočaran pa je pomislio: "Mora da su i ova vrata zaključana. Zašto bih probao?" On je prošao pored njih i ne pokušavši da vidi da li su zaista zatvorena ili otvorena. Tako će on ponovo morati da obiđe na hiljade vrata. Niko ne može znati kada će se ponovo ukazati pogodna prilika da dođe do vrata koja su otključana.

Samo jedna mala nepromišljenost - tek sama pomisao - i on to može izgubiti. Dovoljno je da samo pomisli na nešto drugo i da izgubi to što je tražio. Samo jedna pomisao, biva isključen, i gubi to. Muva ga može odvući; buka, dovoljno je samo da se vani začuje lavež psa.

Tu priču je Buda ponavljao mnogo puta jer je ona zaista životno istinita. Ovoga puta je Somendra promašio otvorena vrata. Ja moram da čekam sljedeću priliku da on ponovo bude blizu tome. Ali čovjek ostaje nepredvidljiv; niko ne može ništa reći o tome kada će sljedeći trenutak doći - taj sljedeći trenutak može biti upravo sada a može za to trebati i nekoliko godina. Ali ljubav je uvijek otvorena, uvijek je spremna da te prihvati. A ja sam bio svjestan nekih loših stvari o njemu. Zato sam mu i rekao da ode na Zapad jer je ovdje za njega postalo tegobno. On je počeo da se kuva u negativnostima, a to ovdje nije mogao ispoljiti. Zato sam ga poslao na Zapad da bi se pročistio - to je bio samo dio katarze. Ubrzo bi to uvidio jer on nije glup; tako bi brzo shvatio gdje je griješio. Onog trenutka kada to ostvari, ja ću ga pozvati da se vrati.

Još jedno pitanje o Somendri je postavljeno. To je pitala Prabhu Maya. Ona kaže: "Osho, vi nam obično govorite da smo prosvijetljeni i sve što treba da uradimo je da budemo svjesni toga. Što je onda loše u Somendrinom postupku što se proglasio prosvijetljenim i odbacio sanijas?"

Maya, ja sam vam govorio da ste prosvijetljeni - ali vi ne treba da u to vjerujete. Vi treba da to *iskusite*. Ako vi to *iskusite*, nećete moći odbaciti sanijas: to je nemoguće. Pošto si to *iskusio kroz sanijas*, kako ga onda možeš odbaciti? Ti možeš samo biti veoma zahvalan za to. A ako *okusite* to što vam govorim, nećete žuriti da to objavite; zapravo, vi ćete to sakrivati jer ćete čekati da ja to objavim. Nema nikakve potrebe da vi to objavljujete. Onoga trenutka kada se osoba prosvijetli,

više nema *nikoga* da to objavi; taj više nema želje da to objavljuje. A to je Somendra pokušavao na svaki mogući način. On je bio neumoran; on je pokušavao i molio me na direktan ili indirektan način da ga proglasim prosvijetljenim. Ali kako te mogu proglasiti za to ako to još nijesi *iskusio*? Kada je on *iskusio satori*, ja sam to objavio. Ali postoji razlika između *satorija* i *samadija*.

Satori predstavlja samo jedan bljesak, jedan udaljeni bljesak. Riječ *satori* je japanskog porijekla, jedna veoma lijepa riječ, neprevodljiva ali se može opisati. To je nešto slično kao kada za vedroga dana, kada nema ni oblačka, možeš vidjeti vrhove Himalaja obasjane suncem, možeš vidjeti sa ogromne udaljenosti zlatne ili srebrne odsjaje vrhova prekrivene djevičanskim snijegom. Vi ste vidjeli istinu ali udaljenost između vas i istine ipak postoji - ti još nijesi to. To je *satori*. Vidjeti istinu ali još ne biti u tome je *satori*.

Postoji i sanskritska riječ *samadhi* koja se ne može prevesti, takođe. *Samadhi* znači biti istina: gdje znalac i znano bivaju sjedinjeni, gdje su iskustvo i onaj koji to doživljava sjedinjeni. Tu više nije pitanje vedrog dana bez oblačka, nije više pitanje visova obasjanih suncem koji se izdižu do neba. *Ti si to!* - Tu čak ne postoji ni najmanje razlike.

Čuan Cu kaže: Čak i udaljenost veličine dlake je dovoljna, nebo i zemlja će se razdvojiti. Samo toliko mala udaljenost - ništa veća, skoro zanemarljiva - je dovoljna da odvoji zemlju od nebesa. Kada ne postoji ni te udaljenosti, osoba se prosvijetlila. Somendra još to nije doživio. On ima ogromnu želju da to iskusi - ta želja je postala uzrok njegove bijede. Ta želje je prepreka jer ako za nečim žudiš znači da si umno opterećen. Sve želje su u umu, čak i žudnja za Bogom, žudnja za prosvjetljenjem, za istinom, za slobodom - sve želje. Želja je kao takva dio uma. A um je prepreka a ne most.

Posljednja želja je želja za prosvjetljenjem. I naravno, pošto je to posljednja želja, ona postaje veoma jaka. Sva energija uključena u sve druge želje - za novcem, moć, ugled i tako dalje - sve biva koncentrisano u samo jednoj želji, želji za prosvjetljenjem. To obrobiljava više od svih drugih želja jer su sve druge želje podijeljene: postoji na milione želja, tako je tvoja energija izdijeljena. Ali u želju za prosvjetljenjem se slivaju sve želje. To je najtanji i najdeblji lanac koji te drži u ropstvu, a to je i posljednji koji ti pruža slobodu.

A ta želja je bila veoma duboko prisutna kod njega. On je stigao do posljednje želje, a to je veliki napredak, to je veliko postignuće. To nije obično postignuće, budi siguran; to je jedno od najvećih dostignuća da se dospije do samo jedne želje. Na neki način, to

je veoma snažno; u tome je opasnost. Sa druge strane, pošto je to samo jedna želja, ti si odbacio sve druge želje, lako ćeš odbaciti i tu posljednju. Ali usljed te želje za prosvjetljenjem, on je bio uhvaćen. Ja sam bio veoma osjećajan prema njemu jer je on jedan od onih nekoliko sanijasina koji su bili veoma blizu najvišeg. Ja se nadam da će on ubrzo shvatiti grešku.

Prabhu Maya, tvoje pitanje ukazuje i nešto o tebi, takođe. To ustvari i nije pitanje o Somendri - on je bio samo povod. Način na koji si formulisala svoje pitanje govori nešto i o tebi. Ti kažeš: " Vi nam obično govorite da smo prosvjetljeni i sve što treba da uradimo je da budemo svjesni toga. Što je onda loše u Somendrinom postupku što se proglasio prosvjetljenim i odbacio sanijas?" Obje te želje mora da su i u tebi: da sebe proglasiš prosvjetljenom i da odbaciš sanijas. U ime Somendre ti si pokušala da iskažeš nešto što je bilo skriveno u tvom nesvjesnom. Budi svjesna toga. Nema ničega lošeg u prosvjetljenju, ali Somendra još nije prosvjetljen - ja ga poznajem znatno dublje no što on sam sebe poznaje. Nema ničega lošeg u odbacivanju sanijasa - mnogi su odbacili sanijas, i ja zbog toga nijesam nimalo brinuo. Ali o Somendri ipak brinem jer je bio blizu. Tek samo još jedan stepenik... a onda je promašio taj stepenik.

Ako neka osoba koja još nije ni započela putovanje odbaci sanijas, koga briga? On nije bio ni na stazi a odrekao se tog putovanja. Zapravo, tako ne odbacuje ništa jer još nema ništa. Ali Somendra je posjedovao nešto dragocjeno. A odbacivati sanijas nije samo puko odbacivanje; to je i prekid veze sa mnom. Jer sve što mu se dogodilo, dogodilo se *putem* te veze. Ja sam još u vezi, ali sa njegove strane je loša veza. To je isto kao kada nekom telefonirate: sa vaše strane se sve jasno - ti ga dobro čuješ - ali sa *njegove* strane je nešto loše - on tebe ne čuje dobro. Tada komunikacija postaje nemoguća.

To je ono što se dogodilo: sa moje strane je sve čisto i jasno, sve je kako je oduvijek i bilo - ista ljubav, čak i nešto više, ako je to uopšte moguće. Ali on je taj koji je spustio slušalicu. On će to brzo shvatiti i uvidjeti da je samo uznemirio sebe. Ponekada se to i događa: bez znanja, nesvjesno, osoba može biti žrtva neke svoje duboko ukorijenjene želje. A žudnja za prosvjetljenjem je prisutna u svima.

Prosvjetljenje jednostavno znači biti prepun svijesti, a on još nije ispunjen sviješću. Da, ponekad nalik lahoru svjesnost dođe do njega. U tim trenucima se poneko može zaluditi i samoobmanuti ali to nije njegovo stvarno stanje. Da je to postalo njegovo istinsko stanje, u njemu ne bi bilo nespokoja i žurbe da se to prepozna i objavi. Dok sam ja ovdje da objavim vaše prosvjetljenje, vi to ne morate da radite. A odbaciti sanijas *nakon* prosvjetljenja je nemoguće - vi ćete tada osjećati

toliku zahvalnost da bi bilo nepojmljivo načiniti jedan takav nezahvalan čin.

Drugo pitanje

Osho,
ti kažeš da želiš da Indiji pokažeš "ljubav",
iako se događa da mnogo Indijaca, pošto dođu ovdje i
suoče se sa ljubavlju, to vide samo kao požudu. Što se
može uraditi sa time?

Krishna Prem,

Um Indije je jedan od najstarijih umova u cijelom svijetu, odatle proističu i njihovi problemi. Dijete nema problema - oni tek treba da stignu - ali starci ovdje imaju dugu prošlost, a ta prošlost svakodnevno postaje sve duža i duža. To se akumulira. To sa sobom donosi hiljadu i jednu teškoću, opsesiju, košmare, neproživljena iskustva i dalje se nameću...

Indija ima jednu od najdužih istorija u svijetu. Pri poređenju sa Indijom, Amerika je tek novorođenče. Čak i ortodoksni istoričari vjeruju da je Indija najmanje deset hiljada godina živjela bez ijedne revolucije. Revolucija znači uništiti staro i započeti sa novim - tada bi to bilo sasvim drugačije.

Jednog dana sam pitao Mula Nasrudina: "Imaš novi i lijepi kišobran. Gdje si ga kupio?"

On mi reče: "To je bilo čudo, Osho. On uopšte nije nov, star je najmanje trideset godina."

Ja rekoh: "Star trideset godina? Izgleda sasvim nov - kao da još nije bio na kiši!"

On odgovori: "Star je trideset godina ali sam ga mijenjao sa drugim kišobranima sigurno više od sto puta. Upravo se to ponovo dogodilo prije neki dan u hramu!"

Dakle, ako ga upravo zamijenite sa nekim novim kišobranom, a i dalje tvrdite da je star trideset godina, to je onda nešto drugo. Ali Indija nije mijenjala svoj kišobran deset hiljada godina - to je navod veoma smjernih istoričara. Ako budete slušali indijske šoviniste, čućete da je Indija stara najmanje devedeset hiljada godina. To je proračun Lokmaje Tilaka - i on je živio u Puni. On je izračunao da je indijska civilizacija stara devedeset hiljada godina. Da li je ona stara

deset ili devedeset hiljada godina, to uopšte nije bitno. To što je važno je da ona ima zaista veoma dugu prošlost koja nije nikada prekidana; ona se i dalje nastavlja.

Tokom te duge prošlosti, Indija je živjela jedan veoma represivan život. Najmanje dvadeset pet vjekova njene istorije je savršeno dobro poznato, istorijski objašnjeno; prije toga stvari su malo zamagljene. Ali tih dvadeset pet vjekova posle Gautam Bude i Mahavire su savršeno dobro ispitani. U tom periodu, nijedna nacija, nijedna druga kultura, nijedna rasa, nije bila tako životno negativna ka indijska. Neka čudna bolest je ušla u srce Indije, nešto nalik kanceru - nešto neizlječivo. Oni su bili opsjednuti idejom da ako želite da dospijete do Boga, do oslobođenja, treba da budete negativni prema životu, treba da se odreknete života - isto kao da je Bog protiv života.

To je nešto najgluplje što se može dogoditi nekoj zemlji. Na jednoj strani ljudi govore: "Bog je stvaralac života, Bog stvara egzistenciju, Bog je stvorio i nas - Bog je stvorio sve što postoji", a na drugoj strani, ti isti ljudi, veoma nelogično, nastoje da pokažu: "Ako želite da se približite Bogu, vi morate da se odreknete svijeta koji je on stvorio." To bi bilo isto kao: ako hoćete da zavolite Rabindranata Tagoru, vi treba da zamrzite njegovu poeziju; ili, ako želite da zavolite Pikasa, prvo treba da uništite njegova platna. Ako je Bog stvaralac, ako je pjesnik, muzičar, plesač, tada je ova cijela egzistencija njegov ples, njegovo slikarstvo, njegova muzika, njegova pjesma. Cijela ova egzistencija je *srimat bhagavad gita*, Božanska pjesma. Ako želite da se približite Bogu, vi morate da se približite ovoj egzistenciji.

Ali Indija je živjela sa tim odbacivanjem. Zašto je to odbijanje bilo toliko prisutno u Indiji? Odbijanje uvijek pripada ego. Ego živi u okruženju pojma "ne": ne, ne i ne. On živi u šumi riječi ne. Kada se ispuniš sa riječju da, ego tada zamire - prirodnom smrću, veoma lakom smrću; vi ne morate da ga ubijate. Riječ "da" je smrt za ego. A indijski um je veoma egoističan kada je u pitanju njihova spiritualnost, njihova religioznost, njihove svetinje, njihovo drevno nasljeđe. Sve što je egoističnije, to će više u sebi gajiti ego kroz odbacivanja. Zato je čovjek u Indiji oduvijek bio učen da bude svetac putem što većeg odricanja. On se odricao hrane, odricao se svih ugodaja tijela, odricao se zaklona, čak i odjeće - odbacio je sve što bi ljudsko biće osjetilo kao ugodnost - tada bi postao veliki svetac, mahatma.

Zato sam im ja izgledao skoro kao grešnik; to je jedan prirodni zaključak. Ako odbijate, ako životu kažete ne, onda ste svetac; ja u tom slučaju sigurno nijesam svetac. Ja životu kažem da, svim njegovim zadovoljstvima i ljepoti, svom njegovom sjaju. Ja kažem potpuno, iz punog srca, da. Ja sam spreman da prihvatim da me nazovu

grešnikom, ali ne i da se odreknem života. Ljubav kaže životu da. Ljubav nije ništa drugo do govorenje životu da. Mržnja je kazivanje životu ne. U Indiji je slavljena i poštovana osoba koja mrzi život, koja se odriče, odbija, zabranjuje životne radosti. Uslijed takvih ljudi, takve tradicije i takvih uslovljavanja, svi su postali represivni, svi suzbijaju svoje potrebe. Svačija ljubavna energija je u jednom izopačenom stanju. A kada ljubav postane izopačena, ona tada biva pohota. Ljubav je divna, pohota je ružna.

Kada ugledate ženu, neku lijepu ženu, ili lijepog muškarca, vi ih vidite kroz ljubavne ili požudne oči - razlika je velika ali i veoma delikatna. Kada neku ženu gledate sa ljubavlju, vi tada gledate ružu, lotos ili zalazak sunca. Ako kažete da je zalazak bio divan, i ako zastanete na trenutak, niko vam neće reći da je to loše, da je to nemoralno. Ako kažete da je ruža divna, ako joj se i približite da je omirišete ili i da je nježno i mekano dotaknete, da osjetite njen baršun, niko vas neće proglasiti grešnikom. Ljudi će misliti da ste pjesnik, senzibilan čovjek, da posjedujete neku estetsku senzibilnost.

Ali ako odete lijepoj ženi, samo da je dotaknete, da vidite njenu put, da je osjetite i da joj kažete: "Vi ste divni!", iznenada će se ukazati veliki strah. To se ne smije raditi; to je nemoralno - ona je nečija žena. Ili čak iako je ona i vaša žena, to bi se moglo uraditi samo u intimnim trenucima, privatno, isto kao da u zalasku sunca ne možeš uživati otvoreno - treba da se negdje sakrivaš gdje možeš uživati u tome - ne možeš uživati u zvjezdanoj noći.

Ljubav jednostavno znači osjetljivost prema ljepoti, prema životu. Požuda predstavlja želju za iskorištavanjem, želja da se žene upotrijebi kao sredstvo. Požuda je seksualna, ljubav je osjećajna. Možda ima i seksa u ljubavi, ali to je onda u nekoj sasvim drugoj konotaciji, sa nekim drugim značenjem, sa drugačijim ukusom. Tada ona nije u središtu toga. U jednom ljubavnom odnosu se seks može dogoditi, a i ne mora se dogoditi; tu ne postoji nikakva neizbjježnost. Ako se to dogodi, onda je to dio ljubavi, razmjena energije. Ako se ne dogodi, i tada je dio ljubavi. Nema potrebe da dođe do fizičkog kontakta; vi ste tada u mogućnosti da razmijenjujete svoju energiju - psihološki, spiritualno. Zato ljubav ima mnogo dimenzija, najmanje tri dimenzije: fizička, koja može postati seks; psihološka, koja postaje prijateljstvo; i spiritualna, koja postaje molitva. Moguće je da u ljubavi budi prisutne sve tri dimenzije istovremeno, ali sve su one dio ljubavnog pristupa životu. Tu nema iskorištavanja; ne postoji želja da se drugi iskoristi kao sredstvo a potom odbaci.

Požuda znači da je seks u središtu: vi tada nemate nikakvog osjećaja za ljepotu, nemate nikakvog estetskog osjećaja.

Možete li zamisliti muškarca sa estetskim osjećajem da posjećuje prostitutke? Nemoguće. Možete li zamisliti čovjeka koji posjeduje imalo estetskog osjećanja da siluje ženu? Nemoguće. Ili čak da udari ženu na ulici ili samo da dotakne njeno tijelo na način na koji nije želio da je dotakne, kao da se to slučajno dogodilo? To nije ljubav, to nije osjećajnost, nije ni osjetljivost. To je požuda. To znači da ne poštuješ druge. Ti imaš duboko potisnutu želju, potisnutu seksualnost koja se ukazuje na različite izopačene načine. Tada se tvoje oči prekrivaju i zamagljuju samo sa seksualnošću.

Najvažnija stvar u indijskom umu je seks. Zato se svakodnevno događaju mnoga silovanja, i nijedna žena više nije bezbjedna na ulici. Koliko mnogo sanijaskinja mi je pisalo: "Zar nemamo pravo da same hodamo pod zvjezdanim nebom? Zar mi nijesmo ljudska bića? Zar mi nemamo ta jednostavna ljudska prava?" U Indiji je to nemoguće imati. Baš prije neki dan je jedna sanijaskinja bila napadnuta od strane četvorice Indijaca. Naravno, ona je počela vrištati što su čuli neki sanijasini i dotrčali na vrijeme; inače bi je oni silovali - već su joj bili iscijepali odjeću. A to nije pojedinačni slučaj, to se događalo nerijetko tokom šest godina. Indijski um je seksualno potiskivan tako da oni ne mogu voljeti, mogu samo biti pohotni. A kada se jednom pojavi požuda, vi potom svakoga gledate na isti način; to je tvoj jezik.

Kada se dvoje zapadnih sanijasina grle, i Indijac - bilo koji Indijac - ih ugleda, jedina njegova pomisao je na seks i požudu; on ne može da shvati ljubav. Nijedan sanijasin sa Zapada za ovih šest godina - a na hiljade ih je dolazilo, najmanje pedeset hiljada ljudi je prošlo ovuda godišnje - nije napastvovao nijednu Indijku. Ali na stotine napada je bilo od strane Indijaca na zapadnjačke žene, i to ne samo od običnih ljudi već i od strane policajaca. Opasno je i da odete u policijsku stanicu! Svugdje oko vas su vukovi - a to su veoma spiritualni vukovi, veoma religiozni! Ali oni poznaju samo jedan jezik: jezik požude.

Dva pijanca su se vraćala kući preko jednog mosta. Iznenada jedan izgubio ravnotežu i pade u rijeku.

"Upomoć! Upomoć!" ču se ispod mosta. No, trebalo je malo više vremena da dođe pomoć. Kada su ga pronašli, on je već bio mrtav.

"Što se dogodilo?" upita njegov prijatelj.

"Napio se previše vode", odgovorili su mu.

"Jadnik", uzdahnu pijanac, "a to mu je bilo prvi put da pije vodu!"

Dva indijska prasca su razgovarali.

"Kadav dosadan dan! Ništa se ne događa!"

"Jeah!" potvrdi drugi.

"Imaš li kakvu ideju za avanturu?"

"Ne, a ti?"

"Pa", reče Guco, "zašto ne bismo pošli do kasapnice i malo pogledali?"

"Zbog čega?" upita ga prijatelj.

"Da vidimo ima li neke nove gode dame!"

Seks se može izdići do viših nivoa ljubavi i molitve, a može se spustiti i na najniže nivoe požude i životinjskih nagona. Seks može postati preobraćanje ili izopačenost; on posjeduje obje mogućnosti. A usled dvadeset pet vjekova neprestanog zabranjivanja, svaki Indijac je prepun perverzних ideja.

Jedan farmer je živio sa svojom mladom, već uspaljenom, plavokosom kćerkom koja je još bila i djeвица. Jednoga dana su došla tri mladića i zamolila za prenoćište. Farmer se složio, ali da bi sačuovao nevinost svoje kćeri, stavio joj je pojas nevinosti sa čeličnim kliještima oko njene čednosti.

Sljedećeg jutra je farmer probudio tri mladića i zaurlao: "Skidajte gaće!"

Prvi mladić skide gaće i pokaza svoju spravu ugnječenu i krvavu. I drugi mladić skide gaće i pokaza svoju spravu uštinutu i krvavu, takođe. Ali treći mladić pokaza svoju muškost još netaknutu.

"Ah", reče farmer, "makar je jedan od vas moralan i pošten! Hvala ti, mladiću!"

Klimajući glavom, mladić otvori usta odakle pokulja krv i polomljeni zubi.

Život treba živjeti prirodno, treba živjeti po zakonima prirode - ne po zakonima Manua, zakonima asketa, svetaca, već po zakonima Dhamma. *Ais dhammo sanantano*, kaže Buda: Ovo je vječni zakon. Mi moramo da pronađemo u svim stvarima taj vječni zakon: kako se cio univerzum okreće u harmoniji, kako se ostvaruje taj bespriekorni red. To nije kaos, to je kosmos. Čovjek mora da postane kosmos, takođe, a to je moguće samo kroz ljubav.

Krišna Prem, ti me pitaš, kako da im pomognem. Jedini način da im se pomogne je da ih uvedemo u meditaciju, da budu ovdje, da postanu osjetljiviji, estetičniji. To je veliki posao, jer mijenjati tako

veliku zemlju, sa toliko besmislenom prošlošću, nije nimalo lako. Ali to je jedan izazov koji vrijedi prihvatiti!

Treće pitanje

*Osho,
ponekada, tokom tvog predavanja, osjetim
jedan skoro neizdržljiv poriv da počnem skakati, da
mašem rukama, da pjevam ili da bučno reagujem. Plašim
se da se jednog dana neću moći sudržati i spriječiti
moguće iznemiravanje drugih. Što da radim?*

Prem Veechi,

ne treba da se brineš. Za to su odgovorni redari! Na njima je da misle što da urade u tom slučaju. Što ti možeš da uradiš? Ako to postane neizdržljivo, ako ne budeš mogao da to zadržiš, što onda da radiš? Što ja da uradim? Zato imamo redare, da podijelimo odgovornost - a to je njihova odgovornost. Ali zašto ti se to događa? Zbog toga meditiraj na ovu priču:

Jedan čovjek je izgubio svoju mušku spravu u jednom saobraćajnom udesu. Potpuno uznemiren, pošao je ljekaru da ga pita može li se nešto uraditi.

"Pa, imao si sreće", reče ljekar, "ja imam jedan slonovski u mom frižideru, i ako nemaš ništa protiv, mi možemo izvršiti presađivanje."

Srećan da postoji ikakvo rješenje, čovjek se saglasi. Posle uspješne operacije, čovjek se vrati kući zadovoljan. Nakon nekoliko nedjelja, čovjek ode ljekaru na kontrolu.

"Je li sve u redu?" upita ga ljekar.

"O, da, doktore, sve je u redu! Baš je poprilično dobar ovaj novi instrument."

Ljekar se potom obrati čovjekovoj supruzi sa pitanjem ima li ona neke probleme u vezi sa tim.

"Ne", odgovori ona, "ali kada smo zadnji put bili u bioskopu, dogodilo se nešto čudno. Džems je zaista počeo da se prevrće. Počeo je da skače u fotelji, da neprestano dahće. Kada sam ga upitala što se događa, sa velikim crvenim očima i graškama znoja na čelu, mi je odgovorio: "Zar ne vidiš kesu kikirikija na stolici ispred nas?"

Veechi, bolje bi bilo da odeš u neki drugi centar, recimo, Medicinski centar. Ti trebaš kompletni pregled. Zar si vidjela kesu kikirikija ispred sebe? Što te to tako uzbuđuje? Zato to prepusti Medicinskom centru i redarima, i ne brini o takvim problemima. Ponekada i očekujem da se tako nešto dogodi!

Četvrto pitanje

*Osho,
zbog čega se svaka religija hvališe da je
najveća i najistinitija na svijetu?*

Shabhava,

to je čudno ali i istinito. Iako religije uče ljude da budu neegoistični, one postižu upravo suprotno, čine ljude egoističnim. Možda oni pomažu ljudima da se oslobode od krupnog ega - što i nije tako teško jer je veliki ego veoma uočljiv svima - ali oni su stvorili veći problem od toga. Njihovo rješenje je kletva a ne blagoslov: oni su tako proizveli jedan veoma suptilan, prefinjen ego u ljudima. Obični ego je upadljiv, direktan. Novopečeni bogataši se lako uočavaju; možete ih prepoznati po njihovim očima, po nosevima, po načinu na koji hodaju, kako govore - vi možete uočiti veliki ego, veoma veliki. Kada je političar na sceni, kada je na vlasti, on se lako uočava. To nije teško; veoma je istaknut. Ali religiozna osoba ima veoma prefinjeni ego; on kaže: "Ja sam skroman čovjek." Zapravo, on želi da bude prepoznat kao najskromniji čovjek, a to je suptilni ego.

Jednom je sufi fakir došao kod mene. Njegov učenik mi reče: "On je veoma skroman čovjek." Kada je došao, on je zaista dotakao moja stopala na što je njegov učenik reagovao riječima: "Vidite koliko je on skroman i ponizan!" A potom mi reče: "Ja nijesam ništa drugo do prašina sa tvojih stopala!"

Ja mu rekoh: "Vidim da je tako!" To ga uvrijedi. Još mu rekoh: "To je čudno! Za sebe kažeš da nijesi ništa drugo do prašina sa mojih stopala. Ja vidim da si ti u pravu. Sasvim si u pravu! Ja to neću poreći, slažem se sa tobom u tome! Ali zašto si tako postao ljut kada sam se ja sa time saglasio?"

Zapravo, on želi nešto drugo: on želi da mu kažem: "Ti si veliki, tako skroman, ponizan, tako jednostavan čovjek! Ti si Božji čovjek!" Tada bi on bio usrećen.

Religije su proizvele jedan veoma prefinjen ego u svijetu. Vi to možete uočiti kod svetaca, kod mahatmi, kod mudraca - veoma

suptilan ego. Ali on je ipak prisutan i opasniji jer se teško uočava sem od strane veoma inteligentne osobe. A ta osoba ni sama ne mora biti svjesna toga; on zaista može misliti da je skroman čovjek. Pošto takva poniznost, koja je kultivisana izvana a nije proistekla iz unutarnje vizije, odvodi ego ka skrivenim mjestima; to počinje da se usmjerava ka nesvjesnom. To je ono što ja podrazumijevam pod pojmom "suptilni ego". Obični, veliki, prosti ego funkcioniše u svjesnom umu; on je uočljiv, prisutan. Vi ga možete vidjeti, možete se ubosti na njega. Suptilni ego se podvlači ispod nivoa nesvjesnoga. To prodire duboko u tebe, u jedan mračni prostor gdje može djelovati bez da ti i budeš svjestan toga. Tada on pronađe zastupnički način i kaže: "Moja religija je najveća religija!" To uopšte nije povezano sa religijom; to je nastojanje suptilnog ega da sebe dokaže kao velikog - većeg od drugih. Ali sada on to ne može reći direktno; mora to reći indirektno, preko nečega. Pa kaže: "Moja zemlja je najveća na svijetu."

Svaka rasa vjeruje da: "Moja rasa je najčistija na svijetu." Svaka rasa vjeruje da: "Moj narod je najveći narod na svijetu." Svi vjeruju da: "Moja religija, moji spisi, moj moral, moja kultura" - ali uvijek je naglasak na "moj". Bilo da je to religija, kultura, društvo, civilizacija - nije bitno što je u pitanju - naglasak je na "moj", a iza tog "moj" je sakriveno veliko "Ja". Sve te religije se hvališu, bore se međusobno, pokušavaju da istaknu sebe kao veće. Pitajte Indijce; oni će vam reći da je njihova zemlja najsvetija na svijetu. Zašto? Zato što se dvadeset i četiri *avatara* hinduizma rodilo u njihovoj zemlji; oni su namjerno odabrali da Indija bude mjesto njihovog rođenja. Pitajte džaine; oni će se složiti sa time ali iz drugačijeg razloga - ne zbog dvadeset četiri avatara hinduizma. Oni ih uopšte i ne smatraju vrijednim; jedan od hindu avatara, Krišna, je bio gurnut u pakao od strane džaina. Indija je velika i sveta usled dvadeset četiri *teerthankaras*, džainska majstora, prosvijetljena bića. To je različiti razlog samo površno gledano. Pitajte budiste. Oni će vam reći: "Da, Indija je velika zemlja jer je Buda rođen u njoj" - ne Mahavira, ne džainski tirtankara.

Zapravo, budisti nikada nijesu prihvatili da je Mahavira prosvijetljeno biće. Oni su ga uvijek odbacivali kao malo izopačenog jer se on kretao nag - nešto je bilo loše u tom čovjeku! Savremenim jezikom se može reći da su budisti uvijek mislili da je Mahavira mazohist, da muči sebe. A ako pitate džaina; on će vam reći da Buda i nije bio istinski asketa - živio je u nekom ugođaju. On nije pravi asketa kao Mahavira, da ide nag po vrućini, po kiši, po hladnoći, u svako godišnje doba, i da skoro gladuje. Zabilježeno je da je za njegovog dvanaestogodišnjeg vježbanja jeo samo jednom nedjeljno, ponekada samo jednom mjesečno. Ponekada je jeo nakon jedne nedjelje, onda

nakon dvije nedjelje, ponekada i poslije tri nedjelje, poslije četiri nedjelje - samo jednom. Za svih tih dvanaest godina, bilo je zabilježeno, on je jeo samo trista šezdeset i pet puta; a to stane u jednu godinu. Prosječno gledano, on je jeo svakog dvanaestog dana. To je bio asketizam. Buda je jeo najmanje jednom dnevno; on je živio ugodno. Za njih je on dobar čovjek ali nije prosvijetljen, još ne - po džainima, on će trebati makar još nekoliko života kako bi se prosvijetlio. Ali budisti smatraju Indiju svetom zemljom samo zato što se u njoj rodio Buda. Isto je i sa svim drugima.

Jevreji misle da su odabrani narod od Boga jer je on Deset zapovijesti podario Mojsiju. Zapravo, ja sam čuo priču da je Bog prvo pitao neke druge: "Da li bi voljeli da imate Deset zapovijesti?" On je pitao Francuze na što su mu oni rekli: "To je previše okrenuto protiv preljube, mi ih ne želimo!" On je upitao hinduse, i oni su mu rekli: "To je previše protiv pohlepe, mi ih ne želimo." I sve tako redom. Na kraju je upitao Mojsija: "Želiš li da imaš Deset božjih zapovijesti?" Mojsije je rekao: "Koliko će one koštati?" On uopšte i nije pitao o čemu se radi - Jevreji su Jevreji! On je upitao: "Koliko to košta?" Bog mu je odgovorio: "Ništa." Tada je Mojsije odgovorio: "Da, onda mi možeš dati deset, dvadeset, trideset, koliko god hoćeš!"

Ali Jevreji misle da su odabrani narod - Bog im je dao Deset zapovijesti - oni i dalje misle da su izabrani narod. Oni pate već tri hiljade godina samo uslijed te glupe ideje da su izabrani narod, ali oni insistiraju da su izabrani narod i da je Jerusalem najsvetije mjesto na zemlji. A i hrišćani razmišljaju na isti način jer se njihova religija rodila iz jedinstvenog izvora, istog izvora, potekla je od Božjeg sina, od Isusa Hrista. Oni to jasno izražavaju, da je Isus jedino-rođeni Sin božji. Inače, mogao bi neko drugi zahtijevati još jednog sina Božjeg. Bog ima samo jednog sina: "Jedan Bog, jedan sin, jedna religija" - a to je hrišćanstvo.

Ako pitate muhamedance, oni će vam reći: "Da, Bibliju je uputio Bog; Mojsije je dao svijetu njegovu prvu verziju, a onda je čovjek napredovao pa mu je bila potrebna nova, savršenija verzija, nju je dao Isus. Potom je svijet još više išao naprijed: posljednje izdanje je Koran. A u Koranu je Bog rekao da više neće izdavati nijednu knjigu - to je posljednja. A posljednja mora biti i najbolja."

Podsjetite se kako logika djeluje. Hindusi kažu: "Vede su bile prve, a prvo je najbolje." A muhamedanci kažu: "Posljednje - a posljednje je i najbolje." Ali duboka težnja je jedna, a to je: "Mi smo najviši, najveći, najbolji narod na svijetu." Tako nastojimo da tražimo razloge, povode, racionalizovanje, ali to nije ništa drugo do ljudska zaglupljenost i ego.

Sve je to isto - bilo da se govori o psima ili religijama, sve je to jedna te isto isticanje ega, pokušaj da se dokaže: "Ja sam bolji od tebe, svetiji od tebe." To se može dopustiti vlasnicima pasa, oni nisu ništa bolji od svojih ljubimaca - inače, ko bi se trudio da ima psa? Ali religioznim ljudima se to ne može dopustiti, ne može im se to oprostiti. Sve njihove poruke potiču od ega. Odatle su hvalisanja i isticanja: "Moja religija je najbolja", što je čista besmislica. To je smiješno, apsurdno je. A kada jednom religije prestanu da se hvališu, svi nepotrebni konflikti u svijetu će nestati. Inače, male stvari, tako minorne stvari su dovoljne da izazovu nered. Čak i u okviru jedne religije postoje sekte i pod-sekte.

Džaini imaju dvije sekte, *digambaras* i *svetambaras*. Jedina razlika među njima je ta što *svetambaras* misle da Mahavira nije nag iako izgleda da je nag. Njegova odjeća je od bogova i zato je nevidljiva, providna. Sve žene ovdje bi se osjetile ljubomornim - providna odjeća, a data Mahaviri! Ta odjeća bi trebalo da se daje savremenim ženama, modernim ženama. Sve one žele je odjeća koja ništa ne sakriva već otkriva. Dakle, providna odjeća - veliko otkriće, i to od bogova! Samo bi budalama izgledalo da je on nag, inače je on bio potpuno odjeven. A *digambaras* kažu da je on bio nag. Po mišljenju *svetambara*, *digambare* su budale: oni nisu mogli uočiti da on nije nag, iako je zaista bio nag. Digamare su mislili da su oni drugi uništili njihovu religiju jer je Mahavirova nagost pokazivala svo njegovo neznanje, da je djetinjast, i oni su tako pokvarili cijelu stvar. To je jedina razlika, osobenost. Niti je Isus hodao nag, niti Muhamed, Mojsije, ni Buda, ni Krišna ni Konfučije - niko od velikih osnivača religija nije hodao nag. Mahavirova nagost je njegova specijalnost.

Na tome se bazirala njihova borba, a oni su se neprestano svadali i raspravljali. Dvije hiljade godina su oni pisali jedni protiv drugih sa namjerom da dokažu ko je od njih u pravu. A motiv preko koga su se sporili i dokazivali je tako glup, djetinjast!

Koja je razlika između protestanata i katolika? Nikakva, baš nikakva dok je temeljno Isusovo učenje u pitanju - samo obične izmišljene teorije, dogme, teologije. Taj Luter je jedan egoista, kao što su i svi drugi nazovi sveci, i nije mogao dopustiti da Papa bude jedini posrednik između čovjeka i Boga. On je sebe proglasio za tog posrednika, direktno, a ne preko Pape. On je primao direktne poruke od Boga. Zašto bi ih primao preko Pape? Ako Papa može primati poruke od Boga, zašto to ne može i Luter? U tome je jedina razlika između katolika i protestanata, a sve ostalo je samo prašina, magla u očima zbunjenih ljudi.

Temeljna suština svih religija je ista, ali su različiti egoi u sukobu. Ako pogledate u suštinu meditacija, pronaći ćete samo dvije stvari: meditaciju i ljubav. Meditacija ti omogućuje da budeš sam i sretan, bez potrebe za nekim drugim, a ljubav ti pruža mogućnost da tu radost podijeliš sa drugima. Meditacija je unutarnji pojam, ljubav je spolja. Meditacija je nutrina, a ljubav je spoljašnjost. I pošto se te dvije stvari moraju uravnotežiti, meditacija i ljubav uravnotežuju jedna drugu. To su dvije riječi, dvije strane jedne iste medalje što je esencijalno za svaku religiju. Vi možete meditaciju nazivati molitvom, možete meditaciji dati i drugo ime, kontemplacija; da je to nematerijalno. Imena koja daješ ljubavi su nematerijalna, takođe: i to možeš nazvati molitvom, možeš je nazvati milostivost; i to je nematerijalno.

Inteligentan čovjek će moći zaključiti da su sve religije u osnovi sjedinjene. A u budućnosti će to biti i jedina nada: ako sve religije budemo mogli dovesti pod to poimanje, pod to ostvarenje, da je esencijalni centar jedan... Na periferiji se možemo i razlikovati, ali te razlike su samo u detaljima i ne mogu dovesti do neke istinske posljedice. Ali ego neće dopustiti da se to dogodi. A religioznim ljudima se ne može oprostiti; svim drugima se može oprostiti. Ja mogu oprostiti grešniku, ali ne mogu oprostiti svecu jer je on cijelog svog života dokazivao da je neegoističan, a to nije bilo tako. Mi moramo da izmijenimo svu tu situaciju.

Mi treba da svijetu damo religiju koja nije ni hrišćanstvo, ni hinduizam, ni muhamedanstvo, niti džainizam ni budizam - samo čista religioznost. To će biti najveća revolucija, a čovječanstvo čeka upravo to.

Zadnje pitanje

Osho,

prije neki dan si rekao da Pandit Koka, pisac knjige Koka Shastra, mora da je otkrio Coca-Colu. To objašnjava dio njegovog imena Coca, ali što je sa "Cola"?

Sant Maharaj,
meditiraj na ovoj maloj priči:

Baka Zottola je nakon trideset godina glasanja u Americi odlučila da postane građanka. Ona je došla u sudnicu u zakazano

vrijeme. Prvi dio testa je bio o američkoj historiji. Sudija izdiže sliku Abraham Linkolna i upita: "Ko je ovo?"

"To je Abrahama Linkolna", odgovori gospođa Zottola.

Njegova Visost tada podiže sliku Džordža Vašingtona. "A ko je ovo?" upita.

"To je od njega supruga!" odgovori ponosno bakutan.

Tako Coca-Cola ima oba imena. Coca je ime Pandit Koke, pisca *Koka Shastra*, a Cola mora biti da je njegova djevojka!

OSHO LOTOS KNJIGA 14.

OSHO MISTIČNA TEOLOGIJA

Izdavač:

Slobodan Vučković, književnik
Rutke 132
85355 SUTOMORE
tel: 085 72960

Prevod
Swami Prem Mahavira

Lektor
Zvezdana Oraščanin

Korektor
Swami Bodhi Manan

Slog
O- dizajn

Sve informacije možete dobiti na adresu Izdavača ili

Osho Commune International
17 Koregoan Park
Poone 411001 (M.S)
INDIA